

~~No. 1.~~

Uusus antiquiores Ordinis Cister^{sis},
seu Liber Usum Cister^{ium}. N. 1.

~~No. 2.~~

tractatus de Professione Monachorum,
continens tres partes: in prima forma
Professionis declaratur: in secunda te-
meritas profitentium reprimitur: in
tertia negligentia jam professorum ex-
citatur. N. 33.

~~No. 3.~~

Exordium Coenobii et ordinis Cister^{sis}. N. 97.

~~No. 4.~~

De privilegiis Ordinis Cister^{sis}. N. 111.

DL

Januarius h't dies. xxxj. luna. xxx.

m	A	Januarij	Circumactio dñi. xij. k. colr. hic mutat' ctulo lun. Deg.
	b	iiii	Actabas sci stephi. cō offlaum.
xi	c	iii	Actabas sci iohis. cō ofni. De canone pte n' z mris. cō
	d	ii	Actab's in ceteri. cō offni.
xxv	e	Nonas	
viii	f	viii	Epiphania dñi. xij. k. colr.
	g	vii	Post festum stelle numerado computa hunc.
xvi	A	vi	Quadragesima dies post. lxx. fiet
v	b	v	o. v. q. la.
	c	iiii	Gulielmu epi z of. xij. k. Pauli pmi kanite.
xiii	d	iii	Comemoratio epoz z abbatum.
ii	e	ii	
	f	Idus	Act' epiphie. xij. k. Wlarij z remigij epoz.
x	g	ix	Felicitis in pncis. cō. kls febroarij. offni.
	A	viii	Wauri abbas. cō.
xviii	b	vii	Wautelli ppe z mris. cō. offni. Timinus. lxx.
vii	c	vi	Antonij of. xij. k. Spensipi. Eleusipi. meleusipi. cō. fe
	d	v	pusce ugnis z mris. cō. ofz. sol in aquario.
xv	e	iiii	
iiii	f	iii	Fabiani z sebastiani mrm. xij. k.
	g	ii	Agnētis ugnis. xij. k.
xii	A	xi	Vincēntij mris. xij. k. o. v. q. la.
i	b	x	Emerētiāne ugnis z mris. cō.
	c	ix	o. v. q. la.
xix	d	viii	Comēsiō s' pauli. xij. k. Proiecti epi z mris. cō. De eg.
	e	vii	
viii	f	vi	
vi	g	v	Agnētis secūdo. cō. offni. danes. xl.
	A	iiii	Juliani epi z cōf. xij. k.
xiiii	b	iii	
iii	e	ii	Nox habet horas. xvj. dies. viij.

Foliaaon : a - 9
1 - 115

februario h[ab]et dies .xxviii. luna .xxix. et i[n] t[em]p[or]e bisexti .xxv.

	d	februarii ignacii ep[iscop]i et m[ar]t[is]. cō. Bugide u[ir]gis. cō.	
xi	e	in ppapanti d[omi]ni. xv. k[al]e. col[um]b[us]	
xix	f	m[ar]t[is]	
viii	g	n[on]as	De eg[re]t.
	a	nonas agathe u[ir]ginis. xv. k[al]e.	
xvi	b	viii vedasti et amandi ep[iscop]o[rum]. cō.	
v	c	vii	
	d	vi	primū .xl.
xiii	e	v	
ii	f	iiii botonis u[ir]gis et m[ar]t[is]. cō. scolastice u[ir]gis. cō.	
	g	iii	
x	a	ii Fulacie u[ir]ginis et m[ar]t[is]. xv. k[al]e. m[ar]t[is]. v. g[ra]tia.	
	b	i idus	officiū.
xviii	c	xvi. k[al]e. m[ar]t[is]. Valerij m[ar]t[is]. cō. Vitalis felice et zeno. m[ar]t[is]. cō.	
vii	d	xv	sol i[n] p[ri]nce.
	e	xiiii Juliane u[ir]ginis	
xv	f	xiii	
iiii	g	xii	
	a	xi	
xii	b	x	
i	c	ix	
	d	viii	Cathedra s[an]c[t]i petri. xv. k[al]e. Ver oritur.
x	e	vii	
	f	vi	Marthe apli. xv. k[al]e. m[ar]t[is]. v. g[ra]tia. locus bisexti.
xviii	g	v	
vii	a	iiii	De eg[re]t.
	b	iii	
xv	c	ii	Non habet horas. xviii. dies. x.

H

marcius habet dies xxxi. luna. xxx.

m d martii. Albini epi. co.

Hic mutatur concurrentes.

e vi

xi f v

g iii

xix h m

viii b ii

c nonas

ultimū. xl. Thomas de aquino conf. xii. le. iii. i.
prima incensio lune paschalis.

xvi d viii

e vii

f vi

xiii g v

ii h iii

Gregori. ppe. xii. le. g. v. g. la.

x b ii

e nonas

d idus

xviii e xvii

kl's aprilis.

vii f xvi

prima dies feli. sol in ariete.

xv g xv

iiii h xiiii

Silvestri epi 7 cof. co.

Benedicti abbis. xii. le. g. v. g. la.

iii b xiii

xii c xii

hic in numero lune numeri concordat epacte. primū pascha.

i d xi

e x

xviii f viii

Annunciatio dnica. xii. le. colr. Equinoctiū scdm gcos.

Compar huic ferie concurrentes dicitur ee.

xvii h vii

vi b vi

v c v

De eg.

xiiii d iii

xiii e ii

iiii f n

hor habet hms xii. dies. xii.

Apulis habet dies. xxx. luna. xxix.

§ Aprilis.

xi
H m
b m

xix
c n Ambrosii epi. xij. kc. mo. va. q. la.
viii
d Nonas. ultima incensio lune paschalis.

xvi
e viii
v
f vii
g vi

xiii
H v
ii
b m
c m
d n
e Idus.

De eg.

xviii
f xviii. kls may. Suburbicani et maximi m. co. offm.
vii
g xvii

xv
H xvi
b xv
iiii
c xiiii
d xiii

De eg.

xii
e xii
i
f xi
g x

viii
H ix Georgii mris. co. offm.

xvii
b viii
c vii
d vi
e v

xiiii
f iiii Vitalis mris. co. offm.
iii
g iii Roberti abbis. xij. kc. mo. va. q. la. usonis q. offm.
H ii Petri mris. xij. kc.

Non habet horas. v. dies. xiiii.

h

xi	b	madri.	madrius habet dies. xxxi. luna. xxx.
	c	vi	filippi et iacobi ap'lor. xii. lc. col'i.
xix	d	v	an. v. o. la. offin.
viii	e	iiii	Inuencio sc'e iucis. xii. lc. Alcxadi. euen. 7 theo. co. Deeg'
	f	iii	
xvi	g	ii	Johannis apli ante porta latina. xii. lc.
v	H	Nonas	mo. va. o. la.
	b	viii	petri epi et cof. xii. lc. Eltas oritur.
xiii	c	vii	Annusarum monachum et b'nfcoy ago. l. boneqens.
ii	d	vi	Gordiani 7 epimachi m'ri. co. offin.
	e	v	es amern epi. co.
x	f	iiii	Nerei achillei atq; panctici s'ri. co. offin.
	g	iii	Sernaci epi 7 cof. co.
xviii	H	n	
vii	b	idus	primu pentecoste.
	c	xviii	kl's iunij.
xv	d	xvi	
iiii	e	xv	sol ingeminos.
	f	xiiii	potenciane uginis. co. Cyrillus p'fessor. xii. lc
xii	g	xiii	
i	H	xii	
	b	xi	
xix	c	x	Desiderij epi et m'ris
	d	ix	Donatiani et Rogatiani m'ri.
xvii	e	viii	Urbanij p'p' 7 m'ris.
vi	f	vii	
	g	vi	
xiiii	H	v	
iii	b	iiii	Restuti epi or cof. co. offin.
	c	iii	
x	d	ii	petronille uginis. co.
			Nox h't horas. viii. dies. xvi.

H

Junio habet dies. xxx. luna. xxix.

xix	e	Junio	Comedis mris. co. offi.
viii	f	iiii	Marcellini et petri. co. offi.
xvi	g	iii	
v	H	ii	
xiii	b	Nonas	
ii	c	viii	
x	d	vii	
xviii	e	vi	Medardi epi et conf. co.
vii	f	v	Primi et feliciani mrim. co. offi.
xv	g	iiii	
iiii	H	iii	Barnabe apli. xn. lc. m. v. g. la.
xii	b	ii	Basilidis. cyri. Nabous: nazari mrim. offi.
i	c	Idus	
xix	d	xviii	Blis. iudic.
viii	e	xvii	Viti mris co.
xvi	f	xvi	Ciriaci et iulite mrim. co.
v	g	xv	
xiii	H	xiiii	sol in cranco.
ii	b	xiii	Marci et marcelliani mrim. co. offi.
x	c	xii	Gervasii et protasii. mrim. co. offi.
xviii	d	xi	sol in cranco.
vii	e	x	Albani mris.
xv	f	ix	Vigilia sci iohis bte.
iiii	g	viii	Natiuitas eiusdem sci iohis bte.
xii	H	vii	
i	b	vi	Johannis et pauli mrim.
xix	c	v	
viii	d	iiii	Vigilia s. iohis leprosi. iherosol. cu so. suis. co. offi.
xvi	e	iii	Petri et pauli. aplor. co. offi.
v	f	ii	Comemoratio s. pauli. co. offi.
xiii	g	i	Comemoratio s. petri. co. offi.

Deeg.

Deeg.

xix **S** julij
 viii **H** vi
 b v
 xvi **c** iii
 v **d** ii
 c ij
 xiii **F** florens
 ii **G** viii
H vii
 x **b** vi
 c v
 xviii **d** iii
 vii **e** ii
 f i
 xv **G** idus
 iii **H** xviii
 b xvi
 xii **c** xv
 i **d** xiiii
 e xiii
 ix **f** xi
 g x
 xvii **H** x
 vi **b** ix
 c viii
 xiiii **d** vii
 iii **e** vi
 f v
 xi **G** iiii
 x **H** iii
 b ii

Julius habet dies xxx. luna xxx.
 Act' s'c'i iohis be. xij. lc.
 p'cessi et martiniani m'ri. co. offini.
 Translatio s'c'i martini. co. offini.
 Octabas ap'lor. xij. lc.
 Septem fratru. co. offini.
 Translatio s'c'i benedicti. fiat pomia sic indie. cu una missa.
 hic incipunt dies caniculares.
 k'ls augusti.
 sol in leone.
 Margarite uirginis 7 m'ris. xv. lc.
 Praxedis uirginis. co.
 Marie magdalene. xij. lc. colr. Deeg.
 Apollinatis epi et m'ris. co. offini.
 Yp'ne uirginis. et m'ris. co.
 Jacobi apli. xij. lc. xpo fori et euclyphatis m'ri. co.
 Nazari celi et pantaleonis m'ri.
 Felicitas epi et m'ris. co. simplicis faustini 7 beatus o'ni.
 Abdon et sennen m'ri. co. h' fit luna pa. cu dicit e.
 Germani epi. co. h' fit luna lune.
 Not' habet h'oms. viij. dies. xvi.

Augusto habet dies. xxxj. luna. xxix.

viii	c	Augusti vincula scti petri. xij. le. achabeor. co. Eusebii epi. r. mris. co. o. va. q. la.	
vii	d	Stephani p. r. mris. co. offm.	
vi	e	m	Inuentio scti stephi protonuris. xij. le.
v	f	n	
iiii	g	Nonas	Dmici conf. co. xij. le.
iii	A	viii	Sicri p. r. mris. co. Felicitissimi et agapiti mris. co. offm.
ii	b	vii	Donati epi et mris. co.
i	c	vi	Synacii scioniq. eius. co. offm.
	d	v	Vigilia. Romani mris. co. offm.
xviii	e	iiii	Laurentii mris. xij. le.
xvii	f	iii	Tiburci mris. co. Despinca corona. xij. le. o. va. q. la.
xvi	g	ii	
xv	A	Idus	ypoliti scioniq. eius. co. offm.
xiiii	b	xix. kl's	vigilia. Eusebii pbi. co. septembus. offm.
xiii	c	xviii	Assumptio bte marie uirginis. xij. le. colr.
xii	d	xvii	offm.
xi	e	xvi	Octabas scti laurentii. co. amera mris. co.
x	f	xv	Agapiti mris. co. Sol in uirgine.
ix	g	xiiii	osagii mris. co.
viii	A	xiii	Bernardi abis. xij. le.
vii	b	xii	
vi	c	xi	Octab's scti marie. xij. le. Timothi r. simphoriani. co.
v	d	x	
iiii	e	ix	Bartholomei apli. xij. le. Antipno s. tur.
iii	f	viii	Genesii mris. co. Ludouici regis. co. xij. le. o. q. la.
ii	g	vii	
i	A	vi	Eufi mris. co. o. q. la. Oct' scti bernardi.
	b	v	Augustini. epi. xij. le. hermetis mris. co.
xviii	c	iiii	Decollatio scti iohis. xij. le. sabine ugis. co. offm. o. q. la.
xvii	d	iii	felici et adaucti. mris. co. offm.
xvi	e	ii	Nox habet homis. x. dies. xiiii.

Octobris habet dies xxxij. Luna xxv.

xvi	A	Remigii epi. xij. kc. Germani nedasti epor. co.
v	b	Leodegarii epi et maris. co.
xiii	c	Deeg.
ii	d	Francisci conf. co. xv. kc.
	e	
x	f	offm.
	g	Flonas co. Marcelli apulei egi et bachi mar. co.
xviii	A	
vii	b	Dionisii scotozique eio. xij. kc. m. v. g. la.
	c	
xv	d	
iiii	e	
	f	
xii	g	Calixti ppe et maris co.
i	A	Idus
	b	kl's nouebus.
ix	c	
	d	Luce euagliste xij. kc. m. v. g. la. sol in scorpione.
xvii	e	
vi	f	
	g	Undecim nihilu regnu. xij. kc. o. va. g. la.
xiiii	A	
iii	b	
	c	
x	d	Crispi et cispiniani mar. co.
ix	e	
	f	vigilia aplox. offm.
xvii	g	Symonis et iude. xij. kc. colit.
xvi	A	
v	b	offm.
	c	vigilia. m. maris. co.
	d	Nov habet horas. xiiii. dies. x.

N

Novembrius habet dies xxx. Luna. xxv.

xxii	d	nonēbr.	Quintum scōrum. xv. k̄. cōf.
xxi	e	m	Comemoratio fidelium defūctor.
	f	m	
	g	n	
x	A	Nonas	Malachie ep̄i et conf. xv. k̄. De eger. o. u. a. con. la.
	b	viii	
xxviii	c	vii	Annūfariū leodouici.
xxvii	d	vi	Quatuor coronator. cō. offm̄.
	e	v	Geodm̄ n̄ris. cō. offm̄.
xxv	f	iiii	
xxiiii	g	iii	Martini ep̄i. xv. k̄. ^{o. l. u.} Menne n̄ris. cō.
	A	n	
xxii	b	idus.	Bucti ep̄i. cō.
i	c	xxviii	K̄s decembris.
	d	xxvii	
ix	e	xvi	Et mundi ep̄i et conf. xv. k̄. o. o. la.
	f	xv	Amanni ep̄i. cō. sol in sagitario.
xxvii	g	xiiii	
vi	A	xiii	Sante elisabetis. cō.
	b	xii	Comemoratio patrū et matrū fratrū acq̄ soror.
xxviii	c	xi	Colubani abatis. cō.
xxviii	d	x	Cecilie uirginis et n̄ris. xv. k̄.
	e	ix	Clemētis. p̄x et n̄ris. xv. k̄. See felicis cō.
xxi	f	viii	Grisogoni martiris cō.
xx	g	vii	Catherine uirginis et n̄ris. xv. k̄. o. o. la.
	A	vi	
viii	b	v	Agricole et uitalis n̄ris. cō.
	c	iiii	
xxvi	d	iii	offm̄. ^{o. l. u.} Saturni n̄ris. cō.
v	e	ii	Andree apli. xv. k̄. Aduentū d̄ni nō est celebrare decembris. p̄ ternas n̄ris. nec q̄ntas ante kalendas.

KL

Decembris habet dies. xxvi. luna. xxix.

xxvi	f	decembris	Sancti marci & dani marini. co. Fligi ep'i et conf. co. of. 9. la.
xv	e	idus	
xiiii	d	nonas	
xiii	c	vi	
xii	b	v	
xi	a	iiii	
x	z	iii	
ix	y	ii	
viii	x	idus	Lucie virginis & marci. xv. lc.
vii	w	xix	kl's. Januarii.
vi	v	xviii	
v	t	xvii	Sctae barbare maris. co. xv. lc. of. la.
iiii	r	xvi	O sapientia.
iii	q	xv	Sol in capricornio.
ii	p	xiiii	
i	o	xiii	
	n	xii	Thome ap'li xv. lc. colit. Sol sticiu scdm latinos.
	m	xi	De eger.
	l	x	
	k	ix	Vigilia of. fm.
	j	viii	Natus dn'i. xv. lc. sol sticiu fm grecos.
	i	vii	Scti steph' maris. xv. lc. colit.
	h	vi	Scti ioh'is euag'lie. xv. lc. colit.
	g	v	Scoz innocen'i. xv. lc. colit.
	f	iiii	Scti thome ap'li xv. lc. of. v. a la.
	e	iii	
	d	ii	Scti laurencij & conf. xv. lc.
	c	i	Nox habet horas. xviii. dies. vi.

Incipiunt capitula ecclesiasticorum officiorum. 1. De aduentu domini.

- .ii. Quomodo per hyemem priuatis diebus ad uigilias diuidit responsoria.
- .iii. De uigilia natiuitatis domini. **iiii.** De natiuitate domini. **v.** Octauis domini.
- .vi. Quomodo a natiuitate domini usque Lxx. diebus diuicis officia mutentur.
- .vii. De sancto siluestro. **¶** Disponatur sigulis annis.
- .viii. Quomodo per circuncisionem domini usque Lxx. ad uigilias legedi sit.
- .ix. De uigilia ephie. **x.** De domine inuicta et benedicti domini.
- .xi. De septuagesima. **xii.** De tractibus. **xiii.** De capite ieiunij.
- .xiiii. De festiuitatibus sanctorum que a capite ieiunij usque ad saltem an deam.
- .xv. De diuina prima. **vi.** et obseruacione eidem tempus. **¶** In palmis euenit.
- .xvi. De duobus ebdomadibus an pascha.
- .xvii. Ordo in ramis palmarum.
- .xviii. Quomodo inspicere sint passionis. **xviiii.** De festo in an pascha.
- .xix. De cena domini et parasceue et uigilia pasche. **¶** pasche.
- .xx. Item de cena domini. **xxi.** Item de parasceue. **xxii.** Item de uigilia.
- .xxiii. De festis sanctorum que sunt in hiis an dominicam in palmis usque ad octabas.
- .xxiv. De septimana pasche. **¶** pasche occurrent.
- .xxv. De octauis die pasche. **xxvi.** De resurrectionis tempore.
- .xxvii. De rogationibus. **xxviii.** De ascensione domini.
- .xxix. De uigilia pentecostes. **xxx.** De octauis eiusdem.
- .xxxi. De dominicis officijs ab octabis pentecostes usque ad aduentum domini.
- .xxxii. De sollempnitatibus quibus non laboramus que et dominica non euenit.
- .xxxiii. De sollempnitatibus quibus non laboramus et que dominica euenit.
- .xxxiv. De sollempnitatibus quibus laboramus et que dominica euenit.
- .xxxv. De dominicis diebus quibus. **vi.** sollempnitas non celebrat.
- .xxxvi. Quis ordine missae agatur priuatis diebus.
- .xxxvii. De numero collectarum ad missas.
- .xxxviii. De missa hystronis que cantatur. a. klis augusti usque ad aduentum.
- .xxxix. Quia septem an ueniam. **iiii.** tempus in mense septembris agenda sunt.
- .xl. Quomodo legantur libri in refectorio a pentecoste usque ad klis octobris.
- .xli. De antiphonis in saluis ad magnificat dicendas.
- .xlii. De festis sanctorum que dominicis diebus uel ascensionis eueniunt.
- .xliiii. De festis sanctorum que ueniunt saluis.

- .xlv. De iugilis. **xlvj.** De octauis domini et scorum.
 .xlvij. De purificatione sancte marie. **xlvij.** De canticis.
 .xlviij. De festis in quibus laboramus.
 .l. Quibus temporibus et quo ordine celebrandi est officium defunctorum.
 .li. Quo ordine dicatur collecte pro defunctis.
 .liij. De officiis defunctorum propriis.
 .liiij. Quomodo se agant sacerdos et ministri ad missas festiuas.
 .liiij. De missis quibus tantum unus minister fuerit.
 .liij. Quo ordine benedicatur aqua. **liij.** Quomodo conuenerit agat se ad missam.
 .liij. De pace. **liij.** De comunione **liij.** De priuatis missis.
 .lx. Quibus diebus due missae canuntur.
 .lxi. Quando sacerdos et ministri debeant ascendere ad altare.
 .lxij. De kyrie. **lxij.** Quando canitur gloria in excelsis deo. et tunc missa est.
 .lxij. Quibus diebus intimetur de sic usitate collecte.
 .lxij. Quibus diebus credo in unum deum dicatur.
 .lxij. Quando debeant fratres ad pacem et ad comunione ire.
 .lxvij. Quibus diebus ardeant tres lapides et quibus habeantur sermones in capitulo.
 .lxvij. Qualiter se habeant fratres dominicis diebus et festis. De iugilis.
 .lxvij. De laudibus. **lxvij.** De capitulo et confessione.
 .lxvij. Qualiter se habeant fratres tempore letitiae. **lxvij.** De officina in quibus fratres debeant
 ut quomodo de quoquina. **lxvij.** De refectorio. **lxvij.** De calefactorio. **lxvij.** De auditorio.
 .lxvij. De mureto. **lxvij.** Qualiter se habeant fratres in remane priuatis diebus. De iugilis.
 .lxvij. De intervallo. **lxvij.** De labore. **lxvij.** De refectione.
 .lxvij. De seruitoribus. **lxvij.** De uespis.
 .lxvij. Quomodo se habeant fratres post uespas omni tempore.
 .lxvij. De bibere post uespas. **lxvij.** De collatione.
 .lxvij. Qualiter se agant fratres post completorium.
 .lxvij. Item qualiter se agant fratres in estate.
 .lxvij. De bibere post nonam.
 .lxvij. De tempore secationis et messionis. **lxvij.** De uariis.
 .lxvij. De processione episcopi. **lxvij.** De hospitibus suscipiendis.
 .lxvij. De dirigendis in uia.
 .lxvij. De ueniens et sanguine fluentibus et seruitores eorum.

- .xc.vi. De munitione. xc.vii. De infirmis extra cor.
- .xc.viii. De infirmis qui sunt in infirmitorio.
- .xcix. Quo ordine iungatur infirmi.
- .c. Quomodo agatur cura defunctum.
- .c.i. Item defunctis postquam sit in ecclesia.
- .c.ii. De uigiliis circa defunctum.
- .c.iii. Quo ordine missae uel esse pro presenti defuncto dicatur.
- .c.iiii. Quo ordine effentur ad tumulum. c.v. De parentibus nostris.
- .c.vi. Quomodo communiatur ospites infirmi.
- .c.vii. Quomodo hospes sepeliatur. c.viii. De nouitiis.
- .c.ix. De obitu sacerdote et ministris ebdomadarum.
- .c.x. De ebdomadario iuratore. c.xi. De fructore ecclesie.
- .c.xii. De ebdo lectore. c.xiii. De ebdomadarius ad mandatum hospitii.
- .c.xiiii. De ebdomadarius coquine. c.xv. De coqs albis.
- .c.xvi. De albate. c.xvii. De priore. c.xviii. De sub priore.
- .c.xix. De magistro nouissior. c.xx. De sacrista et solacio ei.
- .c.xxi. De cantore et solacio ei. c.xxii. De infirmario.
- .c.xxiii. De cellario et solacio ei. c.xxiiii. De refectionario.
- .c.xxv. De ospitali monacho. c.xxvi. De paritario et solacio ei.
- .c.xxvii. De usu refectionis. **Incipit ecclesiastica officia de aduentu**

A aduentu dñi. dñica p̄ma. ysaías insipiat ad in dñi. cplō. i. gilias et deinceps totus legat per aduentu nō solū ad uigili as. si et in refectione pro ut tēpus expenent. Eisdē quoq; die bus cum post uespas. et laudes. et missam de ip̄o aduentu et aliq̄ sc̄o faciendā ē cōmemoratio: prius de aduentu. et postea de sc̄o fiat cōmū. In t̄cia uō septimana eiusdē aduentu ieiun ia. iiii. ip̄m. om̄i ano s̄ agenda. et homelie cuius aglioz ad ip̄s tres dies ieiunior p̄tinētes ad uigilias legende quaz p̄ime lectōnes a diaconis quos cantor uoluit pronūciā de s̄it. et s̄it. v. eiusdē septimane s̄mones s̄i augustini de in carnate dñi. uidelicet legimus s̄m̄ moysen. et uos inq̄ cō uenio ad uigilias s̄ recitādi. Si q̄ndo uero festū s̄i thome ap̄li in eadē s̄it. v. euenit: t̄cia s̄it eiusdē septimane p̄notu

sermone legant. Sciendum tñ q̄ aña illa que .v. die ante die
natiuitatis intitulat̄ ad bñd. sic in antiphario notat̄. id̄t noli
te time etiam si ip̄a dies .v. dñica euenerit: nō mutat̄ s̄ dica
tur ad bñ. Illa uō de dñica. id̄t aue maria remaneat. **Qm̄
per h̄yemem p̄uatis dieb; ad uigiliās diuidant̄ responsoria.**

Responsoria que cantantur a h̄s nouēbus usq; .ii.
in pascha dñicis dieb; et responsoria apparitionis. s.
hodie in iordane. diuidantur trina per singulos dies p̄uatis di
ebus usq; ad sextam feriā. Sexta uō feria repetatur a capi
te. exceptis illis dieb; quī habent̄ p̄ua responsoria. scilicet añ
natale dñi. et post et ante pascha. et dum canat̄ domine
ne in ira tua. Porro aspiciens qd̄ in dñica cum trib; uersib;
canit̄: quatenus p̄uatis dieb; repetatur cum solo ultimo uersu
cantabitur. Quod si aliq̄ festiuitas. xii. lectōnū intuenit:
illa tria responsoria que dicenda fuerāt in ip̄a feria q̄ occu
pauit festiuitas. dicant̄ ea die que uacua successerit festi
uitati. **De uigilia natiuitatis dñi. iii.**

In uigilia natalis dñi post nocturnos more solito uigilie
pro defunctis agatur: et cetera omnia sic in alijs p̄uatis dieb;
persoluatur cum flexione genuū usq; ad uespas n̄tis dñi.
excepto q̄ missa illis diei post p̄mā uice flexione genuū. et
ea uenerat̄e qua dñicis dieb; canitur sit celebrata. Ad qm̄
una tñ oratio dicatur nisi forte presens defuncto fuerit. Et
p̄ph̄ia ysaię ante eplā. a quolib; s̄e rogato acriter legat̄.
In capulo aut̄ post p̄mū uersum p̄ime lectōnis que sic i
cipit ih̄s xp̄s filius dei in bethleem uide n̄scitur: totus cō
uentus pro uenerat̄e sc̄e natiuitatis prosternat̄. orationē bre
uem faciat. et abate ul' p̄uore si abbas defuerit surgente.
ceteri etiam se erigant et resitāt. Lectōr; tñc reliq; lectōnis p
sequatur. Si aut̄ uigilia natalis dñi euenerit die dñica: ita cele
bretur. Inuitatorū leuate caput. In .i. n̄o. antiphona. Dñe i
uirtute tua. ps. ip̄m. et deus d̄s meo. et cetera. Uersus. Hodie sci
etis. quia ueniet. A. Lectōnes uō q̄ in ip̄a dñica. iiii. in adue

tu dñi in libro lectionaru scripte s̄: idē. audite me qui sequimini
qd iustum ē et queritis dñm: in p̄mo .v. ū. ūc. legantur Resp̄s.
canate tuba. **Non auferetur ceptum de iuda.** s̄ e oportet mi
nui. **Eccē iam uenit.** In ū. ūc. a. **Dñs defensor.** ps̄. **Dñs ill.**
et ad te dñe clamato. et cet̄a. v̄s̄o. **Crastina die celebrat̄ miq̄**
tas tre. v̄. **virgo isrl̄.** **Jurauit dñs.** **Non discedimus a te.** In
tuemini. Ad. c̄. **Alla.** **Cant̄c.** **Dñe miserere mi.** v̄s̄o. egredie
tur uirga de radice iesse. **Euāḡliū.** **Cum eēt desponsata.** ho
mieha ongenis. **Ex qua homela legantur.** iij. s̄. sic designate
s̄ in libro. **quaru p̄mā legat de quidē dñico ebd̄i diachon: p̄**
uatis ūo dieb̄. **quē cantor noluerit.** v̄. **S̄cificamini hodie.**
Cōstantes estote. **S̄cificamini fili isrl̄.** **Rescietur nob.** **Euā**
gliū post te deum laudamus. **Cum eēt desponsata.** c̄ll̄a. **Deus**
qui nos redēptōnis. In l̄b̄. **Alla.** ps̄. **Miserere mei d̄s.** et cō
fitemini et cet̄a. **Cplm̄.** **Eccē uenio cito.** v̄. **hodie scietis.**
hymno. **Splendor patne.** v̄. **Cōstantes estote.** In eūḡlio. a.
Orietur s̄c sol. c̄ll̄a. **D̄s qui nos redēptōnis.** **Comemora**
to dñica diei. **Aue maria.** v̄. **Emitte agni dñe.** c̄ll̄a. **Ex**
cita domine potenciā. **om̄ia matutinalis de dñica.** id ē.
asmeto mi cum sua tunc c̄ll̄a. **dicat̄: nisi presens de**
fict̄ fuerit. **om̄io ūo missa de uigilia: id ē hodie scietis**
Alla dice tur. **7 credo in unū.** **Verum p̄ph̄ia ps̄aie ante ep̄is**
tolam nō omittat̄. **Alla.** **ad horas diei dicat̄.** **Per s̄c̄i dñi d̄**
uigilia. **Ad t̄iam.** **salic̄.** **hodie scietis quia ue.** **Ad. v̄j.**
Crastina die celebrat̄ur. **Ad. iē.** **Cōstantes estote.** **Ad. iij. ū.**
cpl̄a. 7 c̄ll̄a. **de uigilia.** **ad. v̄j.** **et nonā.** **s̄c̄ in alijs trib̄ dñi**
as dieb̄. **transactis.** **Ad ūps̄ super ps̄ dicat̄ una. a.** **id ē. An**
q̄ cōuenirēt. **ps̄.** **Dixit dñs.** **Confitebor.** **B̄s ur.** **Laudate**
pueri. a. **Quatuor salic̄ ps̄almi.** **sub una. a.** **cplm̄.** **ps̄aie**
suus xp̄ ihu. v̄. **D̄ iuda et isrl̄m.** v̄m. **Jacende qui regis.** v̄.
B̄ndict̄ qui uenit. In eūḡlio. a. **Cum eēt desponsata.** c̄ll̄.
Deus qui nos redēp. **Post quas ūps̄ nō fit cōm de dñica.**

De nativitate domini. iij. **N** u nate natiuitatis domini.

cellerario pvideat duos conuersos qui igne in calefactione
monachis ad interuallu calefaciendis pparet. sicutam frigo
hoc eregit. **F**inita namq post euglm colla et respo **A**m.
eribit conueto de ecclā. et candelis in claustro. et in laua
torio accensis ab illo frē qui in capitulo per interualla po
nocturnos lumen solet defferre. sedebit frs in claustro.
et qui uoluit calefaciat se. **D**e hinc ut tps dictauit. pul
sato modice a sacrista signo pparet se ministri altaris ad mis
sam. **D**ns dixit ad me. Ad qm missam adiuuet ad induedu
et exuendu illi duo frates: qui postea admissam matut.
scilic post laudes hoc itum facturi st. **P**reparatis uo minis
tris. itum signo pulsato ut conueniat frs in chori: supradca
missa sic in ntle unius apli celebretur. **E**xpleta missa scōqz int
uallo. atqz sedentibz fribz i claustro eo ordine quo sup taxau
mus. signū a sacrista pulsetur: et matutinor laudes ichcen
tur. **P**ost matutinor laudes: frs lege supra scpta in claustr
sedeant. **S**ecretarius uero signo solito altaris ministros ad
pparados se accersiat: temperato sic hoc interuallo post ma
tutinor laudes. ut icapiete dei auoia. incipiatur missa:
Lux fulgebit hodie. **A**d q missa nō cantetur misse prima
te donec offerenda compleatur: exceptis missi pro comuni
candis conuersis. **P**orro ista missa i mane sicuti diuicis
diebz agatur: et frates infirmz et diuisis officis deputa
ti ad cōmunionē eāt. **Q**ua missa celebrata. mox exuentibz
frabz de coro. signū pulsetur a sacrista: et uti mos ē. festi
uis diebz interuallu custodiri int matutinor laudes et
pmam. ita teneat int hāc missam lux fulgebit. 7 pmā.
Itemqz pulsato signo ad pmā. ueniat frates i chori: et
faciat solitum orionē. **P**ost pmā aut inciet capitulum.
A tribz aut sequentibz diebz missa **v. De octauis domini:**
matutinal' erit. **P**uer natus ē. In prima die istoz trium
dierum. scilic in die scī stephī ad hāc pcedam missam p
ma colla erit. **C**oncede q's omps deus. **S**ecūda uero. **D**a

3

nob q's. Deinde epla. Apparuit gra dei. Evglium. Exut e
 dictum. In scda aut die. uidelicet in die sci iohis eugle. p'm
 colla erit. Concede q's. Scda uero. Eccliam tuam. Tercia.
 Da nob q's. Deinde epla. Apparuit benignitas. Evgliu.
 Pastores loquebatur. In die scōz innocentiū: p'ma colla erit
 Concede q's. Scda. Deus cuius hodierna. Deinde. Da nob.
 In. m. lco. Eccliam tuam. Epla. Apparuit gra. Evgliuz.
 Exut edictum. Notandū tam quia si in die sci stephī dies
 dīca occurrerit ul' presens defuncto ad missam matutinalē
 supuenit: in die sci iohis. Epla. Apparuit gra. Evglium.
 Exut edictum dicatur. In die uero innocētum. Epla. Appa
 runt benignitas. Evgliū. Pastores. Similit' si in die sci
 iohis dies dīca occurrerit. ul' presens defuncto supuenit
 in die innocētum: Epla. Apparuit benignitas. Evglium.
 Pastores. Ipo die ad uespas. p'ma cōm fiat de scō thoma.
 Postea de natiuitate. et de oct' scōz. Cetera omnia de scō tho
 ma. sic in libris anotatu ē fiant. Cuius festiuitas tam i
 nocte q' in die plenarie agatur et cōm natiuitatis dīi te
 neatur. missa matutinal'. Puer natus ē. colla. Concede
 q's. Adesto d. Da nob q's dñe. Eccliam tuam. D's cuius
 hodierna die. missa maior. Letabit' iusto. colla. Ad esto.
 Et cetera sic in scō innocēto. Quod si dīca dies fuit: post
 laudes fiat p'ma. cōm diei dīca. idē dum mediū silētiū
 postea de natiuitate. deinde de oct' scōz per ordinē. missa
 matutinal'. Dum mediū silētiū. p'ma colla. Om̄ps se
 pitne d's dirige. Scda. Adesto. d. Tercia. Concede. Post
 ea de oct' scōz. Ad u'ps s' psalmos dicat' una antiphona.
 Iste scs pro lege. In crastina sci thome nisi dies dīca fuit
 pactis nocturnis mox p'gant fratres more solito legere
 adluminare: et post laudes sine iteruallo p'ma sequatur.
 Qua dicta missa celebretur ut i dīcis dieb. scilicet. pu
 er natus ē nob. Colla. Concede. Da nob. Eccliam. D's
 cuius ho. Epla. Appa. G. Evgliū. Exut edictū. p' missa

Similit' tenet' de dīca uenien
 te ista cō apparitōis ut p'
 missa fiat cō de dīca.
 ad lauds. Ad u'ps
 et postea de oct'
 q'ndō festi
 sci. G. i eadē eue
 nerit.

In die sci. G. missa
 matutinal' erit de
 crana. ma
 ior de fe
 to. si ū in do
 minica euenit
 missa matutinal'.
 In exco. ma
 ior de festo ē.

uacant fcs lectōm usq; ad homin scdm. Denique ita scia eāt
in eplm. et postea ad opera manuu. **S**i et hoc notādū q ad
uigilias huius diei expositio euangl. scilicet. **E**rit edictum
legenda sit. et pronūcianda a quolib; diachono uti i duode
cim lectōmb; . **S**i dies hoc diuina fuit sic continet in libris
ita fiat. **Quom a natiuitate dñi usq; in. Lxx. dieb; dñi
cis officia missar; disponatur singlis annis. vi.**

Prima semp diuina que post diem natiuitatis dñi eue
nerit: officiu. Dum mediū silētū. ad missam matuti
nalem dicatur. Similr pma semp diuina que post diem ap
paritiōis euenit: officiu. In excelsis trono. Ad missam ma
tutinalē contetur. excepto qd si in eadē diuina officiu omnis tra
simul cum hydona. **D**ie ne in ira tua. propt; celeritate ista
tis. **Lxx.** fuerit canendū. In excelsis trono. in castino appa
ritiōis dicetur. **E**t notandū q cum dies diuina tō die ^{post} ty
phiam et deinceps usq; ad octabas apparitiōis euenit. si
die post octabas apparitiōis. ad laudes et ad uespas. colla.
Vota q; dñe. usq; in subsequētem diuinam qua omnis tra can
debet. continetur. **E**adem quoq; missa. itest in excelsis
trono per eosdem dies uidelicet post octabas apparitiōis scilicet
q in sentētia de missis priuatis duendis ordinati ē. dicit.
si tūm officiu omnis tra in ipis octabis apparitiōis ut ante
dictum nō fuit. **C**um aut; int; septimanā illā. qua canatur
in excelsis trono. **Lxx. v.** ueniat ebdomāte nūc omnis tra
duale pūnis aduante nō. tribus ultimis canat; ebdomāte.
ita scilicet ut una queq; septimanar; illar; quibus omnis tra
canetur suam ppam heat collectam. cum eplis et euangl; ad
eam parētib; . et tres ultime septimanar; quibus aduante ca
netur siml; : hoc scilicet modō. pma ebdomāte dicit; officium.
omnis tra. **C**olla. **D**omps sempitēne d's. qui celestia. **E**plā.
Habentes donatiōnes. **E**uagl; . **N**uptie scē st. **S**cdā ebdomā
da: **I**tem officiu. **O**mnis tra. **C**olla. **D**omps sempitēne deus ifir
mitatē. **E**plā. **N**olite esse prudētes. **E**uagl; . **C**um descēdiss;

A

ih̄s. Tercia ebdomada. Officiū. Adorate deum. Colla. Deus q̄
nos in tantis piculis. Epla. Nemini quicq̄. Euglm. Ascen
dente ih̄u. Quarta ebdomada. Item officii: Adorate deū. Colla.
Familiā tuā. Epla. Induite nos sic electi. Euglm. Simile ē
regni celoz homini qui seminat. Quinta ebdomada item of
ficium. adorate deum. cum supradca colla. epla et euglio. Cū
uero infra predictū terminū. iij. uenit ebdomade. tunc ois
tra duabz primis. Adorate uo duabz ultimis amatur. Cum
uero nō nisi tres infra predictū terminū uenit ebdomade: omis
tra. p̄ma tui illaz ebdomada cum p̄mis duabz collectis.
scilicet omp̄s sempit̄ne deus qui celestia. et omp̄s sempit̄ne
deus infirmitatē. cū eplis et euglis ad ip̄as p̄tinetibz dica
tur. ita scilicet ut fr̄. v. omp̄s sempit̄ne d̄s infirma. Ad
laudes incipiat. Ipsaqz die nulla. Omis tra. cum epla
et euglio. ad ip̄am p̄tinetibz conuertitur. et usqz in sabbatū
tam ad ip̄as quam ad laudes teneatur. Reliquis uo dua
bus ultimis ebdomadibz: ut sup̄ in quatuor ebdomadibz desep
tum ē agatur. Et cum infra sepe memoratū terminū scilicet
ab in excelso trono. usqz ad. Lxx. non si due uenit ebdo
made. in p̄ma quidem uti in tribz desepum ē fact. Seda ū
q̄ cantabitur aduete de duabz collis. scilicet. Deus q̄ nos i
tantis piculis. et Familiā. cum eplis. et euglis ad eas p̄
tinetibz agatur simile. Cum uo una sola ebdomada int̄ illa
di in excelso trono. et. Lxx. uenerit. tūc ambo illa officia
cum supra memoratis collis eplisqz euglis ad eas p̄tine
tibz illis duabz ebdomadibz p̄ma scilicet qua cantantur i ex
celso trono. et scda que ē ante. Lxx. tanto ut melius potue
rit exiolūe procurer. Si tamē in eadem scda ebdomada q̄ ē
ante. Lxx. p̄t aliq̄ sollempnitatē. p̄. lctōnū uel ip̄s cōme
moratōnē alicuius sc̄i qui p̄tētatē habet in ḡdali persolui
non poterūt. Quod uero ob breuitatē t̄p̄is de duabz colle
tis in una septimana dicendis cum suis eplis et euglis
et de. ii. colla. fr̄. v. incipienda diximo i ob presentē de

functum. l. xii. lectōnū sollempnitatē ul' cōmemoratōnē alicui
scī qui p̄prietatē h̄t in gradali. **frā. v̄. uemente. id impeditū**
fuit. p̄ma die q̄ post illam frām. v̄. ante dñicam. ab huius
modi expeditam cantor inuenit. totum persoluat. **Quod si**
etiam frā. v̄i. aliquo horū occupata fuit. tūc quidē sabbō do
minicali missa canatur. **Itaqz. v̄. frā. ul' v̄i. uel sabbō ubi**
p̄us uacuu a p̄prietate scī locum inuenit. dñicale officiu p̄sol
uatur. nec pro presenti defuncto differatur. s; utraqz missa dica
tur. **Simili etiam obseruetur quociens aliqua dñicalis mis**
sa dicta in conuētū nō fuerit. **De scō siluestro. vii.**

Hestiuitas scī siluestri tam in nocte q̄ in die plenarie agat̄.
et cōmem. natalis dñi teneat̄. **missa uo ita agatur. Ad**
introitum: **Sacerdotes tui domine. collecte. da q̄s. o. d̄s ut**
b̄i siluestri. **Concede q̄s. o. d. Da nob q̄s. Eccliam. D̄s tu**
hodie. **Quod si dñico fuerit dies. post matutinas laudes fi**
at p̄mito cōmem dñici diei. **Idem dum mediū silentii: et**
postea de natiuitate. **De inde. de octauis scōz per ordinē. Mis**
sa matutinalis. **Dum mediū. p̄ma colla. Om̄ps sempit̄ne**
deus dirige. sc̄da. **Da q̄s om̄ps d̄s. ut qui b̄i siluestri. Terc̄**
Concede q̄s om̄ps deus. postea de octauis scōz. Ad up̄s sup
pl̄s dicatur una. a. de confessore. **Cognouit enim d̄ns. Ca**
pitula uo et dem̄ps usqz ad finē de oct̄ dñice nat̄. **Com**
memoratio fiat in p̄mis de scō siluestro. **postea de dñica 7 de**
inde de octauis scōz. **Quid post circumcisiōnē dñi usque**

Post circumcisiōnē dñi p̄ **lxx. ad uigilias legēdū fit.**
uatis dieb; legant̄ epl̄e pauli ad uigilias usqz **viii.**
ad. lxx. nō tam dñicis dieb;: set autenticorū patrum ser
mones de natiuitate dñi siue de circumcisiōne. siue de epl̄e
dñi. donec canatur responsoria. **Dne ne m̄m. Quod si tē**
pus a circumcisiōne usqz ad. **lxx. breue fuit nō solum in**
ecclia s; etiam in refectoriis legantur epl̄e pauli. **Quod si**
et sc̄dm q̄ cantoz ordinant̄. **De uigilia eph̄ie. viii.**

In uigilia eph̄ie dñi. **missa. p̄uer natus ē nob. Colla.**

5

Corda nra. et post. deus qui salutis. et cetera usitate. et sciendum
q̄ colla. **C**oncede nos famulos. nre usitatas nō reputat. que
etiam a uigilia natiuitatis dñi usq; in crastinu epiphie m̄m̄it
tenda ē. **E**plā. Apparuit benignitas. **E**uglm̄. Defuncto herode.
Quod si uigilia ephie in dñica euenit. **H**ec supra scripta
nulla cum sua colla. eplā et englio post t̄ciam amat. **N**a
tutinalis uo: sit. **P**uer natus est nob. cum colla. **D**eus qui
salutis et̄ne. **E**plā. Apparuit benign. **E**uglm̄. **P**astores. **E**t
notandū quia cum hec uigilia in dñica euenit. **C**olla. **D**eus
qui salutis. **I**n nocte euglm̄ post. et ad laudes. et ad t̄ciam
dicitur. colla uero. **C**orda nra. t̄m̄ ad missam maiore. **D**e
domine in in tua et benedicam dñm.

Alla. Dies sanctificatus

Ab octabis theophie. usq; **Lxx.** dñicis diebus ad uigilias
dicatur responsoria. **Domine ne in ira tua.** et priuatis
diebus. **Benedicam dñm.** et cetera ut inueniunt in antiphonario.
Antiphē uo de dñica ad noct. et priuatis diebus ad primū noc
turnū usq; ad pascha dicitur et ad uespas super ps̄ usq;
ad cenam dñi. et ab oct̄ pentecoste usq; ad n̄le dñi. que
uō priuatis diebus. n̄. nocturno attulatur. t̄m̄ in. xl. dicitur.
Alla ab octab̄ pentecoste usq; ad. xl. inuitatoria priu
tis diebus attulata. usq; ad passionē dñi. et a kl̄s nouē
bris usq; ad aduentū. **Parua** responsoria ad nocturnos ab
octauis pentecostes usq; ad kl̄s nouēbris. **Parua** resp̄
sona ad laudes et ad up̄s usq; ad. **Lxx.** et ab octab̄ p̄nte
costes usq; ad aduentum dñi. **Antiphē** ad b̄ns et magni
et om̄s uersiculi usq; ad. xl. et ab octab̄ pentecost̄ usq; i ad
uentū. **Antiphē** ad laudes sup psalmos. ad. p̄m̄. ad t̄cia
ad. vi. et ad. ix. usq; ad dñicā in palmis. et ab oct̄ p̄nte
cost̄ usq; ad aduentū. **Q**uod si festiuitas. xij. k̄. interue
nit. post festiuitatē nichilomin. h̄ his quib; attulata
st̄ diebus dicant. **S**imile fiat post oct̄ assūptōnis sc̄e marj.
Et notandū qd̄ cum domine ne in ira quiquies canitur.
ultime īctōnes. et ultime anti. cum necesse sūt repetit̄

Et cum q̄t̄ canit̄. ultima ant̄ repetatur. **De septuagesima.**
Responsorialia in principio dicantur. in .lxx. et i. lxx. tam .xl.
diuitis diebus q̄ priuatis. hoc t̄p̄. a. lxx. scilicet usq̄ ad do-
minicam qua libri diuiduntur. pars genesis ad uigilias leḡ-
tur. ea que uigiliarū lectōnibus per totum hoc temp̄ ad ar-
bitrium cantōnis conueniēt̄ suffic̄ possit. Reliq̄ uero pars
siquid ab his uigiliis residuū ē. aliq̄ libri qui sequuntur
usq̄ ad libros regum. in refectōnis legantur. v. hoc solliq̄
te p̄dicatur ut ante diuicam qua canitur officiu. iudica in
deus et dis. p̄lecti s̄t. **Pr̄scriptum ē in diuitis diebus legatur**
prius in refectōnis homel' euanglior̄ diuicam uel si aliud aliqd̄
de aliquo festo fuerit legendū. qualibz die prima ḡ diuicam
.lxx. lecta in refectōnis homel' uel alio aliquo de aliquo festo
si adest ut dictum ē incipiat̄ lectio genesis uel alior̄ libror̄.
ut diximus ibi ubi cantōnes uigiliarū usq̄ ad .xl. debere
finiri p̄uident. **Pr̄ma aut̄ diuicam .xl. qua scilicet libros diui-**
dimo ad uigilias in ecclia priuatis diebus utuntur tractatibus
s̄i augustini sup̄ ps̄. usq̄ diuicam qua ieremias in uocatur.
In uo diuicam. lxx. enenit purificatio sc̄e marie. **Pr̄. ii. i. i. i.**
tur hystoria ad uigilias uidelicet liber genesis. cum p̄phat̄
one et respōsō. In principio deus. cū sequēt̄ diuicam dicantur.
sc̄. ad uigilias. **Gulig ḡ d̄ns hominē. De tractibus. xii. :-**

Tri septuagesima. et exinde diuitis diebus et festiuitatibus
duodecim lectōnū ad maiores missas usq̄ ad pascha om̄s
tractus in parasceue. et **Expe me.** et in uigilia pasche et pent̄.
Laudate. d. in laudibz. iiii. t̄p̄m. Benedicte es d̄ne. usq̄ cor̄
alternat̄ canit̄. **Qui sene. Benedicte es.** incipiat̄ in illo co-
ro in quo ē iuitat̄. et alit̄ chor̄us subiugat. et laudabilis. et
sic fiat in singlis uersibz. In fine uo prim̄ usq̄ repetat̄ ab
illo qui incipit̄ et totus ab utroq̄ choro simul decantetur.
Et et in fine predictor̄ tractuū ambo choro simul canet̄. **Al-**
teros tractus. totus in simul conueto canet̄. **Non ē aut̄**
consuetudo ut priuatis diebus extra .xl. dicantur. **Ex. Excep**

us sabbis. nū. tpm. et iugilia pentecost. et missis defuictorū p̄
 apus et p̄matis. si nec in matutinalibz missis. dnico die tā
 mita. xl. quam extra nisi matutinalis missa de dnica fuerit
 ppter missam de festo. post tēam nō repetenda. Nam p̄ma
 tis diebz in. yl. Domine nō scdm peccata. et tractus ille.
 De necessitatibz meis. et dñe exaudi. Em. iiii. ante pas
 cha. pro qualibz sollempnitate nō omittuntur. Tracta qm
 alternatim canuntur. in illo coro in quo ē unū incipiātur.
 Alios. Ex. ul. qui em. ad missam gerit officii: in quo
 aiq; coro fuerit incipiat. **De capite ieiunii. xiii.**

caico:

H in. iiii. in capite ieiunii. dicta p̄ma exeant in claus
 trum. et altaris ministri ut in cetis diebz se ad cele
 brandi missam p̄parēt. Tūc sacerdote alba cum stola ma
 nipulo. et ministro suo alba z manipulo iduto signo qz
 pulsato s̄s in claustris se discalciet atq; in eodem calciam
 ta dimitētes loco eccliam intret: et in ordine suo ihs mul
 tibz ad altare stent. Altaris itaq; ebdario in uestiario
 se discalciantes in cor ueniat. post hec cantor incipiat. A.
 Exsurge domine. Quam dum incipit utant multz adi
 uicem. Sub sequat. v. Deus auxilia n. et glia patri. Deide
 misse ebdomadarij dicat h̄sum: Ostende nob dñe. et s̄
 bz super formas prostratis sublegetur. kynel. et pater nr.
 et uenos atq; totus psalmus. Deus misereat cum glia
 patri. Versus. Et ueniat s̄ nos media tua dñe. Dñs ubē.
 Dreing. Concede q̄s domine presidia. postea surgāt et
 stent ihs multibz ad altare usq; ad introitū misse. Postq;
 ergo albas accepta a secretario stola et pastoralis uirga. in
 p̄bis ihs uultu ad aquilonē benedixit cineres. an̄a in ip̄
 p̄bis a secretario posita. atq; aqua eos benedicta asperse
 rit: canentur. A. Exaudi nos dñe. et alie ut in libris habēt
 d̄posita ueniens ante gradum. et sub illo flexis genibz ab
 ebdario misse p̄us ipe sacros accipiat cineres. Quibz accep
 tis erigens se resupta stola stet super gradū et aiq; ad choz

Videat cantor q̄ notata sunt
 in officio chori abbatis
 et prioris

Exaudi nos dñe icept

Abbas stola

super singulorum capita mittat cines benedictos. incipiens a ministris altaris omnibus flectentibus genua in terra. et dum mittitur sedeat qui uoluerit. **S**i tam congregatio maior fuerit per diuersa loca distribuatur cines secundum dispositionem abbatis. **C**umque omnes per impositionem cinerum sue corruptionis memores esse ammoniti fuerint. tunc abbas stola deposita ueniat in chorum. **Q**uod si abbas ebdarius missam fuerit: cantor alij missam inuigat. **A**bsente abbate ebdarius missam cines benedicat. **Q**uibus benedictis primo eos a quolibet sacerdotum stola induto a cetero te premomito accipiat cum ministro. et ipse ebdarius ei a quo accepit imponat. et post in suum locum reuertat. **E**t qui ei cines dedit: det et ceteris omnibus secundum ordinem conuisionis sue accedentibus. **S**ciendum autem quia dum hoc officium cinerum agitur: ille cui cantor inuigat eos ante abbate tenere debet. **I**n coata uero. a. inuitemur. sacerdos et minister calciat se: et signo pulsato accedant ad missam celebrandam. **C**eteri uero omnes discalciati remaneant donec missa pagatur: tuncque se calciat in claustrum. **P**orro cines hos extra chor. finale et ospitibus si affuerint: prior adiuncto sibi aliquo fratre imponat. **S**ciendum est quia tracto domine non secundum peccata nostra. tam in hac die quam in alijs. iii. diebus. p. xl. scilicet. ii. et. iii. et. vi. feria usque ad quartam feriam ante pascha dicitur. excepta tantummodo feria. iii. post prima dominica. xl. quia in ipsa feria. iii. de necessitatibus amittitur. **C**anonialis prefatio uidelicet qui corporum in ieiunio: tam hac die quam alijs omnibus. xl. diebus ad missam de ieiunio exceptis dominicis diebus usque ad cenam domini dicat. **D**e festis sanctorum que a capite ieiunij usque ad sabbatum ante dominicam in palmis euenit. xiiii. **S**i festiuitas. xii. le. in qua laboramus primatis diebus a capite ieiunij usque ad dominicam in palmis euenit. primo dicatur missa de ieiunio. dimissis usitatis illis quam canet ebdarius ebdem parte eamque totus conuentus ex toto audiat. **Q**uia finita recalcietur conuentus. si. iii. feria in capite ieiunij fuerit. et subsequatur missa de festo can

7
canda a presentis ebdē eb dario, et post offerendā priuata mys-
se agantur. Ad qm missam ad induendū et exuendū adiuuet
illi qui ad pcedentē hoc idem fecerūt. Hinc misse conuēsi non
intereūt. Id ipm aut teneatur de festo sci maurici, cum in
ienuis. iii. tempor in septembri eueiūt. conuēto ad te igit
prioris misse in quadagesima super formas prostrat. Ho-
re uero totius diei sine flexione genuū pagantur. et de fes-
to fiant. Quod si festum in quo non laborum fuit: pma
missa de ienuio erit. set nō sollempnit. Et ad te igit pster
netur fratres qd ad missam sollempne post sciam non fiet.
Sane memorie cōmendādū est quod flexio genuū ad te g-
m die. xii. sc. non fit nisi in quadagesima. **Dūca pma. xl.**

Dūca pma. xl. post pma et obseruatiōne eiusdem tps.
cantor ad iunctis sibi frīb; si necesse habuerit xv.
quos eius penite prior ei assignauit. interm dum missa
matutinalis cantatur. deferat libros qui dandi sūt in capitu-
lo. et ante sedem abbas aliq re substrata honeste ordinet.
Lectio uero regularis de obseruatiōe. xl. uidelic; hie omī tps.
et pars ultima pcedētis sentētie scilic; in. xl. uero dieb;.
illa die in capitulo legatur. Qua lecta et exposita: cantor
iussu abbas. cum so. no suo uel etiam aliis si necesse fue-
rit: libros distribuatur. Quos manū duab; manib; p gau-
dio diuinar septuaz suscipiētes singli profunde letanter
inclinet. Et sciendū quod huic cōplo interūt monachi i
firmi libros cum aliis accepturi. Postea abbas designet
fratres qui scdm regulam horis quib; uacāt fr's lectōm
per totum annū. circum eant monastiū cum ~~ann~~ necesse
ēē intellexerint de his scilic; prouidēt s officinās ~~clauis~~
oratoriō. capitulo. dormitoriō. calefactoriō. rectoriō. coq-
na. auditoriō ne forte aliquis in conueniēter se habere in-
ueniatur. et ppter hoc officinas pcedās ingredi poterit ex-
ceptis auditoriis. Hac die post completōm tences copriā-
tur. et cōtina ante pbrū redat: q ita omib; priuatis dieb;

per. xl. usq; ad. iiii. fca. ante pascha post completorium rema-
nebit. In salbis uo et uigilis scōz. xij. sc. añ nps a cōspec-
tu pbne cortina retrahenda. et in caustano po completorium ē
remittēta. Simili retrahat ad missam pro presenti defūc-
to. et ad exequias nō intres iudicii. donec. vii. pl' finiat
post sepulturā. et ad benedictōne nouiti; Ad missam uo
pūatis dieb; ut sacerdos libe ab abbē si affuit ad euglm
legendū benedictōne perat subdiaconus coram cortine i
parte abbis modice retrahat. et tota benedictōe ut prius
erat remittat. Diaconus uero accedat ad cortinā ubi sub
leuata ē querēs benedictōne. **H**is uero scis dieb; xl. se-
cundū bñ benedicti patris nri monita ordib; infra cō-
delemo peculiarib;. **E**t ideo oī die unusq;sq; frim certa cō-
suetudine orōne pūatā tpe scmis in ecclia deo offerat. n̄
presens defūcto impediet. **S**i acciderit per hos dies. xl. ut
cruc. que est retro altare coopta tollatur inde pro quolibz
defūcto uel infirmo cōmunicando sine in unguēdo discoo-
piatur quo aduſq; pūo lato scilicet super altare reficiatur.

D uob; dñcis ante pascha. **De diuitio ebdomidib; ante**
glia patri ad asperges me non dicatur s; pascha. xvi.
post uersum a capite repetatur. Alijs temporib; post glia pat-
rit repetitio. ad lauabis me. per hos. xiiii. dies in quib;
glia patri non dicat ad introitum missae. excipis missis sol-
lepnicati et pūatis que nō s; de quadregesima. ministr
altaris qui quando illud introitū cantatur stant ad aditu
chori expectātes horam ingrediēdi. ubi audierit meoati v̄
sum pñ post introitū semel pertractati. statim introeant
procedentes ad altare. Librum iherenne pñe his dieb; tam
in ecclia quam in refectorio legendū diuidat cantari duas
partes. **U**na pars legatur in ecclia pūatis dieb; ad uigili-
as. usq; ad. v. scām ante pascha. **U**na pars nichet pñ
miciū ipio libri paulo ante ubi diuina nate ad uigilias. et
talia lectio finē facit. idē uidete uerbu dñi. sūquid solitudo

factus sum. et ad locum designet cantor de illa propheta secundum longitudinem vel breuitatem notum per unum quemlibet annum. quantum estimauerit sufficere posse ad hoc quod dictum est. **Vbi autem parte illam non nisi in ecclesia legenda. indicauerit finiendi. faciat ipsa die diuina qua ipsa propheta ad uigilias incepta est in refectorio inchoare. perlecta tamen primo homelia beati gregorii papa de euuangelio. Quis ex uobis arguet me de pe. et percurtatur usque ad finem libri peruenis ante omnia. ut infra istos. xiiii. dies totus liber perlegatur.** **Ordo in ramis palmarum. xviii.**

Dominica in palmis ab abbate exoratus aque agat. deinde etiam ipse incipiat. **Qua finita: accepta palmarum uirga super presbiterium gradum. actor manus ante hominem etiam a secretario ibi laicos benedicit. et postea aqua benedicta aspergitur. Quibus peractis: cantor postquam manum abbati obtulerit. incipiat. A. Pueri ebreorum. Adorq; secretarius cum solacio suo et quibus a priore iussum fuit ramis benedictos monachis ac nouicijs distribuatur. reliqua parte fratribus laicis. et familie ac hospitalibus. si affuerint porrigat. Intra praenotata. A. finita. cantetur alia. Pueri hebreorum. his ergo ordinatis ita incipiente cantore. aniam. Occurrunt turle. exeat subdiachonus cum aqua benedicta subsequente diachono cum cruce discopata. Quem subsequitur conuentus eo ordine quo stat in choro laicis monachis penitentibus. ita ut abbas uel sacerdos ebdomadarius si abbas defuerit eat postior. et post ipsum nouicijs. Post nouicios uero laici fratres. et fiat processio eorum per claustrum. Prior autem provideat ne quid inconueniens inueniatur in claustro dum ista processio. uel alia in purificatione sancte marie. uel in ascensione per claustrum agitur. Finita. A. Occurrunt turle: incipitur. A. Collegerunt pontem. Et dum hec cantur. fiat prima statio in parte que exeat iuxta dormitorium. Qua finita et sequente mox uerbu unus aut: moueant se fratres ab illo loco. et agatur iuxta refectorium statio secunda. Ad repetitionem uero huius. A. scilicet. quid**

facinus quia hic homo. procedat ad ultimam stationem iuxta
ecclesiam. et in una quaque statione diaconus et subdiaconus
habeant vultus suos usus et crucem usam ad conuictum.
et in ambulando et instando subdiaconus ante diaconum sit.
Porro in ultima statione incipiente cantore. *A. Ave rex
nostri filii dauid. inclinetur ad crucem conuicti genibus et ma-
nibus in terra positus. et omnes erecti deinceps stent conuicti ad
crucem usque dum incipiatur. Gloria laus. Interea dum recitatur
A. Ave rex noster canitur: secretarius analogum quod ipse ante
terciam collocavit in capitulo. cum textu euangeliorum et stola
ad locum ubi euangelium diaconus lecturus est deferat: hoc est
ante hostium ecclesie. Circa itaque finem antedictae. *A. Ave
rex noster: diaconus crucem sanctam subdiacono porrigat. Et
et ipse interim subdiaconus a quo benedictionem usum ponat.
Cum vero diaconus stola amictus fuerit. parum se moue-
do ab analogo ab abbate benedictionem petat: et postea usum
contra orientem euangelium legat. subdiacono ante eum
cum cruce astante et ad conuictum vultu sui usum habente.
Et proplecto stolam deponat. et crucem recipiat: atque subdi-
aconus a quo benedictionem resumat. Tunc etiam conuictus
stet uersis vultibus ad iunctum. Duo autem fratres qui iam a can-
tore promoueri esse debent circa finem euangelii ecclesiam intrent. et
clauso hostio stantes usum facie ad processionem. usus. Gloria
laus uti in libro ordinati sunt canitur. Quibus finitis et ab eis-
dem fratribus principio eorundem usus. Gloria laus repetitur: reuer-
tuntur ad processionem. et stent in ordine suo. His ergo factis.
imponat abbas. xx. Ingrediente domino. et ecclesiam omnes il-
lud cantando intrent. Ramos quoque quos gestat intra-
res chororum super gradum presbiterii deponat: quos secretarius
continuo auferat. Vbi uero diaconus crucem deposuit.
usque post completorium dicoopta ibi remaneat. Postea mu-
sa celebretur sicut in nomine unius apostoli. Et sciendum quod ad p-
cessionem que sunt per claustrum. non liceat hospitibus**

9
incedere. nec ad fmones in capitulum intrare nisi aliqui fuerit
tam reuerenda persona cui hoc permitti debeat. Et hanc septi
manam de euglio diachonus nullus secundum ordinem accipiat. nisi
sacerdos eodem missam: sed quibus cantor hec officia in tabula
consilio abbatis comedabit. Diachonum tamen in sabato si ne
cesse fuerit mutare licebit. *Quomodo incipiente se passione*

Ad passionem uero huius missam. et dominus uobiscum et *xviii.*
Gloria tibi domine dicitur. Ad passionem sicut. tunc. et sicut. unum.
dominus uobiscum dicitur. sed gloria tibi domine non dicitur. sicut autem
vi. nec dominus uobiscum. nec gloria tibi domine dicitur. Et quando non
dicitur ad passionem gloria tibi: non se munus sit signo cui

Hieronymus. iiii. ante pascha *De iiii. sicut ante pascha. xix.* Iqs.
post uespas regulares officium pro defunctis cum suis
annis et collectis sicut aliis diebus dicitur. continua post com
pletionem auferatur. *De cena domini et pasche. et uigilia pas*

Hieronymus. v. ante pascha. usque ad sicut. ii. post *.xx. ce.*
octabas pasche. nil agitur pro defunctis: excepta coti
diana missa. quam tamen die eodem cotidiane missam can
tans de resurrectione dicit collectam. Inclina domine. et si
tricenarium fuerit. subiungat. deus cui ipse est. *Item*

Hieronymus. v. et vi. et sabato ante pascha *De cena domini. xxi.*
cha postquam nocturna laus facta fuerit. et fratres ad lumi
naria in capitulo sederint. et sacrista uiderit aduenisse
tempus quo regulariter circa diem laudes sicut canere. cande
lam unam accendat ac in primo gradu pueri super eadem
labium ponat. sicut signo. sicut. v. sicut. uo. vi. et sabato ta
bula uertetur fratres ad hominem. sicut non dum uimus il
lius hinc canitur. omnia luminaria ecclesie a secretario. excep
ta illa predicta candela extingatur. Dum cantor. a. ad uis
incepit: candela illa et idem sacrista extingatur. Et dum
abbas pater noster incepit: candela ardentem que antea quam
illa ad benedictum extingatur in absconsa occultari debet. ad
collectam dicendam in choro deferat.

interrumpo in die
pasche et se
quenti sabato et
die pasche in
tunc et

Hab. v. ante pascha missa celebretur. p^a p^ana. sollempnit^r
ut in natali unius apli et sine flexione genuu. om
nesq; unius conu^s q; monachi ad magnu altare conu^s
cent. nisi alia multitudo exegit. Diaconus aut tot hostias
consecrandis apponat. ut et ipa die facty omibz sacra comunio
sufficiat. et tam pro officio sequentis q; pro infirmis. pars
sacre comunions reseruari possit. Post pacem uo corpus de
de uasculo supra altare sumatur. et super patenam illa ho
m in unediu ponatur. Lintheum etiam mox de eode uasculo au
feratur. Aliudq; a factista illa hora presentatum in eo ponat
ur. Alioq; minuto ab eodem secretario. mox abbas uel quicun
q; nullam partem sacre comunions in custodiu suata.
in uasculo ante notato honorifice recondat. et tuc lintheum
uictis in patena diligens extussum super piscinam combu
matur. cineresq; eius in ea picantur. Et sciendum quod in
hac die missa p^ainata non sit ab aliquo curanda. n^o pro co
u^sis comunionis ubi multitudo exegit. et ipa missa
de die sic. missa tantu de sca maria ad qm nullus hac die
conueniet. et condiana p^arefectis cantabitur post. v^o
homin. portatus nulli aliter abbas uelletur. ite pauperes
eligat quot monachi in monastio. hi omnes ad orone
non suscipiantur. si in uno loco maneat. donec ad manda
tum ducantur. Et in unum dum nona cantatur conu^sus
laycus aduocet monachi hospitales. et ceteri sanctes laici q; s
cellarius aduocentur ducant paupes in claustru ibiq;
eos sedere et dulciscant faciant. incipientes ab hostio ecclie
quo monachi exire et claustrum intrare solent. vasa et im
tra seu persona ad mandatum necessaria. aquamq; calidam
illuc deferant. et omnia ordinate disponant. Que uasa et
cetera necessaria cellarius provideat. Quia nona exeat
fiones de ecclia incipientes a hostio eo ordine quo p^antis
dicty et in die actis diu unius sancti post unum uadunt. ita
p^anti. ita ut abbas omnes transeat paupes usq; ad u^o

dici

mii. et mandati faciat in claustru paupibz. Porro fratres
 laici ut illis sui mandati cooperatoris exultant aq̄ et reit̄
 monachis mandatu faciētibz competenti et diligenti am̄
 miserit. Cellarario aut̄ qui denarios ad opus paupum
 monachis parigat. extra ius in ordine mūchis inuat. ut
 in paupibz infirmoz et absentiu monachoz et portarij q̄
 in ultimo ordine paupum collocandi s̄. mandati officium
 adimpleat. Infirmis deni firmitorio qui adesse poterit. se
 deie liceat. Et postq̄ abluerit et exarserit et osculati fue
 rint paupum pedes. pas monachi manus lauet. hoc ex
 pleto a singlis fratribz singuli nūm̄ singulis dentur pau
 pibz. Qui denarij flexis genibz s̄ dandi. et manū paupū
 osculandē. Postea uero simul se ergant fratres. iterūq̄
 ueniam ante paupes petētes dicat. Suscepimus deus mise
 ricordiam tuam in medio templi tui. Et postea eā ad
 opera manū si temp̄ p̄miserit. Deinde deducatur paupes
 ad cellam hospitum. ubi abbas cum coadiutoribz suis aq̄
 fundat in eoz manibz ac postea reficiat. Et sciendū qd̄
 om̄s supueniētes hac die pro uenientia dñici mandati car
 itative hora competēt̄ pane et pulmēto s̄ reficiēdi. Ex
 pleto paupum mādato. sacrista mox ascitis sibi frībz quot
 necessarios habuit altaria discoopiat. et pallas quas ide
 tulerit honeste aptet et recondat. Vesp̄a itaq̄ tabula pulset̄
 lignea. et ip̄a hora alte canitur uti alijs diebz. Ab hic nō
 pulsetur campana in ecclia usq̄ ad missā in uigilia pasce
 s̄ nec in refectorio nec in orologio. Et illud sciendum q̄
 ab hunc ūsus in refectorio ante cibū et post cibū. S̄ nota
 dum q̄ miserere mei deus dicit̄ sic in alijs diebz paruat̄
 cantādo ac benedictio cum benedictioe potus ante colla
 tione. uersus quoq̄ in capitulo remissio uoce humiliusq̄
 post uesp̄as in uigilia pasce s̄ dicende postq̄ conuētus
 a mēsa surrexerit. fratres qui ip̄o die in capitulo ad māda
 tu illis diei s̄ per tabulam uocant̄ aq̄ calidam quam ipsi

met antea calefacere debent in claustrum deferant. Vbi tamen abbas intinenda et calefacienda aqua ac in claustrum deferenda. adiutorio conuisorum opus esse uident. cellam riuo sufficiat per conuisos subministrat. Et facto paruo intervallo: cant fratres more solito in refectorio bibere. Deinde sacrista tabulam ad mandatum percutiat. monachorum quoque conuentu in claustrum residente. sic in sabbatis ac priore lectum abbas tenente: incipiat cantor. A. Dominus ihesus presertim infirmis qui ad esse poterit. et conuisis hinc inde residentibus. scilicet post ultimos monachos et postremos nouicios. Tunc abbas et coadiutores sui linteis pincti lauet tergant. et osculetur pedes omni. ita ut abbas. vii. tamen. id est. unum monachorum. quatuor nouiciorum. et quatuor fratrum laicorum pedes lauet. Quod si numerum defuerit nouiciorum: de fratribus laicis suppleatur. Seruitores uero lauitibus deputentur hoc modo. Abbi. duo. ceteris aut unicuique unus qui et aquam et linteamina eis sufficienter administret. Quociens uero ante priorem transierit. inclinatum tamen abbi quam ceteris. Parto itaque obsequio. abbas duorum seruitorum suorum pedes lauet. ceteri sibi inuicem lauent. Nouissime uero alter ex sibi deputatis. priorem scilicet in eodem lecto abbas pedes lauet. alter uero tergat et osculetur. Post hoc. tamen abbas quam ceteri sibi uicissim aquam in manibus fiant. Deinde cucullis induti ueniant ad lectum in quo septimanam coquinae solent inclinare sabbatis post mandatum. et ibidem inclinent. Et tunc priore assurgente abbasque cedere. omnes pariter assurgant eoque recedente cuncti sedeant. Ad collationem autem lectio euangelii scilicet. Ante diem festum pasche. ab illo deo cui cantor precepit sedente. sicut alijs diebus legatur. Cuius lectionis finis in prudentia est abbas. Hinc completorium remissius medicum uoce dicatur. ita tamen ut sonus psalmodie clare et distincte resonet. Quod etiam ab hinc omnibus horis in psalmodia

et cantu. exceptis uigiliis et laudibus usque ad ipsos pasce

In pasche paruo post lau **Item de pasche. xxij.** fiat.
des intervallo facto. discalciant se fratres in dormitorio.
et infirmi in infirmitorio si minus grauentur. Deinde pulse-
tur tabula. et conuentus ueniat in choro. oratione fiat breuis
super formas. sollempnis uero oratio an te am persoluat ex
more. Dicta aut prima sequatur omnis abbas eo ordine
quo stant in choro. et intret epistolam. sedeatque abbas ad dex-
teram cum toro suo. porro ad sinistram cum suo. in introi-
tu capituli. et post eos omnis ordine sedeat que processerit
ac psalterium ex integro persoluat. Expleto psalterio per
totam diem uacat fratres. lectioni. Post nonam indu-
ant se abbas et ministri ad officium. Intim aut secretam
altaris superficiem mundis cooperat pallis. et ab uno
ministroy duo luminaria circa altare accendantur ut mos
est festiuis diebus. Deinde pulsata tabula. ueniat con-
uentus in choro. et legatur sine titulo. lectio. In tribulatio-
ne sua mane: aquodam fiet a cantore premonito. Qua-
dum incepit ingrediat abbas cum ministris ad alta-
re nudis pedibus oratione solitam premitentes ante alta-
re. Lectione aut finita: dicatur. **Re. Domine audiui.**
Postea collecta. **Deus aquo et in die. si non flectamus ge-**
nua. Deinde legatur. **Re. Dixit dominus ad moysen et ad aaron.**
Asubdiacono cum manipulo similiter absque titulo. Q.
Quam non ut epistolam: sed plane legat ut aham lectione.
Qua dicta canatur. Cuncti. Erue me. d. et sub sequi
passio. et orationes sollempnes. id est. Oremus dilectissimi.
Et circa fine caride oronum secretaria aliquod grossu
linteum in pbruo ante altare sinat. ubi crux e adorandi.
et duo pbrui ut diacones a cantore premoniti albis se
induant ad officium crucis. et an quam per dnm ul-
timo collecte finatur. reue altare uenientes crucem
cooperam iam ante nonam a factista ibide deposita sim-

tel

oracione accipientes ad gradum altaris portet. abbe^{ca} ministris ab altari descendet. Postea crucem alij se ad h^o convenienti subnixam unus ad dextram et alter ad sinistram tenentes flexis poplitibus cantet. ple^o meus. et duo fr^{es} ante gradum p^{ro}b^{is} ter dicant. Agios. semel in primo flectentes genua finito oculos et erecti. etiam proseguant. et corus. Sec^o ter repetat similit^{er} ad primum flectens genua finito sc^{ilicet} d^{omi}ni. et hoc tam a corus q^{uam} a flectis tertio simile fiat. Et dum ultimum sc^{ilicet} d^{omi}ni incipitur. qui crucem tenet eam brevit^{er} ad d^{omi}ni. Et in cantu finito detegentes eam imponat. Ana. Ecce lignum crucis. adora^{re} omnis ueniam petit et conuenit. et cruce^s alie a sacristis discipiatur. Abbas uo solus et post illum in sinu diachonus et subdiachonus in albis sine manipulis. ac demum duo et duo monachi et noui cu^m canonicis laici toto corpore prosternat in p^{ro}b^{is} crucem adorant. et osculetur tam^{en} modo et breuit^{er}. Et dum adoratur sicut uersis uultibus ad altare sedeat tam^{en} qui uoluerit. Portarius uo ipse h^{oc} ueniat et adoret. et redeat. moxq^{ue} ad portam redeat. Et sciendum q^{uod} illi ordine quem ad pacem et communionem accedentes suant. in ad or^{ationem} andi et in seculum e^{ius} suare debeant. In h^{oc} aut^{em} cruce^s adhuc prius officij persoluatur. Et sciendum q^{uod} licet plures cruce^s ad adorandum tam^{en} monachis. q^{uam} conuersis ad alia altaria p^{ro}b^{is} abbas ordinari episcopi. Et dum hoc aguntur p^{ro}b^{is} alia crucem cum reuerentia. committit illum sacrista ul^{terius} alio fuisse quem signo uenit ut hospitibus u^{el} affuerit. et familie extra chor^{um} adoranda uisitent. Postq^{uam} g^o omnis aduenerit. qui crucem tenet leuantem eam inchoent. A. Super omnia ligna. Et portarius conuenit et contra ueniam petit. monachi aut^{em} crucem in sinu super altare reuertuntur laici. Tunc abbas et diachonus resupinus que deposuerit ad altare cum subdiachono sic erit nudis pedibus accedit. et orationem faciat

confessionem dicunt. Quo facto. diachonus corporale sup
 altare ponat. a sacrista prius super ministrum. Abbas uero
 corpus dñi cum uasculo in quo e ad altare deferens sup cor
 porale ponat. et cum diachonus calicem cum uino aq
 mixto abbi oblatum sup altare usq ad missam solutum
 est ordinauit. abbas incenso prius adhibito deinde apud
 uasculo digitos suos lauet. et extracta de uasculo scilicet
 communionem super corporale ponat. et tunc nec corpore
 dñi nec calice eleuato mediocri uoce dicat. Oremus pre
 ceptis sal. Likem nos qd dñe. r. c. Illoq; dicente p eundem
 dñm nrm. et cetera. Corpus dñi in tres partes diuidat. ac
 postea. Per omnia scilicet scilicet submissa uoce dicat. atq; cunctis
 respondentibus amen. ipse unam partem in calicem mittat
 nichil dicens. postea diachonus facta turbanctice et ablu
 tis aqua manibus cum subdiachono stet ubi stare solet ad
 celas. donec communicatus accedere debeat ad altare. Pax
 dñi nec dicatur nec dabitur. nec agnus dei cantabitur
 nec uenia a conuictu preterur. Deinde abbas et ministri
 communicent. Inim fratres habeant facies uersas ad al
 tare. et postq ministri communicauerint. conuictus exeat pe
 desq; suos calciametis muniat. Aqua aut in claustris
 a cellarario calida sit procurata. ut qui uolunt pedes ab
 luere possit. Sacrista uero ante uespam pallas auferat
 de altari. Deinde pulsata tabula. uespere celebratur. et lai
 ci frs refectoris tota ecclesia mundet. Monachiq; in re
 fectorio more fructoz grās reddant. et predicti frs laici
 post completum claustrum et eplm mundet. **In die. iugilia**

In festo iuglie pasce. anni domini. et **pasche. xxiii. :-**
 epacte et concurretes ac indictiones in cartula a can
 tone scripta. tercio ipso die benedicendo affigatur. post
 sextam secretario altaria omnia adornet. post nonam ho
 tabula ab eo modice pulsata abbas et ministri uestibus
 se induant sacris. et sacrista deferat analogum sup qd

legit euglium. et librum euglior super positum super gra-
dum p[ro]p[ri]um. ubi abbas page solet benedictiones. et deferat
similit[er] ceream benedictionem super candelabrum: no[n] exce-
dente pondus trium librarum panis regularis ponens illu[m]
in dext[ra] parte analogi. **Q**uote paratis: ut in chorum
conueniat fratres. iterum tabula p[ro]ciatur. **T**u[m] igni i pa-
tella carbonibus allatus uinus benedicatur: et aqua ben-
dicta aspergatur ab alt[er]e stante super gradum p[ro]p[ri]um. **I**nt[er]
im omnia eccl[esi]e huminaria extinguantur: ut de igne bene-
dicto postea accendant[ur]. **C**um uero de eo candela accen-
sa fuit: a diacono stola accincto et uultu ad altare uer-
so paschal[iter] benedicat[ur] cereus: astante ad dext[er]am eius sub-
diacono candelam manu tenete. **C**um aut[em] diaconus le-
gendo uenit ad locum illu[m]. suscipe sc[ilicet] pater incensi
huius sacrificium uesp[er]tinu[m]. cantor. **V.** gratia incensi cru-
cem formans in eum imp[ri]mere curet. **V.** idem leuita
hoc promiserit. rutilas ignis accendit. **L**um[en] de manu
subdiaconi fumes cereum flammascere faciat. **D**emum sub-
diaconus candela extincta. eat in locum suu[m]. **C**ereus
aut[em] ardeat usq[ue] post completorium in crastinu[m]. in loco ubi
benedictus fuit usq[ue] ad diem ascensionis permansurus.
Benedictione g[er]e consummata sequatur. **L**ectio. **I**n principio
creauit deus celum et terram. et cetera sine titulo. leuita
quoq[ue] stolam deponat. et cum manipulo in locum suu[m]
reuertatur. **E**t sciendu[m] quod patella cum p[re]dictis carbonib[us]
non sit de p[ro]p[ri]o effere[n]da donec cereus accendat[ur]. ubi si for-
te candela accensa extincta fuit. de eisdem carbonib[us] pos-
sit reaccendi. **A**bas uo casula indute. iam introita lec-
tione. **I**n principio creauit deus. solus accedat ad altare
oratione tam solitam ante illud minime faciat. **T**u[m]
etiam chor[us] habeant uultus suos aduicem u[er]sus. **R**eg[ul]as
quas aut[em] lectiones cum collectis. et tractatib[us] ut i[n] codi-
cib[us] consistit ordinate persoluant. **E**t sciendu[m] e[st] q[uo]d ordo

fratru has lectones legentium incipitur a prioribus. In sab
 batis no. iiii. tpm. a iunioribus. In quibus tamen a cantore co
 siderandum e. ut hi qui legunt scdm regulam possint edifica
 re audientes. **L**ectionibus vero cantibus atq; collectis cele
 bratis: abbas regressus in uestiarii casulam ibidem relin
 quat. et sic in locum suu eat. **Q**uo ab altari descendē
 te. letania dicatur a duob; fratrib; ante gradum pbrum. u
 troq; choro simul respondeat. **C**um aut uentū fuit ad il
 lum locum. **P**rocores terrogamo audi nos. abbas et mi
 nistri uestiarii ingressi ad missam se pparet. cantore
 itaq; ul' succētoie si inuitat in choro eius fuit post leta
 niam sollempnit' incipiete. **R**ymel' tres lampades i due
 candeles circa altare de igne benedicto accendatur. et
 abbas cum plenario ministror' officio ad altare acce
 dat. ac solitam orionē. deinde confessionē faciat. **I**lloq;
 hōmū. **G**loria in excelsis deo. pronūciatē: ac cantore.
 et in tra par hominib; prosequente. campana pulsetur
 quousq; dicatur. **D**omine deus rex celestis. **I**n hac die
 nulla missa priuata. ab aliquo e dicenda. **A**d hanc mis
 sam par dñi dicatur: si nō agnus dei. **E**t post par dñi
 statim unusquisq; in loco suo utant multo ad altare.
 donec abbas dicat oremus. post dñs uolēi. **Q**uod si
 cantos pserit tempo. diei nō sufficere. ut lumine diei
 omnia impleatur. procuret ut aliquantulū minus morose
 quam alijs dieb; uespertinales laudes psallatur. **P**ost
 refectiōē more solito: faciant mādatum.

De festis
scōr que post. vii. fr̄a. an dñicā in palmis usq; ad oct' pasce

Si festiuitas beati benedicti patris **ocurrerit. xx. iiii.**
 iiii. seu alia festiū. xx. le. in qua nō laboramus. p
 sabbatū qd' pcedit dñicā palmarū usq; ad. fr̄am. v.
 septimane pasche illuxit. ipa fr̄a. v. pasche agatur. si
die. que prima e. agatur. v. fr̄a. Sequens in sabbo:
 qd' si post sabbatū qd' pcedit dñicā in iunus palmarū

usq; in cenam dñi. et a. v. feria pasche usq; post octavas.
Festivitas. xij. lectōnū in mā laboramus euenit. pro festo
xij. lectōnū. ad ipsū in uigilia. et ad laudes et ad missam
et ad uesp̄as illius diei cōmemoratio fiat. Festum uero d
quo dñi. fieri solet a. v. feria cōmemoratio tūmet. Si
autē a cena dñi usq; ad feriā. v. pasche. festivitas. xij. le
ctōnū in mā laboramus ul' in cōmemoratiōe agimus. et
currerit nulla inde fiat mentio. **De septimanā pasche. xxv.**

Tribus diebus qui pasche diem sequuntur erunt frēs in
lectione. nec laborabūt: quia hos tres dies pro uene
ratione scē resurrectionis sollempnes habemus sicut festum. Ali
quo apli. Inuita tona tam nūq; nisi in. xij. le. a duob; frīb;
canētur. Alijs uero. in. diebus qui sequuntur laboramus. s; tā
mē missam cōdianā sollempne agimus. In qua etiā missa.
ad sint duo ministri. diaconus uidelicet et subdiaconus:
et due candele ardenres iuxta altare. et incensū post offe
rendam. Sciendum etiā qd die pasche. et tribus sequētib;
diebus. Gloria in excelsis deo. et p̄pho. Tequidē dñe om̄i t̄p̄.
ac comunicātes. et hāc g. oblatiōe. ad utriūq; missā repeti
tur. Ceteris uero sequētib; diebus qñ laboramus. una missa co
tidie post t̄riam celebrabitur. ad quam. gloria in excelsis deo.
ac predicta. p̄pho. et comunicātes. et hāc g. oblatio. con
die uicantur. Credo in unū deum tm̄ in die pasche canit.
Illud memorie cōmendandū. qd feria. ij. pasche ad matutinū
tem missam nō d; colla de die sic in illis tribus sequētib;
quia colla in die pasche et colla in feria. ij. pasche. hñt unā
secretā et eandem post comunicā. dñe. Ceteris uero diebus. salū
tia. iij. et. feria. iij. ad missam matutinalem. i. colla sic de
resurrectione. 7. ij. de ipa die. Porro una sola missa tribus diebus
sequētib; celebrabitur. et per tres dies istos. post primā collec
tam de feria. dicitur. De resurrectione. Des qui hodierna die p

Dñi: autē in antē pasche **De octavo die pasche. xxvi.**
prima missa erit. Resurrexi. et. ij. Quasi modo geni

ti. et p̄lo. **E**t quidem die omni t̄p̄e. et cōmunicites. et
 hanc ḡ oblatōnē. ad utramq; missam dicantur. **S**edā uō
 hinc die missa. ea ueneratōe agatur qua fit in festo unio
 apli. **E**t sciendū ē quia eūglm qd̄ legitur in hac die ad ma
 iorē missam scilicet. **C**um eet sero die illo postq̄ ex integri
 dūca die lectum sūt. in certis p̄uatis dieb; ip̄ius septima
 ne mos ē illud in duas partes diuidere. **P**rima aut̄ pars
 a capite incipies. usq; ad thomas unus ex. xij. se extēdit.
Sedā uero ab eodem loco usq; in finē. **D**iesurrectōis t̄p̄. xxvij.

Ab octabis pasche usq; ad rogatōnes. **A**lla que dicta sūt
 in dūca ad maiorem missam p̄uatis dieb; uicissim
 repetant̄. **S**imilit̄ per oct̄ ascentōnis dū. **E**t sciendū qd̄ p̄
 oct̄ pasche usq; ad ascentōnē dū. omib; dūcas dieb; missa
 matutinalis debeat ēē de resurrectōe dū. u. dūq; resurrexi. u
 festiuitas alicui; sc̄i hoc impediēt. **A**d qm̄ missam minime
 dicatur. ip̄lo. **E**t quidem die omni t̄p̄e. et cōmunicites. **E**t hanc
 ignē oblatō. **E**t si forte sūt ut dictū ē de aliquo sc̄o ip̄a mis
 sa matutinalis. tūc dicant̄. illa. de resurrectōe dū. idē. **D**s
 qui per unigenitū. p̄ collam de sc̄o. scilicet aū dūcalē. **Q**d
 si festum. xij. letōni in ip̄a dūca euenit. ip̄a missa erit de
 dūca. et colla de resurrectōe. post illam de festo dicetur. **S**i
 tamē dūcatō ecclie. ul' inuētiō sc̄e crucis hoc t̄p̄e die dūca
 euenit. missa dūcalis differat̄. **S**i inuētiō ul' exaltatō sc̄e
 crucis. sc̄o euenit. primo post collectā de cruce agat̄. tūc
 de dūca. postea de sc̄is. **S**i uō dūca euenit. p̄mo de sc̄is. p̄ea
 de dūca. et missa matutinalis erit de sc̄is. et de dūca i' r̄p̄tat̄.
Si q̄ndo euenit dūca ante rogatōnes. primo fiat. cō de
 dūca. postea de sc̄is. et missa de sc̄is admittat̄. **E**odem m̄ fi
 at de sc̄a sabina. qm̄ derollatō sc̄a whis tūc dūca euenit.
 p̄mo fiat cō. de sc̄is. postea de dūca. et missa dūcalis dif
 feratur. **I**tem ob festū exaltatōnis sc̄e crucis dūca euenit.
 prima missa erit de sc̄is. in l̄iq; prima cōmūno erit de sc̄is.
 sedā dūca. t̄ra de arabis. **I**n dūca tam̄ ante ascentōnē.

in illom differat. **P**ono ebdoma post septimanam pasche leguntur actus apolor in refectorio. Et dum. x. dignus es dñe. in ecclesia cantur liber apocalipsis. incipitur. Cum aut. x. Si oblitus fuero tui incipitur. eple canonicè leguntur. A factio prime ebdomade pasche usq; ad oct pentec ñ dicitur. x. ad missam nisi pro defunctis. Verumptamen priuatis diebus. et ad matutinales missas. dicitur unū alla excepto sabato infra oct pasche. qñ in eo. xñ. ictōniū festiuitas i q̄ non laboramus euenit. Ad maiores uo missas duo dicitur

Post tiam in **De rogationibus. xxviii.** — alla. diebus rogationū pulsato signo sic ad missam pulsari solet duo fratres ante gradium presbri stantes cantent letaniam frater in utroq; coro in simul respondetibus et stantibus adinuicē uis uultibus sic ad missas solent et ad peccatores te rogamus ministri creant seseq; ad missam preparant diaconus si affuerit stolam sumēs. et sacerdos casulam. Si aut aliq̄ fest. xñ. ictōniū. in qua nō laboramus in uno trium dierū rogationū illuxit. ipa fest plenarie eadem die agatur post primā uo letania. et postea missa de ieiunio cum cōmemoracōe festi presentis. et alia p̄ tiam de soll. In his tribus diebus mixtū nō sumatur. **De**

In ascentōne dñi ad uespas **ascentōne dñi. xxviii.** ceteris paschalis accensus nō extinguat̄ donec i crastino post completorium. Tunc uo ab ecclesia subleuetur. Cōmemoracōnes scōr uo que ea die euenire possūt. int̄mittēde st. nisi in crastino subsequatur alicuius sc̄i cōmem. Tūc em̄ ad ips̄s in die ascentōnis fiet cōmem. Similit̄ fiet tñ. iij. infra oct pasche. et pentecostes. Ad processione que fit in claustrō. in p̄ma statione dicitur. x. **V**irgahlei. cum uersu. In. ij. x. **P**ater tū essem. In. m. v. **P**ater sc̄e cum repetitōne. et ubi necesse fuit dicitur. **G**loria patri cum repetitōne. Ad introitū eccle. **O**uer ghe. **D**uobus sequentibus diebus post oct non dicit. **H**ominia die

saliciz

in collecta. **De uigilia pentecostes. xxx.**

In uigilia pentecostis uacant fr's lectoni a tertia usque ad. vi.
et cantant missas qui uoluerit non tamen de uigilia an-
nonam celebratur officium. et seta ut in uigilia pasche a-
gantur. excepto quod nec ignis nec cereus benedicat. et ex-
cepto quod signum ad hynel' misse sonatur et quod agnus dei ci-
tatur. **De octabis eiusdem. xxxi.**

Et sciendum quod post diem pentecostis. a. Filie ihuim et
cetera que proprie per resurrectionem conuenerunt dimittantur.
et alia in nullius cantus fine ponatur nisi ubi in libris
scriptum inuenitur. De sollempnitatibus autem sanctorum que in hac
septimana eueniunt quemadmodum de festis in ebdomada pasche
ordinauimus ita teneatur. **Fr'a. iiii.** infra oct' missa matu-
tinal' de ieiunio. maior uero de festo erit. uidelicet. sp's co-
repleuit. que post tertiam sollempnit' agatur. **Fr'a. v.** et. vi.
et sabb' eiusdem septimane in conuictu non celebratur. si
una missa post tertiam. **Tertio** autem diebus in quibus ieiuna-
mus non dicimus gloria in excelsis nisi **fr'a. iiii.** ad maiorem
missam que post tertiam celebratur sed tunc pl'us. **Qui** as-
cendens s' o. c. et communicatio. **z** hanc g' oblatione omnibus
diebus illius septimane tenemus. **Missa** uero per totam septi-
manam pentecostis sollempnit' celebratur sic in ebdomada pasche.
Et quidem. iii. diebus qui dicuntur sequuntur ad missam in-
tralem due trine dicuntur. quarum una sit. **De**us qui hodi-
erna. d. c. f. **Et** altera de die presentis. **Fr'a. v.** j. colla dicitur
a. **De**us qui hodierna die. **De** tribus diebus. **Concede** nos di.
Fr'a. vi. ii. i. de die. ii. **De**us qui. o. d. c. **Que** sabb' in-
uenitur. In quo sabb' nichil e' ad uespam cantandi de festo pe-
ter: si de sancta trinitate. **Historia** uero deus omnium incipitur
uacua in oct' pentecostis. l' in al' si illa uacua non fuit. **De** **di-**
calibus officijs ab octab' pentecostes usque ad aduentu d. xxxv.

Ab oct' pentecostis usque ad panna' d'nicam aduentu d'ni sunt
septimane. xv. octo. quoniam prohemis e' spatium temporis

quoniam non breuius .xx. iii. Dominicalia officia sunt .xx. iiii. prima in ma-
 iori spatio. quatuor extrema officia singula per binas dicantur
 ebdomada. omnia que fecisti nobis. cum sua colla. epistola et eu-
 angelium duabus dicantur ebdomadis. In uoluntate tua dicitur duabus. Si in-
 quitates duabus. Dicit dominus ego cogit. duabus. Si tres ebdo-
 mada excesserint officiorum: similiter fiat de tribus ultimis
 officiis. Si due. de duabus idem fiat. Summa. dicit dominus bis
 dicantur. Cum uero ebdomada numerum minor fuerit numero offi-
 ciorum: in uoluntate. et si iniquitates. in una dicentur ebdomada.
 Dicit dominus bis in ultima. ita tamen quod in dominica dicitur colla.
 De refugium nostrum et uirtus. Epistola. Imitatores mei estote.
 Euangelium. habentes pharisaeum. In fine ebdomada dicitur colla.
 Exalta domine. Epistola. ecce dies uenit. Euangelium. Cum
 subleuasset. hoc autem obseruandum est quod omnes dominicales
 collae que binae dicuntur per ebdomadam sic disponantur ut illa que
 dominica die dicta fuerit sequentibus semper repetatur ad laudes et ad
 uespere usque dum alia incipiat. Que cum incepta fuerint
 ad laudes et ad uespere dicantur usque in sequente dominicam.
 Incipienda autem erit si fieri potest. a. v. feria. **De sollempnitatibus quibus non laboramus que et dominica non eueniunt. xxxiii.**

Omnia sollempnitatibus quibus non laboramus et que dominica
 non eueniunt etiam si commemoratio alicuius sancti fiat. in
 hominibus utraque nulla de sollempnitate sit. prout in festo sancti
 bernardi. et in decollatione sancti iohannis bap-
 tiste. et exceptis festi-
 uis que accipiuntur ieiunium usque post pasche. et ieiunium
 nostrum. tempore et rogationum. et in septimana natiuitatis domini et
 pentecostes eueniunt. **C**um in uicinatione uero et exaltatione sancte cru-
 cis quia uigilie partium de sanctis sunt partium de sancta cruce. de sanctis
 nulla matutinalis erit. et si dominica euenit. et de cruce maior.
 Inuencio tamen sancte crucis si dominica ante ascensionem euenit. mi-
 nora matutinalis erit de dominica et de cruce maior. **De sollempnita-**

Intibus quibus non laboramus et que dominica eueniunt. xxxiiii.
 A sollempnitatibus istis quibus non laboramus et que dominica

eueniunt nisi fuerint ille festiuitat. in quibz fimo sic in eplb. missa matutinalis erit de dñica. n̄ pp̄ presentem de defectu dif- ferenda sit. Et maior de sollempnitate. In purificatione in bñe marie s̄ in. lxx. uel. lxx. sine. l. euenit. missa matutinal' erit de dñica. et maior de sollempnitate. Ante aduentu aũt cum unu dñicale officiu. duas reue contingit et duas. ill d' officiu sc̄d̄ nō reperitur dñica ad missam matutinalē. si i ea. xx. sc̄ sollempnitas celebratur. si utraq; missa erit de festo.

De sollempnitatibz quibz laboramus et que dñica euenit. xxxv.

In sollempnitatibz quibz laboramus et que dñica euenit similiter missa matutinalis erit de dñica. n̄ pp̄ p̄sentē alicuius sc̄i. aut pp̄ presentē de h̄m̄ differenda sit. et maior de sollempnitate pp̄ in octab apparitionis dñi tam instans lxx. coegerit ut in ipis. Domine ne in ira tua cante. et i aduentu. lxx. et. l. et xl. Dñica tam in palmis et i octauo die pasche si festiuitas sc̄i ambrosii euenit. ad missam ma- tutinalē collā dicatur de eo.

De dñicis diebz q̄bz. xx. sc̄. sollemp

Dñicis iis diebz quibz. xx. sc̄. n̄ celebratur. xxxvi.

sollempnitas nō celebrat utraq; missa erit de dñica nisi for- te alicuius sc̄i filii. cōmem̄. qui officiu heat in gradali. designa- tum. ul' iuglia alicuius sc̄i hoc impedierit uel presens defectus superuenit. Dñica tam in palmis et octauo die pasche de resurrectione. In illo iis uno die qui festum sequit sc̄i thome m̄ris. ul' in illis iis diebz qui circumacione dñi sequitur si dies dñicoy euenit. sic in octabis eoz descriptum est fiat. Si uero infra oct' sc̄i ioh̄is b̄t ul' ap̄loz petri et pauli. illis quoz diebz qui deputat sc̄i admissas eoum̄dē sc̄oz dies dñicoy eue- rit missa matutinalis erit de oct' et maior de dñica. Dñica ū infra oct' apparitionis missa matutinalis erit de dñica. et ma- ior de oct' nisi forte. Quis ita in eadem dñica cantādū fuit. p̄. ad. missa matut' erit de oct' et maior de dñica. Simile dñica infra oct' ascensionis dñi et

bte marie. si nulla. xij. lectonū. soll' euenit. missa matutina erit
 de diuina et de octab' maior. Si uo alus dieb' infra has tres. oct.
 .xii. lecto. sollempnitas quib' nō laboramus euenit. nisi forte in
 ipa sermo fieri debeat in capitulo missa matutinal' erit d' oct.
 et maior de festo. *Et ordine misse agatur priuatis dieb' xxxvii.*

Ab oct' ephie usq; in capite ieiunij ab oct' pentec' usq; ad
 aduentum dñi. omni fr̄a. ii. missa pro defunctis in conue
 tu dicatur. fr̄a. iii. diuinalis. fr̄a. iiii. pro familiarib'. Fr̄a. v.
 de scō spū. uidelicet ab octabis pentecostes usq; ad natiuitatē dō.
 Fr̄a. vi. de scā cruce. S. alio de bñā maria. Ab oct' aut pasce
 usq; ad diuina ante ascentionē dñi. et in aduentu. usq; ad na
 tale dñi idem ordo seruabitur. excepto qd' ab octabis pasche usq;
 ad supradictā diuina. omni fr̄a. iiii. missa pro familiarib' ob
 missa: missa. Resurrexi dicetur. Et fr̄a. v. missa diuinalis
 missa de scō spū. obmissa. et in aduentu. fr̄a. vi. quia mis
 sa de scā cruce nō dicit. missa diuinalis repetatur. nisi forte ali
 qua soll' .xii. le. aliq' hor' occupauerit diem aut talis com' ali
 cuius scī cui missa ingradali sit attributa. aut uigilia alicui
 soll'. aut dies. iiii. tempor' siue rogationū uel presens defūct
 aut talis com' defūctor' quas p̄cipuas agimus et exceptis illi
 dieb' qui deputandi s' ad illa dominicalia officia que p̄ diem
 ephie ul' post in uolūtate tua. ul' dicit dñs. aliqñ p̄t' instatē.
 .Lxx. uel aduentū. priuatis dieb' restant persoluenda. et qñ
 aliq' diuinalis missa in sua p̄pua diuina dici nō potit. p̄ alicui
 sollemp' uel presentis defūcti necessitate. Et cum hoc conti
 gerit ut aliq' missa in sua p̄pua diuina dici non possit prima
 die q' post illam diuina cantoz a supradictis euentib' occupa
 tam inuenit: canatur. Infra oct' uo dñi et scōz uti in sen
 tencia de oct' eoz. descriptū est teneatur. Fr̄a. vi. post oct' as
 centionis de scā cruce missa canatur. nisi illi misse uenit oc
 casio p̄t' q' alus reppozib' m̄mūti solet. Notandū uo
 quia si missa pro defūctis fr̄a. ii. pro aliquib' supradictis
 euentib' in conuentu dici nō potit. prima eodē septima

videlicet cum du
 obus ministris.
 et cū glia i excelsis
 iustitiae collecte i
 terminantur et
 tempore r̄uena
 in col' cū deus
 uenit lazi
 cor dicet

ne die q̄ uacua fuit a supradictis euentibus dicatur. Scien-
dum tam̄ quia si in f̄ria. ii. dia potest: differri nō debet i f̄ri
iii. ita nec a f̄ria. iiii. m. v. ul' a sexta. in sabbati. **De unio**

Priuatis diebus non amplius quam tres **colla ad missas**
elle ad missam in conuētu dicatur. **exceptis xxxviii.**
Oct̄ diu et comemorantibus ceteris scōr. et illis quatuor die-
bus qui sequunt̄ diem circuncisionis. et. vi. f̄ri post oct̄
Ascensionis. aut si abbas unam tantum collam dicēdā
adiunxit uel presens defunctus fuit. **Excepitur etiam**
tenarium quod fit post genale abbin. cplm cuius clla. i.
Deus uenite largitor. p om̄s. xxx. dies exceptis sollempnitate
.xii. sc̄. tam ad uespas q̄ ad laudes. et ad missas continue-
tur. Verumptamen si plures una die missae fiant. ad unā tantum
dicatur. Et notandum quia nūq̄ collam de dñica ul' de sc̄a
cruce. idest. Ds qui unigeniti filij tu dicimus. nisi missa
in conuētu de ip̄s agatur. In aduentu tamē cotidie di-
catur clla de dñica ad missam. exceptis missis p defunc-
tis. et. iiii. t̄p̄m ieiunius. et uigil n̄l̄ diu. Cum uo dñs
cales comenit in aliq̄ sollempnitate que dñica uenit post
matutina laudes cantate fuerint in crastino hic dñica
missa forte differri debeat: clla t̄n ad missā mat̄ dicatur.
Et notandum q̄ ad om̄em missam matut. sicadē que et
maior missa nō fuit. l. de eodem scō: clla de maiori mis-
sa. i. p̄ cllam missae matutinal̄ dicatur. Excepto cum
uigilia n̄l̄ diu l' apparicionis seu uigilia assumptionis be-
marie die dñico euenit. colla uo. Deus qui per unige-
nitum. t. sic in sua sententia ordinata ē duratur. De

quor̄ hystor̄is que cantantur ab̄ aūc usq̄ ad aduentū dñi.

Sik̄le euenit die dñica. eadem die max **lxxxix.**
tur hystoria. Si uo k̄le m. ii. ul' iii. aut. iiii. f̄ria
euenit in dñica que easdē k̄ls p̄dit assumatur hys-
tona. **Qd si k̄le m. v. ul' vi. f̄ria. aut sabb̄o apparuerit.**
dñico sequenti imponatur hystoria. **Et ideo si festiuitas**

omnium scōr. v. aut. vi. scia. illuēit. legendū et cantū dū
 est d. libris machabeor ad uigilias usq; in dñicū sequētē.
 in quo incipiendū est legere et cantare de lezechiele ppha.
 Si aut festiuitas omnium scōr euenit die dñica: ipa die ce
 lebretur. et sequētī nocte. salis. scia. n. incetur ezechi
 el ppha. 7. 28. vidi dñm. Sequētī uero die dñica n legā
 tur lect' ad initium illis libri. p' p' hōnē. quia nō est con
 suetudo ut bis legatur. si legantur alie in libro lectiona
 ru diei dñicū scōi intitulate. Qui ppha legendus ē per tres
 eb'das tam priuatis q' dñicis dieb. et post eum daniel
 usq; ad aduentū. Quod uero de his restat legendū ad u
 giliās. ex quo ibi legi desierit: legatur in refectorio. Fini
 to danielē: legantur in refectorio duodecim pphē.

**Qua sep
 timana ieiunia. in t'p'm i m'le septemb' agenda s. xl.**

Si pma dies klarum mensis septembus. in. ii. scia.
 aut. iii. aut. iiii. euenit. tunc agendi s' dies ieiun
 orum eb'da exaltationis scē crucis. Si uero h'le septēbr i. v.
 scia aut. vi. ul. salto. siue dñica euenit. tunc in illa sep
 timana in qua festiuitas mathei apli euenit: agendi s'it.

Quom leguntur libri in refectorio a pentecostā usq; ad kl's

Op'ie illo quo canit' d's omnium exau **nonēbus. xl. 1.**
 ditor. usq; ad kl's aug. leguntur. iiii. libri regum. 7
 postea duo libri paripomenon. A kl's iō aug' usq; ad
 kl's sept' int'm dñm cantur. In principio dñs. legimus
 prou'bia salomonis et postea eccl'ie. et deinde. cantica ca
 nitor. et librum sapie. idē diligite iudiciā. et postea libri.
 ihu filii sirac. dē. Omnis sapia. In kl's septemb'. quōd ca
 nitur. Si lona suscepima. Job in eodem mēse mutat' alia
 hystoria. idē. Peto dñe: et tūc legitur ius iher tobie.
 Demice. iudit. postea esther. ac postremo ezdras. Hanc
 aut hystoriam. idē. Peto dñe. nec ante. n. idus septem
 bris. nec post. viii. kl's atobris si in his. vii. dieb. ubi
 cumq; dies dñica eueniat. incipimus excepto qd qñ sollemp

nitas scē crucis die diuina euenit diuina precedente festum.
 dicatur. **P**eto dñe. Quando octab' natiuitatis bte marie dē
 euenit. in qua peto dñe debeat incitari. differat' istona usqz
 ad sequentē diuinam. et fiat cō bñ maurici et de ipō sit mis
 sa matutinal'. In klis octobus legantur duo libri machabe
 orum. Dum canitur. ad aperiat dñs. Et cum perlecti fue
 rint. Legimus. iij. libros eūglioꝝ in refectorio tm usqz ad
 passiones. et dimissis passionibz: quod reliquū ē legatur.
 Ali uero libri alijs temporibz perlegendi supms per diuisa
 epla dispositi sūt. Et notandū q' qñ renouatur hystona lib
 ille qui tūc cum responsoria cum sua prephatione. Incipie
 dus sit in ecclia. legendy in refectorio ubi octaua ic fecit si
 nem. In libro tm machabeoz pmo. ibi lector in refectorio
 incipiat. ubi. nñ. ic. fecit finem. De alijs libris qui eo tē
 pore in refectorio incipiat postq' primo perlecto sūt. sūt si
 milit' legendi: non ē hō seruandū qd' de illo primo dñs in
 ecclia primitus incando. Si aut' festo intueniēte differtur
 hystona. lib' nichilominō cum sua pnone legatur ad mēsa.
 reincipiendy in ecclia cum hystona cantabitur. Et sciendū
 q' xx. de hystona qd' p'rium intulatur ad uespas qmuis
 semel aut' iterum festo intueniente differtur n' p'us salba
 tum inuenit uacuum dicet' nisi forte ipsa hystona ul' i dē
 ul' per septimanā iam decantata sūt. **De antiphis in sab**
batis ad magnificat dicendis. xl. ij.

Antiphē iterum libroz et eūglioꝝ et eplaz pauli.
 que ad magnificat dñr. id ē. Loquere dñe. et Cog
 nouerūt oīs. et hęc aut' scripta sūt. et **F**ratres confes
 sum. et consimiles. s'bis quibz intulata sūt. ul' ad mag
 ficat. in conu. n' dicatur. Siqz uer' superfluerint: eo anno
 dicitantur. Siqz defuerint. uitime repetantur. Quia
 ens unqz aut' aliq' diuinal' missa que in sua diuina dñi
 nō pot' aliquo puato die soluitur aut' de eodem officio ad
 bñs et ad magnifi intulata. eodem die dicatur: si tñ in

sua dñica dici nō possit. **¶** **¶** **¶** ante aduentū. et. lxx. i.
ppt breuitate tēporis aliquādo contingit. Notādū tamē qđ
quī pro breuitate tēporis factō ante. lxx. dicit ad bñs. A.
Domine nōne tonū semen. ad uespas illius diei mut
mutetur. A. Colligite pumū zizania. Similit̄ fiet de
ant. Nuptie scē st. et Deficiēte uino. quando. lxx. v.
kl. february euenit. Cete uo. a. dñicales ad. bñ. et ad
maḡ intitulate cum suis cllis. qm̄ in sua dñica aliq̄.
.xv. sc. sollempnitas celebrabit̄. p̄ benedicam̄ dño de illis
et uespis ob comm̄. dñici diei: dicitur. In illo tñ factō
non dicentur quī in crastino nich̄ agetur de dñica qđ
ante aduentū contingit. cum unū dñicale officii du
as tenet ebdoas. **¶** **¶** **¶** em̄ ante illis officii. sedā nō
reperentur dñica si in ea. xv. sc. sollempnitas celebrat̄.

De festis scōz que dñicis dieb; ul' ascensione eueniunt.

Festiuitates scōz in quib; nō laboramus si i. xl. iii.
octauo die pasche ul' in die ascensionis. ul' in. lxx.
ul' in dñica in qua aliq̄ hystoria incipiēda ē que sequi
tem dñica nō habuit eueniunt in crastino celebrētur.
Purificatio tñ bñe marie nūq̄ differuntur. **¶** **¶** **¶** Et si illa hyl
tona duas dñicas ul' plures huerit. et ille dñice festiuita
tes fortasse precipuas habuerint: hystoria dicatur in illa
fest̄ que minoris ēē uidetur auctoritatis. et festiuitas i
crastino dicatur. **¶** **¶** **¶** minores aut̄ fest̄. in quib; xv. sc. habe
mus et operamur. in tali necessitate intermutantur. et
comm̄ ad uespas et ad laudes. ac missa matutinalis fiat
de sc̄is. et itē comm̄ ad uespas illis diei. **¶** **¶** **¶** missa tñ matut̄
nō erit de scō ambrosio si dñica in palmas uel in octauo
die pasche euenit: si illa dicetur de eo. **¶** **¶** **¶** Vbi uero sup̄dca
necessitas nō intuenit: minores festiuitates non omittū
tur. nec differuntur. si suo die celebrētur. etiam si quelib;
hystoria incipiēda ē que aliam habeat dñicam in qua cō
tū possit. excepto si in dñica. lxx. huiusmodi euenit festū.

79

In sabbis aduentu. **De festis scōz q̄ eueniūt sabbis. xlviij.**
dñi. et. lxx. et. l. siue quadragesima si festum fuit. uel
pere de diuina dicantur. et fiat de scō cōm. **¶** festum purifi-
cationis et annūciationis bte marie. et festum sc̄i benedi-
et dedicationis ecclie. excipiantur ab ista lege et etiam ali-
quod festum in q̄ nō laboramus si sabbō infra oct̄ pasch̄ eue-
nerit. **¶** Et habeant festa ista semper plenarie uespas suas.
et cō fiat de diuina. **¶** In ceteris sabbis hant omnia festa plen-
ne uespas suas. nisi supuenit alia soll. q̄ eis debeat aufer-
re. **¶** Et notandū quia festum sc̄i mathie. qd̄ sc̄o die bisexti
semper debet agi si in aliquo sabbō preter sabbōm quod p̄ce-
dit. **¶** lxx. eo anno quo contingit bisexti euenit. in ip̄o sab-
bato hoc est prima die bisexti agatur. **De uigiliis. xlv.**

¶ excipiantur ab ista lege

Qum uigilia assumptionis sc̄e marie die diuina euenit.
missa matutinalis de diuina. et maior erit de uigilia.
Nam uigilia sc̄i ioh̄is bte siue ap̄loz petri et pauli seu ali-
orum ap̄loz. uel sc̄i laurentii. aut omniū scōz si diuina fuit
missa matutinalis de uigilia. maior fit de diuina. In uigilia
omniū scōz. p̄ma cll̄a erit de ipsa uigilia. **¶** Die d̄s nr̄ unūct̄.
sc̄da de diuina. si diuina fuit: t̄cia de scō quintino. **¶** Si nō fuit
diuina: sc̄da de scō quintino. t̄cia. **¶** Om̄ps sempit̄ne d̄s. q̄
uiuoz d̄naris. **De octauis dñi et scōz. xlvi.**

Per octabas apparitionis ascensionis dñi et assumpti-
onis bte marie. cotidie celebretur missa de octabis.
nisi inueniat festum alicuius sc̄i qd̄ heat in gradali offi-
cium designatū ul̄ aliq̄ die aliq̄ diuinalis missa que in
sua diuina die nō potuit dicendi occurrerit. ul̄ sollempnia
eū. sc̄e que id impedire debeat euenit. ul̄ presens defunctus
fuerit. aut missa pro defunctis more solito in conuētū di-
cendi occurrerit sū talis cōm defūctor. quam sollempnē
agimus inuenit. **¶** Et notandū qz si inuentio sc̄e crucis
diuina infra oct̄ ascensionis dñi eueniat ad laudes dicto
benedicam dño fiat p̄mitto cōmēn̄ de uigilia. Deind̄ de diuina.

post de ascensione dñi. missa matut. erit d' m'ibz. post eoz collaz. dicet colla
d' sc'i cruce. **S**inde d' dca post de ascensione. ipa uo missa diuiculis idē exaudi dñe uicem
differat. **D**iuica uo infra octabas assumptionis bte marie. to
tum sic in libris ordinatu ē tam per diem qm per noctē de
octabis dicat. **P**eruptamē si in hac diuica festiuitas bti
bernardi euenit: totum de festo fiet. pret missa matu
tinalem. q de octab erit. **D**iuical' uo missa differet in sep
timana dicenda. **S**aluo tam ad uespas die diuico ad lau
des et ad ips p' commemoratōne de octauis fiat com de
diuica. **C**um aut hec ipa diuica i octauis. sc'i laurencii eue
nit totum de diuica dicat. et ad laudes fiat in p'mis co
mem. de octauis. de inde de sc'o laurencio. post de sc'o mā
mete. **N**ulla matutinal' erit de diuica. post cuius clam.
colla de octauis dicet. **D**e inde de sc'o laur. post de sc'o
māmete. **A**uioz missa erit de octauis. **I**ntra octab's
natiuitatis sc'i iohis b'e. i. die post sollempnē de ipa nati
uitate. missa in conuētū canatur. nisi presens defuncto
phibuerit seu forte diuical' missa q' sua diuica diei uo uo
tuit. soluēda tūc fuit. **E**t cum aliquod hor ea die. d' sc'o
iohe nullam cantari impedierit quarta die ab ipa festiui
tate missa de sc'o iohē cantet. nisi forte et hec ipm aliq
de predictis causis impediat. **S**i uo p'ma die post ill de
ipa natiuitate missa in conuētū dicta fuit. q'ta die ab
ip'a natiuitate missa p' defunctis in conuētū dicatur: si forte
in eadem septimana ante ipam natiuitate dicta fuit. si for
te in ipa. iij. die dies fuit diuico. **Q**d si in eadē septimi
na ante ipam natiuitate dicta fuit. missa itum de sc'o
iohe in ipa q'ta die dicatur. nisi forte i ipa fena. ii. ene
dit. **Q**d si sc'i. ii. fuit missa pro defunctis dicatur. **Q**
tam uo cantet nisi vnus de octab' feruel cantari fuit.
Intra aut uo ap'oz petri et pauli. de. v. vi. vii. die ab
eodē sc'oz sollempnē iuniter obseruet. ut missa d' ei
de aplis cantet. nisi forte aliq de predictis causis illd pro

hileat. Reliquis uero diebus a natiuitate beati iohannis bap-
 tiste usque ad octa-
 uam diem apostolorum petri et pauli missae de sanctis qui in klario scrip-
 ti sunt cantentur. Notandum sane in his octauis quod in conuincione
 sancti pauli dicto benedictam domino ad laudes. fit imprimis com-
 muni de sancto iohanne bap-
 tista. deinde de sancto petro: et ad missam in eadem die
 simili. **C**omuni de sancto stephano. et beato iohanne eu-
 gelista. et sanctis
 innocentibus atque de sancto andrea ap-
 tolo. cotidie ad laudes et ad
 uespas. et ad missam per octabis suas agatur. et missa in oc-
 tauo die. de eis celebretur. **D**e octabis sancte agnetis uirginis
 et sancti laurentii martyris. nihil aliud agatur nisi tantum in. viij. die
 comeni. ad uespas et ad laudes. et missa que ea die profetiam
 habet de eis persoluatur. **S**anctorum omnium comunis scilicet iohannis
 et pauli et leonis pape. nec non et ceterorum sanctorum que per octabis
 iohannis bap-
 tiste seu apostolorum petri et pauli sive andree apostoli plerique
 enuntiant. semper debent pronuntiarum in principio post uespas regu-
 lares. Deinde uero sequantur commemoratores. alie que perti-
 nent ad istas preteritas sanctorum octauas. **S**anctorum cesarii atque be-
 nigni comeni. non ad uespas neque ad laudes. si tantum ad missam
 matutinali fiat. **Q**uoadmodum tamen in habetur sup-
 plicatio in uigiliis. et occurrunt psalms qui diuiduntur. in quatuor
 loco. ut noli emulari. et attende prece uerba. sub secunda
 antiphona. dicitur tertius psalms. et quartus iohannis. **P**er uero. vi. solo.
 id est. domine ne in furore tuo. et similit. de uenerunt gen-
 tes: sub tertia antiphona. **De purificatione sancte marie. xlviij.**

In die purificationis sancte marie post coenam albas bene-
 dicat candelas iam antea a secretario in publico delatas
 postea uero aqua benedicta aspergat; cantor itaque cum albi
 candelam accensam ostendit exponat. **L**umen ad reue-
 lationem. **Q**uoadmodum subuigat uisum. **N**unc dimittis uti in
 libro inuenit. **P**rimo secretario suo aduocato solatio et
 quibus a priore missam fiat reliquas candelas monachis
 et nouitiis ac coenosis laicis familie etiam atque hospitiis
 si affuerint distribuatur. Deinde fiat processio per claustrum.

Ad quam diachonus crucem subdiachono qz aquam bene-
dictam baulet. et sic in processione palmarum prenotatum.
ita in hac processione in eundo et instando se habeant. **P**orro
cantor ad exitum processions. **A.** Ave gra plena imponat.
Qua finita sequat' alia. **A.** Adorna thalamum: postq' sub ro-
getur. **A.** **R**esponsum accepit symeon. et fiant tres stacio-
nes. per unamq'q' s. **A.** una stacio. ad introitu' no ecclie
ab as incipiat. **A.** **H**odie b'ia uirgo maria. **E**t omib' in-
trogressis. et predicta. **A.** finita: missa sollempn' celebre-
tur. **I**gitur postq' diachonus legit eu'gl'iu. et abati
munus deo faciendum obtulerit. iseq' diachonus idem
munus more solito sup altare ordinavit: abas candelam
suam reddat sacriste. et diachonus suam abbi offerat.
et postea subdiachonus. **D**einde ueniat abas ad gra-
dum p'bam. et ceti offerat candelas suas a priorib' inci-
pientes manu ab'is ul' sacerdotis si abas defuit of-
culando. **Q**uas candelas sacrista cum solacio suo a
manu ab'is suscipientes extingant. **D**einde abas ad
altare reuertens thurificet illud et manus abluat. **I**n
die d'nica festu' purificationis sc'e marie euenit: more so-
lito an' t'iam abas. exorcismum faciat aqz: et post t'ia-
am fiat processio. **De canticis. xl. viii.**

Cantica de nativitate d'ni. scilicet populus qui ambu-
labat in tenebris. in die natalis d'ni. circumcisio-
nis. teoph'ie. et viii. die ipsius teoph'ie omib' etiā d'ni-
cis dieb' infra istos dies nisi in ipsa d'nica festu' alicui-
sa. xij. letoniu' agat. et in purificatione sc'e marie dicantur.
Cantica uo de pascha. s. quis e' iste qui uenit dicitur
omib' dieb' d'icas a pascha usq' ad pentec. si aliud
festum celebretur. et die ascensionis d'ni. et octauo die
ipsius. et die pentecoste. **I**n dedicatione ecclie dicatur ci-
tica. s. **L**etatus sum. et nisi d'ns edificauit. 7 lauda ie-
rusale. **I**n inuentione sc'e crucis et exaltate. d'ne audiu.

28
glia patri. **P**ro iniquitate. **G**loria patri. egresso es in sa-
lute. **G**loria patri. In annūciatōne. et assūptione. et natū-
tate. et diūca infra octauas assūptionis scē marie. et i
octauo eiusdē. nec nō in nūle unī uirginis. **A**udite me
diuini fructo. In festiuitate scī michaelis archangli. **D**ne
miserere nr̄. et in omībo diūcis diebo exceptis illis. q̄s
supra diximo. In natiuitate et decollatione scī iohis b̄e
et natal' unī nr̄is et unī conf'. **B**eatus uir qui i sapiē.
In nūle ap̄lox. et eūglīstax et plūmox nr̄m. **V**os scī dñi
uocabimur. **De festis scōz in quibz laboramus. xlviij.**

Dies festi. xii. lctōnū in quibz laboramus hi s̄. festū
scī siluestri. oct' ephie. festum scōz fabiani et sebal-
tiani. agnetis uirginis. festū scē agathe uirginis. cath-
dra scī petri. octaue ascensionis. **C**ōm scī pauli. oct' scī
iohis b̄e. et iohis et pauli ap̄lox. **I**nuētiō s̄ stephi. oct'
scē marie uirg. **A**urica cum sc̄is suis. **R**emigii epi.
Cealie uirginis. **C**lemētis p̄e. **C**aterine uirginis.
Lucie uirginis.

Quibz temporibz et quo ordine celebrā

Officium defūctorū cotidie agi **dum ē offm defūctorū. l.**
tur exceptis diebo. xii. lct. et uno die infra oct' nat'
dñi. et tribz diebo ante pascha. et tota septimana pas-
che et penit'. **I**llis. ḡ nouembri. usqz ad. x̄m̄ in mē-
uallo qd sequit' uigilias p̄uatis diebo. agatur officium
pro defūctis. In quo officio dū fiat' ebdoārius incipiet
antiphonā stando contra altāriū choz resideat fr̄s in se-
dibz suis. **E**t ip̄ ebdoārio incepta. **A.** postq̄ inclinabit
iūsus altare resideat. **C**eteris nō. **A.** incipiat fr̄s alter
nati sic ad uespas regulares stantes et inclinātes sic
ebdoārio fecit. **Q**ui ebdoārio dicitur uisicū post psal-
mō surgat. et stans contra altare dicat uisicū. **Q**
dicto inclinēt et seateat in m̄m. **D**um pat' nr̄ dicat. **P**ost
ea surgens et leuās sedm̄. et inclinās ad altare. inci-
piat. **lct.** **Q**ua finita itum inclinēt. **S**imilit' inclinēt

ad finem singularum lectōni et singlorū ūsui. Et ūsu
tū responsorū dicto: resideat. **F**inito laudate dñm de
celis dñm fratres dixerunt requiem etñam surgāt. **S**imi
liter faciāt ad uespas post confitebor. dicentes requiē
etñam. **Q**uem ūsum idē requiem etñam. semp dicit
solus ille chorus cui competit. **D**icta aut. a. post lauda
te dñm de celis. ebdarius incipiat. **E**go sum resurrec
tio et ū. **E**t bñdicto dicat aliquantulū pducti. et magf.
similit ad uespas pro defunctis. **E**rgo. a. cantata p te
nedicta. prostniant se frēs sup formas si tempus fuit
prostnēdi. **S**im aut redinēt se sup modias et dicāt pat
nr sub silencio. **D**einde incipiat ebdarius sacerdos psal
mū de profundis. **Q**ui semper dicitur ad laudes pro de
fictis tam in estate quam in ieme. **Q**uem prantet
utq; chorus alternatim. **Q**uo expleto et dicto requiem
etñam sic ad cetos pls. quos sequit. a. dicat sacerdos
aperta infer. et dñs uobcū. et postea cllas ordine con
sueto. **Q**uib; expletis. et dñs uobcū. et requiescāt i
pace. respondeat om̄s. amē. ante quā surgant. et tūc
surgētes et inclinātes ad altare: discedūt. **P**ost upas
uerso diei. dicitur uespē pro defunctis. et psalmus. **L**audi
aia mea dñm. ant. cllas. a sacerdote ebdario. inceptus.
Capite uo. xl. usq; ad festiuitatē omniū scōr. celebret of
ficiū defictor. post uespas diei ita scilicet ut prius dicatur
uespē pro r̄is defictis. et deinde subsequatur uigilia. **E**t
dicto tūo responsorio dicat ebdarius audiu uocē de celo di
centem. habens faciem ad altum chorū nec inclinēt aū
ul' pedē. **E**t responsō a conuētū. vñ mortuū qui i dño mo
rūtur. prostniant aut resideat sic supis dictum ē. **C**urā
tū finem uigilie. p. post pat nr. dicitur pl. **L**audi aia mea
dñm. **Q**uem incipiat ebdari' sacerdos. laudes uo hōr de
fictor pagant in crastino int' matutinas laudes et pri
mam. **Q**uod totū officii defictor 20 cōmē dicat in el

tate: quo ordinamina in yeme. **Q**uod officium tali ordi-
 ne celebratur in ebdomada: ut scda feria dicatur tres psalmi
 pmi. idt. Verba mea et ceti n in precedenti dnica dicti sunt.
 et tres prime. lc. idt. **P**ace in domine. et cete. Tercia at
 feria. tres medu psalmi. idt. **D**ns regit me. et ceti cu lecto-
 niby. idest. **R**esponde in et cetis. **Q**uarta scia. tres ultimi
 ps. idest. **E**xpectans expect. et ceti cum lectio nby. idest.
 sps meus atenuabitur et cetis. et sic repetatur p cetos
 dies si necesse sunt. **Q**uod si aliqua festiuitas. xij. lc. oc-
 cupauit. ij. sciam: in ea que uacua successerit festiuitati.
 idest pmi psalmi dicatur. **S**i aut postq dicti sunt ide
 psalmi pmi alia festiu. xij. lc. intuenit: no mutetur ordo.
 si ea scia que expedita sequet dicatur tres medu psalmi. et
 alia die tres ultimi. In sequenti uo repetatur a capite. **Q**uo

O mps sempitne deus **ordme dicatur dñe p defunctis.**
 cui nuq. pro frily congregatōis nec no ppatrib. **L. j.**
 matrib. fratrib. sororib. et familiarib. nrīs dicat pns
 tem de fidelū deus. **Q**ue due dicatur assidue tam ad ues-
 peras quam ad laudes. siue ad uigilia uespis conuicta.
Intenarū quod fit post genale caplm pponat deus ueni
 largitor. et ad missam pro defunctis in conuictu: n pns
 defuncti fuit. **S**i alio tpe tricenariū aliud agim. dñs cu
 ppriū ē. **S**i pns defuncti fuit in pmo loco semp dicat.
Indina dñe. **E**xceptis papnis officis defunctor in quibz p
 pmiā collm. hec sola sequi debz. **A**d missam tantum
 due. **O** mps sempitne dñs cui nuq. et omps sempitne
 deus qui uiuor. si pns defuncti fuit. et missa p eo
 dicatur. dicatur dñe. **I**ndina dñe. et omps sempitne dñs
 qui uiuor. nisi fuit sollempne tricenariū in quo interponi-
 tur. **D**ñs ueni largitor. **S**i pro eo celebrari missa no potest.
 dicatur tam ipa. **E**stia. **S**i aut pns defuncti eps fuerit
Dñs int aplicos. die tantū sepulture eius dicet. **A**d missā
 cotidiana pro omibz frily et familiaribz ordm's nrī dñe

Et si fuit idem loco dicat.

nis: dicitur. Inclina dñe. deinde si tricenariū agim⁹ dice
tur. deus cui ppriū. ul' des neme languor. si fuit sollempne
tricenariū. Ad missā enī in conuētū nullū tricenarium
agim⁹. nisi illud sollempne quod fit post genale cplm.
Sciendū quia in trib⁹ missis quas pro quolibz defūcto
debeim⁹ dicit dñe. Inclina dñe singlant nisi in capitulo
plalib⁹ dici p̄cipiatur. **De officiis defūctorū pprius. l. ij.**

In comem⁹ omnium fidelium defūctorū. Et in commoꝛte
parentum nrorū. fratrum. sororū. omniūq; consanguineorū.
et benefactorū nrorū. eo quoq; die quo post annum cplm
sollempnē facim⁹ memoriā omniū monachorū. nouitorū.
conuisorū. et familiarū. ac benefactorū nrorū ordinis. pre
tito anno defūctorū. s; et in annūario omnium defūctorū
ordinis nri. ep̄orū. et ab̄m. quod fit. in. id. ianuarij. sol
lempne facim⁹ officiū cum uespis. et uigilijs. et laudib⁹.
et psalmi stando cantat⁹. et aliquo morosius tam ad ue
pas. q; ad uigilijs et ad laudes. Dicto aut uersu ante
lectōnes ab eb̄dario. resideant sup mās dicētes pat nri.
sub silentio. Deinde incepta lectōne resideat sup sedes usq;
ad triam repetitionē. Libera me dñe de morte etna. **Q**d
responsoriū debet cantor stando incipe. **Q**uo incepto: sta
tim inclinēt. et subsequētes uersa cantet. p̄ ultimū tm̄
inclinās. **Q**uo officijs et missis debent mē esse om̄s
monachi qui conuētū tenēt nisi grauis causa eos phi
buerit. **Q**uo officiū omnium defūctorū ad missam fidelium
d̄s tantum dicitur. nisi presens defūcto fuit. In comem
nre parentum nrorū. d̄s cui pprium ē. tm̄. Et in annūario
ep̄orū et ab̄m. **Q**uo die q̄s ut aie famulorū familiarūq; in
arum. tantū. In sollempni tricenario qd fit post generale
cplm. d̄s neme languor. **Q**uo die n̄ et ad officia et ad missā dicitur nisi p̄sens
defūcto fuit. In annūario ep̄orū et ab̄m qui eadem die
celebrant. de annūario celebrent. **Ad istas igit missas**

cantat. x. si ambulem. 7. tracto. Absolve dominus. comu-
nat ab utraq; coro in conuictu. Qui uo priuatum cantat. 22.
requiem etnam et tracto de profundis dicat. Quod si qui-
lib; horum dieru i. ii. sta siue in crastina die alicui festi-
uitatis. vii. le. euenit post uespas regulares uespe defun-
tor agentur.

Quomodo se agant sacerdotes 7 ministri

In duodecim lectionibus sacer ad missas festiuas. **lm.**
dos induat se ad celebranda missam cum diachono et
subdiachono. quos adiuuet ad induendu p'tite septuaginta
ebdani. Quibus indutis diachono et subdiachono cu ma-
nipulis eant p'parare altare petetes ueniam ad gradum alta-
ris. et ponentes textum super analogum. et missale sup alta-
re in dextro cornu. In sinistro uo ponat tersorium. sub palla-
cu benedicta sup ponit. Quatuor em palle absq; sudario
sup altare poni debent. Postea p'paret ministerium qd e iux-
altare in quo ministratur ponentes calicem desup cum corp-
nili et offertorio. et sedes in quibus sedent sacerdos et ipi
ministri. et piscina. ad itam uo cum sacerdote ambo ma-
neat in p'prio u eis et sedere ad psalmos liceat. Finita ter-
cia ex eant et unus minister qui adiuuerit eos ad in-
duendu pulset signu. et accendat duas candelas q; solent
ardere iuxta altare hie et inde. et absconsam cu lumine
super altare si necesse fuit p'paret. Alter uo deseruiat sac-
doti in induenda casula. Postea infundat ei aq; i manib;
diachon' uo sumat stolam. et aspergat mano aqua data
sibi a ministro. et subdiachonus simili. Quas tergat
sacerdos et diachono ad tersorium sibi deputatu. Subdiach' uo
ad altum. Et pulsato signo a ministro exeat d' ues-
tuario et ordinetur ante altare qd e in prima statione.
habentes uultu ad ingressu cor. ita ut subdiach' prior
sit. et diachono postior. et sacerdos nouissimus. et sic ma-
neat usq; ad glia patri. Et cum in se mouunt: inchnent
ante ipm altare. Deinde ingredietes inchnent rursus ad

gradum p̄bri. et sic ascendentes. dicitur diachono ad dextram
subdiachono ad sinistram. **S**acerdos uo int̄ illos transeat ad
altare. et dum transt̄ inclinet̄ ei. **T**unc sacerdos iuratus ante
mediū altaris faciat orōnē. et diachono simili. retto ip̄m et
subdiachonus post diachonū. **Q**uia completa erigant se. **D**e
inde sacerdos osculato altari signet se. **D**iachonus uero sig
nans se inclinet̄ et p̄gat ostiā sinistri cornu altaris.
Quia osculato: inclinet̄ et eat in dextram partem. sc̄is sub
gradu altaris paululū remotus a pariete. et subdiachonū
retto ip̄m. **S**acerdos aut̄ descendēs sub gradu altaris i
clinet̄ contra mediū altaris ad dicendā confessionē dia
chono existente ad dextram. subdiachō ad sinistram. et dicat
iniccē confessionē sacerdote incipiente. **A**mn̄i uocent sac
dotē partem. et sacerdos eos fratres. **I**ta sit ordine unū
or̄. quōd̄ alias nō fiat. **Q**uia dicta erigant se. et sic acce
dat sacerdos ad librum qui ē sup dextrum cornu altaris.
Quam confessionē si ea hora complete nō potuerit. dicat
postea cum eis uacū fuit. **D**iachonū uo si spaciū habuit
ante se sacerdos dicat dñs uob̄cū. ponat corporale sup al
tare. et inuenit calicem int̄us aq̄. ministret panē super
patenam. et uinū in calice subdiachono ei subministrare.
Et notandū quia siue diachonū siue subdiachonū sit q̄ mi
nistrat. prius uinū in fundat. **D**einde ampullā cum aqua
sacerdoti tradat quādo uidit eum magis expeditū. et sacer
dos aq̄m in calice fundat. **D**einde minist̄. posita patena
super calicem coopiat eam de ostiā int̄us postea descendit
sub gradu altaris in dextrā parte. **C**aveant aut̄ qui minist̄
trant. et offerūt ne aliquid durat. ne humectat oblati
nem. **Q**uod si sacerdos dicit diachonus ministrat̄ dixe
rit gl̄ia in excelsis ul' dñs uob̄cū. ministrat̄ ministrare
post sacerdotem. **Q**uod si gl̄ia in excelsis dicit̄ dicto ille
brenit̄ inclinet̄. et sic reuertit̄ ministrare. post dñs uob̄cū
nabit̄ ei reuert̄ dextrā partem ex sole. et tunc dicit̄

24

in locum suū inclinet se et subdiachonū post eum. **Q**uod si res-
tant alie colle. redeant ad ministrandi qd̄ restat. **Q**uo comple-
to: reuertitur ubi prius steterit non tam inclinātes nisi ad pri-
mam ellam. **S**i aut̄ nulla ellā sup̄fuit subdiachono descendit
legere eplam ante gradum p̄bri contra mediū altaris iſa
facie ad ip̄m altare inclinās priusq̄ incipiat legē et postq̄
legit. **Q**ui si forte in ip̄a eplā errauit: perlecta eplā sat̄
faciat ibidē. prius tamē posito libro sup̄ formam ponēs ma-
nus ad terram sub gradu. super albam sine flexione genu-
um tam festis dieb̄ q̄ p̄uatis. **I**ntim sacerdos usq̄ ad euā-
geliū sedere et in missali legē potest. et diachonus ad nu-
tum eius sedere. et in textu legere si uoluit. **P**erlecta eplā:
subdiachonus sedeat iuxta diachonē. aut eat in choro omnia
re cum alijs si necesse fuit. **Q**uod si sacerdos nō sederit et
diachonū p̄uidere euāgelium uoluit sup̄ analogum p̄uideat.
Cum aut̄ fuit hora legendi euāgelium surgat et sacerdos
redeat ad dextrum cornu altaris sup̄ ponēs missale. **D**iaconus
uero ponēs textum sup̄ analogū uertat se ad altare iuxta
litter petens benedictionē sub silencio dicens. **D**omine uide
benedicē siue ad sacerdotē si abbas defuit. **A**d quem sacer-
dos conuerso dicat hāc benedictionē. **D**ns sit in corde et in
ore tuo. ut digne annuncies euāgelium xpi. **Q**uia dicit̄ redu-
cat multū suū ad altare sic erit prius uā se habens usq̄
post gl̄ia tibi dñe. **Q**uod dum dicit̄ signet se. et conuertat
faciem ad euāgelium stans cum tremore. **D**iaconus hō accepta
benedicte. uertat se ad librum. **Q**ui cum dicit̄ sequentia sc̄
euāgelii signet se. sic alij se signant quō dicit̄ gl̄ia tibi dñe.
Perlecto aut̄ euāgelio si forte errauit in ip̄o. uertat se ad ori-
entem satisfaciens eo modo quo subdiachonus. **P**ostea in-
clinet se uerso orientem. **P**ostea semit librum ap̄turus sacerdos
ad osculandū ostendens ei digito iuxta euāgelium qd̄ legit
quem et ip̄e osculet̄ post sacerdotē. et clausum sup̄ analogum
sub palla reponat. **S**acerdos uero post finē euāgelij uertat̄

uultum ad altare. ibidem incipiat. **D**ñs uobiscum. **V**el credo i
unū deū. **I**ntim uō dum credo in unū deū dicit a conuētū.
stet in eodem loco. donec illo cantato dicat dñs uobiscū et ore
mus. **D**einde sumēs libri ponat ad sinistru cornu. **D**iacon
aut post euanglium displicet corporale habens tres plicato in
latum. et quatuor in longum mediū latitudinis ponens
in medio altaris. **E**t statim post oratio optis manibz de
offertorio. tenens sinistra manu pedem calicis. dextra at
patenā: offerat sacerdoti simul utriqz. manū eius oscul
ans semel. sacerdos simul utriqz assumēs: deponat iuxta
corporale ad dextram partem. relinquēs ea diacono pparan
da. et postea trahat se ad sinistru cornu altaris ibidem con
sistens donec recipiat thuribulū ad turificadiū calicē. **D**ia
cono uō posito offertorio super altare. ponat calicem sup
corporale in scdo plicatu anterioris et sinistre dextreque party
et panē ante calicē reuoluēs super eum corporale. **Q**d si
plures hostie sunt: unam separati alias isumil mittat. **D**e
inde reportet patenam: et offertoriū sup ministrum. **I**nteri
dum hec agitur a sacerdote et diacono: uno ministror eius
officiū est teneat thuribulū ante altē uel ante sacerdotē si
albas de est. subdiacono incensū tenēte. **P**osito itaqz in
censu i thuribulo qui thuribulū tenet offerat illud sacerdoti.
osculans ei manū. **Q**uod sacerdos accipiēs. turificet calicē
isto modo. **S**emel uoluat illud circa calicem. semel turifi
cet dextram partem altaris de sup. semel et sinistram. semel
quoqz anteriorem. **Q**uod dum fecit diaconus ponat ma
nū suam sub ascella ipsius. tenēs ei casulā ut expeditius
possit agere. **Q**uo facto: reddat thuribulū diacono. **D**ein
at intis digitis aqua sibi a subdiacono de ampulla data.
et impellat adhuc pparata recepta. et tercis ad linteu adh
deputariū. incensus ante altare faciat orionē. **D**iaconū at
turificet prius dextram partem ipso altaris: bis deforis. **D**e
inde eleuans manū turificet bis crucem. et inde trāsies

25

per retro altare ad sinistram partem turificet eam simulit
et crucem. **D**emum reddat turibulum subdiacono. qui ponat
illud ubi poni solet. **I**pe retro redeat sub gradu altaris i dex
tera parte. ut cum sacerdos se iurat ad choros dicens. omne
fratres. trahat ei deorsum medium casule. **D**emum supplicans ei
secedat in locum suum: ubi stet donec sacerdos dicat per omnia
secula seculorum. **Q**ui sacerdos dicto orate fratres mediocriter ut
possit audiri. reducat uultum ad altare eadem parte qua
se iurat ad choros. **P**ostea trahat se ad librum qui est i sinis
tro cornu dicens. sub silencio. oratio ad prima secretam et ad
secundam si una uel plures secuntur. **I**nterim aut minister ille
qui turibulum obtulit sacerdoti deferat diacono et subdiacono
aquam ad lauandum manus suas. **S**acerdos uero prouid
at ne disiungat illos digitos quibus debet tractare corpus
domini. postquam eos aqua abluerit. nisi dum fecit cruces super hos
tiam et calicem. uel quando se signauit. **U**t aut finierit secre
tas: retrahat se contra medium altaris dicens. **P**er omnia
secula seculorum. ueniat post ipsum. sed non eleuans manus usque
ad sursum corda. **D**iacono aut audiens per omnia secula seculorum
ueniat post ipsum sacerdotem supplicans ad altare: et stet ha
bens faciem ad sacerdotem usque ad patrem nostrum. **S**ubdiaconus
eadem hora accipiens patenam offerentio cooptam ueniat
post diaconem. supplicans contra altare. **D**emum erigens se:
supponat sinistram manum brachio dextro ut leuis ferat ipsam
patenam. **Q**ui subdiaconus signet se ad seculos de ipsa patena.
Diaconus similiter signet se ad seculos manibus curuus dum ipse
dicit. seculos. seculos. seculos. breuiter sub silencio. **F**inita uero iphona.
sacerdos inclinet se ante altare dicens. seculos. seculos. seculos. breuiter
et signans se more incipiat. **T**e igitur clementissime pater.
usque quo dicat. uia accepta habas. et tunc se erigat per
currentis canonem sic habet in libro. **Q**ui cum peruenit
ad qui prouidie quam patetur. sumat hostiam. et eleuans.
et ante calicem paulo altius inter illos digitos quos ad

hoc conseruauit benedicat eam. **¶** Si uero plures fuerint. non deponens ipsam quam tenet simul omnis benedicat. et itum utriusque manu eam teneat usque dicat. **H**oc est enim corpus meum. **¶** Et tunc remittat eam in loco suo. **¶** Cum autem dixerit. **S**icut modo postea quam cenatum est. accipiat calicem stringens corporale cum calice inter utramque manu. et sic eleuet paululum usque ad signum faciendum et tunc deponat. faciens signum crucis desuper. **¶** Quod postquam fecit eleuet sic superius donec dicat. **I**n mei memoriam facietis. et tunc dimittat. **¶** Incipiens autem supplices te rogamus omnipotens deus. incuruet se ante altare donec dicat ex hac altaris participatio. et tunc erigat se osculans labium altaris ante calicem. signas se post signatum corpus et sanguinem. qui uidelicet dixerit omni benedictione. **¶** Et quando dixerit nobis quoque procoribus: pectus tunc dat semel leuit. **¶** Anachorus uero quando uiderit eum factum post incarnationem calicem signare. scilicet qui dixerit. sanctificas. unificas. accedit ad dextram sacerdotis. **¶** Et osculans prius altare componat se bene ad discipulandum calicem: a dextra parte dextra manu. sacerdos tamen incipiente a sinistra parte sinistra manu. **¶** Porro ipse diaconus sinistra manu posita sub brachio suo ad conseruandum manum alio ne contingat corporale subponat digitos dextere sue digitis sacerdotis ad tenendum calicem. dum sacerdos tres cruces facit super calicem discipulum dicens. **¶** Per ipsum et cum ipso et in ipso. **¶** Et quartam ante horam ipsius calicis dum dixerit. est tibi deo. **¶** Cum autem dixerit omnis honor et gloria. teneat utraque manu corpus domini super calicem. **¶** Quo incipiente cunctis audientibus per omnia secula seculorum subleuet calicem ipse et diacono parum usque posita dictum oratio. **¶** Sic deponatur. et utrumque recipiant ab utroque hinc et inde. et sic diacono inclinans ante orationem recedat ubi stabat. **¶** Et cum sacerdos dixerit. paulum nostrum condianum accedens subdiacono ad dictionem offerat ei patenam discipulam osculans ei manu. **¶** Postea

26

secedat paululu' usus parietem in dextrā parte. **D**iaconu' autē
accepta patena offerat eam sacerdoti post set libem nos ama
lo osculans ei manū. **Q**ua oblata ueniat in locum ubi stetit
ante iphōnē reddens offertoriū subdiachō. **S**ubdiachōs uō re
condat illud phicatum. **Q**uo recondito reuētiatur post diaconē.
Sacerdos aut accipiēs patenam ponat eam sub corporale. **Q**d
si talis missa fuit in qua conuēto uadit ad pacem ponat eā
sup corporale. et dicto libera nos q's dñe. priusq' dicat per e
undē dñm nrm. ponat corpus dñi super patenam amouēs
eam pariūp in dextrā parte calicis. et dicendo per eundē dñm
nrm frangat corpus dñi super calicem in tres partes. 7 dic
to per omnia sc̄la sc̄loz faciat ad pacē dñi intra calicē unā cru
cem. aliam ad sit semp. tciām ad uobcum. **E**t postq' ter di
xit agnus dei. et dimiserit in calicem illam partem dñi
ci corporis quam tenet in dextrā manu dicens. **H**ec sac̄ sc̄a
cōmunitio totam orōnem sub silencio diūtat os suū ad dia
conū osculans illum. et diacono subdiaconē sibi inuicē
supplicando. et subdiaconus similit' alii si pacem quēsie
rit eundo ad gradum. **S**acerdos aut data pace diachō. eam
partem hostie de qua inuistri comunicādi s̄ sup patenā po
nat. qua posita dicat orōnē. **D**ñe ihu x̄p̄. qua dicta stati
sumens corpus dñi cum calice utraq' manu applicet ad se.
et sic recipiat corpus dñi super calicem. de inde sanguinē. **I**taq'
deposito calice super corporale non coopto. uētat se ad dextrū
cornū altaris. et posita ibi patena cum hostiis sumat hostiā
de uasculo iparato sibi et apto a diachō quam ponat super
patenam. et unam ul' plures ubi necesse fuit ex illis que
ibi s̄ recondat in illo uasculo. **H**oc aut fiat tm̄ dñis die
bus et in cena dñi. **V**asculū aut illud sup altare dimittat
tur usq' post missā. **Q**uo facto. sacerdos comunicet dia
conem et subdiaconē de t̄cia parte hostie. deinde de alijs
hostiis ceteros qui comunicantur s̄. **P**rouideat aut quātū
potuerit. ne aliq' pars dñici corporis remaneat. **D**iaconus

uō accedens ad comunione nō osculās manū sacerdotis. **N**leuet albam ab anteriori parte. flectens genua iuxta altare. et resupinato capite sub manu sacerdotis conueniēte aperto ore percipiat corpus dñi. **Q**uo percepto surgat et supplicet similiter et subdiaconus. **Q**uod postq̄ fecit sumēs fistulam. sicut necessaria ē. eat ad sinistram partē per retro altare. **Q**d sicut necessaria nō fuit: sequatur diaconus. **Q**d diaconus ueniēs ante calicem inclinet. et ad nutū sacerdotis accipiat illū. sumatq; sanguinē eadem parte qua et sacerdos nec tangat eam manu donec uino abluat. **Q**uod si unus ul' duo tm̄ post eum comunicaturi s̄ ministret eis sanguinem eadem parte calicis qua ip̄e recepit: ita ut ip̄e dextra manu calicem tenēs. sinistra mento illor. supponat. **Q**d uero percepturi s̄ diaconus ul' subdiaconus. sinistra manu pedem calicis tenētes ad os suū sicut sibi uiderit expediri coaptent. **Q**d si plures s̄nt diaconus p̄cepto sanguine ibidem ponat calicem sup sinistru cornu altaris tenēs illū s̄ diacono sibi assistente atq; adiuuante. **H**oc m̄. s. ut dextram manū teneat expansam iuxta labiū calicis defors. sinistra uero teneat pedem ip̄is calicis. **D**iacono aut teneat utraq; manu in calice fistulā. a subdiacono antea p̄paratā. **Q**d subdiacono percipiat sanguinē cum fistula p̄uulq; se componat ad tenendū calicem eo modo quo diximus. **Q**um aut fr̄es p̄p̄uit sanguinē infundat uinū in calice a diacono cū op̄i fuit de ampulla a subdiacono antea p̄parata iuxta altare. **S**i quid aut residui fuit de ip̄o sanguine: bibat illud cum calice postq̄ fistulam reddiderit subdiacono. **Q**uam fistulā ante q̄ reddat inq̄ntū potuerit ab utraq; parte suggendo a sanguine dñi euacuet. et calicem reddat sacerdoti non osculans ei manū. **S**ubdiacono uō tenēs fistulā contra faciem suam intrā uerso ead ad sacerdotē per retro altare ministret ei uinū in calice. **S**acerdos aut ante q̄ recipiat calicem si que hostie integre superfuerit comunicatis reponat

27

in uasculo. **Q**ui recepto calice respergat digitos suos in ipso calice. **Q**uem ponens super altare eat ad piscinam abluere ipso digitos aqua. **Q**uibus ter sis ad medium intem ad hoc ubi patenatum, redeat ad altare sume uinum quod dimisit in calice. **Q**uo sumpto, uinum aspergat calicem uino. **Q**uo austo ponat illum non reclinatum super altare iuxta patenam. **S**imiliter nec ad priuatas missas reclinat. **S**ub hinc subdiacono tenens fistulam assistat altari, habens faciem in patena, usque ad finem cille. **I**nterim diacono complicit corporale super altare, et utens ad post communionem referat missale ad dextrum cornu altaris. **C**um autem sacerdos clam inceptit post dominus nobiscum trahens eam casulam incuruet se usque per omnia secula seculorum. **T**unc erigens se, et dicto benedicamus domino uel ite missa est inclinet. **D**einde iens ad altare transferat inde calicem et patenam super missinum, sumens ibi lingua sua siquid de corpore domini remanserit super patenam. **E**t postea accipiens fistulam abluat eam uino et postea patenam. **Q**uod bibens infundat aliud uinum circumliniens ipsum calicem in tres quod itum percipiat. **T**ertio infundat uinum eo modo circumliniens, quod percipiat subdiacono. **E**t adhuc etiam alia uice infundat si necesse fuerit. **Q**uibus lotis et deter sis ad intem quo sacerdos paulo ante digitos suos deter sis recordat ea et corporalia cum calicibus. **F**inita missa sacerdos incuruet se ante medium altaris, faciens orationem solus sine diacono. **P**ost facta erigat se et osculans altare signet se. **Q**uod si dominicus dies fuerit de benedictione lectorum mensis, que ibi habet continentur. **D**emum inclinas recedat casula de missa, quam ante missam tulit subdiaconus subleuata ad altare. **S**ubdiaconus et subdiacono, iam compleuerunt que completa erant, procedat cum eo ordine, quo ad altare uenerit ad introitum missae. **S**acerdos autem exiurus sacerdotalibus indumentis: ueniat ad gradum ubi legitur epistola et petat ueniam sic in festis diebus. **I**n priuatis uero diebus flectat genua

mor recedens. **De missis quibus tamen unus ministrus fuit. Iuxta.**

Ad missam si unus tantum minister fuit sacerdos indutus stola et manipulo cum ministro eat ipse ante altare. **Q**uod si minister diaconus fuit officium altaris compleat quantum ad se et ad subdiaconum pertinet. perlecta tamen epistola non egredietur de coro. si ipse met infundat sibi aquam de ampulla in pelvium et tergat ad manipulum. ad quam tergit sacerdos ante secretas. **Q**ui postquam communicatus fuit sanguine de calice sumpto ad sinistrum cornu secesserit. ille qui sacerdotem adiuvat ad induendum. accedat cum fistula ante ipsam adiuvans eum in omnibus sic subdiaconus facere solet. **S**i autem subdiaconus fuit eundo ad altare precedens sacerdotem ducit ad dextram supplicans sacerdoti ad confessionem stet ad dextram. **M**issale in dextro cornu altaris. textum in sinistro ponat. **Q**uod post evangelium auferat. **P**ost epistolam manus lauet ubi et diaconus; panem et vinum ministrat. **P**atenam et calicem offerat. **V**asulam tribat pacem et communionem semper accipiat. excepta missa defectorum in qua nec pacem sumere nec communicare licet. **L**ecturam epistolam ferat epistole in ecclesiam an quam induatur. et post missam inde ferat. **S**acerdos vero ad legendum evangelium. **P**erit benedictionem ab altare non tamen descendens de gradu altaris. **P**lecto evangelio ibidem dicat credo in unum deum. si dicendum fuit. **E**t met secedat ad dextrum cornu altaris. ibidem dicatur dominus vobiscum. **Q**uando vero credo in unum deum non dicatur. ubi dicatur dominus vobiscum ubi legitur evangelium. **S**ciendum vero quod omnibus diebus quibus communicat possunt ubi necesse fuerit ad missam matutinalem plures hostie consecrari. et super patenam communicaturis distribuuntur. et tunc minister si fieri potest diaconus sit. ille scilicet qui presertim eorum evangelio fuit acceptus. **N**ecessitas tam privatis quam publicis. **R**estans diebus ad omnes missas una tantum hostia consecrari. cuius partem sacerdos super calicem tenens communicaturis distribuatur. **E**t

postea sanguine eo modo quo diaconem face supis dixim
nisi diaconus affuit. Et sciendum qd nuq osculatur manus
abbis ul' sacerdotis nisi ad missam. et hoc tantu in locis sup
tinnatis et qndo datur in conuētu abbi uirga pastoral' et
in purificatione bte marie ad oblationem candelax. **Quo ordi**

Dominico die pulsato signo **ne benedicat aq. l. v.**
ante tciam seruitor ecclie iparata formula sup gradū
pbri. ponat sal et aqm de sup cum sparsario. et indutis mi
nistris et sacerdote. iparatoqz altari. sic sup dyuino itm pl'
setur signū ad conuocandū conuētū. Qui ueniētes ordinē
tur sic ad missam. Quod semper faciant ad tciam. cū mox
subsequuntur est missa. Et dimisso signo ad fontū pōy
fiat oratio. Qua completa: accedat sacerdos ante gradū
pbri: tenens collectaneū. Qui cum ibi aduenierit: itina
ad altare. Deinde benedicat sal. et aquam sanctit. sic i col
lectaneos habetur. tenens manū de super dum exorcismū
dixit. Et nullo in medū crucis sale in aqua exorcismoz
perduto red dact. ubi subdiacon' qui et auferat salinam.
ponēs illud seorsū super gradum pbri. Cantore g' impo
nere antiphā: sumat sacerdos sparsoriū. Quod intiges
in aqua ascendat ad altare inclinās ad gradū ipis altari.
Deinde aspergat aqua ante ipm altare. et incipiat a dex
tri parte. circum eor illud aspergentē. quo usqz pueniat i
anteriorē. ubi inclinans aspergat pbrum hinc et inde.
Intim nō nisi recipiat aquā in quolibz uase de uetrolo in
quo ē aqua benedicta et abens sparsoriū aliud. claustrum
aspergat et officinas. scilicet epim. auditoriū. dormitoriū. ne
cessaria calefactoriū. refectoriū. coquina. cellariū. Rediens
aut de officinis. siquid sup est ei de ipa aqua intendat in
receptaculū. quod est ad introitū ecclie ad hoc deputatū. Vas
aut quod tenet et aspersoriū reponat in uestibulo. Factos
uero stans super gradū pbri. aspergat prius abtem. post
ea seipm de inde ministros. ceteros accēdēs a supiori parte

dominici. et.

cori int' formas ⁊ sedilia sic ea hora stant in choro. Qui reu-
tentes deorsum per medium chorum. ascendat unusquisq;
ad locum suum. Et nouici qui ante formas consistunt asp-
si aqua reu'tatur ibidem. Qui uero extra chor' ul' in retto
chor' fuerint. tam monachi quam nouici ueniat p' superiore
introitu cori. et per mediu' quoru' reu'tatur. De conu'sis uo
una quaq; eccl'ia faciat scdm' positione' ipis oratorij. finita
a. sacerdos intermittes asp'sionis officiu' uerso ^{ad} altare. dicat
collam. Exaudinos. loco in quo stat. Et incepta tertia. p'
glia patri. ceptam subsequatur asp'sione'. Que si forte ad
gl'iam primi psalmi nondiu' pacta fuit. p'bz stan' in eode' lo-
co. usq; post gl'iam patri asp'sione' int' mittat. Qua pacta
redeat in locum suu'. et sedeat cum ministris. Deu' secreta-
rius portet aq; hospitibus. et famule. et ponat inde in uas
unde semp' aqm' accipere solent. deu' in uas conu'soz. Dic-
ta aut' t'cia tam diu'is dieb; quam sollempnitatib; quib;
no' laboramus omi' t'p'z. et festis quib; laboramus i' estate
mox cantoz incipiat introitu' etiam pulsante tunc tabula
pro mortuo. Similit' faciat priuatis dieb; in estate. nisi
forte talis nulla fuit que pro presentij defuncto debeat int'
mitti. **Quomodo conu'iet agat se ad missas. lvi.**

Omnib; dieb; quib; due misse celebrande s't in scda mis-
sa. krl' incipiat in illo coro in quo est inuitatoriu'.
In prima uero missa incet' in alto. In natiuitate d'ni ad
missam de nocte in coro inuitatorij incipiat. Quo finito:
conu'tatur ad altare. Si sacerdos dixerit gl'ia in excelsis.
dum cantoz incipit. et intia pax. reducant uultu sic erit.
Cum aut' dixerint adu'mo te incuruet se. erigetes se ad
gl'ificans te. et similit' inclinet ad suscipe deprecatione' nos-
tram. Ad cum sco' spu' u' signates se conuertant' ad altare.
Et cum responderit. et cum spu' tuo. post d'ns uob'cu' redi-
net se super medias. donec incet'ur epla. Et tunc surge-
tes. stent usq; ad euglium sic stabat dum cantabat itoi

ad missam se de
quoluerit sic il
continet

tum. **I**ntim tam ad maiorem missam, pmissu est sedere siml
 si uoluerit. **A**d missam uo matutinalē. post primū dñs uob
 cum usq; ad eugliū sedeat qui uoluerit. et post scs usq; in
 finē misse p̄ter agnus dei. **I**n omib; precipuis festiuitatib;
 sicuti et cetis dieb; .xx. et alla cantatur cōmunit̄ ab utq;
 coro. **A**d missam nota illa que est in fine responsorij. et in
 fine usus tota dicatur. **S**ciendū etiam q; quociens unū so
 lum alla siue dicat̄ responsorij siue nō. ad missā di p̄mū
 neuma de alla int̄mittat̄. s; post uersum in repetitione idm
 alla. cum suo neumate integre canat̄. **C**um uo duo ul
 plura alla in una missa dicuntur cum suis uenimaculo inte
 gre siue repetitione canatur. excepto eo qd̄ proximiū ē eu
 uāglis quia repetitur. **E**t notandū qd̄ in uigilia pasche. et
 pentecost̄ unū solū alla dicat̄. s; nō repetit̄. **A**d finē uero
 cantis ante euglium reducat̄ fr̄s facies suas ad altare.
 et signēt se cum dixerit glia tibi dñe. **Q**d si credo in unū
 deum dicendū fuit. cantore subiungēte. patrem omnipotētē.
 utat se chorus contra chorū. **E**t cum ueniunt ad homo sc̄
 est. petant ueniā. sic in festis dieb;. **E**t cum dixerit. ad
 natur. inclinēt se erigētes se ad et conglificatur. **E**t cum
 dixerint et uitam futuri sc̄i. reducant facies ad altare.
Cantore aut̄ incipiente offerendi. conuertāt se stantes
 sic ante erat. **Q**ua cantata utant se itam ad altare. dñi
 dicat̄ sacerdos. orate fr̄s. et sic resideant sup miser cordem.
 usq; ad per omia sc̄la sc̄lor. **T**ūc aut̄ surgant. et uersis
 uultib; ad altare stēt ita usq; ad scs scs. **P**ostea conuertāt
 et inclinēt se corus contra cor. dicentes. scs scs. et incipi
 entes pleni st̄ celi. erigant se et signēt se cum dixerit. In
 noie dñi. et dicto extremo osanna in excelsis usq; uultib;
 ad altare stent ita usq; ad per omia sc̄la sc̄lor. **E**t tūc reu
 nēt se sup m̄as donec respondeat. et cum spū tuo. post
 par dñi sit semper uobiscū. **N**ox q; surgētes. stent facies
 ad faciem usq; post primū agnus dei. et tūc petāt ueniā

... Gullings d'...

unusquisque in loco suo flexerit genua prostratos alta-
ris. et facta tanta mora ut dici possit. i. pater noster. incipiat ca-
tra secundum agnus dei. **Et** si dies sunt prostrandi. ducto iesu
sancto incumbat super formas quousque respondeat et cum
spiritu tuo. post primum diem sit semper uobiscum. et deinde faciat sic
modo diximus. **De pace. l. vii.**

Pacem nisi communicatus nemo accipiat. nisi forte
prior cum necesse fuerit ad hoc accipiat ut hospitibus
porrigat. **Aut** sub prior absente prior. aut qui superior tunc
erit ex omnibus in corpore. si uicarius defuerit. **Diebus** uero dominicis et
festis quibus solent esse fratres ad communionem prioris illorum qui
communicare noluerint ueniens ad gradum accipiat a subdi-
achono pacem. quo ueniens ad altare qui communicaturus
est. ordine suo accedat ad priorem. ut ut prior ille ad gra-
dum ubi pacem accepit. quousque qui post eum primus est
pacem ab eo accipit. **Qua** dicitur. cedat in dextrum eorum
nouissimus. relicto ad gradum cui dedit. **Qui** et ipse ubi sequitur
pacem dedit. maneat ibi simul. cui dedit cedat post prio-
rem. **Et** illis in tantis sacerdotibus ad inuicem confessionem. ce-
ris sequantur per ordinem eo modo quo descriptum est de primis
pacem ab inuicem accipientes. ordinati post priorem sese col-
locantes. bini et bini alternatim confitentes. unum suum post co-
nfessionem ad altare ueniens. nec ad sua stalla usque post per-
ceptam communionem ueniens. **Uox** nouissimus. nouicio
dabit pacem ex utroque ubi in medio coram. portabit et conuer-
so cum se ad hostium choros ostenderit. **Deinde** ordinatis se-
cundum penultimo confiteatur. **De communionem. l. viii.**

Interim qui prima et ordine suo accedat ad communionem.
uenientes uero ad gradum altaris prostratus incumbat
super artculos manus. **Ascendat** gradum. **Flexit** genua in
cornu altaris. et suscepta eucaristia cum se erigens inci-
net. et sic per totum sacerdotem accedant ad calicem ubi unum
inclinantes hauriant. et rursum inclinent. **Regredientes** ab al-

tary: factista stans in capite sinistri con nouicioz unū p̄net
 inclinās singlis. sic et ipi inclinatur a singulis et ante et p̄
 susceptionē. **Q**uod non solum hic s; etiam ubiq; quociens
 uel dant uel suscipiūt aliquid. faciendū est. **Q**uibus pactis:
 inclinātes ad altare ascendunt ad stalla sua. **H**ic ordo de
 pace et communione ad utraq; missam tenebit. **Q**uod
 si quis aliquo solus cōmunicare uoluit. supra pace a mi
 nistro confiteatur. **A**ut albi si affuerit. aut illi quem pa
 mi in dextro coro stantē inuenit. **D**icta comunione sic
 uentis comunicat sedant intm qui uoluerit usq; ad do
 mino uobiscū. qui uo ibiterit reducant facies suas ad
 altare donec dicatur a sacerdote. dñs uobscū. et tuc residat
 super incōas usq; ad ultimū dñs uobscū. **T**uc uo surgat
 contra altare. et responso deo gr̄cias inclinēt et recedunt.
Si aut dñicus dies fuit. nō inclinēt nec recedat usq; p̄
 benedictionē lectoris. **De priuatis missis. L. ix.**

Per totum annum possunt fratres canere missas
~~missis~~ priuatis t̄p̄e lectionis et post offeren
 dam missē in conuētu etiam in quadagesima excepta q̄r
 ta feria in capite ieiunij. **I**n festis aut in q̄ quibus laborant
 et in festo s̄i mauncij q̄s dies ieiunij euenerit. tenent
 sic in xij. ep̄lo continetur. **D**iebus t̄mē quibus due missē
 canūtur. statim post primā possit sacerdos canere priua
 tam. si albi nullum fuit exceptis missis reuinion. **P**ost in
 xl. si festiuitas in q̄ nō laboramus per septimanā euenit
 canat n̄ post offerendā. **Q**uod si habiunt spacū contradi
 ante maiore missam: non p̄mittat̄ eis ipam missam dimi
 tere. **Q**uibus uo diebus in quibus ieiunamus nec laboramus po
 test cantare missam usq; ad nonā. et in quadagesima us
 ad uespas qui uoluerit et qui uacui fuit. **Q**ui quates du
 bitauerit ne ab ipa p̄ccauerit si canuerit: incōget sacri
 tam per signū. **S**i amment: canet. **S**i contradixit dimit
 tat. **Q**ui aut canere uoluerit: duos testes habeat. unum

dicium qui ei ministrare possit. **Q**ui si acolytus tñ fuerit: non p̄
sumat calicem deffere sup altare. neq; panē et unū ministrare.
neq; sacerdoti offerre. **C**etā uō pot̄ adimplere. **Q**uod si sacer
dos ul' diachon̄ ul' subdiachon̄ fuerit. pot̄ panē et unū in
calice ministrare. atq; sacerdoti offerre. **A**quam tam̄ nō nisi
sacerdos. qui cantat admisceat. **A**lter uō frater si laycus est
nichil hor̄ presume debet. nisi aqm̄ offerre et sacerdoti infu
dere ante q̄ induatur sacerdotalib; uestib; candelam ul' la
padem accendere. **P**br̄m̄. pot̄ ascendere. tam̄ ip̄e quā ceteri
laici. nō solum ad missam. s; quocūq; necesse habent. gra
dum tam̄ altaris nō ascendunt. nisi p̄t̄ aliqm̄ necessitatē
eis p̄cipiat̄ ul' quō cōmunicat̄. **M**isse quoq; pro defunctis nō
solent cantari dñicis dieb; et sollempnitatib; quib; sermo fi
eri solet in capitolio. nisi presens defuncto fuit. **M**issa uō coti
diana que solet dici pro fr̄ib; nr̄is defunctis tñ̄ mittēda
est die parasceue. et sequēti sabb̄o. et die pasche. et pentec̄.
et natalis dñi; die tam̄ pasche. et pentecost̄. et natalis d̄.
ebdomadario missa cotidiane. cantet de festo ad altare ubi
missa eadem cantari solet. et dicat collectam. **I**nc̄ina dñe.
In sc̄do loco si tricenariū fuit subiugat. **D**s̄ cui p̄prium est.
Qui si his trib; dieb; presens defuncto supervenit sup̄ d̄s eb
domarius dimittat missam de festo. et agat missam pro eo. et
dicat primā collam. **I**nc̄ina dñe. sc̄dam. **O**m̄ps̄ sempit̄ne
deus. c. u. s. s. pro illis. pro quib;. **I**nc̄ina dñe dicebatur.
et si tricenariū fuit. dicat t̄ciam. **D**s̄ cui p̄prium ē. **A**du
tamq; uō missam in convētū quamdiu presens fuit def
uncto dicatur colla pro eo. **Q**ui cantat priuat̄. collectā tā
tum dicant pro eo. tam ante sepulcrū quam postea. **P**otit
tam̄ cantare pro eo qui uoluit. **Q**ui aut̄ cantat priuata
missas: moderētur ita uoces suas tam̄ ip̄i quam auditores
eor̄. ne aliq; impedimētū patiatur. **S**iquis uero uiderit ter
soriū altari super positū. nō presumat super illud cantare
nisi ad nutum illius qui ip̄m tersoriū ibi posuit neq; faci

at apparatus circa altare in quo debet cantare postquam missa generalis incepta fuerit. donec offerenda sit cantata nisi ad missam matutinal. quoniam sacerdotes possunt cantare post primam. Sacerdos autem indutus et aspersis digitis aqua. dicat confessionem. ante gradum altaris medius inter adiutores suos. ita quod dicitur sit ad dextram laicus ad sinistram. Qui cantavit pro defunctis potest intermiscere alias collas pro qualibet necessitate. ita tamen ut numerum trium collarum non excedat nisi iussu abbatis quartam adiciat. Colle vero de trinitate vel de sancto spiritu. aut de sanctis non dicitur. Et et ad ceteras missas exceptis diebus quibus non licet cantare pro defunctis interponi possunt collecte pro defunctis. Pacem non dabit nisi forte presentes fuerint illi missae hospites vel fiat communicatio. De cetero se agat. ut sacerdos in comitatu. Notandum vero quod abbas monachi et conventus quando missas audiunt in ecclesiis que non sunt de ordine nostro sic ceteri pacem accipiant si eis offertur. In omnibus missis tribus tamen vicibus sacerdos osculetur altare. totiensque trahatur ei casula.

Quibus diebus due missae cantentur.

In die natiuitatis domini in circumcissione et epiphania domini. in die pasche. et tribus sequentibus diebus. In ascensione domini. In die pentecostes. et tribus sequentibus diebus. In natale sancti stephani et sancti iohannis. et sanctorum innocentium. in omnibus sollempnitatibus sancte marie. Sancti iuuentini. In conuisione sancti pauli. Matthei apostoli. In sollempnitate sancti benedicti. In natale sancti marci euangeliste. philippi et iacobi. In inuentione. et exaltatione sancte crucis. In natale et decollatione sancti iohannis bapiste. apostolorum petri et pauli. marie magdalene. iacobi apostoli. Sancti petri aduincula. Sancti laurencii. Sancti bernardi abbatis. bartholomei apostoli. Matthei apostoli. Michael archangeli. Lucie euangeliste. Symonis et iude. Omnium sanctorum. Martini episcopi. Andree apostoli. Thome apostoli. Dedicacionis ecclesie. Festi epistatus. et omnibus diuinis diebus cantentur due missae. et uacantur statim lectionem. si nec uestimenta exuuntur. nec ad solem

libris. Guillm. b. sig. [unclear]

extenditur. **Quando sacerdos et ministri debeant ascendere**

Ad missam pro defunctis et ad matutinale ad altare. **Lxx.**
missam quando due missae canende sūt ad incipiē matutinus
sacerdos et ministri ingrediātur ad altare. Ad reliquas autē
usq; ad gloriā sustineant. **De kyrieleyson. lxxi.**

Ad missam kyrieleyson incipitur semper in illo coro in q̄
est mutatorum excepto ad matut. quando due missae ca-
nuntur. Et hoc alternatiu nomines ita ut corus in quo incipit
quat. dicit. kyrieleyson. semel inposito. **psal.** Alter uo bis dicit
kyrieleyson. inposito bis **psal.** Ultimū tñ. kyrieleyson. usq; in finē cori
finiat. Ad homs uo regulares. et ubiq; toty conuētū semeldi-
cat. kyrieleyson. et pauset. Semel. **psal.** et pauset. et iterū semel
kyrieleyson. **Quando canitur gloria in excelsis deo et ite missa est.**

In uigilijs pasche. et pentecostē. et omib; dñicis **lxxii.**
dieb; et festis. xii. lectōni extra aduētū. et lxx. et per to-
tam septimanā natl' dñi pasche et pentecostē. ad omis missas
gloria in excelsis et ite missa ē dicit. exceptis missis ieiunior
que dñica nō eueniūt. **Quib; dieb; intermitted sit usitate colle. lxxiii.**

In uigilia natalis dñi et deinceps usq; ad circumcisiōnē
in uena dñi. et deinceps usq; ad octabas pasche. in uigilijs
pentecostē. et deinceps usq; ad octabas. dñicis dieb; et festis
omib; xii. et si due missae in conuētū celebrētur ad unūq;
missam sustinere sūt usitate colle. Item in sabbis quor
temporū. et in omib; precipuis officijs defunctor eadē die
similit' incantatur. **Quib; dieb; credo in unū deū dicatur.**

In die natalis dñi in circumcisiōne et ephra dñi **lxxv.**
in die pasche. ascensionis. et pentecostē et omib; dieb; do-
minicis ad omis missas nisi sint pro defunctis: credo in unū deū
dicat. Porro in uenone et epairone. scē. crucis et in
omib; sollempnitatib; scē. ad. et in omib; sollempnitatib; e-
uangelistar. In festiuitate omnium scē. et dedicationis ecclesie
quā ad paxiam missam ipis sollempnitatis domini. **Quo de-
beant fratres ad pacem et ad cōmunionē ire. lxxvi.**

In die natalis

In die natalis dñi. cene pasche pentec. debent fratres pacē
sumere. et cōmunicare omni occasione venata. nisi forte ab
bas aliquem phibuerit. Omibz uo dñicis diebz cōmunicet q̄
potuit. sacerdos tñ qui per septimanā cantant si die dñico n̄
cantant. in eoz sit potestate cōmunicare ul' nō. **Festis** uero
diebus qui forte dñica nō cōmunicauit potit cōmunicare si
uoluit. **Quibz diebz ardeant tres lampades. et quibz habe**

Lampades nō habeatur i ora **ant̄ simonē i caplo. lxxij.**
tōne ultra quibz. Equibz una ponat̄ ad gradū p̄bri
altera in medio chori. t̄cia in rene doro. **Que** tres accendi
decent ad uigilias: ad missam et ad uespas natalis dñi.
Apparitionis. dñice palmarū. pasche. Ascensionis. pentec.
Et in festo sc̄e trinitatis. omnium sollempnitatū sc̄e marie.
natal' sc̄i ioh̄is b̄e. natal' ap̄loy petri et pauli. sollempni-
te sc̄i bened̄i. om̄iū sc̄oz. dedicatione eccl̄ie. In cōmemora-
tōe om̄ium fidelū defūctor. ad uigilias conuēdē. et ad mis-
sam tantūm accenditur. In his etiam diebz excep as fes-
tis transpositis. et excepta cōmem̄ defūctor habentur ser-
mones. in capitulo. et p̄bri. et in dñica prima aduentus
dñi. **Quibz** resant lampades pot̄ habere qui uolūt. p̄t
comēfos. et aspites. et accendere qualit̄ uoluerit. ubi tam̄
necesse fuit. licet plures habeat p̄t p̄uatis missas.

Qualit̄ se habeat fratres dñicis diebz et festis. C̄ de uigi

Audito signo ad uigilias surgant fratres. **lxxij.**
et p̄parati intrent eccl̄iam. inclinantes ad p̄m̄m altare.
Quod semper faciant: quociens coram quolibet altari n̄a
seunt. Et r̄uēto inclinātes ad m̄m̄m altare intrent eoz
a sup̄iori parte. Nam ab inferiori nō solent intrare. nec etiā
exire. quōd p̄bri. et t̄c̄i in core d̄or̄um p̄bri albam. : po-
tem. et alios qui ex utraqz parte p̄p̄uiores h̄ant albam
ul' p̄uorū. **Quo** albe presente ul' etiam absente tam ab in-
feriori quam a sup̄iori parte tot intrent. uel exant̄ in
c̄stallum albis et puoris tam ad suas lectiones legendas

quam ad benedictiones accipiendas eant nō redeant. quot u
nūsq; albas pro sui oratorij positione iudicauerit expe
dite. Nam eo absente. ex utralib; parte qui uoluerit itret.
Et notandū qd̄ albi corū intranti nō inclinatur nisi a duo
bus siue abbes sint siue monachi. quoz alē in suo choro.
et alter in altero est ei p̄p̄inquoꝝ. similr de coro nouicioꝝ
unus hinc et unus inde. **A**lbatj etiam stanti in stallō suo
a nullo supueniente inclinabit nisi ab his quatuor. **I**d̄ tñ
obseruādū. ut si his qui p̄p̄inquoꝝ albi stare soleit. nō
dum ingressis alij intrauerit. int̄ quos et abbem nullus
adhuc medius stet. quod de talib; ex utralib; parte corū. in
trauerit tot inclinēt ei. **C**um puenit ad loca sua stent uer
sis uultib; ad altare. donec signū remaneat. **S**imilit̄ aut̄
stent ante om̄s horas diei et missas. **D**imisso signo faci
ant solitam orionem sup̄ medias. id̄t̄ **P**at̄ nr̄. et **C**redo in
deum. et facto sonitu erigant se om̄s et uisi ad altare sig
nēt se. et rursūm inclinantes stent ibidē. **D**icto itaq; deus
in adiutorij meū intende. morose et trahendo a sacerdote cā
cellatis manib; incuruētur. p̄funde donec. domine ad ad
iuuandū me festina. eadem morositate. et grauitate com
pleatur. **Q**uod similit̄ faciāt ubiq; inclinauerit. **S**z et
om̄i t̄p̄e q̄ndo conuētus ē in ecclia ad om̄s horas reuerent̄ et
morose dicatur a sacerdote. **D**eus in adiutorij. m. n. et a cō
uentu subiūgatur. domine ad adiu. et cetera. facta p̄ausatō
ne ante gl̄ia pat̄j et ante sic erit etiam si sequentia cit̄
dicendi sint. **D**ebinc celebretur opus dei. **V**enite exulte
mus d̄no cum inuitatorio dicatur ante gradū p̄b̄m a duo
bus fr̄ib; illo uidelicet qui presentē facit eb̄d̄am inuitatorij.
et illo qui p̄etitam fecit. **Q**ui ueniētes ad gradū inchi
nēt inceptoq; inuitatorio. rursūm inclinēt. **E**t sic deinceps
ad finē singloꝝ usum tñ inclinēt. **P**ost repetitionē u
inuitatorij itūm inclinēt et sic redeant i ordmē suū. p̄ua
tis tñ dieb; qui erant inuitatorij nō inclināt ante q̄ illd̄

33
incipiat. **F**rater uero habeat uultu ad altare ex quo iuta
torium incipitur. donec gloria patri dicatur. et tunc humiliet
se uersus contra coram usque ad sic erit in principio. **F**ode
que modo inclinēt se quociens cumque dicitur in comētu glo
ria patri excepto ad aquam benedictā. et ad benedictionē
nouici. **E**t in purificatione hēc mane dum cindele distribu
untur. et in capite ieiunij dum cineres dantur. et ad glo
ria et honor dei dum erit in parasceue aduocatur. **A**bas
uero si acciderit ut ad gloriam post uenire non occurrat sati
faciat ante p̄briū sic solet ad alias horas cum ad gloriam pri
mi psalmi nō occurrat. et ad stallū suū ueniat. **P**ost incho
ationē uero hūmni. nullo creat de choro. donec finatur. ex
cepto pro inimitabili causa. **S**ed neque ad cetos hūmno. ex
cepto iam lucis orto. quō post matut sine rituallo p̄mū
cantatur. nec etiam sacerdos matutinos infirmis canta
turus creat ante q̄ incipiat hūmno. si nec sedeat aliq̄
ex quo incipitur. deus in adiutorium. usque post hūmno. z
tūc qui uoluerit plicatis manibus super genua sedeat si
mil p̄mū psalmū. et scdm̄ stent. et sic percurrat. cetos
et similit̄. in. n. n. **Q**uam legē abas tenere nō cogitur.
Quod si quis erit nō reūfury ad opus illud inclinēt
anteq̄ exeat. **S**uo abas experit sequatur eum quilibet
de monachis conūsis cum lumine in absconsa. **A**bas in
cipiat p̄mā. a. uel alla. m. j. n. **Q**ui si defuit. ille qui pri
or est in illo choro in quo ē inuita touū. **C**etū sic alla. eb
dario. **Q**ui aut incipit. a. aut alla reuerēt et paululu
a podio se moto stet usque ad metru. nec inclinēt donec
p̄mū usq̄ impleatur. **P**salmū aut incipiat et itonet
qui iuxta eum stat inferior. tam per diem quam per noc
tem similit̄ semoto a podio. usque ad metrum. **I**llo tam
qui nouissimo ē choro incipiente sua. a. tūc tantū qui su
prior illo est psalmū imponat. **S**imilit̄ obseruādū ē ad
omnia defictor officia excepto qd̄ qui psalmū incipit alius

sedentibus minime ob hoc se erigit. **E**t qui. a. imponit non
expectato sine usq. inclinat et residet. **A**d officia vero defici-
torum propria expectato sine usq. inclinet. **E**t notandum quia qui
ciens cumque ille qui nouissimo in choro est. a. sua imponit.
tunc penultimo et alii superiores ordine retro gradu antiphona
quot quot in eodem coro dicende etiam si quis eorum aliam. a.
ad idem officium imponit. incipiant. quod ad defectorum officia con-
tingere potest. uel forsitan ad regulares uigilias aliquando
pro paucitate monachorum. **Q**uod si. a. ascripta fuerit alibi
et ipse decrit si uniuersorum in dextro coro fuerit. ille qui iuxta
eum stat incipiat eam. deinde sua. **S**i autem in sinistro. pri-
or similiter faciat. **E**odem modo uniuersusque incipiat. a. illi
qui superior illo stat. si defuerit. **N**ullus supremus potest abba-
tem qui prima incipit. incipiat. a. alii epistola daturam si ille
cui data fuit. **S**imiliter nec psalmi. **A**d sine uo ultimate. a.
prima. sedi et tunc nocturni. tam festis diebus quam priuatis
uertant se statim ad altare. et dicitur uersiculus ab ebdiano.
inclinate tunc post uersiculum. **E**t ita fiat ad omnes uersus qui
domini ad certis horis. **P**orro lector si debet dicere uersiculum
nominans alii ut dicat dum dicitur penultimo uersus. **E**t
psalmi ante gloria patri contra medium altaris inclinas. ite-
rat per medium chorum cum genuitate humilians se ante
abbatem. **Q**uod si alii abbas fuerit in sede prioris. inclinat
semel inter eos. et accedens ad librum humiliato corpore in-
sus abbatem. non tenens lucerna plicatis etiam manibus eade-
uoce qua lectum est. petit benedictionem tam ibi quam alibi.
Quia precepta non legat donec cum uultu confidenti conqutescat.
Rediens itaque de lectione humiliter se inter stalli abbatis
et prioris. uertens paulisper caput uersus abbatem. **Q**uod si
duo abbates fuerit humiliter se semel inter eos usque altare. et
sic ueniens ante gradum incuruet. **F**estis quidem diebus
super archelos manus priuatis non super genua prostrat ponens
cucullam sub manibus et sic inclinas uertatur ad sedem. **S**imili-

34

scilicet super articulos manus satisfaciāt omnes illos quo
sūt quociens fallaciam in oratorio iecerit nō diutentes
dextrosūm ul' sinistrosūm. **P**ro nota cantu tū. nō solema
satisfacere. **I**ta g' se agat qui primā quitam r nonā leget
lectionē. **N**am qui ceteras legunt. eant legere dum. **x.** canu
tur ante uersum. pūdeāc aut omīs qui legūt. ut ardens
candela sequenti lectori. possit suffice. **Q**ui aut canit res
ponsona. tali homi surgant. ut sedile leuare ante q' incipi
ant responsona possint. **Q**uo incēpto inclinēt ea similit' post
uersum. **Q**uod si gl'ia dicenda est nō post usum s' p' gl'ia
inclinēt. **Q**uando aut. **x.** **A**spiciens canitur cum tribus
uersibus qui canitur post tertium usum tū inclinēt. **N**emo
legat duas lectōes aut canet duo respō seu lectionē r res
pon. infra unū noctū. nisi necessitas co gerit. **S**imilit' n
prior ante uniorē nisi euēgium. **Q**uod dum incipit lector
uertant se fratres ad illū stantes sic. donec dicat r reliq'.
Qui aut legent duodecimam lectionē. lecta ea que i lec
tionario terminata ē. dicat tu aut. nisi forte cantor ei aliqd
q' conueniat diei siue aliud aliquid indixit ad legendū.
Solet em' sacrista cum se uiderit tempus quam debuerat
surrexisse cantore signo premonere ut. **xv.** lect'. faciat pro
longare. **E**t tūc qui eam legent. nō eam finiat usq' ad
mutum sacriste ul' sonitū horologū. **Q**ua lecta. nec eade
lam extingat nec libri claudat si euēgium in eo legendū
fuit. **P**orro fratres dum cantāt. te deum laudamus. humi
lient se ad scs. surgentes ad plerū sūt. et dum finiūt can
ticum: uertant se ad altare; cum uo dixerit. gl'ia tibi dñe.
signātes se uertatur ad legentē euēgium qd deb: legi super
analogum. quo et lectiones ad nocturnos leguntur. **D**ic
to tederet laus uertens se ad altitrum inclinēt usq' cum
scō spū. et tūc residueat sup medias usq' post finē collecte.
Porro qui euēgium legit si fallaciam icurrit int' sedem albi
et priors satisfaciāt. **De laudibus. Lxxix.:**

In laudibus finit deus miseretur nri. et ad uigilias finit
to primo nullus sedeat in coro donec primo usq; finiat
sequentis psalmi. nec exeat. **Q**ui uo erient. reuise duos
uersus sustineat. ante quam sedeat. **S**imiliter sustineat
ad uigilias et ad primam duos uersus qui de coro exierit.
Nam et ad primam omni tpe excepta dnica. eo ordine quo
ad uigilias sedere cunctis permittum est. **A**d primam quip
pe dnica dieb; et ad uespas omni tpe. primu et tciu psal
mu stans et ceteros sedens. **C**aveant aut; qui de coro
egrediantur. ne plus sonis quam duos psalmos more
tur. et ne amplius. quam duo iuxta se stantes simul
creant. **Q**ui cantat p; ante q; illud incipiat inclinet r
post uersum itm inclinet. **A**d cuius repetitione uertat se
corus ad iuncte. **S**i iunctum fuit in dextro coro. cantor
incipiat primos. omnia festis dieb; tam ad uigilias
quam ad ceteras horas. excepto sexta et nona quos inq;
et qui solet priuatis dieb; incipere. **S**i cantor defuerit
ille cui iunctum est. benedictio r magnifi. impone. **I**n si
iuncto si fuerit succentor incipiat. **Q**ui si defuit. ille
cui iunctum e supradicta cantica incipere. **P**riuatis uo
dieb; tam ad uigilias quam ad ceteras horas diei. ille
ymnos inchoare debet. qui psalmu incipit quando ebda
rius incipit antiph. **O**mi aut tpe quicunq; primos in
cipit stet semoto apodio. **A**d kyriel resideant se media
sic ad ceteras horas. **E**bdano incipiente benedicamus dno.
erigant se omis. **Q**uo dicto inclinet. **N**am ad ceteras
horas non surgit nisi post deo gras. excepto ad uespas
Si dnica fuit. stent uersis uultib; ad altare. donec be
nedictiones sup coquos compleatur. **Q**uod si fiet co
mem. stent ita usq; ad oremus et tuc resideat super
medias. nec surgant nisi post deo gras. **I**n hys die si
dies laboris simul et ieiunij fuit response amen statim
subsequatur prima. **S**im aut dicto deo gras. inclinet et

35

reptant. **T**unc sacrista pulset modice signū si dies fuerit.
Sinon diū apparuerit non pulsetur. si intus fratres sedent
in claustris ad lumē accensum a fuitore ecclie si non le-
gant. **C**umq; dies claruerit pulsetur signū modice. et
fiat interuallū ut qui uoluerit possit se calciare. uel ad
secessum ire. aut infirmitates remutare. aut manū ab-
luere. et qui uoluerit possit in claustris sedere. **R**euertentes ad
primā aspergant se aqua benedicta excepta diuina. et stent i
stallis suis donec signū remaneat et tunc faciāt eandem
orationē. quam ad uigilias fecerūt. et eodem modo. **T**anta
ta prima sequatur missa. **De eplo et cōfessione. lxx. :-**

Post missam matut' sacrista pulset signū ad conuocā-
dum frēs in capitulū nec dimittat illud donec data sit
benedictio. fratres autē audito signo conueniāt in caplū
inclinātes ante sedes suas. **E**t cum sederint humiliēt
se mutuo. **V**eniente uo abb' ul' quolib; alio qui caplū tene-
re debet. assurgant ei omēs. inclinātes tū abb' transse-
nt. et q; sedente residueat. **S**i ille qui iuxta abbem sessurus
est humiliet se profunde de loco suo uersa. altē in tū
super genua ul' articulos. et residueat. **E**t ita faciāt uoib;
locis qui iuxta eum sedere uoluit excepto in ecclia. **N**am
nec fratres ibi sibi supplicant. neq; ad mēsas. si nec uer-
turno tpi. **L**ector uero ueniēs ante analogū aperiat libru
et inclinet se ad benedictionē. **P**ost primā lett' nō dicat
tu autē dñe. **S**i postq; perdiuit et alior; plurimor; surgant
fratres. et uertant se ad orientem. dicentes usum qui
in collectaneis habetur. id est. **P**reciosa in cōspectu dñi. Sa-
cerdote ebdō. incipiēte. **P**ost q; dum dicitur gl'ia patri. pro-
ternātur supra sedes superiores aut incuruētur super ge-
nua sedm tempus dicētes simul hincel. **I**lli autē qui sedēt
iuxta ingressum hunc et inde prostnāt se ad sinist' uersus
orientem. **I**ncuru uero sint sic illi qui sūt in sede abb'is.
Et q; aut incuruētur ex adu'so. **E**t quō sacerdos dicit

et uenos inducas erigantur donec sacerdos dicat. dirige
et seq. Et tunc incuruentur. que incuruatio fiat equaliter
omni tempore. Lector quoque ita incuruet uel prosternat ante analogi-
um sic illi qui sunt iuxta ingressum capituli. dicto autem qui se-
dit celum et terram resideat. ita tamen ut prius assideat qui tenet
capitulum. Qui dum recederit. non humiliet se iuxta sic
prius. Postquam omnes recederint. incipiat lector lectionem de regula.
Qua finita dicat tu autem domine. Et accipiens tabulam legat
breue. si in ipso die legendum fuit. Quod si subprior capi-
tulum tenet. et qui legit prior ipse fuit: si eum pronuncie-
rit: statim eum nominet. et sic et seipsum nominet. Et
dum breue recitat: qui nomen suum intellexit: inclinet. Qui
autem eadem aliam ascripta fuit. si intelligit se illam pro illa
qualibet incommoditate non posse complere. potest in media
in presenti capitulo. querere. nam extra non debet. Quod
tamen si pro graui necessitate fieri contingerit. sequenti capi-
tulo ueniam petat et necessitatem intimet. Lecta itaque ta-
bula pronunciet comenium. secundum hoc modo. Comenium omnium
fratrum et familiarium defunctorum ordinis nostri. Deinde dicat qui
tenet capitulum requiescant in pace. et dicto amen. inclinet
lector. et offerat librum albi. Abbas uero uel accipiat et ex-
ponat. uel alii uniuersat deferendum. Qui lector possidet sente-
tiam quam exponere debet et sic eam in locum suum. Vbi cum
aduenit: non inclinet ante sedem. Quod postquam residerit hu-
miliet se sic alii fecerunt. quos primo confederunt. Quod si
a sinistra parte ad dexteram. uel a dextra in sinistram transitus
est. Cum uenit ante analogum humiliet se sic alii fecerunt.
~~quos primo confederunt.~~ ad orientem. et tunc transeat ad lo-
cum suum. Et dicto benedicite ab illis qui capitulum tenent
exponatur sententia. etiam in pariter. Quod si aliquis
aduenit ante quam benedicite dicatur. humiliet se ante
sedem suam. Et cum residerit. inclinet sic faciet si pre-
sentem confessioni interesset. Si autem post occurrit: dum assidens

inclinauit. dicat benedicite submissa uoce. ita ut illi possint
 respondere dñs: qui cū eum sedent. **E**xposita uero sentētia
 nemo loqui presumat neq; ueniam petat donec ille q̄ eplm
 tenet dicat. loquam̄ de ordine nro. **E**t tūc si absolucio
 est defuncto ad amonicionē cantoris absolucatur. postea si
 dies ultimus tricenarij cōmemorandus fuit. cantor eum cōme
 moret. **D**emq; si aliquod breue pro defuncto legendū fuit.
 legatur a cantore. **p**ro tam̄ iubente qui capitlm tenet. **Q**uo
 pronūciato dicat abbas requiescat in pace. **E**t dicto am̄
 ab om̄ib; iustinat. quod ei iustum fuit pro aia eius. **P**ost
 ea uero petat ueniam qui se in aliquo reum nouerit. **D**e
 inde fiant clamaciones: si faciende sūt. **Q**ui aut̄ clamaue
 rit: non querat excusaciones in clamacione sua: s; aperte di
 cat. ille fecit hoc. **S**; qui clamato fuit mox ut audierit no
 mē suū. non respondens in sede sua: petat ueniam. **V**enē
 ti capitulū eumq; interroganti quid dicatis: respondeat pro
 tractus mea culpa. **E**t ad iustum illo iecto: si reus fuit hu
 mili; culpam suam confiteat̄. et reliquis emēdatōne pro
 mittat. **S**i aut̄ culpabile se nō intelligit: qui eum clama
 uit. ipam clamacionē nō repetat. n̄ interrogato. **A**lius tam̄ si
 nouit qd̄ culpabilis sit. p̄ illud dicat. **E**t sciendū qd̄ qui
 clamato fuit. nō faciat clamorē ipsa die super illū qui eū
 clamauit. **Q**uādo aut̄ aliquis surgit in iudiciū clamatus
 ab alio: quoties clamabitur in ipso iudicio. toties satis faci
 at. **Q**ui dum in t̄ra iacuerit nemo loquatur. **A**ut postq̄ ere
 tus fuit: dicatur de eo in ipso iudicio. quod dicendū ē ne cō
 pellatur surgere postq̄ resedent. nisi aliqua rationabilis
 causa in ipso capitulo contra eum postea succreuerit. **S**i quis
 sponte sua in iudiciū uenit: sub una uenia confiteat̄ om̄s
 negligēcias quas confessurus ē. **Q**uod si alius eum clama
 do surgere conpulerit illo clamore p̄tracto. si de se ipso aliqd̄
 dicere uoluerit. itum petat ueniam. **N**oro si plures isiml
 fuerit in iudicio. qui prior fuit stet in medio et prius loq̄t̄.

Et cum loquutus fuit: statim iudicet. et de iudicio dimittatur nisi forte abbas eum ibi remanere fecit. vel quemlibet ex ipsis ceteris dimissis ut manus iudicii sustineat. si maiorem quam ceteri culpam habeat. Similiter iudicetur ceteri singulariter dimittantur. nisi eandem causam omnes haberint ut simul dimittantur. Dimissi vero de iudicio. per poststantes redeant ad sedes suas. Nemo etiam amplius quam a tribus clametur. nisi forte ab eo qui episcopium tenet. Et nisi etiam postea in ipso capitulo aliquid deliquerit. Nec per uno clamante quis plus quam unam veniam petat. licet plures super eo culpas loquatur. nisi rursus sic exceptum est. in eodem aliquid excesserit episcopo. Nemo presumat loqui in ipso episcopo nisi clamando alii. aut clamato ab alio. vel quando quis aliquid perdidit. presertim altarem et priorum. et quosdam de se moribus quibus abbas consenserit nisi forte iussu vel interrogatus ab altari. aut ipse aliquid de ordine questum. Quod si forte aliquis iussu abbatis salutacione domini pape capitulo presentantur: a surgendo: convictus inclinatur profunde ad salutacione regis. episcopi abbatis et aliarum quarumlibet sublimium personarum: sedendo profunde inclinatur. Similiter inclinatur: quando abbas iudicat eis facie alii communi oratione. Similiter inclinatur quos voluerit promovere. vel degradare. vel indignum suum restituere. seu quos decernit ligare per penitentiam vel solvere. Et similiter omnes quibus aliquid iusserit facere. Nullus faciat clamacionem super aliquem ex sola suspitione. nisi de hoc que audierit vel viderit. vel referri audierit. Quando clamacio facta fuerit. de aliquo. si in ipso iudicio liberatus fuerit: caveat ille qui episcopium tenet. ne ab eo neheret. qui super eum clamavit. Quod liberatus postquam ab altari exiit iussu fuerit: mox accedat in eodem loco in quo stat: eruens cucullam ponat eam ante se super genua sua. per capitulum vero tunice exerat brachia. et totum corpus usque ad singula. et sic consistens incli-

nate capite nichil dicat. nisi tñ mea culpa ego me e
mendabo. quod crebrius repetat. **S**; neq; aliis interim
loquatur. nisi forte aliquis de priorib; pro eo humiliter
intercedat. **Q**ui aut eum uerberat. nō cesset auertere usq;
ad uisionē abis. **Q**ui dum quieuerit adiuuet illum
fratrem ad induendū. **Q**ui in iudicio et exco; nō se mo
ueat donec abbas dicat ite sessum. **E**t tūc inclinās eat
in locum suū. **H**ec quoq; sciendum ē q; ille qui inferioris
gradus est non debet uerberare superiorem. idest diacon^o
sacerdotē. s; equalis equalē ul' superior inferiorē. **H**ec
etiam caueatur ne aliquis extra capitulū loquat' alicui
ul' significet de culpis. seu de secretis causis que i eplō
pertractat'. **Q**uod si ep̄s ul' abbas monachor; seu clericor; re
gulariū ul' etiam rex aliquando eplm intrinuit. assurgentes
ei om̄s. inclinēt eum ante eos transierit. **Q**uod si socie
tatem querierit. assurgētib; om̄ib; concedatur ei per li
brum. **E**t responso amen. similiter abbas querat ab eo p
tem beneficij sui. **Q**ui postq; demoratus fuit. quantum tenē
ti capitulū placuerit. deducat eum ad hospitū prior ul' em
issit abbas. ante q; conuētū egrediatur. nisi abbas
usq; ad finē capitulū eum retinere uoluerit. **Q**uod si monā
chus ul' clericus ul' etiam laicus fuit. sedens concessa ei so
cietate a quolib; fratre reeducatur. **S**iquis ex quo fr̄s in
gressū s; eplm inde exierit nisi uisus aut sanguine de na
rib; fluens. ul' etiam uomēs siue pro tabula ad legen
dum afferenda; satisfaccē debet. **S**; nec licentiā exeundi
quis querat. nisi quoquus aut obediencialis fuit. aut
necessitas nature compulerit. ul' cui abbas ante iudicū
aut qui in uia dirigendū fuit. **I**sti namq; cum necesse ha
buerit. solent pro officio suo signo exeundi licentiā q
rere. **I**n m̄tis igit' que tractandi s; surgentes om̄nes
uertant se ad orientem. **E**t sic qui tenet eplm. dicat ad
uitouū nr̄m i noie dñi. **E**t responso ab om̄ib; qui fecit

celum et terram. inclinet ad orientem et cecant omnes nisi ali-
quis remoretur causa confessionis ul' infirmitatis. **Q**uam-
diu tamen aliquis confiteretur nullus ibi remaneat nisi q' simili
occupatur op'e. Nam omni t'p'e lectionis no' nisi tamen an' pri-
dii et etiam in intervallo ante primam. possit ibi confiteri.
Postq' ergo resederint. dicat prior benedicite. et responso do-
mini. subsequatur prior. deus sit nobiscu. Et responso amen:
confiteatur breuit' culpas pro quib' ueniam petit. Quibus
dictis. statim subsequatur. De his et omnib' aliis meis pec-
catis me reum confiteor et ueniam deprecor. Tunc prior facit
super eum absolutione. inuigilat ei penitentia. Deinde p' eu
confortare. ul' monere. ul' increpare pro ut uiderit ei expedi-
re si uoluit breuit' tamen. Siquis causa confessionis aliquem
eor' qui confessiones audiuit post signa missae retinuerit
ul' de missa euectiuit: in capitulo utroq' stante breuit' cofi-
teatur. **Qualiter se habeat fr'es t'p'ore lectionis. lxxj.**

Antes q' egressi de caplo. sedent ad lectione. exceptis
illis quib' procuratoribus officia legere no' uacant. Que
tamen postq' expleunt. redeant ad lectione. **De oratione.**

Ad oratione no' ne possit in eccliam no' solum tunc. si 7 omni
t'p'e lectionis et ad omnia intervallo ubi no' sedeant. nec capu-
cia in capitulis habeant. nec legant. ul' libri teneant. Simili-
cum opus dei in ecclia celebratur. nec capucia in capitulis ha-
beant. nec legant p'et' illos qui psalterium nesciunt. et q' ad
presens opus p'uidere legere. aut cantare aliquid necesse
habuerit. Qui uero in claustris sederint religiose se habe-
ant. singuli et singulis libris legentes. exceptis illis qui
in antiphonariis. hymnariis. gradalibus cantant. et illi
qui lectiones suas p'uidere. quos auscultet cantor uel q'
lib' frater ad hoc idoneus ab ip'o p'romouito. Neq' in que-
ret se in uice in questionibus faciendis. n' de productis 7 cor-
ruptis accentibus et de dictione quam legere ignorant. et de
p'ncipis lectionis ad mesam. et ad collatione et ad uigilia

cum necesse fuit. **Q**ue breuissime fiant. Siquis habuit ca-
 pucium i capite dum legit: talit' habeat ut possit ppendi. si dor-
 miat. **Q**uod si aliquis necesse habuit dimittere alicubi: libri
 suum in armario reponat aut si in sede sua eum dimitte
 uoluit: faciat signum facti iur' sedenti ut illu custodiat.
Qd signu etiam post uespas facere licet. Porro siquis ab a-
 liquo librum in quo legit ul' cantat accipe uoluit. necesse
 habens in eo uidere: tradat ei alium. et ille cui tradiderit i
 pace ei dimittat. **Q**uem si ei accomodare noluit ille qui pe-
 tit in pace ferat donec super eo in capitulo inde pclamatio-
 nem faciat. Ita se habeant dum sedent. Dum uero ambu-
 lant: humilit' incedat. et discoopto capite supplicites ei.
Que supplicatio ubi fiat extra dormitoriu. quociens abbi ul'
 sibi inuicem obuiant. In labore tamen cum sibi obuiant
 nec mutuo sibi supplicat nec benedicite dicat. **E**t notan-
 dum q' nulli superuenientiu abbi in claustris inclinatur. n' si
 cum m'no' nisi illi t'm qui sedem abbis tenet. et p' abbi.
Nemo per capitulum signu faciat. nec quis uocet aliquem
 de longe per uocem ul' per sonitu. **E**t notandiu q' omni t'p'e
 lectionis possit ee. fratres in nocturnalibus. Siquis aliq'
 modo fratrem suu scandalizauit cum quo loqui no' solet. di-
 cat priori et tuc si prior iusserit uocato illo. tam diu ante
 pedes eius prostrato iaceat. quousq' ille placatus eri gat eu.
Quas officinas ingredi fratres debeat. ul' q'no. **De q'q'**
Nullus ingrediatur coquina' excepto canto. **na. lxxm.**
 re et scriptorio ad plana tam tabula. ad liquefaci-
 dum incaustum ad extrahendu pargamentu. et faciatu ul'
 quolibz alio pro accendendo lumine in ecclia. ul' ptimis in
 thuribulo uel patella. imponedis ul' sale benedicendo. S;
 nec ubi intrare debent: si in calefactorio igne sufficient' i-
 ueniant. **C**ocis h' abbis. et infirmario pro officio suo. Illo
 etia quem coqus uocauit ad ponendu super igne calda-
 riam uel deponenda. **De refectorio. lxxm.**

in uice obuiando q' si abbi
 obuiantur dicitur se
 i pte supplicites

In refectorio similiter ingrediatur. excepto infirmario et
coquis utriusque coquine abbas scilicet et frater pro of-
ficio ministerii sui et cum arefectorio ad se adiunguntur
cui sunt et ceteris omnibus qui indigerint et fructore et bibe
desse psalmo *De calefactorio. Lxxiii.*

Calefactorium possunt ingredi ad illa que supra dixi-
mus facienda. ab subcalares unguendas ad se mi-
nuendum ad calefaciendum. Quod honeste et non nudis
pedibus presente aliquo faciendum est. Notandum tamen quod
has tres supradictas officinas ingredi poterit frater illi
qui secundum regulam panni circum eunt a sinistra monasterii.

Auditoria autem ingrediuntur. *De auditoribus. Lxxv.*
Quod si aliquo opus habuerit. querat signo vel so-
nem ad ostium. et tunc si concessum fuerit ingrediatur.
Ibi non loquatur plures quam duo simul cum priore tri-
lectionis. nisi forte prior pro aliqua necessitate plures sibi
convocandos iudicaverit. Completo pro quo ingressi se-
nto creant si detineantur. *De dormitorio. Lxxvi.*

Dormitorium ingrediuntur quotiens opus habuerit.
In quo ingrediētes ponat capucia in capitulis suis.
Intraentes autem domum necessariam quantum possunt ab-
condant iumenta in capitijs suis. Et ita assideat ma-
nibus ante se plicatis. et cuculla ad pedes demissa. Si
quomodo non sederint in scapularibus nichilominus quantum
potuerint se ab anteriori parte cooperiant. In dormitorio non
sedeant nisi quomodo se calciant. nisi discalciant vel quomodo mu-
tant iumenta si sedendo hoc facere noluerint. et tunc in lectis
suis. vel in suppedaneis. Etientes et induentes se. ho-
neste et tunc faciant. ne nudi appareant. Quod non ex-
tra dormitorio si ad lectum suum facere solent. et qui extra
tacent similiter ad lectos suos. Cucullas et scapulari
deponit septoribus cellerariis. infirmariis. coquis utriusque
coquine. abbas licentiam dicit. potestibus et ubi ipsi

missum fuit. Hoc etiam provideat ut ad minus quam poterunt sine cuculla vel scapulari sint. Nam sine altero horum vel cingere se cuius non licet. Nullus in lecto ascendet recto recto sed se de sponda dimerat pedes in ipsum lectum. Nec iaceant super cotos preter minutos et infirmos qui extra cor sunt quos possunt omnes in estate in pectus ponere si voluerint. Nullus ibi exercitiat indumenta vel faciat signa nisi forte cum alio vel priore seu quando quis vocat alium ex parte abbatis vel prioris. **De mixto. lxxvii.**

Si dies fuit prandii ad mixtum percuciat signum in ecclesia tribus ictibus ante sextam. Si autem ieiunium totidem post sextam. Quo audito mensa lector et coqus veniant in refectorium. Quod si aliter defuit. qui presens est non eum expectet. Si ambo aderint. qui inferioris gradus est. dicat benedicite. Qui maioris: benedicens. dicat. **L**argitor omnium bonorum. benedicat. cibum. et po. s. s. Post mixtum dicat quisque subsiletio. **R**etribuere dignare. d. o. n. b. b. f. p. t. n. t. vitam etiam. Similiter faciant adolescenter qui ante tertiam mixtum sumunt. mensura mixti fructus sit quarta pars libe panis. et tertia pars emine uisus. **S**upto itaque mixto. siquid residuum fuit. referant panem in arcam et unum in uas. Et sciendum quod a capite ieiunii usque ad pascha exceptis dominicis diebus. si in tribus diebus rogationum. et quatuor temporum. et uigiliis domini et sanctorum: mixtum non sumitur. **Qualiter se habeant fratres in ieiuniis privatis diebus.**

A kalendis nonibus usque. **De uigiliis et usque ad tertia. lxxviii.**
 ad pascha excepto anatiuitate domini usque ad octiduum episcopi privatis diebus ad uigilias proficiatur frater ad orationem. et ad die ad adiuuandum me festina super formas. et ad hiemel. sic ad cetras hominis. **C**etra compleatur secundum regulam sic superius diximus. **De interuallo. lxxviiii.**

Post uigilias uero. vel post officium defunctorum si dicendum fuit. accenso lumine a furore ecclesie ante

armarii. et in eplō sedeant fratres in ipō capitulo. et le-
gant qui uoluerint. nec sedeāt in angulis nisi legētes.
Qui talitē habeant capucia in capitulis. ut possit agnosci
si dormiant ammon. **A**udito orologio. eant quo necesse
habuerint ut dum signū pulsauerit omnes ingredi coz pati-
ant. **S**eruus uō ecclie puidere debet. ut per omne illō spa-
cium lumē ardeat ante armariū. **S**i autē abbas uoluerit i
clausulo lumē ardere dum fratres in ecclia noctū opus
dei agūt liceat ei. **F**aculta uō nō dimittat signū quōsq;
abbas faciat somnium ad faciendam orōne. **S**i nec ad cete-
ras horas nisi ad uigilias. et ad p̄mā om̄i t̄p̄. et ad. m̄. ab
id̄ septembris usq; ad pascha. quō laboramus et ieiuniam.
Quicq; autē ad orōnes que ante regulares horas sūt nō
assistent ueniam petunt in eplō. excepto priore ul' alio q̄ cō-
uentū reuertit. et exceptis cellamitis et monacho hospi-
tali. et cantorē ip̄e lectionis. et his qui missas audiunt.
Nō t̄m̄ ee debent orōm̄ib; quib; pater n̄r et credo in deū
dicatur. **S**i nec alius hor̄ excipitur ab illis orōm̄ib; que
sūt ad uarias uesp̄as in festiuis festiuitatib;. **Q**uod si
forte post matutinos. dies nō dum claruerit. accenso lumi-
ne a sacrista fiat interuallū. et fratres qui uoluerint sedeant
in clausulo. s; nō legant. **I**pparete autē die pulsatur signū
et facta orōne super fornās aut in diās si tale tempus fu-
erit signant̄ se inclinēt et similit̄ faciāt om̄ib; horis post
hanc orōne. **Q**uā autē sacerdos fuerit. deus in adiutoriu
ad gl̄ia pat̄i icumbant super fornās aut incuruetur sic
tempus uoluerit. et similit̄ ad om̄s horas diei faciāt. **D**ic-
ta itaq; missa cantet̄. **P**ost missam pulsato signo
ad orōem. fratres in uicibus eccliam aspergant se aqua bene-
dicta. et dimisso signo fiat oratio. sic ad uigilias. **C**antata
tercia eant in capitulo sic sup̄io diximus. et similit̄ fiat
dieb; festis quib; laboramus. **M**onacho liceat induere scapu-
larē cum una cuculla ul' cum duab;. **De labore. Lxxx. :-**

40

Humito eplo et ppamatis fili ad laborem pulset tabula a
priori. ul' a subpriori. ul' certe ab alio si prior missent. ipis
tm maiori utilitate forsitan occupatis. Ad cuius servitiu conveni
ant omnes. exceptis infirmis et naris officis deputatis. Per
mitto tam infirmos nisi apatati infirmos duxerit. et
cantor. et sacrista. et ospital. et magist' novicioz. sic et alij
conveniunt. nisi aliquos hor' pro maiori forte occupatione
abbas in capitulo inde absoluit. prior si domi sunt semp ta
bulam pulset. et ordinet laborem suu in auditorio. Si ho
extra cor' fuit. sub prior ul' cui iunctu fuit. pulset tabulam
prior tam nichilominus residens in auditorio ordinet laborem
suu. Sic siquis pro qualibz necessitate remane uoluit.
ostendat ei causam suam. et qd' p'or' usum fuit faciat.
Quod si concesserit remane. pvideat ipse ille fratre como
nente quid face debeat. postq' illud compleuerit pro quo
remanserit. Quod si aliqua graui necessitate impediere.
tabulam pulsare. et laborem sic dictu est ordinare non
potit: sub prior ul' cui iunctu fuit. idem faciat signo si p'uni
uersa ordinat. Quod si signo no potit: ubi faciat omni
no breuiatu. et de labore tantu. Si uo abbas ul' prior alij
retinere uoluit. qui retinetur signu faciat ei qui tabula per
cutit. Si ante laborem face no potuit. post laborem inuiat.
Fermeta et alia instrumeta ad laborem necessaria p'ordi
nidat put uiderit expedire. Exeuntes aut sequitur prior.
uel quem prior missent. Similit' post laborem. Egressus ad
laborem incium et finis pausationis. et reditu a labore
somitu cuiuscunqz rei p'cis significet qm uoce. Promittat
aut abbas aliquem maturu fratre qui conuictu subsequat
cum ad laborem ierit ul' inde redierit. Peruenientes ho ad
laborem non multiplicent inter se signa. nec presumant le
qui nisi forte de ipso labore breuit' et necess'io et silenti
cum prior seorsum a fratribz. Si et prior raro loquatur ap
sente alie presente uo ob reuerencia ipis rarissime. Notandu

tamen quia prior absente alie ibi confessiones recipere potest
si necesse fuerit. **S**ub prioris uero etiam alie et priore absentibus
confessionem ibi recipere non liceat nisi de aliqua parua re. ut pote
de illusionem sopni. uel cum ibi quis aliquid deliquerit. et
hoc tamen breuiter et stando. **N**am illis presentibus. nullo modo
se intromittet. **N**on repauescent. nec digrediantur alicubi que
cumque necessitate sine licentia. **S**i si contigit digredi. ex
pleta necessitate ad laborem citius reuertantur. **S**i lector. uel
coquus. uel refectorarius ibi fuerint. audito signo admittantur
uel etiam ante quam signum pulsatur. secundum quod longius
a monasterio. uel prius laborauerit. querunt a priore licentiam
eiusdem. quid etiam post mixtum facere debeant interro-
gant. **C**um repauescant secundum quod qualitas aeris et si-
tus loci permiserit. circa priorem repauescent. **Q**uamdiu autem
repauescant. mens non significet. **E**t sciendum quod tempore labo-
ris nec legere. nec etiam ad laborem librum deferre cui-
us liceat. **N**ullus etiam sine cuculla uel capulari uel ibi
uel alibi loquat uel significet. **A**udito signo ad homini-
um mittantur opus. etiam si ibi horam cantaturi sunt. **E**t qui
ecclesia fuerint citius cantent. seruato tamen moderamine gra-
uitatis. **S**imiliter fiat quando conuictus in claustris uel infra
terminos laborat. **S**i prior signum non audierit. qui audit
tam tempore secretionis quam alio significet ei. **Q**ui laborem
seruat etiam si sacerdos non fuerit. orationes ante horas sepe
ipse terminet. **V**ersiculos et responsoria ipse per se dicat.
aut alium iungat. **S**i uero sacerdos fuerit absente ebdario
etiam horas incipiat epistola. psalterium. et ceteras. aut ipse sup-
pleat. aut alium iungat. **P**rior tamen et superior si diaconus
fuerint. psalterium se reseruent. si infra qui cantat horam. to-
tam compleat. **C**um conuictus infra terminos laborauit.
et si forte bauilauerit ligna. uel tale quid quod sine dampno
relinqui possit. quando audierit signum quod ante horam pul-
satur. dimittat ibi quod bauilat. et festinet ad horam ne

48

nie. **S**i intra auditoriū ul' claustrū fiunt. q̄no predictū sig-
num audierit. oīa sua ad destinatū locum baulēt. et sic
se ad horam p̄parare festinēt. **A**t siquid portauerit q̄ sine
dāpno negligent' relinquī non possit. sic panē ul' unū.
ul' annonam. ul' cetā huiusmodi. aptum locum querāt.
et ibi dimittāt. **S**i extra terminos laborauerit. et ad horam
in monast'ium occurrere nō debuerit. dicāt ibi homin. et
postea oīa resumāt. **R**euerentes aut de ip̄o labore. ponant
instrumēta que detulerāt ubi ad laborem p̄parari solent.
aut priorū reddant. exceptis forpicibz. sarcillis. furcis. m̄-
tris. facillis. que per totum tempus tonsionis. sarcilla-
tionis. secationis ul' messionis unusquisq̄ sua. circa lectū
custodire solet. **Q**uod si tūc horā opis dei in oratorio cele-
bratur festinēt se ad opus dei preuenire. **S**i autē gl'ia pu-
ni psalmi dicta fuit: n̄ hūc iam inceptum fuit. om̄s si
fieri potest in unū congregat. p̄ore p̄eunte ueniat ad
gradum prioris ordinatis in medio. ubi absente abb̄e.
priorē ul' sub priorē custos laboris in medio sit. **E**t tūc
petant ueniam ante gradum aut flexis genibz in terrā
aut tantū manibz super cucullā in terrā dimissis: sedm̄ tē-
pus et inclinātes stent uersis uultibz ad altare. **I**d hūc
prosternatur super genua. ul' incuruetur sedm̄ tempus
usq̄ ad finem hore. **Q**uod si licentiam eundi in stalla ha-
buerit: inclinēt prius deferens et usq̄ postea altare. et
sic p̄gunt in stalla ibi satisfaciētes super articulos ma-
nuum. **H**ec enī modo semp̄ debent satisfacere in stalla.
excepto illo qui pro graui culpa satisfaciit. **E**t notā-
dum qd̄ licentiam deferens. nō inclinēt ad altare prius
q̄ signū licencie fecit. s̄ dextera manu extensa atq̄ resu-
p̄mata. ducat eam a sinistra sua per ante pectus suū i dex-
teram. et tūc sibi nutus inclinēt. deinde usq̄ ad altare.
Qui in claustris remanēs ex quo conuēto egressus est so-
lus laborare. quamdiu conuēto foris ē. iures se non

significent. Quoci tamē et qui refectoriū faciūt et qui
libros emēdant de sibi necessariis inter se significare pote
rūt. Similit̄ etiam hū quibz ob aliquod s̄ inuictū offic
ium significandi licentia data fuit ū et cum quibz eis ordi
nabitur significare poterūt. **De refectione. Lxxxi.**

Post bonum prior pulset signū. ul' cui unūcxit ip̄. **Q**d
si forte per negligentia cibus nondū paratus fuit. nō
pulset donec paratus sit. nec fratres abluant manus. sed
interim sedeant in lectione donec signū pulsetur. **Q**d
ad om̄s refectiones similit̄ teneatur. Ablutis ḡ manibz
et deterfis: intrent refectoriū. et uementes ante sedes
suas inclinēt se ūsus principalē mēsam. Deinde erigun
tur et sic stent donec prior ueniat. Si aut̄ prior dū mo
ritus fuit. quod omnino cauere debet. **S**edeat int̄m qui
uoluit. **C**um ergo prior uenit. assurgat ei. **Q**ui prior in
clinēt se ante sedem suam ante q̄ pulset campanā. **Q**
tam dū pulsetur ad utramq; refectionē. ut miserere mi
ds̄ totus pl' dia possit. **E**t dum pulsatur: qui in loco suo
est nō dūtat alicubi donec uersus perdicatur. **Q**ua di
missa: dicat conuēto benedicite. et dicto ūsu cum dixit
glia patri incuruetur corpus contra cor. dicentes gloria
patri. hiel. et sub silencio pater nr̄. **C**um aut̄ sacerdos
dixit. **E**t ne nos erigat se. et stans ūsus principalem
mēsam donec dicat. oremus benedic dñe dona tua. r̄ c.
faciens unam crucem et sic compleat totam benedictō
nem. **Q**ua completa erigant se fratres: et ingredian
tur mensas. **P**orro cellarius et quocūq; prouideat ut
ambo pulmētaria priusq; campana pulsetur si sic tamē
abbas uiderit expedire per mensas disponat. **E**xquo at
campana pulsatur siquis adhuc de pulmētis deferendū
est. nō feratur donec lector incipiat legere. **A**t si lecto
re incip. et legere. totum unū adhuc pulmētū per mē
sas deferendū est hoc ferat̄ ordine salici ut due scutelle

42

prius deferantur una scilicet priori. ut abbi. si a fuerit et p' defie-
tis tres. deinde due in dextra parte. et due in sinistra et sic
due hinc et due inde usque ad ultimum. Apposito itaque comu-
ni cibo. si cellararius uoluerit super addere p' media illis de quibus
illis indictum est ei ab alio ipse met' deferat eis et sic
uoluerit distribuatur. **H**oc idem faciat. ex minutis. Incepta g'
lectione fratres discopiant panes. priore tam prius hoc fa-
ciente. **E**t hinc nullus exeat de refectorio. Nullus etiam
incedit comedendo. Nullus ibi abluat caput ~~comedendo~~
~~de manu.~~ si linat quousque. Nullus tergat manus nisi cutel-
lum ad mapulam. nisi prius referat cum pane. **Q**ui uoluerit
sal accipere. cum cutello accipiat. **Q**ui bibit. duabus manibus
teneat caput. **S**iquis uiderit alium de esse quod habere debe-
at. requirat a coquo uel cellarario. **Q**ui aliquid apponit et cui
apponitur. inuicem sibi inclinent. **Q**ui autem prior aliquid misere-
rit. prius inclinetur deferenti. de inde assurgens humiliet se
uersus priorem. **D**e cibo communi. nemo diuidat alicui. **Q**ui
sicut aliquid super additum fuit a cellarario: tantum potest
dare iuxta se sedenti ad dextram et ad sinistram. illi uero nulli
dare debent. **S**i autem uni tantum dederit: ille p' dare iuxta se po-
sito. sed ultra non procedat. **H**anc legem p'antiarum oino ten-
eat prior sic et ceteri. **P**eruptum est hospites de generali potu suo
alij non dent. nec alius accipiat. **S**iquis de comedentibus uel
de sumentibus offenderit aliquo modo. perat ueniam ante gra-
dum. **E**t facto sonatu a priore cum cutello. surgat et in-
clinat et redeat ad locum suum. **R**amonis scutellis colligat
totus cœlearia. prius a dextra parte incipiens a priore. **D**e-
inc a sinistra insipiens iuxta priorem. cum prior finiri uo-
luerit lectionem. lectori dicat. **T**u autem dicit. **E**t responsio deo
gracias. quo opiant quod super est de pane. **I**ncumato iectore.
pulsat prior campanam. **E**t mox surgentes. stent ante me-
sas eo ordine quo ante refectorem steterunt dicentes usum
quem cœlar' incipiat dimissa campana. **Q**uo dicto incli-

uent et exant cantantes. miserere mei d's. **Q**uem incipi
at cantor: illis cum eo cantantibus qui stant in dextero co
ro in ecclesia. **S** cōm uo uersum dicat sinist' eorus. et sic
cantēt cetos alternatim bin et bin. euntes iunioribus soli
a precumta. ita tamē ut prior ul' quilibz conuētū tenēs
solus eos in medio utriusq; cor sequat. **S**i si abbas ali
quis affuit: eat prior cum scio: abbas aut solus. **S**i
duo abbes fiunt: eant simul. **S**istū itaq; iunioribus et
desum. qui prior dicit cor intrant: si hoc conueniēter
implere possit: pulset signū. **I**ngredientes uo cor: ordi
nentur sic ad missas uis uultu ad altare usq; ad glia
patri et tūc prostnātur super formas. ul' si tale tempus
fuit inclinēt: et post resideant sup medias. finitis gra
tis surgentes inclinēt: et sic recedat tamē cū reuerē

Tunc pulsetur campana **D** seruitorib' **Lxxx. ij.** **||** cia.
na ad conuocandos seruitores. **Q**ui congregati di
cant uisum uoce mediocri. Absente abbē et priore. qui
prior est ordine conuisionis: nisi ibi sit aliquis superioris
gradus: cibum semper benedicat. Ab eo aut qui superio
ris ul' equalis gradus fuit inense lector petat benedic
tionē. et dicat lectionē. **D**eus karitas est. et qui ma
net in ea. in deo manet. et d's in eo. ante refectionē.
Et post: deus pacis et dilectionis maneat semp cū
omibz nob'. **Q**uod si ipse lector superioris gradus fuit: ali
quis dicit ab eo petat benedictionē et dicat utramq;
lectionem. **S**uo nullus dicit ibi fuit: laicus petat be
nedictionē et ipse lector dicat lectionē. **D**e pitancis sic
supra ordinamus fiat: excepto cum in ea parte refecto
ri nullus pret eum fuit. licebit eum transire in aliam
partem et dare cui uoluit. **P**ost refectionē dicta lectio
ne uersum dicant ibidem uoce mediocri adiungentes
miserere mei deus. uersis uultu ad inuicem. nullo
ipse se ibidem prostnētes. **S**icq; finitis gratis: lector

43

menſe omni tēpore poſt reſtorationē fuitor. excepto quōs frēs
in eſtate poſt prandium dormierit: nolam tam diu pulſi
ut unum pat' nō p'dia poſſit. Quoſ expleto nō pulſentur
ueſte. donec et ad neceſſaria ue et lectiones prouiderē ſi
hora permiferit poſſint. **De ueſperis. lxxxiii.**

Ad ueſpas: incipit eb'darius primam antiphonam. Se-
cundam qui ante omnis ſtat in alto coro exceptis ab-
batibus. Terciam ille qui ſtat poſt eb'darium. Quartam
uero: qui eſt ſc'd's. in alto coro. Abſente uō eb'dario qui
cumq; primam a. incipit ſiue ſit ſuperior eb'dario ſiue i-
ferior. ſi alius iuxta ſe inferior ſuperuenit. terciā a. ei
incipiendam nominet. Si nullus inferior ſit. et alius
poſt primā. a. iuxta ſe ſuper aduenit. terciam antiphonam
ei incipiendam nominet. Similit' faciat: qui ſc'dam. a. i-
cepit in alio coro. Qui aut' cantat reſponſorium ante
quam illud incipiat inclinēt: et poſt uerſum iterum in-
clinēt. Quando uō canit' reſponſorii de aliqua hysto-
ria poſtq; inceptum ſit uſtant uultu ad muicē tam il-
le qui incipit quam ceti. Hymni ſic incipiat: ut ad
laudes diximus. Si benedictio de uia reſgreſſis danda ſit:
ante comemoraciones ſi affiunt detur. et ſtent fratres
uerſis uultibus ad altare donec benedictio compleatur.
Quod ſimilit' ad omis horas ſiue euntibus ſiue reſgre-
dentibus fiat. preter completorium. quō ſuper formas iacent.

Quomodo ſe habeant frēs omni tēpore. lxxxiiii.

Poſt ueſpas ſedentes in clauiſtro omni tēpore nō alte
legant ul' cantēt. nō ſignificēt. niſi de mād'ro
hoſpitiū. ul' de petenda licentia bibendi. Aut quō q's
ex parte abb'is ul' prioris aliquem uocat. ſiue cum ali-
quis facit ſignū iuxta ſedentē ut librum ſuū cuſtodi-
at. nec iugatur ſimul. nec ueſtimēta iuxta extuſiat
niſi tēpore ſecrationis et meſſionis. quando tēp' lecti-
onis ante ſectam nō habiunt. **De uita p' ueſpas. lxxxv.**

Sacrista aut pulsante in ecclesia signum. conueniant in
refectorium ad bibendum. et inclinantes ante sedes
residentium priore tamen prius residente. Quo pulsata campana
na dicto prius benedicta a conuictu. dicat benedictionem
ebdario. **S**ui uero post ea occurrerit ueniens ante gradum
querat licentiam bibendi. **S**ua precepta inclinens se et eat ad
sedem amplius non inclinans. **N**ec se admisceat his qui in
superioribus sedibus sedent si in sedibus que ante mensas sit
assiciat. et ibi bibat nisi forte ad caput alicuius mensae se
dere debeat. Deinde priore percutiat campanam uno ictu. **N**
Nostri nemo ingrediatur refectorium et facto intervallo
sequantur tres. alij ictus: ad quos surgentes et ante
mensas uel ad capita mensarum inclinantes exeant. **Q**ui uero
hinc bibere defuit in capitulo satis faciat. exceptis cellaria
rijs. infirmarijs. hospitali. portario. his etiam qui in sus
piciendis occupantur hospitalibus. sed et illis quos certis extra
lis abbas hinc absoluedos iudicauit. **Q**ui tamen omnes cum
competentibus ad esse poterunt. de esse non debent. **A**d hos bibere
sic et ad illos qui sunt in estate post nonam. si quis an
ictum uole aliquid deliquerit. ibi satis faciat. **S**uo uero post
in crastino in capitulo ueniam petat. **De collatione. Lxxvi.**

Accedentes uero ad collationem inclinent. et sic residant
licet nondum signum pulsetur. **F**rater aut ibi lectum
ex quo uenit eat sessum ad analogum et apud codice us
que ad abbas aduentum sub silentio ibi si uoluerit legat. **S**ab
batis quam diu pedes lauatur quamuis intum in illa sed
sedeat. legere tamen ibi non solet. **A**dueniente abbate assurgat
omnes. et inclinent illi ante quos transierit. **P**riore uero as
surgant tantum uel alij qui conuictum tenent. **Q**uo residue
resideant. **T**unc lector accepta benedictione. legat. **H**inc
benedictionem merent omnes exceptis priore uel alio qui con
uictum tenent. cellarijs refectorio. et adiutoribus eius
grangiaro. hospitali. et magistro nouicior. seruatoribus

44
abbis. et his qui signum pulsant ad collationem. Inim q
bibi defuit solus et sine licentia in refectorio ~~potest~~ bi
tere etiam in scapulari. **A**bas aut si expedire iudicauerit.
prouideat maturum aliquem fratrem qui tpe lectionis post pri
mum ppe hostium refectorium sedeat iugiter. ut si quis uide uo
luit signum ei faciat. et ille eam cum eo ad solacium eius.
Si forte ille defuerit. quod tamen cauere debet sine signo
aliquo eat bibere qui necesse habuerit. In illis aut abbas
u tal' fiat no fuit constituto. ab aliquo de maturioribus fratre
signo licentiam petat. et sic mittet et bibat. **A**bas non
querit licentiam bibendi ul' minuendi. nec prior nisi ab
abbe. s' nec superior nisi ab abbe ul' priore. **L**ectio igit' si
misa surgant omnes et stantes usq' ad orientem. dicat abbas.
Ad iutorium nr'm in noie d'ni. ex conueto respondeat. q' fecit
celi et terram. et inclinat' omnes ingrediatur ecclesiam. **Q**d
si quis ad collationem no occurrerit uia uo anteq' tu aut di
catur. sedeat. cum incipietur. **H**ymnus completorii eat an
gradum p'biq'. et uersus ad altare ibi pmaneat. de cetero
se habens sic illi qui st' in coro usq' ad fine oronis post
completorium. **S**i uero alicui de uia reu'so benedictio dat'.
ille qui huiusmodi facit satisfactionem in parte ppe gradu
dicat. et data benedictione ibidem solutam orationem fa
ciam faciat. **Qualit' se agant fratres post completorium.**

Dicto completorio cum sacerdos dixit ben **A**men.
dictio dei omnipotentis. signet' se fratres. et dicto
amen. dicant oronem pat' nr'. et credo i deum. **Q**d si reu'so
de uia benedictio danda fuit. u conueto sup formas prof
ratus fuit nequaquam surgat sed nec sacerdos qui bene
dictionem dedit. **S**i uo super medias sederit. erigat se
et stent usq' ad altare. dum de benedictio. **Q**ua dicta uer
residentes sup medias solutam oronem faciant. ipse aut
fiat' quo loco benedictionem accepit. et orationem faciat. s'
tam cum alijs in coro ad completorium fuit. **C**ompleta

aut omissione: exiens abbas aspergat singulos aqua be-
nedicta. post se ordinatum egredientes. qui mox mittē-
tes capucia in capitulo. et nullo diutentes pret' sacristi.
et eos qui extra dormitoriū iacent. et eos qui ad vigili-
as remanēt presentis defuncti. omnes ingrediatur dormi-
torium. Unde nullus excepto sacrista cellarario. hospi-
tali. custode infirmorum. et ad faciendū mandatiū exeat.
Sine cuculla uo: tunica caligis. iacere nō debent. **Item**
Qualiter se agant fratres in estate. LXXXVIII.

A pascha usq; ad oct' pentē p̄uatis dieb; cārat' us-
que exultemus dño. ab octo fratre mutatoris. et
ab oct' pentē usq; ad kalendas nouembris alternati ab
utroq; coro. sic dñe quid multiplicati sūt quo t̄p̄ scilicet
ab oct' pentē usq; ad hīs nouembris prostrētur fratres
super formas ad orationē: exceptis certis assūptionis
sēe marie; cetera uo sic sup̄ius diximus scdm regulam cō-
pleantur. In interuallo uero post nocturnos sedeant i
claustris qui uolunt lumine accenso a seruitore ecclie
si necesse fuit. Post matutinos dicant laudes pro de-
fuctis. Quibus dictis et facto interuallo sic festis die-
bus calcient se diurnalibus et sumāt cultellos qd' et fa-
ciant quociens calciant diurnales consuete. Deinde
aspli aqua et facta oratione scdm ips' dicant p̄uam.
De hinc eant in capitulū. Post hec in labore usq; ad
p̄uam signū tercię. Quo audito: p̄parent se qui nullā
cantaturi sūt. Intim' possūt ire ad confessionē in capitulo.
possūt et omne. et legere. Indutis ministris cantet
ur. Quo aliquis ministrorū eb̄carius imitatorū fuit.
officiū eius impleat. qui eo absente implere debet.
Post sciam cantetur missa. Post missam sedeant in
claustris. Quod si dies ieiunij fuit. omib; ordine pre-
dicto celebratis: post sextam laicis fr̄ib; seuntib; iuan-
tes dormitoriū pauesent in lectis suis. usq; ad horam

45

octauam. et tunc sacrista ad sonitum horologij excitatus.
pulsat campanam. sic alijs diebus fieri solet. Ad quam se
excitati. scapularibus induti abluant qui uoluerit manus
suas. Deinde tabula pulsata. laborent usque ad primum sig-
num hore nonae. Quod si dies fuerit quo debeat ebdom-
murtum sumere: sacrista in illo spacio quo uidit com-
petere pulset murtum. Refectioe autem facta: reliquum
diei pagant sic priuatis diebus. per hyemem. **I**n uigilia
uero pentecostie dormitionis spatium post sextam sacrista.
sic debet temperare: ut subsequens interuallum officio quod
ante nonam celebrandum est sufficere possit. **F**rijs uero soli-
to signo excitationis: statim ministri altaris. ad officium se pre-
parent. **I**ntim autem conuictum uacet lectioni: et ministris
inductis pulsetur signum. Quod si dies ieiunij non fuerit: per
tiam. cum hora fuerit ad percipiendum murtum pulsetur signum
a sacrista: eo modo quod diximus. **P**ost sextam eant in re-
fectorium. **P**ost refectionem ad ecclesiam pergentibus nullus fi-
at obuius. nec quando post uersum exierit. uel quando post
nonam in refectionem. uel quando post completorium dormitorij
seu etiam quando capitulum ingrediuntur. **E**x eunibus omnibus
de ecclesia sequentibus priorem eo ordine quo stant in coro:
nullus disiungat se. a conuictu donec intret dormitorium.
preter sacristam et eos qui extra dormitorium iacent. **U**nde
nullus exeat sine licentia. excepto sacrista. cellerario.
hospitali. solacio ceci albis. custode infirmorum sub porta-
rio. uel portario. si tunc affuerit. causa officij sui. **S**eruito-
res uero post refectionem caritatem misere mei deus. uer-
sum ibidem compleant nullo tempore se prosternentes. **D**e-
inde intret dormitorium. **M**ox cellerarius referat scu-
tillas sutorum in quoquina: ne post nonam a fratribus in re-
fectorio inueniantur. **M**oxque ut expeditum fuerit collocet se
in dormitorio: sic et alij. **F**acto uero signo ad surgen-
dum. ceci festinet portare aquam in lauatorio ad lauam

dum: et refectone ad potandum. **¶** Et h̄ uero parati et ma-
nus abluti: aut merent coz: aut sedeant in claustro. dñi
signum p̄issetur. **De bibē post nonam. lxxxix.**

Dicta nona cant in refectorium p̄ueniatis n̄moribus
eo ordine quo stant in coro bini et bini incedetes.
Prior uero sequatur solus absente abbe ut subprior si
prior defuerit. **¶** In uementes ante sedes inclinēt. et sic
ingrediatur mensas stantes donec prior assidat. **¶** Acci uo
p̄terite septimane: mox ut ingressi s̄iunt circumstantes
scip̄os intus aqua: impleant q̄os. et stent usq̄ ad p̄inci-
palem mensam donec prior pulser campanā. **¶** Quo pulsa
te ueniāt ad gradum. **¶** Minuta campana et dicto benedi-
cite. ebd̄anis det benedictionē. **¶** Responsor: amē. Ille q̄
prior est ad dextram prioris offerat ei cyphum. **¶** Qui uero
ad sinistram. offerat illi qui ē in eadē parte iuxta priorē.
¶ Et qui uolūt bibāt de potu iusticie sue: ubi uero nece-
se s̄iunt. ut etiā presentis septimane cum illis s̄iunt. Pri-
ores in medio ordinati quibz diuina d̄erit. **¶** Juniores
uero a iunioribus ultimo loco postis incipiat. **¶** Qui inc̄m-
dum stantes bibūt parump se moti a mensis: habeant fac-
es ad bibentes. **¶** Qui postq̄ biberit quisq̄s ministror bibē
uolūt: apponat s̄met scip̄um. quo alijs ministrat.
¶ De inc̄ uementes ad gradum inclinēt ante priorē. **¶** Quo
puente uno ictu campanā. recedant. nō inclinātes an-
sedes suas. et bibant si uoluerit ad capita mēsarū ul̄ an-
mensas. **¶** Qui postq̄m biberit repuciat prior campanam
tribz continuis ictibz. **¶** Et t̄c surgētes et itum sup̄li-
cantes recedāt. **¶** Adm̄stra aut̄ recondāt cyphos quibz aq̄
poterūt ubi reponendi s̄t. **¶** Prior uementes in dormito-
rium si necesse habent ut a necessaria. eant ante q̄ ex-
uantur cucullis. quod et post laborem obseruādū ē ne sa-
lig eant ad necessaria: anteq̄m induātur cucullis. **¶** Qui
ordo semper et ante et post laborem teneatur. **¶** Qui tam

46

post completorium de mandato hospitum redeunt. possunt ne
ad necessaria ante q̄ resumant cucullas. **Q**uibus ppantur
ad laborem: pulsetur tabula. **P**ost uespas expleto officio
defuictorū. pulsato signo sic supius diximus. accedat ad ce
nam. **Q**uod si poma ul' erbe crude ul' aliud tale quid fructu
genaliter distribuendum ē. pot' cellarij deferre p mensas
ante usum quo ei uacuum fuit. **S**i uo post uersum distribu
erit. feratur a cocis ul' ab alijs eos adiuuantibus. **D**emum re
colligentes scutellas. ponat super ministrium. **De t̄p̄e se**

In tempore secationis et mes **cationis 7 messiomis. lxxxv.**
sionis. sacerdos et minist' p̄parēt se statim post capitū
lum ad canendam missam. **A**d quam conuēto t̄p̄e secatio
nis p̄ inter esse. et missas priuatas cantate. dum illa cā
tatur: si abbi ul' priori in sum fuit. **I**n uigilijs aut et festi
duodecim lectionū. qui priuati cantare debent nō nisi post of
ferendam incipiant. et missa in conuēto cantata: statim
exceant ad laborem. **T**empore uero messiomis ad hanc mis
sam quo conuēto nō adest. adiuuare debēt minuti. et
infirmi extra chorū. et etiam de infirmitorio infirmi p
omnia scdm gradus suos sic necesse fuit. **Q**ua cantata:
ipsi ministri insimul congregati sequatur alios ad labo
rem. **P**rior aut p̄uideat quomodo sciant quo conuētū
sequi debeat. et quis eos illuc ducat. **U**troq; uero t̄p̄e mis
sa mane cantata. si pluit licet monachis post t̄p̄am eē
in lectione. et missas priuatas celebrare: si tamē abbi ul'
priori in sum fuit. **E**t sciendū qd in omib; .xij. lectionū sol
lepnitatibus quibus laboramus. et uigilijs sc̄m: conuēto
missam audire debet; his temporibus solet conuēto usq; ad
septam laborare. **E**t ante primā si opus fuit erit. et ex
monastium prandere et dormire si necesse fuit. catus et
lector murtum sumere. **Q**ui aut in abbatia remanēt. et
in refectorio comedūt: semper in ecclia ḡnis referūt. p̄uē
fuitores. **U**niciq; in die libra panis communis et dimidia

Dari pot. ubi opus fuit et distribui singulis pro ut tps
et locus exegit. **H**oc tps exceptis diebus quibus statim na
cant lectionem unum pulmentum habemus ad prandium. et alium
ad cenam si fieri potest. **V**ac si habuit conueto sine octu
sine crudum: pro uno genalium pulmentorum reputabit. **D**e
melle aut nunquam fiat genale. nisi id albi iussum fuit:
pro pulmentorum penuria et mellis habundancia. **E**t nota
dum quod hoc tps quando unum pulmentum datur in cena. ad
iussum albaris ebdarius coquine cellarium adiunare po
tuit. et cum seruitoribus reficere. **V**bi uero sit quatuor ebdo
madarum quoquine duo fiant per diem integrum.
Vbi duo: unus simul fiant. **S**i longe fuerint ab orato
rio. possunt si necesse fuit laborare post signum ad uesperas
seu ad quamlibet horam pulsatum. **Q**uod nunquam alio tpe
fieri debet. uesperis ibi cantatis: eant ad monasterium. **Q**
si necesse fuit possunt prior quosdam ibi relinquere. c. u
tam a cena seruitorum de ee non debent. **Q**uod tunc quidem raro
seu alio tpe nunquam fiat. **Q**ui monachos suos ad grangi
as dirigit uideat omnimodis quatinus illuc eundo ul
inde redeundo. maxime ibi remanendo silentium fuerint. **V**i
deat etiam ut ipse amatas habeant domos. ubi possunt ho
neste ordinatim simul comedere. simul etiam dormire. **E**t
singuli per singula lecta secundum regulam. candela ardeat
ubi dormiunt. caueant etiam ne cum conuersis ul cum
familia significet. **I**nter se etiam honis et locis in competen
tibus signa non faciant. **N**ullus positas metas absque li
cencia transeat. nec uagando et diuiticula querendo ice
dat. **M**ense eorum cui prior iusserit legat. **D**iuinis et festi
uis diebus lectionem uacant. **N**ullus abbas monachorum conue
tium aliquem ad grangiam mittat nisi pro frugibus colligende
dis. **H**ec et cetera huic temporum congrua. quia ubique equi
liter obseruari non possunt: una queque ecclesia faciat secundum
dispositionem locorum et dispositionem albaris. et prioris sui.

In abbatia tam cum conuentus affiat si mane festinare
ad laborem debuerit. ad arbitrium abbatis citius cantare

In fin sex dies ante na **De mensuris. lxxxvi.** licebit.
trinitatem dñi. Le. pasche. pentec. Festum bte mari
magdalene. Natuitatem scē marie. Sollepnitate omniū
scōz: tondeudi et radendi fratres. cori calefaciant et defe
rant aquam in claustrum. Pectines. forpices. Rasoria.
et affilatorias. custos eoz acuat et paret. Fratres ton
dant quibz iusserit abbas. Tonsi altutru radant. et i
claustru pret infirmos. qui in infirmitorio st. Rasum co
rone fiat non exigua. tonsura per desuper aures. Nulla
nisi iuuuato aliquem radere presumat. ul se face uelle
signet. Nullus uero iuuuato audeat refutare. Signū at
radendi alter ali non faciat. nisi post tabulam pulsatam.

Ad suscipiendi ep̄m. conue **De processione ep̄oz. lxxxvii.**
centur fratres in cor campana. Sic sumant aliq
aquam benedictam. turibulu lumē et crucem nutu cāto
ris. quibz procedētibz sequatur abbas. deinde conuēto et
nouiciū bini et bini sacerdotibz p̄cedētibz eo ordine quo
in coro stant. Cūctisq; egressis et stantibz ordinati an
fores monastii. portarius ul alius quilibz ad hoc idoneo
ab abbe iussus. int̄m obuium eis adducat ep̄m. Quo
appinquate. flectant om̄s genua ante eum. Quibz eret
tis porrigat abbas ep̄o sparsoriū. osculans ei manū. Et
incipiente cantore. uel audi isrl. si unus. ul sint lumbi.
si plures sūnt ep̄i: introeant primū nouiciū. De inde ce
ti laicis monachis p̄cedētibz. ita ut abbas eat postior ma
nu tenēs ep̄m. Cum aut ueniunt in cor ep̄o incumbēte
orationi abbas ueniat in locum suū. cetis post eū sic ad
missam ordinatis. Perantato uero responsorio abbas en
gens ep̄m ducat in capitū. ubi cūctis ordine residētibz
accepta benedictione ab ep̄o legat lectōnē cui cātoz inue
nit. Qua finita dicto benedicite. osculetur abbas ep̄m

et comites eius. n̄ prius ep̄s uoluit aliquid dicere pro edifi-
catione. Deinde surgentes om̄s et inclinantes ad bene-
dictionē ep̄i quam abbas debet requirere: nisi antea i ora-
torio dederit resp̄ amē. egrediatur. et deducatur ep̄s ad of-
ficiū. Sciendū aut̄ qđ ad nullū recipiendū uadit con-
uentus nisi ad pp̄riū ep̄m et archiep̄m et sedis ap̄lice le-
gatos et regem et d̄m papam et pp̄riū ab̄tem ad cuius
processionē cantetur. *xx. Aud. ult.* Nulli horū om̄iū nisi

H d̄no pape plusq̄ semel hec sit processio. *De ospitijs susci-*
piendis. lxxxviii.
piens ab̄s presentis loci tunc prius
si abbas defuit nūciandi. *¶* Quod si dum sedent
ad collationē nūciandus hospes tunc quicūq̄ tenet collati-
onē illi nūcietur. et ad eius nutū portarius unū de fr̄ibz ad
hoc opus ab abate monast̄ij sibi designatis signū faciat.
Abbas namq̄ quilibz in suo monast̄io portario suo aliq̄s
quos ad hoc idoneos resp̄xit designare debet. *¶* Si hospes si-
uerit dum completoriū cantatur. portarius sup̄to libro
et lumina in absconsa si opus fuerit etc. sine completoriū
presens sit. ad statū ab̄is et hospitem m̄ciat. Ad cui-
us nutum signū alicui de sibi designatis faciat. Qui
portario secum accepto hospitem recipiat. Alijs uo horis
cui signum factū fuit hospitem recipere. sumēs librum ducat
secum alii frat̄e. *¶* Recipientes uo hospitem deponāt capu-
tia de capitijs tunc super posita sūnt. et sic prostati se-
genua ducāt ad oronē. Ingressū uo eccliam aspergat ille
aqua benedicta: ille cui officium illud inuictū fuit. Postea
faciant oronē incensū ut prostati sic tempus erigit. *¶*
Si ep̄s uel abbas fuit. qui eum suscipit offerat ei sp̄so-
rium osculādo manū et ducto eo ad lectum ubi orare debz
subtrahat se paululu cum sc̄io post ipsū om̄it. faciens
oronē sic supra dictū est. Qua completa signet se et ere-
ant dicatq̄ benedictioe qui sententiam debz legere. Deinde
flectant semel coram om̄ibz genua. et erecti osculentur

48
eos. et postmodum resident. Et lecta sententia si expositio
ne indiget hospes: exponatur ei. Deinde ducatur ad hospiti-
um vel presentetur hospitali: fratres autem redeant in claustrum.
Et sciendum quod nulli ad hospites suscipiendos si tempore
redire non poterit. nec uersum amittet nec collationem. Illi
etiam non amittit qui infirmos communicat vel iungent
sue confessionem eorum audiat cum in extremis agunt. De

Nullus in uia dirigatur nisi dirigendis in uia. xc. iii.
utilitate monasterii. Dirigendi uero ad laudes in quibus
statim subsequatur prima. et ad certis horis post completorium
in priuatis etiam diebus ad noctem post actam benedictionem.
Quam accepturus pergens ad gradum. et circum uoluens
se: secundum tempus uel se incuruet uel prosternat. Reuersus uero
non circum uoluat se. sed omni tempore prosternat. Sic cum abbe fu-
erit exiens siue reitens ad benedictionem seu ad orationem
post completorium siue ad satisfactionem post gloriam primi psal-
mi post altarem semper se collocet. Qui si maiorem nullam
expectare nequiverit ad matutinalem communicare poterit.
Quem si intra monasterii portam priuim horis canonice sig-
ni. uel capituli siue collationis preceptum ueritat. Egre-
diens de monasterio non comedat ante portam monasterii. nisi
alicubi infra dimidiam leuam a monasterio. Transiit autem
et ea die non ingressurus. licet. Egrediens uero siue et reg-
diens: intra monasterium nemini siue licentia loquat. Dic-
turus horas per uiam si dies prosternendi sunt. in terram
incumbat. dicens gloria patri. rursum genua flectat. silen-
tium tenens quousque locatus ceptam protrahat horam tam
die quam nocte dum non equitauerit stans horas si non multum
grauat dicat. Qui uero ad granarias uel ad cellaria siue
ad aliquam habitationem domus illius de qua exit uadit. nisi se-
cretum perueniat eum crediderit. benedictionem non accipi-
at. Similiter et qui inde redit nisi extra portam fuerit siue
in uilla comederit; benedictiones autem dande super egredie-

tes in uiam et reuētes dicant eadem uoce qua collata
hōre canonice finit p̄t̄ ad laudes et ad uespas. Et sci
endū qđ solis hospitijs accepta benedictione egrediendi: licet
cantare missam ante euēlium misse conuēto. **A**lbi qđq;
egressuro in uiam ante t̄ciam in estate. aut reuēti p̄
t̄ciam usq; ad nonam in hyeme: licet missam cantare ul'
audire in dieb; ieiunior et festis. xii. l̄ctōnū et in septi
mana pasche. et penit̄. et natiuitat̄ d̄ni. et in p̄cipuis de
fūctor officijs. ieiunia consuetudinaria tam estate quā
hyeme iuxta consuetudinē teneat nisi forte abbas q̄s
piam eum secum p̄uide fecit: et hoc in suis t̄m̄ mōal
terijs. aut quilib; ep̄c ul' archiep̄ seu et sedis aplice le
gato. **A**t ieiunia p̄cipua uidelicet in ordine n̄o cibis t̄tū
quadragesimalib; uelq; mos ē iuxta morem custodiat.
Ad mēsann nō loq̄tur. sagmine nō uascatur. in plumis
non iaceat. nisi forte stramē ul' aliud tale quid sup qđ
iaceat sine magno labore aut sūptu habere nō possit.
Et sciendum quod tam abbes. quam monachi. sagū
qđ uulgo dicitur stratū. secum possit defferre et ceruical.
Qui aut̄ prostrato saccum portare uoluit. liceat ei. tan
tam obseruet nescit p̄iosa ul' curiosa. **P**orro rediens do
mū nisi eadem die q̄ exiit redierit: mox ad orōnē eat.
Ingressuro oratorij: aq̄ se benedicta aspgat. orōnē in
coro si conuētū ibidem nō inuenit. prona ul' prostratus
scđm̄ tempus faciat. **Q**uod si inuenit. nō tam canonica
horam dicentē: oret extra cor. **N**am ad horam regula
rem. mox ut uenit. intrare debet. ul' sc̄iando p̄fallentib;
si ante gl̄iam uenit. ul' si post: ad gradum satis factum
nisi iam k̄riel' die inuenit. **S**i hostium oratorij obser a
tum inuenit: ibidem oret. **S**imtra curiam monastū fue
rit dum pulsaf̄ signū in ecclia ad refectionē uersum p̄
det si nō occurrerit. **S**i mēse campanā pulsari inuenit:
diuitat in refectionū. ut cum alijs usum incipiat. **Q**uē

49
si iam ceptum inuenit: oratum uadat. Post orationē facto
signo cetero uel cellarario an intire debeat: si inuenit: intret
et uersum dicat sub silencio. stans et inclinans sic in conue
tu fieri solet: benedictionē dicat nec tamē signū crucis fa
ciat. **H**ec aut ut ad utrumq; prandii: ita et ad utrumq; ce
nam eque semper custodiat. excepto qd ad seruator ref
fectionē intrandi signum nō faciat. **Q**uod si ad refectio
nē ipoz hutor tardius uenit: nō cum expectent. nec eis
discedentibz ipse se moueat. **S**imilit' p't conuētū si ad hi
tes uenit. uel p't signū collationis non se moueat. sic
tamē ut ad collationē ante finem ueniat. **Q**uod si
ad signū collationis uel ad ipam collationē uenit. stat
conuentui se iungat cum eis compleat. et post ad in
pletorū comedat. **S**i ad completorū uenit. similit' fa
ciat. **S**i post completorū: similit' comedat. et sit sibi
capitulo compleat. **Q**uod uero de refectioe diuina
etiam ipi teneāt qui eandem uident. **Q**ua ex tēte. **S**i
tamē sollicite prouideat ut ad prandium semp refectioe
ueniat. **E**t sciendum ad unquam quis abbatem nri or
dinis monachus uel conuersus nri ordinis ueniat. **N**on
sit in suo monastio. **C**as nō sibi tenebit. **P**er ecclesiam non
psalmū aut antiphonā nō inuocabit. **S**ermonem nō
sermō nō dicat. nec quicq; de officio sacerdotis ebit
seu eb dom aduū inuitationē quousq; abbas uideat. qd
si prioratum uel aliam obedientiam habuerit. pro obedi
tia sua nichil faciet. **P**ura tamē post p'us. **E**t illis loci p
mum locum tenebit. **De uomētibz et sanguine fluentibz**

Si sacerdoti ad uulsum sanguis et furore eoz. **rc. v.**
re uarbo fluxit. afferant ei aqua ut pbrum a
seruitoribz ad sanguinē recipiendū et ad se lauādū.
Qd sinistris contigit extra eoz similit' eis suat.
Alias aut querens alicui hoc uel etiam uerbum con
tingit. sintet cui hoc opus iunctū est sequatur eum.

euntem in claustru. et si nox fuit cum lumine assistat ei et
seruiat donec abluto i corz reuertat. **Q**d si uenite exultemus
ul' primo psalmo alio hore tuc in ecclia canit. ad gliam re
uertatur in corz. **Q**ua dicta: cicius ad eum redeat. Ille uo si ad
gliam no fuit. et in conuictu hoc ei contigit: no satisfaciens
eat in stallu suu. **Q**uod si extra conuictu ei contigit: no q
dem ad gradum satis faciat. s; ueniens per mediu corz ante
altarem facto signo necessitatis sue in stallu suu redeat. **Q**d
si in refectorio contigit. seruator eius non inde exeat. s; coro
ul' cellario ut eum adiuuet. significet. Ille uo si ante q
conuictu exeat. ad mesas redierit: quod comessum erat co
medat. quem nec conuictu expectet. nec ipe si surrexerit
ppt hoc comedere desinat. **Q**uod si postq conuictu euerit re
uertitur. non fructores expectet. s; statim comedat et dicto
uersu sub silentio discedat. **S**i contigit ut aliquo uomete
aut sanguine fluente. fructores eoz no uiderit: significet ei
quicunq; uiderit. **De minutione. xc. vi. :**

Fratres in tpe messiomis et in aduentu. et in .xl. et p
tres primos dies natalis dñi. pasche. et pentec. et quo
seda ul' tertia die pcpui ieiunau euerit: minuy no debet. **S**il
qui extra corz pro infirmitate e. dñi corz intrauit. **E**bd
nus quoz missa aut coquime. ul' lectonis mese no se mi
nuit nisi pro graui infirmitate mediam i capitulo petetib
concessum fuit. **R**euisus uo de ma. eadem die no se minu
at nisi consilio abatis. **E**t notandu quia qd in ano mi
nu possit. **E**t si fieri conuenient potest his minuat me
silo. **F**ebuario. **A**pli. **S**eptebu. **Q**uarta uo minutio tra
festiuitate sci iohis bte fiat. **C**um aut pars conuictu mi
nu debuit. dicat prior in capitulo. **I**lli qui sedit ad illa
ul' ad illa tabula minuat. **T**ameat ne seda ul' tertia sen
etiam quarta die. **vij.** lectoni ueniat dies. **E**rit tamen i
abatis arbitrio ppt hoc no dimitte. quin illi de quib in
dicauit minuat. **O**bseruet tamen ut hi minuat sine

30

quibus possunt vigilie competenter celebrari. Si tempus praedictum fuerit: inter sextam et sextam. scilicet post euangium vel ante si necesse fuerit. si dies ieiunij inter sextam et nonam. in utroque etiam tempore post nonam si necessitas egerit. Ascenso igne in calefactorio ab eo cui prior iusserit parat se ad munuendum. Item veniat minutus iussu prioris. Qui in minutis sibi permittit pregustare in refectorio si voluerit. et spacium hunc. Ex hinc omni tempore lectionis vel laboris. potest minutus. aut iace in lecto suo aut sedere in capitulo. et i claustris donec ingrediatur coenae. Similiter dum extra coenae fuerit non legat nec cante. Et notandum quod minutus. et infirmus qui extra coenae sunt priuatis ueniatis non percat in ecclesia. donec coenae intrauerint. excepta oratione quadragesime. Minutus autem in estate quando conuictus ieiunat. post euangium comedant. similiter in yeme festis diebus quibus conuictus uagat. Ictus. Claustrum non egrediarur. nec aliud quid faciat aliquis de obedientia sua. nisi prior. aut sacrista. vel cellerarius. vel magister nouiciorum. Si si cocus fuerit. prior de coquina suggerat. Si obedientiam habuerit. solacium eius uicem eius suppleat. Quod si cantare aut in ecclesia vel extra ecclesiam legere uel mandatum pauperum vel aliquid quid facere debet. significet de eo alicui et ille faciat quamdiu extra coenae fuerit. Ebdonarium tamen iuratorum de officio suo nullum signum facere oportebit. neque ebdonarium misse de suo nisi de missa tunc. De cetero minutus quamdiu extra coenae fuerit et quando lectioni uacant. die tertia tempore laboris non significet. nisi de confessione. de missa auscultanda. vel etiam debere. Ad horas ingrediatur ecclesiam assidens statim ut ueniat in primo ingresso et post orationem signet se sedens. Deinde non prosternat se nec inclinet ad gloriam nec stet. nisi ad magnus. et ad te deum laudans ad euangium. ad bñs. ad priuatis tam missas si necesse fuerit potest rogatus adiunare. et ad hoc in aliam partem parte coenae transire. Ad missas etiam communes

quando conuictus fuerit potest adiuuare. Post horam uero ante
alios egrediatur. Prima et secunda die absente conuictu.
si necesse fuerit eorum ingrediatur et secat ad presbiteros tantum. Ne
cetero sic sanus ibidem se habeat. hoc etiam infirmis de infir-
mitorio. et qui extra eorum est tempore sectionis et mes-
sionis faciat. et excepto quod nec ante incipiat nec psalmum
imponat. nec officium eborum misse uel mutationem faciat. si a-
liis alius qui hoc facere possit et debeat. In refectorio uero sic
ceteri se munus agat. de cibo suo nichil distribuatur. Nam
in hyeme prima die dabitur ei dimidia libra panis albi. et
communem panem cum una pitancia. Si autem in dimissa fuerit
datur ei sic in estate. In secunda et tertia die ad murtum post tra-
am dabitur ei una pitancia cum integra libra albi panis
et pane communem. Ad secundam uero refectionem dabitur ei pl-
menta communia. In quarta autem die tam hyeme quam estate
una cum pulmentis datur ei pitancia. In estate uero per tres
dies dabitur ei ad prandium plimenta communia et libra
panis albi preter communem panem cum una pitancia. Ad cenam
uero per tres dies qualiscumque dabitur ei pitancia. cui pa-
nem incidere et alia ministrare seruator. uel qui iuxta eum
secat potest si necesse fuerit. et hoc tantum prima die post re-
fectionem uero cum ceteris pergat ad ecclesiam. et diuitens de-
dyuma in primo membro stet donec conuictus ingrediatur
eorum. et tunc residens persoluat quod restat de gratiarum actione.
Quod si ecclesia unus altaris tantum fuerit. et tunc. et ad
oras diei diuitat in capitulum. Si estas fuerit: post nonam por-
dat fratres euntes in refectorium ad bibere. et intrante
priore stet donec ille resideat. Post collationem uero intra-
tibus fratribus in eorum in loco solito diuitens secat. et signat
se post orationem egrediatur si uoluerit in capitulum curiam co-
pletum. Quo curate et oratione finita signat se et aliquid
genus aqua benedicta uentat ad lectum. uel ad oratorium si ue-
lit ante alios tantum ingrediatur dormitorium. Quisato uero

58
signo ad uigilias: ingrediens ecclesiam resideat. Et facta ora-
tione signas se eat in infirmitorio siue in capituli canta-
re uigilias prout eis ordinatum fuit. In his uigiliis possunt
breuiiores quam in conueto lectiones fieri, et sub una be-
nedictione tres, si tres tantum dicende st. ul. un. in eu. lecte
legi. Qui prior sacerdotum ordine conuisionis ibi fuit, to-
tum officium si complere potest compleat, excepto admi-
nistrum abbas ul. prioris attinet, si quis horum affuit: lectio-
nes tam alii si affuit qui legere possit inuigat, totum etiam
officium si complere non potest compleat cum ipse inuenit. Ab-
sentibus sacerdotibus aliorum graduum dicta idem inesse obser-
uent. Et sciendum quod officium defuitorum ul. aliud quod cu-
rari hic non permittit, nisi sint propria officia defuitorum. Si
uero solus siue in capitulo siue in infirmitorio fuit: si si-
potest solacium quod eum adiuuare ad officium comple-
dum possit provideat. Quo completo rati dormitum. Ne-
cessitas hominis diei non extra cantare si intus ex integro aus-
cultare debent. Ad prima minuta in ecclesiam reuertant. Di-
cibus uero festis dum signum capituli placatur ingrediantur
capitulum sic et cetera. Aliis uero diebus intret per retro cor-
inter sedem abbas et prioris ordinantes se ordine suo,
ubi non petat ueniam nisi clamatus. Si dies ieiunij sunt,
secundo et tertio die accipiant post uiam mixtum in refectorio.
Tercia die ingreduntur in cor omnibus diebus ad prima tam-
in estate quam in hyeme. Ipsa die possunt sedere in cor
duos psalmos prima scilicet et secundum ad omnes horas diei.
Ad uespas tamen et ad prima non sedeat nisi quomodo
conueto. Tempore etiam laboris in claustris cantare aut
legere nec tamen in oratorio ad orationem ue. Tempore etiam la-
boris et lectionis calciati et super cotas in lecto quies-
cere. Quod semper facere possunt nisi quando conueto in dormi-
torio dormierit. Tercia nocte remanebit a uigiliis nisi
propria festum fuit quando fit sine in capitulo: quarto

die sic ceteri ad laborem se iparent. quibus tamen prior
pro minutione sua aliquem minorem laborem debet minun-
gere ut laborem omnino remittit. **De infirmis extra cor.**

Quociens aliquis exierit de coro pro infirmitate **xc. vii.**
in sub sequenti capitulo petat inde veniam eti-
am si nullus fuit remane. et dicat causam exitus sui.
Quod si septimanam coquinae fuerit. vincta die benedicti-
onem egressionis cum socio suo recipiat. Ad horas diei
privatis diebus suis cum profuerit. In coro redeat ad quilibet
horam noctis vel diei si voluerit. siue etiam ad missam.

Quia vero per omnia sic minuto dum extra cor e agatur ex-
cepto quod mortuum non sumat. et in capitulo sponte veniam pe-
tat.

Quod si aliquis valens et tam aptam infirmitatem
habuit ut videri vel intelligi evidenti possit. quod nec co-
nventui tunc nec infirmitario proficere valeat. eius infir-
mitas in capitulo manifestetur. et ex hoc sit in ecclesia ubi

et quomodo abbas providerit. contet. Legat. et opet. pro
ut infirmitas eius pmissit. et abbas constituerit.

Quiam qui certam non habet infirmitatem. si post unum aut
duos dies non convalescit pro arbitrio abbatis ingrediatur

infirmitarium. **Et** sciendum quod qui de via redierit si coram
omnibus eiacetur. in capitulo veniam inde petere non debet.

Qui autem de via revertitur unde benedictionem accepit non tenetur
veniam petere. **De infirmis qui sunt in infirmitario.**

Infirmi de infirmitario possunt loqui cum infirmis **xc. viii.**
maris si non nisi in certo loco ad hoc determinato. et hoc

silent. et canones de necessariis. In quorum qui ingredi volu-
erit signo ab infirmario licentia postulata. et accepta.

ingrediatur. Vt quandam unus aliquis cum infirmario
fuit. alius ingrediendi non habeat licentiam.

Qui autem non
firmus fuit ut continere iaceat. aut subita infirmitate
gravato ut forte febrium aut alia gravi lecto iacere com-
pellitur. item ibi cura infirmario. et infirmario cum eo si

opus fuit loqui poterit et hoc ipsum silent. At ubi meliorat
 et huc et illuc deambulare potit. silentium more solito te
 neat n̄ alicui forte magna adhuc debilitate detento abbas
 loqui ad lectum amplius indicavit expedire. Ad mensā nō
 loquatur. neq; exquo signū canonicæ hore dimissū fuit. do
 nec ipsum opus perficiatur. preter eos qui per se nequeunt
 de lecto surgere. Vigilias sic supra diximus cum in ecclesia iei
 punitur in infirmitorio cantet. et p̄cipua defūctorū officia
 t̄m̄. ibi dicantur. **H**om̄s diei insimul congregati cantet.
De hinc qui uoluit eat in ecclesia ad horas. Ad missam
 uero cotidie nisi multū grauet̄. **N**otandū tamē quod illi
 quos grauat. neq; in ecclesia neq; in infirmitorio siue ad hora
 siue ad missam nisi ad agnus dei flectat. **A**d benedictio
 nē uō nouici in ordine suo in coro sint. et sedeant qui uo
 lunt. **Q**ui cōmunicare uolunt. extra cor pacem accipiat
 ab aliquo de cōuētū cōmunicaturo. **Q**ui si forte defuerit.
 ille qui hospitib; pacem dare debet. infirmis primum defert
 et sic ad cōmunionē ordine suo accedit et hoc tantum ad
 missam matutinalē. **A**d missam nō auxilietur nec serui
 ant. nisi t̄p̄e secationis et messōnis. **N**on licet ingredi
 ecclesiam n̄ q̄no in ea opus dei celebratur. nec in claustris
 demorari. nec cum monachis qui cōuētū tenet significa
 re. s; quantū possit nec ab ipis ul' ab aliis hominib; uide
 antur. obseruent. **S**iquis talem habet infirmitatē. que
 nec multū eum debilitet nec comedendi carere appetitum.
 ut puta inflatum ul' in casu membrorū aut aliquid huius
 modi hic talis nec supra culcitram iaceat. nec ieiunia con
 suetudinaria soluat. nec cibos refectionis mutet. **N**on ap
 parētē quis habens infirmitatē. nec ligat nec op̄et. **N**ā
 cuius eundē infirmitas fuit. legat et op̄et. nō ad suū
 tamē arbitriū s; oris quib; ei cōstituer̄. **Q**uod si quis talis
 fuit qui cetos in quietate aut de ista infirmorū institutio
 murmurat aut in aliquo transgredi presumat. corripiat̄.

/ genua

Quod si sepe conceptis non emendauerit. si ita uidetur alibi. indicetur
 eius pueritas in capitulo uocato communibus arguatur.
Quod si nec sic correxit. si eius permittit infirmitas. re-
 gulari et discipline subiaceat. Nec redeat in conuentu
 nisi prius indicauerit alibi. Et accepta licentia qua uoluerit
 hora eorum ingrediatur. ieiunium tamen nisi in uia dirigendi sunt.
Quod si abbas hospes nri ordinis in infirmitate fuerit. ut
 cum duobus uel cum singulis loqui potest exceptis fratribus
 qui ei deputantur. Abbas uero quicumque in infirmitate fuerit.
 postquam tamen conualuerit non decumbat lectulo sed egre-
 diatur et ingrediatur. a gloria primi psalmi regularis co-
 mpletorum monachorum regulam debet obseruare silentii. Si autem
 tamen graui infirmitate tenetur. liceat ei secundum necessita-
 tem suam agere. seruata tamen in omnibus honestate et gra-
 uitate. **Q**uod si episcopus nri ordinis in infirmitate fuerit cum
 eo post completorium loqui potest. **Quo ordine iungantur**
Ad iungendum infirmum pulsetur signum infirmi. **xc. viii.**
 num tamen donec unum patitur non possit dici. Et facto
 paruo interuallo. iterum pulsetur signum eadem manu. et tunc
 induatur abbas. alba stola. et manipulo uirgam sumens
 pastoralem. **Q**ui si defuerit. aut cantor faciat aut cui inuen-
 erit. **Q**uo induto et signo semel pulsato. ueniat con-
 uento in eorum. et sic incipientes psalmum. beatus qui intelli-
 git. deinde in dicit me deus. et post uoce mea. unumque
 psalmo adiungentes gloria patri. procedat eo ordine qui
 stant in choro. sacerdotibus sequentibus abbatem. post cruce
 et lumem in absconsa et aquam benedictam. Si autem ne-
 cesse fuerit psalmus ultimus repetatur. Sacrista uero pergens
 in ordine suo. ferat oleum. et stupas. ad detergendam uic-
 turam. **Q**uociens dicitur per istam sciam uncti stuppe un-
 detur. **Q**uas postea in piscina ad hoc deputata combu-
 rat. et cum puenit ad infirmum finitibus psalmis qui uncti-
 onis agit officium. **D**icat per hunc dominum. **E**t conueto

33
respondat amē. Et statim sacerdos subsequatur dñs nŕ.
et dicat hanc orationē. Om̄ps sempiternus d̄s qui p. b. y. Quasi
nra et responsio amē. dicat infirmus. suū confiteor. uel si
illud dicere nescierit. uel nequiverit timidus pectus dicat
mea culpa de omnibz peccatis meis. pro nos omne pro me. et
dicat ei ab omni conuentu. misereatur tui om̄ps d̄s et c. et
post abbas si affuerit dicat hanc absolutionē. Domini ih̄e
x̄p̄i. Si uo abbas defuit: dicat ip̄e qui ungit. Indulge
ciam et remi. Quo dicto qui ungit offerat ei crucem ad
osculandum. Quo facto et cruce reddita. dicat per illā
scām unctionē. et c. Et sic unctionis impleat officium.
Et munito infirmo dicat coquēto psalmū. benedic aia
n. deinde pat̄ nŕ. et preces ut collectones sc̄pte s̄t. Et po
et orationes. oratio dñi nŕm ih̄m x̄pm fr̄tres: sc̄da p̄p̄i
etur dñs. et cetera. Tercia da ueniam dñe famulo tuo.
Quarta benedicat te deus pat̄. sanet. Quinta benedi
cat te deus celi. Sexta: benedicat te deus pat̄ qui in p̄nci
pio: Quibz expletis: omnes exeant. Quod si statim com
municare debuit. eat cum ministris ad eccliam. qui eum
peruncrit: aut alius pro eo: si necesse fuit. Et ablutis
manibus in piscina. deferat sacram cōmunionē cum calice
offerendo coopto precunte cruce. humine. aqua benedicta.
Ilius etiam inter humē et aquam deferat ampullā iua
riam ad conspergendos digitos in calice. Cum ad infirmū
uehant. qui fert aquam: aspergat eum. Sacerdos uero
dicat ei. Ecce frater corpus dñi nŕi ih̄u x̄pi. quod tibi re
ferimus. Credis hoc eē illud in quo estis salus. uita et re
surrectio nŕa? Quo respondete cred̄ moneat eum dice
confiteor si monachus est. Quo dicto. sacerdos cū hi
qui aierit dicat. Misereatur tui. et postea solus sub
iungat. Indulgentiam. Deinde cōmūci cū dicēs. Corp̄
dñi nŕi ih̄u x̄pi. custodiat te in uitam eternam. Si conuulsa
est uel monachus qui nō intelligat litas. idem illi rōm

ne exponat sacerdos. Et conuictus iomane confiteatur se peccasse
se cogitatione locutione et opere. Similiter monachus romane
ne confiteatur si suum nescit confiteor. Idem quoque fiat qui
ciens grani necessitate quis tenetur. Quod enim de fide
sua infirmus interrogari precepit: non de omnibus infirmis sed
tamen de unctis. et de his qui in extremis videtur agere intelli
gitur. Similiter etiam aliis uicibus quando communicat infir
mi monachi uel conuicti. non premitat sacerdos aliquam ueni
te negligentiam sed de his que ad hoc necessaria sunt loquatur.
Quo communicato: discedant. **Quomodo agatur cum defuncto**

Quoniam aliquis morti premitat prequinantem ponatur. C
tur ad terram super sagum supposito prius tunc in mo
dum crucis et aliquam matram uel aliquam straminis. De hinc
pussa crebris ictibus tabula in claustrum. et prelatum signo in
ecclia. ubicumque conuictus fuerit. quare quomodo bis fieri
ad inuigilandum infirmum determinatum est. si conuictus in clau
strum fuerit. accurrant omnes uelociter ad morientem. dicentes. cre
do in unum deum. bis uel tertio. tam alte ut audiri possit. Si uero
extra quam ciuis potest. cum grauitate tunc accurrant: in
forte tempore seccationis. et messiois tantum pro aliquo gra
ui necessitate abbi uel priori aliter missum fuerit. Si tabula pul
satur ad mortem. dum diuinum celebrat officium. egresso ad ne
cessaria non eat ad defunctum. sed redat in eorum. Cantor uero abbi
deferat candelam et sacrista stola et baculum: duos secum
qui deferant crucem. lumem turibulum et aquam benedictam. Si
ad collationem sederit. audita tabula. dicat lector. inuauit dñe
et abbas adiutorium nrm. Qui tunc forte presens non fuerit
non satisfaciat ad gradum. Si crastino ueniam petat in ca
pitulo. Si in oratione ad missas uel ad amonitiones heras uel
salto ad mandatum fuerit. abbas aut prior et quos abbas in
serit cant. Si aut uiderit cantor quod pro festinatione pos
sint ceteri ad defunctum conuenienter occurrere: solito scilicet
impleat opus inceptum. et alios subsequatur. Quod si pra

54

pua fuit sollempnitas. propter hoc uespere. uel nocturnum celerius
non dicatur. Quod maxime in propriis sollempnitatibus obse-
uetur. Et sciendum quia dominicis et festis diebus laudes sine
matutinis qui secundum regulam post nocturnos statim debent
subsequi licet ea hora tabula pulsantur: non intermittunt. Sicut
nec prima priuatis diebus post laudes in yeme. Officiu quoque
defunctorum ubicumque sequi debuit quomuis pulset tabula non
intermittet. Dicta itaque letania si adhuc uixit dicantur. septem
psalmi penitenciales. Quod si nondum obierit: discedant re-
liquentes ibi crucem et aquam benedictam. Egressa autem inci-
piat cantor subuenite ceteris eundem cantum subsequentes. et
deinde. Kyrie. ysel. Kyrie. De hinc oremus tibi domine comen-
damus. Post istam collam deferatur mortuus ad lauandum.
Præuideat autem prior: aquibus et quomodo abluatur. et inuol-
uatur. Intim fratres seorsum a defuncto ordinatis circa altarem.
sic in coro prout locus permiserit. et quisque abbas in suo dic-
tauit monasterio. conuersis laicis seorsum existetibus: abbas ce-
teris que sequitur subsequitur collectas scilicet. Deus pietatis. di-
ri uultus. mediam tuam. omnipotens sempiternus deus. qui humano.
suscipe domine animam sui tui aduincta ei illa. partem beate resurre-
tionis. et post hanc: responsio a conuictu amen. incipiat mox
psalterium beatus uir. post lauatum corpore allato corpore
abbas aspergens illud aqua benedicta. et nificans dicat
audientibus omnibus. pater noster. Dicto ergo ab abbate et nemos idu-
cas in temptatione. et res acutis. Quia libera nos a malo: dicat
abbas. Porta inferi. Deinde nichil proficiat inimicis in eo.
et post dominus nobiscum. oremus deus cui soli competit. Quam-
cumque incepit: procedant ad caput processionis ministri cum
cruce absconsa turbulo. et aqua benedicta. Dicta itaque col-
lecta et responsio a conuictu amen imponat cantor. R. Libera
me domine de morte eterna. et sic effertur corpus in ecclesiam. seq-
tes crucem eo ordine quo stant in coro. ita ut monachi laici
precedat clericos. Post quos incedat abbas cum stola et baculo

ubi quicūq; officium fecit. **P**ostea nouici. **D**einde defunctus. a. m. l. pluribus quibus prior iusserat sublatis. **Q**uos et conuili subsequatur. **D**um uero defunctus deferretur ad ecclesiam. ingrediatur in ordine suo i firmi et minuti et q̄ ext̄ cor̄ st̄. **S**i cantat̄ hora canonica uideat cantor quid cantat̄. **S**i dicat̄ euangliū. **T**edem laudans ul' aliquod responsū subsistat pariter in claustrū donec finitū sit. et tūc iteret cantantes. **S**i uero aliud corus cantauerit. nō diserat intrare et corus int̄ nullo qd̄ cantabat cantet cum eis donec p̄ collam resumāt q̄ fuerat intermissū. **Q**ui ueniētes ad ecclesiam deponat corpus in coro nisi ita sit fetidū. ut in ecclesia poni nō possit. abbas aut̄ provideat ubi ponatur. **F**inito cantu. et fr̄s ordinatis ad capud defuncti cū cruce et turibulo et aqua benedicta eo ordine quo i ecclesia uenit et lumine super candelabri posito ad capud defuncti: abbas stans post eos faciat comendationē. **I**nter fratres habeant uultus ad alterutrum facia comendatione deponat ibi aquam benedictā et crucem. **Q**uo facto: qui ab hora exierant. eant in capitulū. et recipiant oram et compleant. **V**igilias laudes et uespas nō incipiat a capite. s̄ ubi dimiserit. et quod ommissū erat impleret. usq; ad id qd̄ cantat̄. in coro redeant in conuētū: sine satisfactione tam̄ quādecūq; exierint. **P**orro si tabula pulsat̄ qn̄ dicit̄ officiū p̄ defunctis relictis paucis in coro quibus cantor inuenit conuēnto exeat ad defunctū. nisi forte precipui officii sint qd̄ intimati nō liceat de quo faciendū ē. sic diximus de canonicis horis. **S**i capitulū int̄ miserat̄: reuertat̄ illud complentes qd̄ remanserit: ubi p̄s defunctis absoluat̄. **Q**uod si abbas tūc defuit: in primo capitulo q̄ affuit absoluat̄ eum. **S**i refectoriū int̄ miserat̄: reuertat̄ ad refectoriū. et i xl. ita u signū i ecclesia n̄ campana i refectorio pulset̄. n̄ uisō repetat̄. nec lector benedictionē petat: si incipiat ubi finient. **Q**ui uero nōdū inceperat comedere. ne

53

manētes. ad corpus postea comedit. Porro omnimodis
 abbas provideat ut corpus nūq̄ solum remaneat. Statim
 aut finita comēdatione residentes in coro: eo ordine quo
 intraverūt: et quo ad singla intervala equalit̄ se debent
 habere. ibi incipiant psalt̄. si infirmitate dimiserit. si ta
 mē inceptū fuit. dum psalmi dicitur adsint infirmi 7 mi
 nuti et qui extra cor fuit. qui cōpetent̄ possit cura defūc
 tum. **Q**d si inceptum nō fuit: incipiant a capite semp di
 centes requiem etnā totum usum dum signū pulsatur ad
 horam. **Q**d si psaltium finierit ante q̄ corpus sepeliat̄ di
 cant plenariū officii. Ab hora prandii usque ad noctē. pla
 cebo et dirige. Placebo 7 milico. Placebo. 7 cōpla ex q̄ nor
 fuit. usq̄ post sextam: **E**bdario lectōnes legēte si dies fu
 erit. **P**arce in. s. 7 c. Si uō nor fuit legat eas cum cantor
 mūverit. **Q**uo p̄cantato itum incipiat psaltium. **Q**d
 si et ipm finierit: eodem modo. scdm officii. i. dñs regit
 me persoluat. **Q**uod si adhuc defūcto sup erit: itum i
 cipiant psaltium. **Q**uo finito eodē modo tēnum officii
 compleat. **H**ec aut officia omnia cantādo dicatur uoce in
 dicari et. x. libera me dñe. nō dicat̄ nisi in tēno officio 7 cū
 primo tantum usu. vna colla singlarit̄ dicat̄. scilicet. **I**ncl
 na dñe 7 psaltia cum requiem etnā singlarit̄ dicto tēnē
 tur. **E**t quicquid pro eo dicatur q̄dū insepultū fuit si
 gularit̄ dicatur. **I**n consuetudinario uō officio qd̄ agit̄
 post uespas siue post nocturnos dicatur prima colla pro
 eo: et deinde consuete. nisi fuit sollempne officii defūctor.
In quo sollempni officio post primā collam hec tantū debet
 sequi tam ad uipas quam ad laudes q̄ ad missam. **S**i
 uero missa fuit pro eo in conuētū: dicatur eius collecta.
 i. idest inclina dñe. **D**einde om̄p̄ sempit̄ne d̄s. qui unio
 rum. **Q**uod si fuit sollempne tēnariū interponatur. **D**s
 uenie largitor. **I**tem de defūctis post̄m̄ s̄ i ecclia. c. i.

Omni die quo ieiunamus tam in estate q̄ in yeme: si

ab initio none usq; ad principium laudum obierit aliq; dicta missa post primam sepeliatur. Si ab initio laudum usq; ad finem prime transierit: post etiam tumulet. Si inde usq; ad tertiam mortuus fuerit: post sextam sepeliatur. Si ab initio tertie usq; ad sextam ita ut ante sextam missam habere possit ante nonam sepeliatur. Si ante sextam missam habere non potest post sextam eam habeat et inter nonam et uespas sepeliatur. Si inter sextam et nonam: dicatur missa ante nonam et nona si necesse est differatur. et post secundam refectionem sepeliatur. **Aprē. xl.** post nonam potest dici missa pro defuncto: et post primam refectionem sepeliet. Si inter sextam et nonam obierit. **Aprē** aut quo non ieiunamus. si a prandio usq; ad laudes sequentis diei obierit: post primam dicta missa sepulture mandet. Si laudibus usq; ad finem prime: dicta missa post tertiam sepeliatur. Si inde usq; ad tertiam: ante sextam sepeliatur. Si acta usq; ad sextam: dicta missa post nonam sepeliatur. Si uero a signo sexte hore usq; ad refectionem: hora et missa celius dicatur. et post missam reficiant fratres. post nonam uero mortuus sepeliatur. Si duo mortui diuisis horis sepelendi superueniant et missam simul habere potuerint: hora que secundis sepeliendus est. simul sepeliatur si conuenienter si potest.

Qum agende sunt circa **De uigiliis circa defunctum. c. ij.** defunctum si spatium superetur cantor designet in tabula que uigilatur. Quibus in duas partes diuisis prima uigilet dimidium quod est a completorio usq; ad nocturnos. alius uicem dormientibus: et secundum quod oportum uiderint agant sibi matutinos matutinos. Qui uigilant circa defunctum non prius finito psalterio dicunt officium ~~non omittat~~ defunctorum post uigilias et laudes que ibidem dicunt: idem quoque officium non omittat. Circa primum spatium finem. eat cui a priore iniunctum est: et inspecta hora in horologio. secundum quod sacrista indicauerit: si tempus est eat ad lecta singulorum qui uigilare debent: et excuset eos. Quibus cor ingressis prime

uigilie

spatium

cedant et ipsi matutinos agant. s. et sic uigilent usque ad nocturnos. Et ueniente conueto: designato cantori psalmo. u. dimiserant. ad lecta redeant dormituri. Si uero ad consentedum uigilantiu cantori spaciū defuit: manu designet i coro q. p. p. uigilare debet: sedos conscribat. Et conscriptos alicui de primis ostendat. qui eos exeret: et ab utrisq. sic agat ut d. m. est. Si p. uigilias conueto ad defunctū surrexit: uigilet usq. ad uigilias. Hore uero p. uigilias qui ad corpo remanserit conueto ueniente ad g. s. denunciet int. uigilias psalmi ubi dimiserit. et exeuntes p. retro cor. eant in re fectoriu. cum fructibus reficiendi. Si aut. in estate post p. d. uigilidum e. qui ante nonā uigilauerit. post nonā dormit. Nullus dirigatur in uia ex quo frat. mortuus fu. erit usq. post reconditū corpo nisi grauis necessitas urge. at. quod et ipm sine ab. b. s. licentia nō fiat. In officis deputati sūt a. s. i. s. t. a. n. t. defuncto. quantum ratio dictauit. In co. uentu si fieri potest missa pro eo sollempnē dicat. cum respō. sorio. Si ambulē. et tractu. Absoluē. **Ordine misse ul.**

Omnibus diebus quibus due colle. p. p. s. e. n. t. i. defuncto dicat. c. m. misse in conueto tenende sūt. si defunctus presens fuit prima dicatur pro eo sollempnē cum duabus collis. scilicet in dina die. et om. p. s. s. d. s. quinquoz. scda uo de die. cū illis que ad primā missam dici debuerūt. In. xl. tamē et ieiunij is quoz tempoz. et diuicis in quibus de aliq. uigilia mane dicenda est missa et diuicis. a. lxx. usq. ad pascha. octauo de pasche. et in aduētū d. n. i. cum sollempnitas. p. y. lectio. in qua laborare solemus in diuica euenit. et cum uigilia natiuitatis d. n. i. die diuica fuit. et diuica quōdo dicat. dum medium si lentū. et tribus diuicis ante quadagesimā. et diuica ante ascensionē cum sollempnitas ferianda superuenit. et diuica quā aliqua incipitur historia. et sexto die a natiuitate d. n. i. et illis tribus diebus in quibus laboramus in ebdomada pasche. et pentecost. et diuicalibus officis que differri nō possūt. in re

munus etiam et precipuus defunctorum officius et citab is scōr.
et p̄tatoz eoz qui in gradali designatum habent officiu
preter alexandri. euentu et theodoli. cum in diuina ante as
cenionē euenit. et octauo die sc̄i laurentii cum in ea die
diuina fuit in om̄ito inq̄ his dieb: missa de die et colla p
presenti defuncto dicatur. et nichilominus pro presenti de
functo missa in conuētū canet. **T**ribus tamē dieb: ante
pascha nec p̄uati nec in conuētū missa pro presenti de
functo celebratur. **I**n cena tam̄ dñi et festo si presens defun
tus fuit: colla ad missam pro eo dicatur. **I**n die uero na
tuitatis dñi. pasche. et pentecosten. om̄is missa in conuē
tu de festo fient. et colla dicet̄ pro presenti defuncto: p̄uati
tam̄ aut qui et deuotione uolunt cantare licebit pro eo.
qui de festo cantauerint collam dicant pro defuncto tam̄ an
sepulturā quam postea. **Q**uia uero cauendū est omnino
dis ne sine p̄uati missa quicq̄ sc̄m sepulture mandet. si cō
uenient fieri potest. presentis defuncto missam habeat in
conuētū. etiam si eadem die una ul' due missa cantate fu
erint aut cantande. **Q**uod si necessitas t̄pis aut sollemp
nitatis p̄cipue nō p̄uaserit: saltem p̄uati missa pro eo
dicatur. si hom̄ nō impedierit. et sc̄dm distinctiones horarii
quas diuino sepelatur. **S**ciendū aut̄ qd̄ pro hac necessi
tate om̄ito dieb: ieiunior̄ extra. xl. usq; ad nonā. in q̄
diagesima usq; ad uespas t̄p̄e quo nō ieiunamus usq;
ad prandū: potit missa dici pro defuncto. **S**i defuit i cō
uentu qui hanc more solito cantare nō ualeat frat̄ de
ma ueniens si ad est. hoc impleat. **S**i ille defuit. aliq̄s
de infirmiorib: **S**i et iste non aderit frat̄ quamuis il
lusionē passus hoc faciat. **P**resente nichilominus de
functo ul' ante sepulturā ul' post. eadem die exceptis
supradictis tribus dieb: nisi pro eo missam cantare pre
sumat nisi sc̄dm dispositōnē ab̄bis quōd fratres commu
niter debet. aut officiales audire conuenit missam. i

7 nullo

aliqua propria festiuitate. **Quo ordine effertur ad tum**

57
Quo ordine effertur ad tumulum induuntur. **c. iiii.**
tur abbas alba stola. manipulo cum baculo: et pl
sato signo. sic ad missam qui psalmos cantat fuito
psalmo uertat se ad altare. Abbas uo et qui crucem lu
men incensum cum turibulo et aquam benedicta ferit
ordinetur ad capud defuncti hoc modo prius aqua. postea
lumen. deinde crux. ultimus abbas. Purificatio uo mē
attem. ut quociens abbas corpus turificauit. ad finē
scilicet unius cuiusque colle: paratum tribuat ei turibulum.
Dum exequie sunt ante sepulturam intrent ministri et i
firmi et qui extra cor sē et sedeāt quibus opus fuit.
Cantor uero ul' cui nō inuenit: teneat ei collectaneū.
Intim fratres uertant se ad altarium. **Completo itaque officio**
eat turificatio in ordinē suū. s. mē lumen et aqua. **Et tē**
iposita a. a cantore: creant cantando psalmos. **Si in cri**
tu isrl. **Confitemini d. Quem ad modū. Memeto d.**
Dne probasti me. Dne clamaui. Voce mea. et p' psal
mos dicatur uis. **Requiem etiam. Et antiphona. Cor**
angeloz et statim clemētissime dne cantando. et dix
ditat dne misere sup peccatore. omīs petant ueniā. In
cedat aut eo ordine quo stant in coro sacerdotibus pe
nitibus. ita ut abbas eat primus. scilicet post crucē. **De**
uici uo post monachos. **Si et quatuor fratres ul' plu**
res a priore promisi induti scapularia subtus cucullas
sustollant corpus. aliquis aut remaneat qui eccliam
et claustrum custodiat. **Cum ad tumulum puenerit:**
abbas et ministri ordinetur ad capud fosse. **Qui uo**
corps portant ponētes illud a parte meridiana et uat
cucullas et sunt parati ad corpus sepeliendū. **Quo tu**
mulato remduti cucullas: reuertant ad cor in ordine
suo. **frēs uo uertentes facies ad altarium et alternati ser**
sum ab albe psalmos cantātes ita ordinetur a priores

sunt a parte defuncti. **I**ntim abbas officium peragens soli mi-
nistris sibi respondentibus si tumultus nondum paratus est cum
ad trinitatis quidem uenit dicat de sequentibus collis hac re
seruata. **Q**uo preparato ante quam incoret ipsam collam
aspergat corpus postea fossam. **D**einde turificato corpore
tradat turbuliu illi qui est in fossa ut eam turificet. **N**ox
que deponatur corpus. et itum aspergat ab alio. et ab illo
qui in fossa est turificet. **Q**uo opto abbas super eum semel
terram proiciat. **Q**uo facto retrahat se contra sepulcrum.
incipiens trinitatis quidem ordinatis ante eum. cruce. lu-
mine. turbulo. aqua benedicta. et sic consumet. cetera que
restant. **Q**uibus consumatis: incipientes. septem psalmo-
rum penitentialis: reuertatur ad ecclesiam. iusto ordine. scilicet laicis mo-
nachis preuenitibus. et si sunt nouici eant primi. **E**t in-
gressi mediu cor. stent eo ordine quo uenerunt. donec sa-
cerdotes a superiore parte prosternatur. **I**ntim abbas exutus
ueste sacerdotali prosternat se in primo ante altare et post
post eum. **Q**uod si alius fecit obsequium: exutus ueste sa-
cerdotali prosternat in primo ordine inter priores. **P**ost psal-
mos dicto requie eternam et quod in collectaneis habet: disce-
dant. **F**ratres qui extra cor sunt pro infirmitate. et uinuti.
ad exitum monentis et ad sepulcrum. et ad. vii. post se-
pulturam si possunt in ordine suo consistant. **S**in autem. impos-
sibilitate suam abbi suggerat. **A**b his iis que in ecclesia
pro eo aguntur permittatur ab eodem. **Q**ui in infirmitate sunt
si potuerint similibus ordine suo exeat ad tumultum. **R**euisi
uero in ecclesiam extra cor se prosternat sic et nouici. **C**on-
uerti in suo coro. uel in retro coro. **D**e hinc fiant plura bre-
uia. que uentur portario distribuenda peregrinis. **Q**uic-
quid uero pro eo fit ante que tunc tradatur: erit extra debi-
tum quod ei debetur. **H**oc est autem debitum. ut colla pro eo
dicat in conuerti ad officium defunctorum in uespis et laudibus
usque ad tricesimum diem. scilicet **D**ominus cui primus est. **E**t hec

58

eadem in missa cotidiana diebus totidem repetat. **Q**uibus
finitis tricesima die commemorante cantore absoluat in
capitulo. et tunc coniungat in colla scilicet omnipotens sempiter-
ne deus. e. nūq. et ab uno quoque sacerdote tres missae p-
natim. et ab uno quoque dico psalt. et qui ipm ignorat
cencies quinquagies miserere mei deus. **Q**ui etiam ipm
ignorat. toties pat nri dicat. **S**iquis nri ordinis ad q libi
abbatiam nri ordinis supervenit et ibi obierit. tantum pro
eo agatur ac si illius domus profectus fuisset: nichilomi-
nus tamen pro eo in ppria domo agatur. **D**ie p festu scē
crucis. missa pnatim cantet ab omnibus sacerdotibus. pret-
ebdarios: de scō spū. **I**n convētu nō cantet missa de scō
nichomede. **A**pxe cistēnsis cpli sequenti die post exaltatō-
nē scē crucis. post s monē habitū in capitulo cum devotie
stantibus omnibus ab eo qui capitulum tenet absoluat. **D**e
fūcti nri ita dicente. **N**ie frim et familiarū ac benēfōr nror
h̄ ano defūctor requiescāt in pace. et respondētes omīs
Amē. dicat. **D**e profundis. s. stando. et post flectētes genua
i dñicis diebus. dicant. Kyrie. et pater nri. et qui presidet
dicat. **E**t ne nos inducas int. **A** porta inferi. **D**ñs nobiscū.
Oremus. **D**ñs venie largitor et humane. s. a. q. c. v. ut nre
cō. fratres. et familiares. qui ex hoc. 7 c. et infine post dñs
nobiscū. **R**equiescant in pace. Amē. **E**odem modo fiat
absolutio. v. v. k. octobr. in una quaque abbacia nri ordinis
commemorate cantore. et eadem die ad vespas incipiat
sollepne tēnariū. nisi forte in crastino dies p̄cipū ieiunij
ul' dñica dies occurrerit. **Q**uod cum contigerit. absolu-
tio quidē non differtur. **S**z in die scī mauritij nisi forte
et ipm dies dñica sequi debint. **A**d vespas incipitur sol-
lepne tēnariū et sequens dies que tunc prima erit tē-
nariū sollempnit agēt. **P**ost absolutionē defūctor proseq-
tur qui capitulum tenet et dicat quid pro eis amplius fi-
deat et hoc est debitū. **T**res prebende omi die in una quaque

Toda...

...

...ul' dies p̄cipū ieiunij
fina.

nri ordinis abbatia ab uno quoque etiam sacerdote. xx. mil-
 le infra annu. a totis. x. psalteria. Qui psalt nesciit. mil-
 le quingentis iuris. miserere mei deus ul' toties pat nri.
 Et pro familiaribus defunctis tres missae. in quibus dicit. i.
 colla. Inclina dne. et in loco ydoneo. Fidelium ds. Et pro in-
 mis fa. iii. missae de sco spu. in quibus dicitur in loco cope-
 tenti. Ds qui karitatis. et. xxx. m. s. Exaudi ds qs debi-
 cantor iungit. et per. xxx. dies psalmu. miserere mei ds
 quem dicit unusquisque. In quibus omnibus si priusquam psoluta
 fuerint de parentibus seu de familiaribus nris ul' etiam de fratribus
 nri ordinis aliquis obierit. recipi potest. si forte ea aliquis
 per negligentiam sua nondum psoluit. Siquis tamen quia
 mis adhuc debito teneat cpli. ul' etiam aliis temporibus
 quod diu debet aliquam missam pro defunctis de presenti sollemp-
 nitate ex deuotione cantare uoluerit: non ei reputabitur
 pro negligentia. Et ex quo hec absolutio facta est. unus
 quisque quod fratribus suis debet non expectato reditu abbatis
 de capitulo. deuote ut dominus cuique dederit soluere satagat.
 Et cum abbates de castriensi capitulo ueniunt: primum die
 qua in suis quisque sunt capitulo ad ammonitionem cantoris iter
 absoluantur cum flexione genuum. etiam dominicis et festis
 diebus. Omnibus quoque tricenariis diebus collecta tricenariis pro
 eis in conuictu. exceptis. xii. lect. diebus tam ad missas
 quam ad officia dicitur. Super hec omnia missa una co-
 tidie excepto natali diei pasceuen. factis pasche et ipso
 die pasche. et pentecostes tam pro eis quam pro aliis
 omnibus de ordine nro qui ab hoc scolo migrauerunt. ul' co-
 tidie migrante dicitur. **De parentibus nris. c. v.:**

Patres matres. fratres sorores et consanguinei de-
 functi fratrum ordinis nri in castriensi capitulo. in con-
 uentui abbatis extremo die. nominatim absolu debent. Si-
 milit' fiet in omnibus abbatibus ordinis nri. xv. kl's octobris
 post sollempne absolutioem fratrum nrorum. et prima die quae

quisq; abbas a cistio rediens suum ingreditur capitulu. In
 quito tñm absolutõmbz dicitur tñm requiescat in pace.
 Participes quoq; fiet omnium eoz que in generali cplo
 statuntur facienda pro fratribz. Pro eis quoq; semel
 in anno comunit. xij. kl's. decembris. per om̄s abbat̄
 as n̄as p̄cipui officii fiet sollempn̄. Quando uero mo
 nachus mediam querit pro patre. matre. sorore fratre.
 quia pro alijs parentibz pete nō licz absoluitur defuncto
 et unusquisq; sacerdos in missa priuata collectā pro eo
 dicet. reliqui fratres. vij. penitenciales psalmos. uel
 totidem. miserere mei d's. aut pat' nr totidē. **Quom̄**

Quando hospitalis uiderit **comunicet hospites infirm̄.**
 hospitem debere communicari: dicat priori. **℞. c. vij.**
 prouideat quis sacerdos hoc faciat. et qui cum eo eant.
 Sacerdos uero ablutis manibz indutus alba stola. et
 manipulo. sumat partem dñi corporis de uasculo in q̄
 reseruatur. **Q**uam tenēs super calicē utraq; manu of
 fertorio cooptā eat ad infirmum. fratribz precuntibz
 hoc modo. **P**rimo cum aqua benedicta. et igne in abs
 conla. **S**cds cum uino in ampulla. **T**ercius uero cum
 cruce discoopta. **P**orro illi ante quos transeūt proster
 nat̄ super genua. **R**edeuntibz uero inclinēt tñm cū
 aut pueniūt ad infirmū inquirens fidem eis comuni
 cet eum sacerdos. **P**ostea aspergat digitos suos uino
 in calice. **Q**uod nūm̄stret ei tenēs sinistram manū
 subm̄to illis. **E**t itum linens calicem uino. det ei. **D**e
 sibi ad hoc opus necessarius loqui potit. **Q**uod si uide
 rit eum p̄inquare morti: dimittēs ibi crucem. et aq̄
 benedictam redeāt eo ordine quo uenerit. **Quom̄ d**

Qum hospes nūciatus fuit obisse. **hospes sepeliatur**
 prouideat prior qualit' aia comendet: **℞. c. viii.**
 pitalis qualit' apte p̄aret. **P**rior uo q̄no uiderit comu
 te. mittat sacerdotē cum collectaneo et stola et duos fi

cum cruce et aqua benedicta et lumine in absconsa. et
 turbulo. et quod uoluit ad deferendum eum in ecclesiam can-
 tando uoce mediati. **P**rior uero provideat ne corpus solum uel
 sine lumine remaneat. **S**i intem officium pro defunctis uel
 missa cantatur. pro eo colla scilicet loco dicitur. **A**d aliam
 uero missam eo loco dicitur. quo solet dici esse pro defunctis.
Quacumque hora sepulcrum paratum fuit. potest sepeliri et
 post refectionem. **T**unc signo pulsato ordinetur frater circa
 defunctum. **Q**uando uero conuictus est in labore. et ad se-
 peliendum mortuum non tenet occurrere. minor campana bis
 tantum pulsetur. **S**acerdos uero cui cantor ministrat. hunc stolam
 super cucullam. et uel quibus non prouident cum cruce.
 et aqua benedicta et igne in absconsa. et turbulo. ordi-
 natione solito compleant officium plane. si ad cantan-
 dum si forte alibi uisum fuerit pro reuerentia persone debe-
 re cantari. **Q**uo expleto si non uisus est effertur ad tumu-
 lum. **Q**uo immolatus si curam uisum expedire. incipiat
 psalmum dicitur et dicitur Requiem eternam. **D**einde conue-
 ngit. **Q**uod dicitur dicitur. **Q**uo finito sacerdos ex-
 pleta colla quam dicit dicitur. **Q**uo dicitur. **D**einde et ne-
 mos. **R**equiem eternam. **A**postrophum. **N**e uisus. et b. a. et
Quo exaudi or. **A**ne nobis. collam. **A**bsolute dicitur et post-
 am. **D**eus cuius misericordie. **Q**ua dicitur dicitur. **A**b
 obsequio possit remanere infirmum et inuictum. et qui diuer-
 sis officiis deputatus fuerit. cum necesse fuerit. **E**t sciendum quod
 propter et omnes religionis qui in ospicio moriuntur. defertur i-
 cor. et nullus alius nisi alibi uisum fuerit. et eorum exequie
 cantando fuerit. uenia tamen ad clementissime non petunt. nec
 psalmi. **V**n. post sepulturam dicitur. quia hec tamen pro mo-
 nacho uel conuictu uel nouicio nri ordinis. facienda sunt. **D**eno-
Monachus quis fieri uoles petitione facta. **C. viii.**
 non nisi post quatuor dies ducatur in capitulum. **Q**uo-
 dum adductus fuerit preternat se ante analogum. **I**ntrogatus

60
ab abbate quod querat: respondeat mediam dei ex unam. **C**um
ad iussu abbatis erecto: exponat abbas asperitate ordinis
uoluntate eius exquirens. **Q**uod si responderit se uelle cuncta
seruare. dicat abbas post cetum. **Q**ui cepit in te deus ipse per
ficiat. **E**t responso a conuictu. amice. inclinet recedens ad
ospicium. **E**odem modo se agat quoties post lectam regu
lam uenit in cplm. **T**ercia uero die ducatur in cellam nouici
or. **E**t ab hinc annus incipiat probationis. **I**n ecclesia in labo
re. ad collatione ordine suo sic monachi conuentu teneat.
Ante monachos de coro post oram exeat. post completorium
orone extra cor faciat. **I**n eadem hora quibus monachi labor
quiescat. legat. dormiat. **I**n eadem cella uelutur. **I**n eadem
pamis induatur. excepto habitu monachali: pro quo cappam
et mantellum uel pelles habeat. **C**um monachis non signatur.
nec coronam nec ordines accipiat. **S**i contigit ut aliquis co
nigali uerum ligato monachis hoc ignorante suscipiatur.
dum cogniti fuerit eiciatur. **Q**uod si postea sigillum epi sui
uel certum testem adduxerit: quod uerum eius castitate non est
eum absoluit. recipi potest annu integrum in probatoz de
nuo pactum. **Q**uod habitu monachi iam recepit: simu
lit recedat. **S**i in cella mori de eo sic de monacho fiat. **S**i
nouicius laicus monachale habitum non ausu suscipere
conuictum se fieri petierit. potest recipi. **Q**ui non monachus
uoluit completo anno probationis uocato in capitulo coram
omnibus quid de rebus suis si quod habet fieri debeat. disponat.
Postea benedicat ei corona ab abbate. in ecclesia si laicus fuerit.
assistente ei cantore et sacrista. compleatur benedictione
sic in collectiones habetur. **C**apillos non comburunt sacro
ta in piscina ad hoc deputata. **D**einde conueatur in mo
nachum. **Q**uod si nulla ea die postea celebranda est: statim
post euangelium accedens ad gradum presbiterii. legat professio
nem si legere scit. **S**i autem magister suus pro eo legat. **Q**uod
lectum ipse nouicius crucem faciat in ipsa. et tunc ieiunans

accedat ad altare. petens ueniam ad gradum ipsius. De
inde erecto ponat professionē super dextrū cornū altaris
osculans illud et itum inclinās: reuertat ad gradum. Ab
bas uero intum stans in dextro cornū altaris: tollat in
de cartulā. Intum nouicius ter dicat. **S**uscipe me dñe.
totum usum. petens ueniam manibz et genibz in tra
positus tam festis dieb' quam ceteris querens ipe finierit
eundem uersum. et conuictus ter respondeat adiungens.
glia patri. kaniel. et pat' nr. **A**bas aut' dicat. **E**t ueno.
fratibz respondētibz. si libem nos a malo: imponat can
tor psalmus. **M**iserere mei d's. decantandū alternati ab
utroqz coro cum glia ad q' nō est inclinādū sic nec ad
illam que dī post suscipe me. d'. **N**ouicius uo si petita
uenia post suscipe me. statim humiliet se ad pedes ab
batis et abūm si plures fiunt et ministror. **P**ostea humi
liet se ad pedes abatis. ante priorem. et percurrat cor
ipio. humilians se ad pedes singulor. **E**t itum redi
ens per medium cor. percurrat dextram partem sic fec.
et sinistram. **N**ouo absente priore n' abas in sinistro
coro fuit. prius percurrat dextrum cor quam sinistru.
Et inde exiens in retro cor prosternatur ad pedes ifir
mior si affiunt. **Q**uo facto: reuertens per mediu corū
prosternat sub gradu. **C**urta finē uo psalmi abas cū
baculo accedens ad gradum dicat. **S**aluum fac suum
tūm et c. **S**ubsequētur. n'm. colle. **Q**uibus expletis: eri
gatur nouicius. **D**e inde benedicta cuculla et aq' ben
dicta aspersa: eueniens abas ipius uestibz nouiciū
dicat. **E**ruat te dñs et c. **E**t frabz respondētibz amē.
induat eum cucullā dicens. **I**nduat te dñs et c. frabz
respondētibz. amē. et sic statuatur in cor. **P**ost hec
abas reuertens ad altare dicat. **C**redo in unū deum.
et dñs ubiqz. **Q**uod si alius sacerdos missam canca
uit. post eugliū stet sic diximo altem stare: donec totū

et dicitur p' cucullā
et dicitur p' dñs
et dicitur p' creator
et dicitur p' no
et dicitur p' p' dñs
et dicitur p' dñs

64
circa nouitium compleatur. **N**ouitius uo post altarem eat
ad pedes ipsius sacerdotis. **P**orro si ad missam benedicendo
no fuit: statim post sextam benedicat fratribus in coro. sic ad
missam conuictatis. **P**eruptamē facies suas habeant ad
altare dum hec omnia complētur. **E**t sciendū quod qui
libet abbas etiam in presentia maioris abbis priuim no
mīum benedicet. **De ebdomario sacerdote et ministris ebdo**

Abdomarius sacerdos totus incipit **madarius. c. viii.**
omnia capitula ad laudes et ad uigas. dñs ultei. **D**ie
mus. et collectas et in commemorationibus uisculos. et orem
et collectas. **A**d nullius aut commemorationis collectam
dicit dñs ultei. nec nisi per xpm dñm nrm. post post ul
tima quo nichil subsequitur. **C**um uo prima ul exultabit
subsequitur. dicit quidē totum p dñm. si nō dñs ultei.
nec benedicamus dño. **D**at et ceteris et in uiam euntibus
et redeuntibus benedictiones sic in libro hntur. **H**ec oia
dicē stando. nec inclinat nisi post capitula. **A**d ceteras uero
horas prostans ul residens sup medias. dicit dñs ultei
orems. et benedicamus dño. et ad officium defuictor. psal
mū scilicet. de profundis. et lauda aia mea incipiat. **I**por
ta inferi et cetera dicit. **I**n capitulo etiam in refectorio uia
ad benedictiones dicit. **A**bsente etiam abbe. priore. sub
priore. p omnia sub prioris officium in ecclesia suppleat. excepto
qd nec fratres exultabit. nec de loco suo mouebit. **Q**ui si
defuit: sacerdos qui supra eum in coro stat. hec omnia p
eo compleat. **S**i nullus supra eum fuit: qui subter iuxta
eum stetit. **Q**uod si in illo coro nulla sacerdos extitit.
qui prior fuit in alio coro. hec eadem faciat. **Q**ui ordo n
tenebit si in uia directo aut in infirmitorio fuit. **I**n labore
horas si affuit incipiat. candelas in purificatione scē marie.
cineres in capite ieiunii. ramos in palmis. ignem i scō
salto benedicat. et missas sollempnes canter. **I**n sua sep
timana missas generales. et in sequenti cum due mille

fiunt: matutinales cantet, et ad generales ad induen-
dum et exuendum et cetera ibi necessaria adiuet. In tertia non
septimana cum due missae fuerint ad matutinale simile
faciat. Cum diaconus solus sanguinem fructu distribuit
sic longe supra divinis loco subdiaconi eum adiuet.

Cum si subdiacono fuerit eplam. Si diaconus fuerit
eplam et euangelium in sua septimana ad generale missam
legat, et in sequenti ad matutinale. In secunda et tertia ebdomada
ad missas sic de sacerdote divinis adiuet. **De ebdomario**

Eo tempore quo priuatis diebus inuitatorum **inuitatorum. c. v.**
cantur debet ebdomadario cotidie in sua ebdomada,
venite exultate domino solus priuatis diebus cantare, et in
eadem atque in sequenti in duodecim lectionibus cum socio. In
sequenti si extra cor fuerit, alii comendet officium suum. Versus per
omnes horas, et resp. in laudibus et in uespis in ecclesia cantentur.
In secundo nocturno alla. Ad cantica et ad laudes dies anti-
phona, et alla. Ad uespas non primam antiphonam debet imponere.
Ad laudes et ad uespas: benedicamus dicit. In epistola legitur,
et ad officium defunctorum primam antiphonam incipit, uersicu-
los, lectiones, et resp. uersa dicit. Ad huius et ad magis, a' impo-
nat. Qui si defuit, qui iuxta eum supra stetit hec omnia pro
ipso impleat nisi in uia directus aut in infirmitate fuerit. Si si-
orem non habet inferior faciat. Quod si forte ille qui superior
ebdomadario est, ebdomadarius missae fuerit, uel horas per alio
cantare debuit, inuocat alicui qui resp. et uersa loco ebdomada-
ri compleat. Similiter faciat qui inferior illo est si ebdomari-
missae fuerit et ad eum aliquo casu officium inuitatorum uenit.
Semper autem ille qui inferior ebdomadario inuitatorum est psalms
et cantica intonet ebdomario incipiente antiphonam. In estate
ad nocturnos priuatis diebus post lectionem responsorii can-
tet. Domine labia mea aperies. Deus misereatur nostri. Quicunque
nihil. Cum inuocarem, et omnes hymnos priuatis diebus, et
in festis, ad sextam et nonam. Notandum tamen quod cum ultimo

62
dicor ebdario inuitatorum sunt qui superior iuxta illi est. hec
omnia complere debet. **De fuitore ecclie. c. vi.** —

Seruitor ecclie in nocturnis ad lectiones. et responsorio.
et in laudibus ad kiriei. nisi clarius dies sint. ad colliam
lindelam accendere debet. Similiter ad interualla i claustris
et in capitulo. et lampadem ad completorium qm necesse e
accendere. Ad ipsum i pertinet lampades in ecclia quociens
expedierit reficere. Lumen si dent carbones in patella. et aq
ad manus abluendas ante missas. et sal et aquam ad be
nedictione dnica die ante riam. prunas in turbulo ante
euangelium. ul post si credo i unu deum dicitur in ecclia des
ferre. Salinū quoq; in refectorium unde supseant p nullā
referre. et pro his omnib; si intra claustrū nō inueniunt: foras
ertere poterit. **De ebdario lectore. c. vii.** —

Mense lector dnico die post maiorem missam puol
uens se ante gradum pbrū incipiens a dextra par
te. dicit t. domine labia mea totum uersum. et accepta
benedictione inclinet. **Q**ui significet cantori quid i ubi le
gere debeat. **N**ectum audito signo sic supius diximus
sumat librum ante qm puor refectorium ingrediat sup ana
logium ponēs. puiso conuenienti principio adueniente pore
aptum hat. **Q**ui uisus dicitur. ibidem sedeat. **Q**uo fini
to surgat et uis ad priorem. suplex de eodem loco petat be
nedictione. **Q**uia pcepta. si homeliā lecturus e incipiat
in illo tpe. et inmissio et reliq; subsequitur homelia. **L**ectōnis
eiusde. **Q**ui legit autem accomodat priori. ut si qndo eum
emendauit: intelligere possit. **S**i intelligit quid emendet:
humilit. dicat. **S**i nō intelligit usum renunciat. et hoc co
uens faciat: quociens priorem pp hoc esgrumie cognouit.
finita lecte ferens librum non firmatū sine mora descen
dat: et posito libro inclinet. **Q**uo resupto in tali loco dis
cedat ubi a conuētū nō uideat. **F**initis grīs in ecclia.
pulset nolam nisi aliquis abbas aut prior loci illiq. aut

sub prior absente priore cum fratribus comesturus sit. In
sequenti ebdomada: ad collationem legat. Si autem extra cor-
am infirmitate vel in via directus fuit ut ad mensam le-
gere non possit: cantor alii iungat qui quod ille ab-
sens est legat. et meritum sumat. **De ebdomada ad ma-**

Percussa tabula ad mandatum per co- **Datum hospitii. c. viii.**
pletorum fratres qui die diuita ad hoc pronuntiati sunt
in capitulo induentes scapularia sequuntur ordine suo hospi-
talem: et uementes ad hospites deponant capucia. Qui
prior est prima die abluat pedes uinorum tingat. si non osculetur.
Secunda die fiat ecomiso. et sic pertransit ceteros dies alter-
natim. Quo facto: abluant manus et tergant. Dem-
de ordinati ita ut priores sint in medio flexis poplitibus
et manibus in terra demissis ante hospites dicant. Susce-
pimus deus et cetera. et sic surgentes inclinent: et discedant
tractis caputibus in capitibus. **De ebdomada coque. c. xiiii.**

Dominico die post matutinos egressi de coquina
pronolunt se ante gradum presbiterii incipientes a dex-
tra parte. deinde incurui ter dicant. benedictus es domine.
et accepta benedictione erigentes se iterum inclinent. et
sic reuertantur in coram. Quos subsequitur ingrediens
eo modo se pronolunt et incurui ter sui uersu dice-
tes. Qui benedictione accepta. et sic anteriores incli-
nantes exeat nisi commemoratio dicenda fuit et si attrib-
utum fuit in intervallo. induit diurnalibus et scapu-
laribus suis si spatium habuerint hauriant aquam ad ma-
nus lauandas ubi necesse fuit. et ingredienti coqui-
nam. agant siquid tunc agendum est. Cum due missae
canende sunt si ambo diaconi vel laici fuerint. qui ipso die fructus
est audiat primam. Aliter uero secundam et communicet si
uoluerint. Si diaconus et laicus: laicus primam diaconus secundam. Quod
si quis horum nullam aut euangelium aut epistolam habet dice-
re ipsam ad quam sui pertinet officii audiat et alter alterum.

4 illo

63

In papinis ieiuniis ambo missam audiant. Quod si imp
cipus ieiuniis feriando dies uenit: ad maiorem missam
eat in coquina. qui eadem de seruitus e. Prima die il
lorum prior mirtum sumes fumat. scda minor. et sic ce
tis diebus uicissim fuant. Episcopi lectiois ambo simul
in coquina operetur nisi ille cuius dies e. scilicet qui pa
mii fuerit est alii signu ut legat fecit. In quadrage
sima ante tiam no uadit in coquina excepta diuina.
Ad ipsos pertinet in refectorio ad bibendum ad utramque
refectionem. et ad utrosque bibes. et in lauatoria ad ab
luendas manus: aquam parare. et quo ac re gelum
ninet aquam calidam cum scutellis in claustris iuxta
lauatorium u necesse sunt ministrare aqm ad iasuras
starii parare. Qui ad refectione fuit: nouicus pan
qua monachis pulmenta deferat: sumat eos aduocans.
fratres qui pro negligentiam uiso extra refectorium come
dit: necessaria parat. Et que superuit postea come
derunt unum colligat. Siquid sibi dedit a cellario
per signu requirit. Alter uero post refectione induto
scapulare in coquina ueniens scutellas nouiciorum sum
claustris cum reliquis eorum inuenit cum scutellis serui
torum muret et custodiat. Quod tamen in estate no faciat
usque post nona. Vbi aut. quatuor ebdomadarum coquinae
sunt. duo una die et duo alia uicissim fuant. Die
uero qua in coquina no laborat: cum conueta eant
laborem ubi abbi usum fuit. ex hic usque in crastinum p
prandium: uicem suam coquinae et integro faciunt. Ig
nem uo studiose cotidie copiant. S alio uo terformi
manuum ac pedum prius aqua calida. post frigida. La
uatorium quoque et receptaculum aque quod e in coquina
debet abluere: necessaria scopare et qd ibi opus est po
nere. Coquina scopare. et quisquillas in lectu desig
tum deferre. Aqm ad madata cum opo fuit calefacere.

Ligna mala ad ignem in castina accendendum parare. **S**tatim post ipsos si dies ieiunii fuit. aut post refectionem fermi-
torum si xl. vel post cenam coruicem si dies fuit prandii: uasa
et que in coquina receperunt cellario reddant. et cellaria-
rius intrant. **Q**uod si aliqui de his que reddenda sunt desunt:
in capitulo satisfaciant et que desunt notificent. **Q**uibus
redditis parat que ad mandatum necessaria sunt. **N**ox autem
ut signum pulsant: induit scapularibus deponat cucullas in
capitulo et sic ueniat in claustrum. **I**ncipiente ergo abbas an-
tiphona. salus. **P**ostquam. vel cantore absente abbas. prior intra-
tum in coquina abluat pedes albis. et unguis terat. hoc
modo penitentes cetos in sinistra parte. **M**inor uero exem-
tum pedes lauet et prior tergat. similiter penitentes cetos in
dextra parte. et ne hic ordo perturbetur si duo abbates fuerint:
minor abbas in dextra parte sedeat. **Q**ui ceteris percurrere
runt in aliam partem transeuntes: alios adiungunt. **Q**ui
quocumque ante eum qui collationem tenet transeunt. **U**bi uero
inclinat. **Q**ui pedes lauant et cui lauatur post abluitionem
inuicem sibi inclinat. **S**imiliter qui tergit et cui tergitur.
Nox nemo se discalciat. donec abbas se discalciat. **D**iscal-
ciati uero obseruet quantum possunt ne pedes nudi appareant
si sub cuculla recondantur. **N**ec sedentibus manice defluant
si apte eas ante se componant. **A**n refectionem omnes sint reuol-
tati. **E**xpleto itaque mandato et ablutis manibus et uasis
reponant uasa et tersora ubi poni solent et in capitulo cu-
cullas resumentes: et scapularia in claustris super sedes
deponentes. tali ordine ueniant ante abbatem. ut qui ultra
abbatem ultimus sessurus est. sit primo in eundo. et sic succe-
dant ceteri eo ordine. quo sessurus est. ita ut qui ultimus ses-
surus est in ea parte qua ueniunt incedat ultimo. et tunc in-
simul ante abbatem inclinantes ueniant ad sedes suas non in-
clinantes. si postquam resederint. capud humiliant. **Q**uod si al-
t aliqua necessitate coactus officium suum complere non poterit:

quodam necessitate dicitur aliquis alius pro eo fuerat eximie
tunc sumat. **¶** Si autem in illa parte ex dicitur dicitur hinc
non accipiat. **¶** Quod si in illa parte interierit ille accipiat
qui pro eo complerit. **De cocis abbas. c. xv.**

Cocis abbas coquina per septimanas vitissim faciant.
¶ Si quando non solus implere nequeunt secum suum auxi-
lium vocare potit. **¶** Sed ad refectioem ambo non fuerit. **¶** Silen-
tium more solito teneant. **¶** In coquina nullam intro mittant.
¶ Cuius clauem custodiant. **¶** Nec non et laicis hospitali abe-
ram habeant. **¶** Qui ipse in omnibus debet adiuuare et vitari
Alia ipsa coquine sic et monachi custodire. **¶** Coquina
monachorum et refectorium pro officio suo liget eis introire con-
sas sic superius de cocis ordinamus audiatur. **¶** Qui sepa-
nans est mane post prima scapulari et diurnalibus induto
cum leguminis accipiat ut abbi et supuenientibus hospitibus
sufficere possit. **¶** Ante horam refectioem in sam abbas sparet.
¶ Si hospites defuerint quos abbas secum comedere noluerit
monachos per signum aduocet eorum scapulos et iustitias
deferat. **¶** Quos si forte pro aliqua causa redire contigerit
non eis imputabitur quod uersum perdidit. **¶** Qui monachi
more ut uersum post refectioem compleuerint inclinantes et
licentiam non expectantes discedant nisi abbas ierituerit.
¶ Quod si refectio abbas ultra fratrum refectioem producta fuerit
cognito quod conuenerit ad ecclesiam ient. **¶** Accepta ab abbe licen-
tia reuertatur in claustrum. **¶** Porro socius eius more ut a con-
uentu ordinate diuite potuit ad hostium refectorij ueniens
socio suo se presentet et nutu eius remaneat aut ad ser-
uendum abbi si necesse fuerit eorum potuit reuertatur in
et uasa redigat scapulos et iustitias ad monachorum habitum
in refectorium referat et cetera que socius eius potuit
complere. **¶** Ante refectioem non utitur abbi oblatione
refectioem sparet aut si in illis et ad in oblatione. **¶** Abbe
demora qua generalis in oblatione et cetera.

intranti scio reddat. Et sciendum qd ad lectione mente.
tam absente qm presente alle scribantur. **De alle. c. xvi.**

Abas debet pimum et pimum locu in dextro coro habere.
oiones tinnare. Primam antiphani ad nocturnos
imponere. benedictiones legitimo dare. duodecimii responsio
ni cantare. Te deum laudamus incipe eugliu lege. per to
tam septimanam nativitatit dñi. pasce. et pentecoste. et i
eu. le. ad bis. et ad magni. antiphani impone. ad pro
cessionem in purificatione scē marie. Hodie bñ uirgo. et
in palmis. Ingredeie dño. et in ascensione dñi. O rex
ghe. incipe. pater nr ad matutinos et ad uespas: cunctis
audientibz dice. De missis sic alii ebam face. et etiam i
uigilia natalis dñi et ipso die. In die ephie. dñica i palmis.
Sabbis diebz ante pascha. et ipa die. in ascensione. in u
gilia pentecoste et ipso die. In festo scē trinitatis. In omibz
sollepnitatibz scē marie. scē benedicti. In natale scī iohis
bte. et aploz petri et pauli. In dedicatōe ecclie. In festini
tate omium scōz et in omibz pcpuis officijs defūctorū.
et pro presenti defūcto: missas sollepnas solet cantare et
am si nocturno sopno illusus fuit. In purificatione scē
marie candelas. in capite ieiunii cineres. Dñica i palmi
ramos. In festo pasce igne. coronas nouiciaz et ipsos no
uicios benedire. Capitulu et collatōne tene. Prioris sub
prioris. et cantoris officia et penitencias leuis et graui
ous culpe debet in capitulo friba iungere: et ab eis ab
solue. Similit et quem uoluit promouere et degradare.
Cetera p foris et iungere et absolue. Confessiones re
cipere. Aquam benedictam post completoriū. de ecclia ere
mitico dare. In dormitorio iace. in hospicio comedere. Si ie
iunium pē hospitem fēgit nichilominus lom solita sal
pote nonam comedat. Cum hospites sunt: duos ad
muro monachos ad mensam debz habere. Silentiū ad
mensam reuocat. inqntū rationabiliter potit. Cum post

65
completorium de foris uenit in refectorio comedet nisi of-
pites a sint. Similit et post itiam cum minuto fuit. In
no etiam pot' bitere: quociens uoluit. Et sciendum qz cum
abbas alicui aliquid negauit. ab alio id pete ul' recipere
no presumat. Siquis uero a cellarario aliquid petierit
qz ei dare noliit. si illud idem postea a priore postulauit
uideat ne illi celauit cellararium id sibi negasse. Silit
qui attem super aliq re conuenit. qm ei prior dare nolu-
erit: nullatenus omittat qm in ipa petite abbi dicat pu-
orem id sibi negasse. Similit qui attem. Qui alit pre
supserit: dolise ee nouit. Et notandum quia qndo mo-
nachi osculatur abbatē cum eo genua flectat. et post
osculum profunde inclinēt. Qui cum infirmatorio fue-
rit no curret missas. nec priuatum nec in conuētū nisi
forte pro deuotione cum presens defuncto fuit. et hoc qui
potuit et uoluit. Qui uo assidue in infirmatorio fuit: p
capituli castiense curare potit. tam priuati quam i co-
uētū. Et sciendum quod abbas in leui culpa cōstituto
totum officium suū implere potit. tantū ne impediatur
eius satisfactio. **De priore. c. xvii.**

Prior in ecclesia in primo loco sinistri con debet stare.
In capitulo uero et ad collationē iuxta abbatē in
dextra parte parte sedere. Ebdam iuitatorū facē nec ta-
mē in capitulo legere. duodecimā l'ctōnē lege. Tabulā
ad laborem pulsare. et frēs illuc si abbas no ierit ducē.
nec qno no ierit nisi sub pōr. si sub prior ad laborem ierit
cōmittē. Ad conuocandos in capitulo frēs cum necessitas
erigit: tabulam pcutē et signū ad lauandū pulsare.
Nolam refectorii in conuētū. et ad futores cura affiūt
pulsare. Si uo contigit ut de foris ueniēs nolam pulsa-
ri. ul' usum dicit inuenit: ingrediat sub priore nola suf-
ficienē pulsata in locum suū reuertente. Quod si sub p-
or iam iam resederit: ingrediat ut ceti monachi re

reū

trahente se paululum subpore ad nolam sedeat et sui offi-
cium deinceps exequatur. **Q**d etiam ad eplm et ad col-
latione faciat. **S**eptimana de coquina faciat. si maior
utilitas n̄ impedit et suo die suat. **I**n infirmitorio iacue-
rit restricto se agat nec loquatur cum pluribus simul q̄m
cum duobus et hoc in loco determinato. nisi forte absente
abbe necesse fuerit aliquando p̄ aliquo consilio pluribus loqui
aut pro tenendo capitulo in firmis. **N**am et ad tenendu
comune caplm conueto potit ne si magna necessitas em-
serit absente abbe. **C**onfessiones etiam in caplo si abbi ui-
sum fuerit recipiat. **D**e cetero presente et absente abbe itus
et foris de omnibus et in omnibus pro uoluntate abbis se agat.
excepto qd locum eius in ecclia nō occupabit nec missas
sollepnes pro eo cantabit. nec candelas cineres. ramos.
ignem. coronam. nouitium benedicet. **N**ec ad euangelium
benedictione dabit. **I**nfirmū nō unget. mortui non sepe-
liet. **N**ullum promouebit ul' degradabit nec ordinare
faciet. **N**ullū in graui culpa m̄itet. aut inde absoluet.
monachum de monastio nō eiciet. nec nouitium recipiet
nisi iusserit abbas. **N**ec confessione de criminalibus n̄ in extre-
mis positi recipiet. **N**on ei comittitur cura opum ul' gre-
gum aut grangiar. sufficit em̄ ei officium suū. **Q**ui si
sacerdos non fuit s̄ tm̄ diaconus. liceat ei benedictione
dare lectori in capulo in refectorio ad collatione. qd̄ in ecclia
face nō debet. **L**iceat ei etiam in ecclia. **P**at̄ n̄ dice. **D**e
deum laudans incipere. et lectōne de euanglio legere. **D**e

Ad subporem per tinet fr̄es i coro **sub pore. c. xviii.**
exitare. presente etiam priore et cetera que ad cantore
et ad sacristan pertinet cum necesse fuerit em̄dare. **I**n clau-
stro t̄p̄ lectōnis et in capulo ad interualla ut fr̄es se ordina-
te habeant. **C**olligate parare confessiones si ei iussū fuerit
t̄p̄ lectionis recipere. monachos scilicet in capulo nouiti-
orum uo et laicor fratruet infirmor de infirmitorio ubi et

66

cōstitutū fuit. **Q**uando prior ad refectiōne fuerit ad no-
lam sedere ad gr̄as solus posterior in coro superior stare. et
absente abbe etiam ad mandatum sedere. **S**i post manda-
tum inclinare ante eum cum sociis suis fore: paulisper ce-
dat. **E**gresso priore de monastio sub prior nō loquitur nec
quicquid faciat de officio eius nisi ad mandatum ipsius donec
aliquid eorum que nominati pertinet ad officium prioris occur-
rat ut ē reue capitulū si defuit abbas pulsare tabulā ad la-
torem. pulsare signū ante refectiōnem. ul' nolam ad bi-
leres. **I**n absentia uero eius nichil det. ul' disponat nisi
inquo prior conuenienter expectari nō pot' ul' casu aliquid
acciderit. quod differri nō debeat nec possit. **Q**uod si for-
te prior in infirmitorio fuit. pro arbitrio abbas ul' consilio
prioris si abbas defuit intus et foris se agat. **I**n ecclia lo-
cum suū mutare. duodecimā litionē legere. ad eius non
pertinet officii. **S**imilit' nec in capitulo. nec ad collationē
locum mutabit: si abbas presens fuit. **S**i quō prior d' uia
regressus. cum fratribus comederit. intus intus et foris lo-
qui potit. **S**i in infirmitorio fuit: nichil plus ceteris psumat.
Si prior extra monastium ul' in infirmitorio fuerit. sub for-
ad iugulas in capitulo vicem prioris agat. et cum fratri-
bus comedēs. ul' cum minutis in hyeme mixtum sumēs
ad nolam sedeat. **De magistro nouicioz. c. xviii.**

Magister nouicioz debet nouicios ordinē suū docē. in
ecclia excitare. et ubicumq; se negligent' habuerint
uerbo ul' signo quantum potuit emendare. **I**n labore tamē
tūc prior conuēto fuit nō loquitur cum eis. nec etiam ali-
bi extra probationē nisi prius accepta licentia. **N**ec itella
ipoz canit aut legat. **N**ecessaria eis q̄ntū potuit debet
precurare. **I**n capitulū ad audiendū sermones adduce. **N**e
apertis negligentis cum ante eum ueniā petierit pen-
tentiā dare. **D**iem primū ingressiōnis in cellulā septimū
habere. et quō eis legenda sit regula albi prenuciare. qm

quisq̄s legit t̄p̄i lectōnis et laboris seorsum ab alijs legat.
Et cum lecta fuit alibi in capitulo debz dicere. et adiussus
eius uocare. **E**t anno euoluto nouiciū ad benedictionē ad
ducere. etiam ip̄a eadem die q̄ intravit ita tamē si añ cplm
reglam audierit. **Q**uod si ea die qua ingressus ē audiēda
regula cplm puenire nō potit. in crastino ul' demceps ex q̄
regula audierit benedicat. **P**ro ip̄is nouicijs qui lege nes
ciunt professiones in ecclia lege. et ad crucem imponēda
incrustū p̄paratū habē sic et peregrinis. monachis: et ad pe
des monachoz si necesse fuit eum ducē et reducē aquā
benedictā. et cucullā p̄parare et ad eum ibi exuendū et i
duendū adiuuare. **P**ost hec scaphum eis et iusticiā in re
fectionū deferre. et lectum ei quē prior iussent ostendere.
et ibi ip̄a die de necessarijs cum eo significare. **D**einde
per duos menses in auditorio iuxta cplm sic et cū pere
grinis monachis cum eo loqui. **Sacrista: solacio ei. c. xx.**

Sacrista debz orologium temperare. et ip̄m i hyeme
ante laudes p̄uatis diebz. nisi dies fuit face son
re. et ante uigilias ad se excitandū cotidie. **Q**ui postq̄
surrexit. lum̄ dormitorij et ecclie clarescere faciat. et in
claustro si necesse fuit ponat. **H**ostia ecclie referat. **A**d
ip̄m enī ptinet omnia ip̄is ecclie hostia quociēs necesse fu
erit. fir mare. claudere. et aperire. **C**plm murtū. bibes. col
lationē. et om̄s horas sonare. nec nisi ad sonatū prioris.
dimittē. pret̄ murtū et bibes. excepto ad uigilias ⁊ ad p̄
mam om̄i t̄p̄e. et ad t̄riam in hyeme quando ieiunam̄
et laboramus. **C**apitulū tamē et collationē nō int̄mit
tet sonare. nisi post datam benedictionē. **Q**ue sic̄a uel
tardius quam debent sonauit. ul' ad collationē lumen
fuit. in sequenti capitulo satisfaciāt. **Q**uod si in uigilijs
en. sc. t̄m tardauit ut cicus cantare. et lectōnes ad bre
uiare necesse sit. ante gradum p̄b̄m satisfaciāt. stans i
curuis ad latel' usqz post deo gr̄as. **I**p̄e etiam debz. en.

67
lectio si ultra q̄ in breuario terminata ē. prolongata fuit.
signo ul' orologio terminare. Quando vigilie ul' hore cicio
canente fiant: canton significare. Candelas. cereos face
et in diuisis locis ecclie sufficient' pone. Ad mensas et col
latioē cum negligentia euenit portare. Cellario. et
infirmario et quibz opus fuit distribuere. Nec nō et ca
delas de sepo habere et distribuere. Stolam et baculū abbi
quociens necesse fuit parare. Candelas. cineres. ramos
ignem ad benedicendum. super gradum plū conueniē
ter aptare. Candelas. ramos post benedictioē cū solaci
suo et cum quibz iussum fuit omnibz distribuere. Ra
mos post processioē tolle. candelas post offerēdi de
manu abbi suscipere. Ad munguendum infirmū oleū
sacratum. ad tergendum stupas ul' pānū lineū portare
et post terfioē in piscinā comburere. Ad benedictioē
corone abbi ad eccl. et capillos in aliquo secreto loco ecclie
comburere. Tertium. missale. uasa. uestimēta. Linthea
mina. et cetera utensilia in ecclia ad altare necessaria fa
uare parare. et quociēs expedit mutare. Corporalia: of
fertoria. terfona. quibz digni sacerdoti post cōmuniōē
terguntur. et pallam altaris super quam extenditur
corporale in uase ad hoc deputato separati lauans et si
gulas lauatus in piscinam proiciens. Pallam quidē
cum ceteris lintheis lauandā cellario reddat. cetera nō i ol
la ad hoc deputata aqua cinerum calefacta ipse met ablu
at. Quibz locis et diligent' exsicatis induti alba cum
petra. que vulgo lica uocatur corporalia poliat. que con
plicis latitudine in tres partes diuidat. et sinistra partē
medie super ducēs. dextram sup ponat. Similit' hostias
alba montis faciat. in loco in dis lintheis coopto. etiam
extra terminos si necesse fuit in silencio tamen. Qui duo
fratres scapularibus induti ita subministrēt. ne aliud q̄
ipās hostias manibus tractare cogatur. Quorū unus

ignem sollicite faciat. Alē uero instrumentum ferreum ad
coquendas hostias teneat. et cum eas faciat nō loquat̄.
Que cum parate fiunt: sacrista conuenientes ab inco
uenientibus studiose se cernens. in repositoryo mundissimo
conseruet. **Q**ue si forte aliquādo humectate fiunt: in
claustrō conueniēter excitentur. **S**emel in ebdomada calice
tes si sacerdos ul' diachonus fuit digitis suis intō et foris
cum solacio suo prius tamē manibus ablutis honeste la
uare studeat. et lauatum in piscinam proiciat. **P**ostea
digitos suos super piscinam abluens ipsos. et calices ad
terforium quod inter duo iuncta de sup' pendet tergat et
hoc t̄p̄e lectionis. **Q**uod si sacerdos ul' diachonus nō fuit:
puorem moneat ut hec alii face uideat. **S**emel in ebdo
mada ampullas et uiscias ministri sui debet abluere.
Pauimentū p̄bri quociēs expedit scopare ecclie negligē
tias extinguere. **De cantore et solacio eius. c. xxi.**

Cantor debet stare in dextro coro. et succentor in si
nistro. et unusquisq; in coro suo fratres ad uigila
tum et cantandum excitare. **N**egligentias de antiphis
psalmis. responsionis paruis. hymnis. atq; uiscibus
imponēdas. unusquisq; in suo coro et in alio si alē non
emendauit: corrigē. **U**t fratres ordinate stent ul' sedeat
prouidere. ad missas. hyndel. et festis diebus hymnos. excep
to ad sextam et nonam incipere. **N**ono cantō p̄ qualib;
negligentia. succentor uero pro intolerabili in alio coro
possit transire. et etiam de suo in alio negligentias si
necesse fuit emēdare. **C**etera ad cantore p̄tinētia. canto
re presente et ex occupato: succentor face nō presumat.
Nam si defuit ul' occupato fuit: cūcta pro illo compleat.
cantoris enī est. **L**ibros in ecclia ferre et referre. p̄bri
et quibus necesse fuit p̄parare. op̄i dei in oratione an̄ vs
~~in oratione~~ prouidere. **A**d nutum sacriste cunctis cantare
et lectiones adbreuiare qd̄ utrumq; tamē cum oportum

fuit sine signo facile fieri poterit. **A**lla et anaphoras post
 psalmos. et ad commemoraciones et repetitiones multorum
 responsorium. et responsoria mortuorum. et repetitiones eorum. et p
 psalmos anaphoram incipere. **L**ibros in ecclesia put poterit
 distribuere. **L**egenti duodecim lectione. quod dicitur conueniat
 ad legendum pariter. **A**naphoram ad bñs. et ad magisterio
 nere. et abñ qui inceptus cantando pronunciat. et tunc
 canticum incipere. **A**d missas introitum. responsoria. alla.
 tractus. offerenda. **I**es. c. Agnus dei. et comunione incipere.
Ad gloria in excelsis deo. et ad credo in unum deum. p. sacerdote.
 et in tua par. et patrem omnipotentem subinngere. **D**ñs qui
 in ecclesia fallitur. exceptis illis qui lectiones super analo
 gum ad nocturnos legunt per omnia emendare. **C**etera no
 nullo presumat. nisi in caplo lunam. et breue pronunciat
 nisi missus. **L**ectiones ad missas in falsis. **G**lla laus et
 ple mens. et agios. et quoniam bini et bini cantat letanias il
 los qui dictum sunt in tabula scribere. **C**um uero una tñ ad
 missam legenda e lectio signo premonere. **A**d cetera no offi
 cia idest ad missam de se. et ad missam pro defunctis
 tis. et ad missam in conuenio. ad missam ad missam ad
 iuramentum. ad seruicium ecclesie. ad ratione missae. ad facie
 dam coquina. ad faciendum in iudicio. et in ta
 bula designabit. **Q**ui super quatuor dies festum officia sui
 pro ebdoā reputabitur. **S**i uero missam faciunt ebdoā dñm.
In cena quoque dñi. ad mandatum monachorum. ad lecturas
 legendas in ecclesia. et responsoria caneda. **A**d missas in die
 natalis dñi. et in uigilia pasche. et pentecostes. et ad illa que
 ad ipas missas dicuntur. in tabula scribere debet. **Q**uod si qd
 hor postea in capitulo recitatu breue fuit mutans op fuit.
 et illi quem delet. et illi quem scribit debet indicare. **N**on
 negligentias excepto de coquina nisi per se nisi per alium
 extinguere. **O**fficia uero illorum qui in uia directi. nisi in iudicio
 no fuerit ex toto puidere pres coquina. **Q**ui ante qui in

uiam dirigunt. ul' infirmorum ingrediatur. siquid habent of-
fici. prius debent suggerere. et ille cantori. **L**ectiones i claus-
tis terminare. **L**egentibus monstrare. et per se et per alium
auscultare. **P**rofessiones de inu' abbas recipere et suare.
De carnis et libris faciendis et custodiendis provideat ab-
bas cui hanc curam inuigat. **P**ro libris dandis et acci-
piendis usq; ad hostia scriptorior ne si no introire. **S**icut
pro communibus libris. scilicet antiphonis hymnaris. gra-
dalibus. lectionario. collectaneis. **R**alendaris. et illis q
in refectorio. et ad collatione leguntur. p usq; ad hosti-
um nouitior. et infirmorum. et scriptorior ne. et illic sig-
no querere. si no uita procedere. nisi ei ab abbe iussum
fuit. **P**ost collatione armariu deb; firmare. et tpe la-
tonis. dormitionis. et refectoris. et dum uespe cantat
obsecru rene. **A**d aquam benedicta. ad madatu. in ca-
pite ieiunij. et ad omis processiones omis uerso et anti-
phonas incipere. excepto qd si abbas affuit: et postq
surrexit ipe incipiat. et etiam hodie bta uirgo. et. **R**. **I**n-
grediente dno. et antipha. **V**ex glie. **Q**ue tria ipe can-
tu ei pro uicet. **I**n prima dicit. **V**l. dum missa matuti-
nalis canitur: libros in capitulo ponere. et ad nutum
abbis. filijs postea distribuere. **I**n uigilia pasce. annos
dno. epactas. concurrentes. iudicaciones. in cartula scrip-
ta. et. **V**. grana incensi cereo affige. **A**d comunicadum.
ul' in unguendu infirmu. quis aqm quis ignem. quis cru-
cem ferre debeat prudere. **S**i abbas defuit. infirmu inu-
gat. mortuu sephat. aut cui iunxit. **A**d officium de-
fictor. **M**ichel quociens ibi dicitur. debet incipere. **C**um
abbas. dotam de missis fecit. in refectorio uerso et ben-
dicit. uers pro eo dicere. **A**d benedictiones. et infirmoru
communiu collectaneu ei iparare. et ad morientem
affigere. ut s. et c. et ante eum apertu rene. **M**ichel qci-
ens. ibi dicitur incipere. **T**ricessimu diem defictor a se

69
quenti die post sepulturam eorum computare. et in capitulo
dicere. breuia pro ipsis mittenda scribere et in capitulo etiam bre-
uia legere. Et sciendum quia si ante finem completorii de-
fectus obierit: in breuiario pro eo mittendis. presens desig-
nanda est dies. Si uero a fine completorii transierit: in bre-
uiario sequens dies designabitur. Si quoniam abbas monacho
uero conuerso aliquo moriente monasterio defuit in primo capitulo
quo affuit eum commune faciat ut defectum absoluat.

Seruitor infirmorum solet matutina **D' infirmario. c. xxii.**
nalem missam audire. et ad eam communicare. Et
quando infirmus uadit in infirmitorio: debet afferre cyphum
iusticiam strameta lecti eius in infirmitorio. Ex inde loquatur
cum eis de necessariis eorum potest. in loco determinato sic
supra dictum est. Ad matutinos candelam accendere. et
libros ad hoc necessarios ferre. et in ecclesia debet referre.
Diebus diuinis dicta etiam in infirmitorio debet illuc aquam ben-
dictam afferre. Qui expedicio ibi homines cantare. et lec-
tiones legere possit debet providere. et illi ministrare. Li-
bros qui in infirmitorio sunt ante completorium in arma-
rium reportare. Oraciones que in capitulo pro uiuis uel
mortuis generaliter cunctis ministrare sunt. uel siquid statu-
tum uel mutatum in comune sunt uel in ipsos clamatum sunt:
hec prima hora ad quam post capitulum cantandum conueniunt
pertinentata: eis recitare illis tamen silentium tenentibus. De
tertia uero que ibi dicta uel acta sunt: omnino tacere. Reges
ibi non debet nec laborare nisi apparatus uel grana ministrari-
tate eorum detentio sunt. Necessaria a cellario signo re-
quirat. uel etiam uero. uel et quadam abbas infirmus sunt. Si
plures sunt comedentes. et omnia parata ante se habere
ministrare sibi mutuo potuerit: perat ad horam uel ad re-
fectionem. Quod si unus tantum: si ipse infirmus uoluerit cum
eo remaneat. non solum quando reficit. sed etiam ad collationem
completorium si ipse nocte parata sunt et ad vigiliam in ipso

ipso annuente alium miserit. Post gloriam primi psalmi ad
horas nisi pro omnino infirmis silentium teneat. Coquina et
refectorium pro fructu eorum ingredi potest. Gallo pedes eorum qui
uolunt lauet et indumenta excuciat. Cum in eorum redierit
que detulerit in refectorium et in dormitorium referat. Si
uero penitus morti propinquauerint ad terram super saginam po-
nat. et mox tabulam crebris ictibus ante ostium in clausura
ferat. et signum pulset si ordinatus est. Si uero eo annue-
te pulsetur. Aquam ad lauandum corpus calefaciat. Fere-
trum pararet. De fossa reponet et custodiat. Ad ipsum etiam
pertinet nisi alii iniunctum fuerit. minutorum sanguinem coadere.
nasa ab ipso sanguine mutare. ignem in calefactorio post
uigilias per hyemem. et post matutinos. uel primam faciem. Et
sciendum quod infirmario ex quo cepit ire ad refectionem
non reuertetur quous ante uersum non possit occurrere. sed
uersum perdet nisi forte causa super uenientium hospitium redi-
re cogatur. Qui uero sunt abbatis uel episcopi nostri ordinis ex-
conuentum post completorium in conuenticum canonicum possunt bi-
bere aquam in refectorio. **De cellario et solacio eius. c. xxxij.**

Cellarario preloqui omnibus prioribus monachos. et nouici-
os nostri ordinis. ad ipsum etiam utinam parare pulm-
en coquis utriusque coquine. et mittere sal in pulmentis gene-
ralibus. et hoc per scutellas diuidere. nisi ubi abbi aliqua-
do iussum fuerit quod non possit ferre. Nulli nisi minutis co-
mune cibum uel potum mutare. uel ei aliquid addere debet.
Dne nulli prius. Qui tamen prior in hoc ipso. sic et in omnibus
pro uoluntate abbatis ut supra dictum est se agat. Recipiuntur
etiam hospites ordinis nostri. quibus prima die tantum potest pi-
tanciam facere cellario. Et quous fecit: ipsemet debet por-
tare. panem et uinum uel siceram horum competentem in refec-
torio ad distribuendum parare. Illis qui ad prandium usque
ad tertiam partem panis comedunt ad cenam de grossiori
pane ubi habetur super addere. Comedentes fratres tam

80

ad primum quam ad cenam. Semel ad minus iunifere. De
domitorio quociens uoluit. et cum fructibus comedens de
refectorio per exire. De reliquis ciborum siquid necesse hinc.
accipere potest. cetera uero portatio relinquat. Quando frater
post sextam dormit. fructus scutellas de refectione aufe-
rat. Gallo uasa et utensilia coquine ab eremitis de co-
na numerando recipiat. et ingredientibus reddat. Nec quicquam
horum absque nutu coquorum de coquina transferat. Siquis
eorum qui officium coquine compleuerit ad benedictionem
post matutinos de erit: pro eo benedictionem debet suscipere.
Diebus quibus fratres letum uacant. in coquina duos con-
uersos qui eos adiuuet tam in scutellis lauandis quam
in ceteris necessariis. et in nocte nat' dñi in calefactorium ad
faciendum ignem: duos similiter mutat. In parasceue post
uesperas etiam et post completorium. claustrum et capitu-
lum conuersos mutare faciat. In capitulum nouicios conuersos
ad petitionem. et post anni ad professionem faciendam adducat.
et hoc ipsum tenent capitulum prius demittet. Ad missam ma-
tutinali communicet. in cena dñi conuersos ad calefaciendam
aquam. uasa lintea ad mandatum pauperum necessaria pre-
paret. et ad mandatum monachorum conuersos in claustrum de-
ducat. In parasceue post officium aquam calidam in clau-
stro ponat. Nec omnia faciat ille qui assidue fuit ad primam
refectionem. Nam ubi cellarius maioribus utilitatibus occupa-
tus est: quantum abbas uidebit. poterit sub cella-
riis presense. etiam cellario seruire. et tunc laicos filios
et familie loqui. Ipsi etiam cellario tantum in auditorio
iuxta coquina et in cellario. Hospitibus si cellarius in mo-
nasterio fuit non loquatur. Infirmario. ille tamen qui fuit lo-
quitur. non: et quamdiu abbi infirmus fuit. Quod si cellarius
defuerit: officium illius per omnia peragat. Maneat autem omnino
nec quicquam contra uoluntatem cellarii faciat si de omnibus eum
consulat. et ad consilia eius omnia distribuatur. Ne nouidum

quia cum cellarario ul' eius solatio nō loquatur intra alba
ciam conuisi amplius quam dno simul nisi forte ab ipō ali
qua necessitate cogente uocati. **De refectorio. c. xxiii.**

Refectorium potest ad matutinalem missam communi
care. Ad cuius officium pertinet, quō frēs bis come
dunt ante sextam, et quō semel comedūt ante nonam ul'
ante uespas, nouicus panē et uinū ul' siceram in loco de
signato preparare. In refectorio mappulas, coclearia, pa
nem et uinū ul' siceram per mensas disponere. Ad quod
faciendū, cocum potit uocare. Reliquias panis et potus
nouicior, cum in claustris repererit: reseruet. Quō frēs
semel comedūt ante biberes mappulas, et post biberes
potum recolligat. Si tempus fuit cene, post cenam f
uitor hec faciat.

De hospitali monacho. c. xx. v.:-

Monachus hospitalis potest loqui cum hospitali conu
sio et omnia hospitibus et qui manducant ul' dormiūt
in ospicio, extra portam nō, neq; cum hospitali conuiso,
neq; cum hospitibus loquatur. Ad ipm uero pertinet, qd
ul' quādo comedat hospites, quomodo ul' ubi iaceat, puid
te. Ad refectionē seruire. S; dum conueto comedit: nō
potit nisi iussus. Mandatum aut per se aut per aliu
debet ipare. Et cum paratum fuit tabulam in clau
stro tribus ictibus tractum pte et monachos ul' etiā aliter
cundo et redeūd pte. Et si nox fuit cum lumine, et
ad faciendū mandatū sinecesse fuit adiuuare. Hospi
tum infirmos tam paupum q; alior sollicitudinē deb;
gerere. Si postq; monachi in lectis pauerint, manda
tum oportuerit fieri cum cellarario faciat ut potuerit. In
cena dñi ut pauperes ad mādātū i claustris bene pparetur
prouideat. **De portario et solatio eius. c. xxvi.:-**

Portarius post laudes eat ad portam. Quod si quō
fit ut per negligentiam prima dicatur, ante quā

88

huc diei clarescat: post prunam eat. **C**um hospes pulsauit,
responso deo gratias. ianuam aperiat. **E**t postquam benedicti
te dicit humiliter quis sit. ul' quod uelit ab eo requirat. **E**t
cum recipiendum intellexerit genua flectens: intra ianuam
recipiat. **D**emum faciens eum iuxta cellam sedere dicat ei.
Expectate me paululum hic. donec uos abbi nunciem. et postquam
ea reuertar ad uos. **P**ergens ergo ad abbatem si eum non inue
nerit per omnes officinas monasterii querere. excepto quod
infirmorum non intrabit. sed ad hostium sonitum ul' signo
queret. **Q**ui hospite nunciato tam abbi quam ei qui recep
turus est ad hospitem citius redeat. et qualiter se agat cur
ei fratres obuiam ueniunt doceat. **C**ui ultio non loquitur
in discedenti. **C**um autem hospes discedens ianuam egredi
uoluit. humiliet se ad eum eo modo quo ad ingressum
diximus. **Q**uod si de uicinis ul' notis aliquis ad portam
uenit. postquam quid uelit cognouit: extra portam eum di
morari faciat. donec ab abbate quid de eo agatur agnoscat.
Si autem talis fuerit. quem nec nunciate nec ibi remanere
deceat: intrare et quo uoluit ire permittat. **C**um mona
chis et conuicis nostri ordinis. postquam cognouit non loquat.
Quod si dum hora in ecclesia celebratur. hospes ad portam pul
sauerit. more solito deo gratias et benedictio dicat. et postquam
recepit si necesse fuerit. dicat. non esse ei consuetudinis dum
hora celebratur loqui. rogans eum ut expectet. donec ei
post horam respondeat. **H**ospites possunt usque ad secundum
signum nunciari. **P**ueri paruuli non solent duci ad or
nem. **S**ed nec qui cum mulieribus ueniunt recipi: sed foris
cum mulieribus uictus datur eis. **V**icinis uero mulieribus:
nichil ibi datur. nisi tempore famis si abbas hoc precepit. **P**or
tarius uero debet habere panes in cella sua. ad distribu
endum transeuntibus. **Q**ui etiam operitur ad portam sca
pulari indutus. et mox ut ad horam signum audierit i
ducat se cuculla manens ibi cum reuerentia dum hora ce

lebratur. agens se prout potuit: sic fratres in ecclia. **I.**
die due missæ habentur eat sub portarius ad portam ante
primam. et portarius audiat primam missam et communi-
cet si uoluerit. et talis dies fuit. et tunc sit in capitulo. **I**nter-
im uero subportarius sit ad portam. **V**erbis tamen quibus habe-
tur fito in capitulo: incensum eat ad fructus. **I**n patulce-
ne tamen ceteris portarius adoret crucem in ecclia. **C**um ser-
uitoribus solet comedere et solacium eius intum portam
feruare. et elemosinam transeuntibus dare. **Q**ui solet et
uasa sua ad colligendas reliquias ciborum in coquina def-
ferre. et puluimenta defectorum. et cetera que cellarium dedit
ipsis recipere. **Q**ue postquam a refectone surrexit debet ad por-
tam pauperibus distribuere. **Q**uam distributionem non debet
propter subsequens opus dei dimittere. sed paucis utens u-
bis et modestis citius quod incepit perficere. **E**t postquam
perfecit: opus dei quod distulerat pro ut potuit psoluere.
In estate post primam uel nonam si uoluerit. in dormitorio
dormiat. et solacium eius intum portam custodiat usque post
completionem ad portam maneat. et tunc in claustrum ueniet.
si hostium ecclie obseruatum inuenit defors orationem faciat.
quam frater finito completorio fecerit in coro. **D**einde asper-
gens se aqua benedicta inaret dormitorio. **Q**ui si quomodo mi-
nutus uel infirmus ab officio coquine siue aliquo ali-
negotio detentus fuerit: hec omnia que supradiximus solaci-
um eius pro eo compleat. **Q**ui etiam subportarius cum mis-
sam audierit. uel in refectone comedent. prius prouideat qui
pro eo portam custodiat. **S**ub portario presente portario:
cum hospite non loquatur. **D**e uersu refectonis. **c. xxvii.**

Quando fratres bis comederint: dicitur ad prandium
post benedictam. **A**cti omnium. totus uersus. **G**loria
patri. **P**ater noster. et postea a sacerdote dicto. **E**t ne-
nos. et responso ab omni. **Q**ui libet nos amalo. subsequen-
tur sine die nobiscum. **Q**ui noster: et benedict. scilicet. benedic

82

domine dona tua: que de tua largitate sumo sumpturi. **P**
dum. **P**ostea lector det prior benedictione salic. **M**ense cele
tis participes: faciat nos rex etne glie. **P**ost prandium dica
tur. **C**onfiteatur. totus uersus. **G**loria patri. et tunc sacer
dos dicat. **A**gimus tibi grās. om̄ps deus. pro uniuersis b̄nfi
cis tuis. **Q**ui uiuis. **D**em̄de cantato psalmo. **M**iserere
mei deus dicatur. **G**loria patri. **I**rael. **P**ater nr̄. et dicto a
sacerdote et nenos inducas. **r**esponsoq;. **S**i; litera nos ama
lo: subsequitur hi quiq; uisus. sacerdotē. primum uersus di
cente. **E**t conuentu ultimam respondete. salic. dispersit.
benedicam. **I**n dño laudabit. **M**agnificate dñm. **S**it no
men. **E**t tunc sacerdos absq; dñs uobiscū et oremus: dicat.
Retribuere dignare dñe om̄ib; nobis bona faciētib; p̄p̄
nomē tuū uitam etnam. **E**t benedicamo dño. **C**onue
tu respondente. amē. et deo gr̄cias. **A**nte cenam uo dicat
Edent pauperes et sat. totus uersus et benedictio super
lectionē. **A**d cenam p̄petuam: perducatur nos rex etne glie.
Post cenam uisus. **M**emoriā fecit: totus uersus. et
postea: b̄ndictus deus in domis suis. et sc̄s in om̄ib; ope
rib; suis: **Q**ui uiuit. **E**t cet̄a sic sup̄ius diximus. **A**n
do uo semel reficimur dicatur ante refectionē. **E**dent pau
peres. et post memoriā. **C**et̄a sic ad prandium diximus.
Hec benedictio in capitulo lectori dicatur. **D**iuini auri
lium maneat semper nob̄cū. **H**ec ad collationē. **N**octē
quietam tribuat nob̄ om̄ps dñs. **H**ec ad biberes. **L**ar
gitor om̄iū bonor; benedicat potum fruorū suor. Amen.

pcē

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines.

Incipit tractatus de professione monachorum. tractatus iste qui est de professione monachorum. tres habet partes. In. i. forma professionis monachorum declamatur. In. ii. temeritas profitentium reprimuntur. In. iii. negligentia iam professorum excitatur. **Incipit**

Quam displicent deo infidelis et stulta pro **prologus.**

Amissio. ecc. v. Promissio uero stulte fit. cum pariter eam non intelligit. Infidelis autem: cum se eam impleturum nec confidit nec spernit. Ad preces igitur quorundam amicorum nostrorum. **P**rimo formam professionis monachorum simpliciter magis lucidam quam dominus dederit proponi declamare. Declaratio enim sermonum illuminat et intellectum dat paruulis.

Secundo auctoritate scripture sacre temeritatem profitentium reprimere. **T**ertio negligentiam iam professorum excitare.

Verba enim sapientium sunt quasi simul et quasi clam in altum desiri. ecc. ult. **Q**uasi simul sunt: dum negligentes excitant. **Q**uasi clam in altum desiri dum temerarios referunt.

Forma professionis haec est. **A**go fiat. r. promitto stabilitatem meam et conuersionem morum meorum et obedientiam secundum regulam sancti benedicti coram deo et sanctis eius in monasterio tali in presentia talis abbatis. Et est sumpta de regula beati benedicti. cap. 18. **Explicatio communis**

Et notandum. Quod cum iii. **q**uam professionem continet.

generem monachorum distinguantur. primo capitulo regule. s. cenobite milites sub regula uel abbate. Anacorete seu heremite. Sambante qui doctrinam et exempla magorum sequebuntur. adhuc opibus fidem seruantes seculo per tonsuram manentes deo. **Et** agnouagi. **T**ria ponuntur in hac forma professionis: que est cenobitarum per que distinguuntur ab aliis tribus generibus monachorum.

- Stabilitate distinguuntur: agnouagis.
- Conuersione morum: sambantis.
- Obedientia: ab heremitis. Promissio stabilitatis: secundum

• b. precludit uiam remissi descensui. Contencioso discessui.
vago et curioso discursui. Ad mox conuersione p̄met ut
sic profitens mutauit locum tonsuræ. et habitum: ita et
mutet uiuendi mod' ut. s. scdm regulam mores suos con-
gat et deinceps suam conuersionem dirigat. In hoc q̄ obe-
dientia scdm regulã p̄mittit' pprie uoluntati. et pprio sen-
sui renūciatur. Obedientia enim respicit unum. Regu-
la aut' continet consilium. eccl. xxvi. Ante omnē actum p̄-
cedat te consilium stabile. Sen. Vnam semel ad quam uias
regulam preuide. ad q̄ omnē uitam exsequitur.

Regula est q̄si quedam lucerna: q̄ om̄s debent sequi.
p̄lati p̄cipiendo: subditi obediendo. Vnde. b̄s b̄ndictio. i
om̄ibz om̄s magistrã secatur reglam. n̄ ab ea temete de-
iuetur aq̄qm. et ex hoc concludit. b. g. nec ab ip̄o altie. Itē
nō est abbas s̄ regulam. cui semel et ip̄e spontanea p̄fessi-
one se submisit esto q̄ interdū litã regule cedat pro tēpore
karitati. cum ratio necessitatis erigerit. Absit tam: ut
hois cuiuspiam subdatur uoluntati. Sup̄ fratru transgres-
siones. nō sup̄ patrū traditiones cōstituit' qui abbas eli-
gitur. mādator cultor: 7 ultor uicior. **S**tabilitatis pro-
missio. ideo in professione recte p̄mittit': quia ē ut pete fir-
mitas super quam totum hēdificiū uere religionis cōstru-
itur. Ideo fundam̄t sp̄s sc̄s religionē super stabilitatē
istam: ut nō inclinet' in sc̄m sc̄i. s. vn. descendit plu-
uia. uenerūt flumina. flauerūt uēt̄. et nō cecidit. fū-
data enī erat sup̄ firmā pettā. b̄ndictio. n̄. capitis. regle
enumeratis. hys que p̄met' ad monachi perfectionē. sub-
dit. Officina uō ū h̄ om̄ia diligēter operētur: claustra sūt
monastii. et stabilitas in congregatiōe. b. In epla. ad
fratres de monte dei om̄iū hor' honor' officina cella ē. et
stabilis p̄seuancia in ip̄a. Et pallop' subdit. Impossibile
est hominē figē in uno animi sui. qui nō prius i aliq̄
loco perseuerant' affixerit corpus suū nam qui egritudi

84

nem animi migrando de loco ad locum efugere nititur. sic e
sic qui fugit umbram corporis sui seipm fugit seipm cum
fert locum mutat no anim. eundem se ubiq; inuenit nisi
qd detiorem facit ipa mobilitas sic sepe ledere solet egru
qui circumferedo contutit. **De conuisione.**

Corum conuisione e. uetis hois ex pohanio et noui hois
inducio. Scdm illud. eph. iii. deponite uos scdm
pustina conuisione uetem hoiem qui corrupitur se
cundum desideria erroris et renouamini sps metis ue
dite noui hoiem qui scdm deum creato e. **De obediencia.**

Obediencie pmissio: e uoluntatis prelati ad impletio
qui pmitit obediencia preficit sibi qui dei uice ge
rat a quo dei uoluntate requirat que quasi dei audiat.
lu. x. Qui uos audit me audit. et qui uos spernit in
spnit. **Indico.** Obediencia que maioribus prebetur deo exibe
tur. **S.** Uetiq; uice dei precipit ho. q no sit tamē cer
tum displicere deo aut sec? omio. Accipiendu e q; preci
piat ds. quid eni int e. per se an per suos ministros.
siue hoies siue angelos hominibus innotescat suu bene
placitum ds? Idem ipm que pro do habemo. taq; deum
in his que non st apte contra dei audire debemus. **Nota**

Per stabilitate. in hac scilicet mutabilitate. quatu **uilitate.**
possibile e. assimilari dei eternitati. Per mox conuisione
contenta mundi uanitate o formamur prime uilitati. **P**
obediam: perfecte subiectum di sublimitati. Ad primum mo
nemur. i. cor. xv. Fratres mei dilectissimi stabiles estote
et immobiles. Ad. scdm. ro. xii. Nolite conformari huic se
culo. set reformamini in nouitate sensus ur. Ad tertium
i. petri. v. humiliamini sub potenti manu dei ut uos ex
altet in die uisitacionis. **U**ltimum dat uite scē ordinē. **M**
dui dat ei spem. **P**rimu dat ei modū seu mensuram.

Vita scā tanto est ordinacio. quanto e **De uita sancta.**
deo subiectior tanto speciosior. quanto speciosiori forma

pre filius hominū similioz. **B.** Quam formosum te ag-
noscō in forma mea dñe ihu nō solum ob diuina quibz
esulges miracula s; p; iustate et mansuetudine z iusti-
ciam. **M**odus seu mensura uite scē deb; eē hominis et
uita s. i. cū gaudiis debet homo frui deo in sua etni-
tate. i. dum homo uiuit qui uult remunerari a dño i dei
eternitate. **Lu. i.** Seruiamo illi in iusticia et scitate corā
ipō omībz diebz nris. **Humilitas** obediē. dñm glificat.
ecc. iii. **Q**uam magna potencia dei solius et ab humi-
libz honoratur ymago ipō. in nō reformata. filio qui est
ymago patris conformata. **D**ñm letificat. complacet ei dñs
sibi in ea. **Eccl. iii.** hic ē filius meus dilectus in quo in cōpla-
tu. **I**te pater de xpō baptizato. **S**tabilitas uero deo con-
regnat stabilitas uo dictum ē dñs illud. **Lu. xvi.** Vos es-
tis qui permansistis mecum in tēptatōnibz meis. et ego
dispono uob; sic disposuit in pat; meus regnū ut edatis
et bibatis super mensam meā in regno meo. **A**d stabili-
tatem ptinet perseverantia q; scdm. **S.** sola est singulari
filia summi regis illa enī sola eres ē regni etni. **De Stabi-**

At notandū. qd. vn. sūt q; uidentur uale **litate.:-**
ad stabilitate. p̄mū est sapia. tam eius qui habi
regere q; eius qui habet regi. **Sap. vi.** Rex sapiens po-
puli ē stabilitatē. z xl. ix. ecc. **L**egit de ioseph qui mag-
ne sapie fuit. et o; famē egypto p̄uidit. qd; fuit rector
fratrum ppli stabilitatē. z p̄u. iii. **L**egitur de dño. qd;
stabiluit celos prudentia. **Celi. i.** uiri sp̄uales. q; con-
silio in celis ē: prudentia siue sapia stabiluit. ecc. xv.
Priucipato sensati stabilis erit. sp̄e stulti interdū ad hora
p̄ncipat; carni. s; p̄ncipato eius nō ē stabilis. ecc. xv. vii.
Stultus ut luna uariatur. **Sen.** Stultū ē cui nichil const-
tat. nichil diu placet. Stultū qd; nō habent cupiūt. et qd;
habent fastidiūt. eccl. i. de sapiente. **Sen.** Quid est
sapia. semper idem uelle atq; nolle. nō pot; ei cuiq; sep

di. de. unū animabo uix saluatur una. Iste timor multos
ad ingressum inducit monastii et multos et multos iam
introducos. perseverare facit. Job. xxvi. Semp̄ q̄i tu
mētes super me flucto timui dñi. Cum flucto tumē
tes de sup̄ eminet: tūc mercatores ad nauis ex bona
tionē: in mare picūt ea que multis laboribz et expen
sis adquisierūt. Sic timor pp̄ue dāpnationis. bona tēp
ralia facit prohiberi. et monastium ingredi. Timor etiā
dñi piculi multos retinē in monastio est enī quasi clau
configens carnalē affectū. ne h̄ stimulatē. monachus
ad sc̄m̄ regrediatur. ips̄. Confige timore tuo carnes
meas. Et h̄ timor q̄dam pondus q̄no cōprimēdo retinē.
sic lapidum ponderositate. asseres in tectis domoz reti
nētur. ecc̄. xv. Timor dei super omnia se sup̄ posuit. ecc̄.
xxvii. Si nō in timore dñi instant̄ te tenueris cito s̄
ūtetur domus tua. Timor iste resistit timori noctūno
quo nouici solent uexari ne tantū inalescat ut mona
chus ad mūdū. qui totus in maligno posito ē rede
at. B. Domus ardet et ignisistat at ergo et tu mones
regredi. filio uidetur ēe perditionis qui est iam in loco
salutis et ad latum piculi regreditur. Jo. xvii. Nemo
perit ex eis nisi filio perditionis. talis uidetur amare
piculū. unde quid mirū si pereat? ecc̄. iii. Qui amat
piculum in illo p̄bit. C. Quartum ē spes. que ē q̄
quedam ancora suauis monachū. ne uehemētia tēp̄s
tatis adeo euellatur. et ad sc̄m̄ regrediatur. un̄. ad
eb̄. v. Dicit apostolo loquens de spe. quam sic anc
horam habemus anime tantā ac firmam. Aḡ. Noli ab
rūpi ab anchora ante q̄ nitres portū. fluctuat nauis
in anchoris. s̄ nō longe at̄ta picatur. conatur diabolo
deicere monachū in disidētiam. ul' desperationē contum
tate ul' emētia tēptationis ul' diuinitate claustralis
labors: s̄ diuinitati labors: obponenda est et̄nitas

86
incedis. **Ag.** Labor te teret. unde incedem diuituritas et
quodammodo facit leuis sustineat. maxime consuetudinis. quod diu-
tunitate sequitur. **S**apiens optima forma uniuersi elige-
da est. quam iocunda reddet consuetudo. quod male fers assuet-
ce ferri. **V**eremerie uel continuitati temptacionis resistit spes
domini adiutorii. **I**n ps. Dominus protector uite mee a quo tre-
pidabo. Dominus in circuitu populi sui quasi murus defendens eum.
Vehementia et temptacionis occasio est. ut facilius sustineat.
quia hoc facit ut gratia augeat. i. cor. vi. **F**idelis est deus qui
non permittet uos temptari super id quod potestis. sed faciet cum
temptacione prouentum ut possitis sustinere. fiducia. et hinc
est in suffragis sanctorum. et adiutorio fratrum. **E**t notandum
quod deus suos suos nuuat. secundum quod ipsi habent spem in eo.
S. **Q**uatenus in bonis domini fiducie pedem. i. porrexeris:
eatenus possidebis. tre. iii. **B**onus deus sperantibus in eu-
i pos. **S**perantem in domino media circumdabit. se. xvii. **B**is
uir qui confidit. subditur. et erit tanquam lignum quod planta-
tur iuxta aquas et non timebit cum uenit estus. s. estus
uehementis temptacionis. **Q**uintum est indicatio de qua
eccl. xviii. **E**t iudicium in populo honorificato. populus hono-
rificatus est. ille beatus populus: cuius dominus deus eius. In hoc populo
aliquis radicatur. cum expulso amore sancti introducitur.
Amor dei. sui et proximi. amor sancti expellit cum diuicia.
Delicie et mundi honores contempnuntur. **A**d contemptum
diuiciarum: pertinet uotum paupertatis. **A**d contemptum deli-
ciarum: uotum castitatis. **A**d contemptum honorum: humi-
litas obediencie. **N**on introducatur amor uerum: nisi prius ex-
puletur amor uanius. **A**ug. super eplam. jo. **S**i mundi
amor hinc: non est quo amor dei intret. i. io. ii. **N**olite
diligere mundum neque ea que in mundo sunt. **S**iquis diligit
mundum. non est karitas patris in eo. ii. dic glo. **U**ni-
cor: duos aduersarios amores non capit. **N**on habet mo-
nachus uiam stabilitatem: si cor adhuc habeat in mundo.

ecc. vi. Non permanebit in ea exors. q. s. e sine corde
cor suum habens alibi. Sapa. Ad ultime plantationes n
dabit radices altas. nec stabile firmamentum collocabit.
Adultine plantationes st. quibus loquit. Iaco. iii. dicit.
Adulti nescitis quia amicitia huius mundi inimica est deo.
quicunq; uoluit ee amicus huius scdi: inimicus dei constituit.
Amor dei amor scie societatis. amor pprie salutis. Multi
solent ualere ad stabilitate monachi. funiculis enim tplex
difficile rumpitur. ecc. iii. Amore saluatoris q; clavis
afixus debet ee monachi cruce religionis. qm clauo amo
ris nri pccio afixus fuit. xps cruce. q; clavis ferreis. sic
enim hostium sepulchri no potuit xpm tenere sic nec clau
ferrei xpm in cruce iunctu retinisset si clauo amoris
nri tenebatur ibi. sic amor ipis monachi in monastio
tenere debet. Amor etiam scie societatis: debet eum re
tinere. in ps. Ecce qm bonu et qm iudiu. et. c. pu.
xviii. Et qui unatur a fratre q; ciuitas firma. ecc. iii.
caelus. duo ee simul. qua unu. habent enim emolun
tum societatis sue. quia si uno ceciderit ab altero sulci
etur. ca. xviii. Vbi duo ul' tres congregati sunt i no
mine meo. ibi sum in medio eor quanto magis ubi st
quadraginta ul' plures. Amor pprie salutis debz mona
chum in monastio retinere. Iste amor ualde magnu in ho
mine debz ee cum in brutis animalibus tanto uideat ee.
q; amore salutis uidetur ee. q; ovis educta a natu lu
pini fugit. et canis si in aq. ceciderit natado ad litu
tendit. Item auis sagacit' cauet laqueu. et declinat
lapidis ictum. et si incidit laqueu ad sui liberatione
conatur. S. uidet hec ratione no posse in hoie. q; natu
pot' in uoluce. Ad idem moue debz amor qm temo ad
sanitate corporis. pro q; omnia parati sumo face. Ag. Cu
gaudio debet facere immortalis futurus. q; facit pro dife
renda morte mortuus. Ite ad idem icitare debet amor

qm dnm et angeli eius habet ad salutem nram.
 Misit deus filium suum in hunc mundum pro salute nra.
 .viii. venit filius hois saluare qd perierat. et gaudium
 est angelis dei super uno peccatore penitentia agente. Luc.
 .xv. et omnes st administratores sps in ministerium missi pp
 ter eos qui hereditate capiunt salutis. heb. 1. s. Dne qd
 est homo quia motuisti ei. et. c. deniq; mitis mitis ei
 unigenitum tuum inuitis spm tuum punitis uultu tuum et
 neqd ad opera nre sollicitudinis uaccet in celestibus et illos
 bnos sps ppt nos mitis in ministeriu.

Et

Sextum est occupatio honesta. s. in epla ad fratres d mo
 te dei. Omnia temptacionu et cogitacionu maloz et inutiliu
 sentina: est ocium. idem. Summa uicis malicia. e ocium. In
 bers monachus ocisus. qd totus e familia. aures esuri
 unt rumores. oculi aliqs nouitates. et sic de ceteris mbrs.
 vnde sic fames lupum facit exire nemore. sic fames o
 ciosi uniuersalis qnq; facit monachum. a monastio discedere.
 pu. xvi. Desideria occidit pigrum. nolunt qeq; manus
 eius operari. tota die concupiscit et desiderat. Gen. Sinc
 tate bonaru actu occupandi sumis quociens male ht in
 etia i paciens sui. occupatio honesta ad nera ht quadam
 spualem refectione in custodiendis eni madatis dei. e re
 tributio multa. sic in eoz transgressione e afflictio mul
 ta. opera uirtutu aiam reficiunt. unde ad uirtutes ptinet
 illud. psa. iii. panem nrm comedemus.

Et

Septimum est gra sps sci. vii. sap. vi. Legitur. de spu q
 est stabilis. heb. ult. Obtine e gra stabilire cor. sic tra si
 humor defuit in puluere redigitur. et auento dispergitur.
 et corpus cum sps ab eo receperit efficitur cinis. sic si gra
 sps sci defuit. monach' ad modum puluis. fit instabilis. in
 ps. Non sic impij no sic. s. tanq; puluis quem proicit ue
 tus. et c. Itē auferes spm eoz. et deficiet: et in puluere su
 um reuertetur. **S**tabilitati tria auferantur. s. remissa de

Et

census. contentioso discessus. vagus et curiosus dis-
curso. De quibus aliq̄ dicemus. et primo de remissi discē-
su. De malis q̄ facit remissio. Multū contraria ē posi-
to monachi. Dissipat enī bona. nutrit mala. Deo ab-
hominabile reddit. Hosti subdit. Angelos ofendit. pro-
ximo fraudem facit. Remissio bona dissipat dum i cho-
ta. et bene facta nō consumat. iam perfecta nō consu-
uat. **Pū. xviii.** Qui mollis ē et dissolutus. fr̄ ē sua opera dis-
sipantis. Mollis ē qui malo pene cedit. Nichil durū
ualens sustine. Dissolutus ē in amor̄ boni deficiat. qui
nullo amore ligatus est. ad opus boni quī in eo usq̄
ad consumationē perseueret. **C.** Homo remissus. si ma-
piat aliquid in principio aliquantulū strenue agit. De-
inde diminuendo p̄cedit. deuenit tandē ad nichilū.
ecc. xxii. Filia fatua i deminonice fiet. anima remissa
dī filia: p̄t̄ defectum uirilitatis seu uirtutis. fatua ū:
p̄t̄ defectum discretionis et p̄cedit diminuēdo cū debet
p̄cedere crescendo. **pū. iii.** Iustoz semita. quasi lux sp-
lendens p̄cedit et crescit usq̄ ad perfectum diem.
Remissus similis statue nabugodonosor. cuius cap̄ erat
ex auro optimo. pectus aut̄ et brachia de argento. p̄no-
uent̄ et femora ex ere. tibie aut̄ ferree. pedum aut̄. q̄-
dam pars ferrea. quedam fictilis. Diminutio remissi. o-
peratur bonoz penuriam sic augmētū robusti: bonorū
habundāciā. **pū. v.** Egestatem operata ē manus remis-
sa. manus aut̄ fortium diuicias parat. **ecc. xxi.** So-
gitatio uiri robusti semper in habundācia. omnis aut̄ pi-
ger. seper in egestate est. **C.** Remisso diu semiti d̄tra-
it. magnū dāpnū n̄lli facit semina s̄ n̄ra q̄q̄ boni feci-
mus. **B.** Modica semētis detractio: nō modicum detrim-
tum ē messis. **ij. cor. ix.** Qui parce seminat: parce et me-
tet. **C.** Remisso pondus diminuit. per q̄ eternā gl̄iā
s̄ fore trahendam nouit. **vnde seipm̄ decipit. ij. cor. iii.**

.ij. id. quod in presenti e montanum et leue tribulatois
nie supra modum ⁊ sublimitate etni glie ponda operat in
nob. **R**emissus uidetur secū medēt agere: s; crudelit
agit: de corona sua gemas subtrahit. **S**. Si pena nra crude
li miseratione minuit: paulatim gemis corona nra puat.

Remissio. dum pūmā fugit: incit. **J**ob. vi. Qui timet
pūnam. irruet super eum nix. **R**emissus fugiendo
umbriam: intollerabiliū maloz incidit miseriā. Vere bona
et uere mala s; futūe uite. **S**ap. v. Transierūt omnia il
la tanq; umbra. **R**emissio mala nūto: scdm illud
pū. xxij. Per agrum pign hōis transiui. et per uinea
stulti uiri. et ecce totum repleuerāt urtice. opuerāt sup
ficiem eis spine. et macheria lapidum destructa erat.

Homo remisso. malis ipelletur. quia ab eo nō extir
pantur cum emi illa: in nob gratis onantur. si eoz ex
tirpacio negligitur: bona suffocāt. et totum occupāt.
In epla. Ad fratres de mōte dei. hec est maledictio ade
ut in tra laboris nri. et in agro. ul' cordis. ul' corporis.
ul' noxia. ul' in utilia. gratuito pasu supueniāt utilia
ul' neccia cum labore. **I**tem in homine remisso. mala
multiplicatur. dum bona negligitur. q; si fieret occu
pando locum: mala uitare phiberēt. prima bona uirtu
tem habent resistendi malis. scdm illud. ecc. iii. **I**g
nem ardentē extingit aq; et elemosina resistit pccis.

Remissio deo abominabilem reddit. scdm illud.
Apca. iii. **U**tmā frigida es aut calida. s; quia tepida
es. incipiam te euomere ex ore meo sic cito receptus
in corpore humano. aliquādo ob defectū caloris natum
lis euomitur sic de corpore mistico q; e ecclā. cuius cor
poris capud e xps. **A**liquādo feruore tepescente aliq; s;
expellitur dum ul' in mortale pccm pccipitāt. ul' per apos
talam aut excommunicationē a consorcio scōz separatur.
Sic accidit cuidam monacho antico. qui cum eet tan

te perfectionis. ut per angelum mitterent ei panes a deo quibus
uescebatur: recepta paruula negligentia incepit tepescere
et paulatim tantum cunctis tepiditas quae tandem apostatam.

Diaabolus primo temptat. flectit per remissionem. et post
presumit frangere per dignam deiectionem. **S**en. Arcu

frangit nitens. **A**um remissio per uiam remissionis: inprop
tibiliter frangitur animo. **R**emissio. hosti subdit.

secundum illud. ps. xii. **N**anus fortium diabitur. quae autem re
missa est tributa fuerit. **H**ostes hominis remissi singulis
diebus aliquando adquirunt super eum. et sic in diuina futuram
eum ponit. caro uero inuenit super eum mala consuetudi
nem. ut non contenta illis qui sunt necessitatis propter consuetudi
nem quam debitum petat ea quae sunt superfluae uoluptatis. **M**unda

etiam aduenit super eum mala consuetudinem uolens ut
maiores expensas faciat. tam pro pascendo caelo alieno.
quam pro pascendo ueteris proprio. **D**iaabolus malicie suggestor.

primo persuadet. ut de proximo male sentiat. deinde ut
malum eius cupiat. post procedit ad maliciam operis su
adens ut scilicet proximo noceat. **R**esistendum ergo est dia
bulo non cedendum. **I**a. iii. **R**esistite diabolo et fugiet a
uobis. eph. iii. **N**olite locum dare diabolo. id est cessando a
bono opere. non cessit christus diabolo temptanti. **S**. iii. **N**on
cessit petrus carnalium sapientiae et amarae passionem eius impe
dare uolenti. **S**. vii. **I**nno die. **V**ade post me satanas. **S**

condamniatus in es quia non sapis ea quae dei sunt. non cessit **J**udeorum
descensionem de cruce suadenti. **S**. xvii. **S**i rex iste est

descendat nunc de cruce et credimus ei. **N**on cedit princeps
huius mundi hosti suo. **I**nno in terminis terrarum
suarum munitiones constituit nec passum pedis in terris
suis hostes usurpare permittit. **H**omo remissus. semper habet
pugnae. et nunquam uictoriae. nec permissam uictoriae licentiam.

Apo. **D**iaabolus in manu absconditum. **H**omo remissus est sicut
homo auarus qui non minus quam largus expendit et

tam gra quam intendit. no ad quunt. Remissus q mino
ht in feruore. ht plus impugne diuititate tu no erapit me
toriam. quia no extirpat uicia. nec consolatonē ht. Que
post triumphū de diabolo solet hu. sic postq saluator
uincit teptatorē. accesserūt angli: et ministrabāte. **Am.**

Remissio anglos offendit. quia sic de feruore.
et profectu nro letantur. de remissione et defectu nro of
tenditur. lu. xv. Gaudiu est anglis dei super uno pra
tore pnam agente. gaudent cum pna ab alico in choa
tur. gaudet cum in ea perseuerat. Offenditur uo. cum
bonum inchoatum. ante confirmatonē uictorie remissioi
uicio deseritur. **S.** putas placatos habebis anglos i iu
dicio. quos tanto. et tam spato uis pnam gaudio.

Remissio proximo fraudem facit. cum quo iugum dei
portatur cum eni ab uno collu iugo subtrahit. Alter iugi
honere opumitur. q subtracto multu displicet deo et scis
eius. heb. xi. Si subtrahit se no placebit aie mee. et sub
ditur. no aut nos sumo subtractionis filij in pditione.
Qui subtrahit se in labore suu subtrahetur a pceptione
premi. Vnusquisq enim mercedem ppriam accipiet scdm
sui labore. i. cor. iii. Spe mercedis dei portanda e gntas la
boris. Aug. Labor te tict. uide mercedem. gen penult. Isacar
asimus fortis accum te terminos. uidit requiem qd ee bo
na et tra qd obtuna. et subposuit humum ad portandū.
Multum timedo e descensu illi. qui suadente spu sco. As
tensiones in corde suo disposuit qui spu sco detenti sibi. in
monte salui te fac. consensum prebuit et ppositu cordis
et professione firmavit. Descensu talis ruina e. pu. xv.
Ruina est homini deuotare scos. i. deuoto suo honorate sco
et post uota retractare. Descensu iste: conuenit descendet
tibi in lacum. Diabolo z asimulat qui interpretat descēs
sum fluens qui saluatori suast. ut miter se deorsu. **Am.**
Am. Descensu isto descendit monachus ad iherlm iherico.

et incidit in lationes infernales. **I**q̄m uulnatur et spolia-
tur. comitēdo mala culpe. **D**um priuat' bonis gr̄e. **D**ū
monachus in statu sublimi quem professo est stat firm'
scdm illud. ij. tercia. ij. fratres state et tenete tradiciōes
q̄s didicistis: ip̄e manet in iherosolimis. pacem pectoris habens
in te: et pacem eternitatis in c̄m expectatōe. per remissi-
onem descendit in iherico dum par et quies mētis ab
eo nutitur: et stultus factus ut luna mutat'. **De reditu**

Norandum ē ergo q̄ dupliciter con **monachoz ad sch.**
tingit aliquem discedere a monastio i quo **in.**
professione amisit. s. ad sc̄m redeundo. ul' ad aliud mo-
nastium transeundo. **Sequitur de contencioso discessu.**

De primo discessu patet q̄ multū sit cauēdo cum nō
possit ēē nisi malo quia qui se a monastio discedit: ad
discedit et discedendo pit. **Aug.** in libro soli loq̄r. **D**eus
a quo exire emori ē. in quē redire remisscē. in h̄itate ui-
uere. **D**'s quem reliquere h̄c ē q̄ p̄re. **I**ste descensio nil
tūm h̄t confusionis. **Je. xvij.** **D**ne om̄s qui te derelin-
quūt confundētur. **C.** Confusione dignus ē qui eū
deserit. timore mali: cum quo nichil mali potest heri.
ecc. viij. **Q**ui custodit preceptum: nō experietur q̄cqm
mali q̄ enī aliq̄ ēēt malū ei est bonū et utile. **D**ignus ē
z̄ confusione. qui aliq̄ bonū. illi bono p̄ponit quo h̄ito bonū
lētur. quo relicta nullū bonū retinet. **exo. xxxij.** **D**ixit d̄ns
moysi de se. **O**stendam t' om̄e bonū. om̄e bonū ostenditur
cui deus ostendit. **osee. viij.** **P**roiecit isrl' bonū. bonū ge-
neralit' proiecit: quia deo recedit. qm̄ sine deo. nulli ē
bene: cum quo nulli ē male. **Ag.** **T**ale bonū ē d̄s. ut ne-
mini eum deserenti bene sit. **ysa. iij.** **D**icite iusto quia
bene. **I**tem confusione dignus ē qui eum relinquit.
per quem subsistit. quia etiā relicto abene faciendo nō
desistit. **deut. xxxij.** **D**eū qui te genuit dereliquisti. **c.**
ecc. xv. ij. **I**n gratia sensu derelinquid libertatē. d̄ns so-

90

lem suum facit oriri super bonos et malos et pluit super
iustos et iniustos. **Ps. v.** Ipse benignus est super ingratos. **Iu.**
vi. **I**tem confusione dignus est qui pro pessimo domino.
s. diabolo obtinui relinquit. et quia obtinui est. si enim
Iesus dominus esset. ut derelinquentibus se tam cito vindictam su-
meret non sic a multis deferret. **Maxime** in futuro confi-
dentur relinquentes dominum. quando toti mundo manifestum erit. quod
ipsi sunt qui dixerunt deo recede a nobis. **Job. xxi.** Cum dominus
reddet eis iuxta illis. discedite a me qui operamini in-
iquitatem. **Ps. vii.** eiusdem. **xxv.** Discedite a me maledicti.
in ignem eternum. et c. **Discessus** iste multum prouocat dei in-
dignationem. nec mirum si deus maiestatis indignatur. cum
iustis iudicibus ei fuisse dedignatur. solent magnum deum relin-
quere aliquos de famulis suis. non famuli eos. **Deus** uero
nullum relinquit de fumentibus sibi: nisi prius derelinquat
ab eo. **Ag.** **D**ne nemo te amittit. nisi qui dimittit. **Ag.**
magnitudo diuine indignationis in apostatis aliquando of-
tendere per magnitudinem miserie quam ipsi in mundo afflig-
untur. **Je. xlii.** conflabit indignatio mea super uos cum
ingressi fueritis egyptum. **Je. xlii.** conflabitur indignatio
mea. **N**olite nutare in egyptum. monachus rediens
ad seculum mittat in egyptum. s. in tenebras. **7 Aug.**
tam quia uel in tenebris est. ignorando periculum suum uel si
agnoscit illud est in angustia et dolore. **ecc. i.** Qui ad-
didit scienciam. addidit et dolorem. **monacho** pro dei quod dominus
fletus ciuitatis iherusalem. **Si** agnouisses et tu. suple fletes
Iu. xix. **F**leuit dominus lazarum mortuum ad uitam reuocatum
dominus. **jo. xi.** **S**uper monachum in deo mortuum si ad seculum
reueratur est plorandum. peius est eligendum monacho mo-
rtui in monasterio. quam uiuere in seculo. **Quia** manus est periculum
inueniendi male. quam cito moriendi eius est dicit. **illud. m.**
x. n. non egrediar si hic moriar. **monachi** apostate. **S**
artores instructuose bis mortue. de quibus legit. **icamo**

ē in de. mūdo aliquis mortē. cum relinquit claustrū. seu uti-
 litatem vite qua uiuit sc̄o amittit in egressu monastii. si-
 uetum nō uite q̄ deo uiuit in religione amittit in egressu.
 unde simplicit̄ est inutilis. scdm illud. p̄. vi. homo a-
 postata uir inutilis. discedens a monastio. limites cam-
 pi certaminis erit et fugit. unde iam diabolus aliquādo
 uideatur moācho p̄uale. tū non ē desperandum si in campo
 certaminis remansit. uictorē em̄ amictō superari sepe uidem̄.
 ecc̄. vi. Confide in deo et mane in loco tuo. facile ei ē in
 cœlis dei subito honorare pauperem. ecc̄. Si sp̄s potestatem
 habentis super te ascenderit. locum tuū ne dimiseris.
 Monachus apostata oīō pot̄ ēē hominibz uidetibz eum.
 tanq̄ ille qui diu mortis fuit. qui in sepulcro diu latuit
 maxime cum diabolus in eo appareat qui eum a mon-
 astio extrahit. qui eius ductor et rector existit. q̄si saul
 ap̄hitomista ut suscitaret ei samuelem. i. xx. xviii. et sau-
 lus. Apparuit ei diabolus in specie samuelis. Similit̄ fac̄
 in monachis apostatis. ip̄i s̄ similes habentibz demonia.
 de quibz legitur. s̄. viii. Quod erierit de monumentis
 seminum. ita ut nemo p̄stet transire per uia illi. mo-
 nachus ad sc̄m rediens contempto dei consilio. in cō-
 silio impiorū abūt ad piclīm. a quo dei gr̄a medit̄ eum
 liberant. p̄. i. Desperistis om̄e consilii. et. c̄. Ego
 q̄z munitu n̄o ridebo. ip̄m sp̄e maligno alecto. salutis
 reducit ad locum ad quem. s̄. sp̄e sancto eum p̄us de-
 duxit. Jugum xp̄i suauē abicit. s̄. uigo diaboli ferreo et
 importabili se subicit. osee. vii. Reuēsi sūt ut eēt absq̄
 uigo. ip̄e funē anteū obediētie rupit. set funē peccati se
 ligauit. et tradidit diabolo ligatum. eodem fune i ferū
 li paribulo suspendendū. p̄. v. Iniquitates sue capiūt
 ip̄m. funibz peccorū suorū eiusq̄ cōstringit.

Notandū q̄ si monastii tene ordinatū ē n̄o. consi-
 lendum ē illi qui i eo fecit professionē ad aliud tran-

... monasterium. p[ro]p[ri]e t[ame]n no[n] h[ab]ent i[n] t[er]ra s[an]c[t]a
f[aci]t. s[ed] v[er]o. **V**eritasque in quibus dicitur sic h[ab]ere p[ro]p[ri]etatem
luc. v. p[ro]p[ri]etateque domi[m] q[ui]busq[ue] h[ab]ent
et t[er]re no[n] erant. **N**olite dicitur a t[em]p[or]e
n[ost]ro. Ne t[er]ra d[omi]ni se de levitate no[n] d[omi]ni est. ut h[ab]ere
s[un]t o[mn]ia eis securitatem f[aci]ent[ur]. **U**terq[ue] t[ame]n
e[st] monach[us] t[ran]s[e]n[n]do a monast[er]io ad m[on]ast[er]ium
levitate no[n] dicitur. et eis qui eu[m] d[omi]ni p[ro]p[ri]etate
f[aci]erit. p[ro]p[ri]etate m[on]ast[er]ii d[omi]ni d[omi]ni. **S**i uero m[on]ast[er]ium
s[un]t no[n] tene e[st] ordinat[i]o. nec spes h[ab]ere q[uo]d qu[on]iam
f[aci]tione p[ro]missa s[un]t d[omi]ni f[aci]tione co[n]sult[ur] s[un]t m[on]ast[er]io
ut co[n]sult[ur] ad aliud m[on]ast[er]ium tene ordinat[i]o. **S**e[n]t
ep[iscop]is m[on]ast[er]io co[m]m[un]e. s[ed] eti[am] m[on]ast[er]io eligere s[un]t d[omi]ni
lucum debent. t[ame]n t[ame]n s[un]t que eligere co[m]m[un]e. **V**eritas
de p[ro]p[ri]etate et dispensat[i]o[n]e. **S**i quis in q[ui]bus s[un]t
e[st] p[ro]p[ri]etate et m[on]ast[er]io h[ab]ere co[n]sult[ur] m[on]ast[er]io
co[n]sult[ur] et o[mn]ia t[ame]n s[un]t m[on]ast[er]io o[mn]ia s[un]t
necesse. dicit s[un]t h[ab]ere m[on]ast[er]io d[omi]ni p[ro]p[ri]etate
deo ad s[un]t aliam ubi no[n] impediat h[ab]ere redire no
ta s[un]t. que dicitur h[ab]ere s[un]t ubi co[n]sult[ur] m[on]ast[er]io
p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate. **A**ntes dicitur co[n]sult[ur] co[n]sult[ur] o[mn]ia
d[omi]ni m[on]ast[er]io s[un]t p[ro]p[ri]etate m[on]ast[er]io co[n]sult[ur] nec ac
t[ame]n quidam dicitur m[on]ast[er]io s[un]t sine h[ab]ere s[un]t egredia
t[ame]n s[un]t alit[er]. **V**eritasque co[n]sult[ur] m[on]ast[er]io s[un]t
ad m[on]ast[er]io m[on]ast[er]io p[ro]p[ri]etate dicitur p[ro]p[ri]etate in d[omi]ni
co[n]sult[ur] m[on]ast[er]io mag[is] m[on]ast[er]io s[un]t t[ame]n co[n]sult[ur] m[on]ast[er]io
co[n]sult[ur] s[un]t s[un]t s[un]t m[on]ast[er]io co[n]sult[ur] m[on]ast[er]io
t[ame]n. **C**o[n]sult[ur] p[ro]p[ri]etate m[on]ast[er]io p[ro]p[ri]etate dicitur de
t[ame]n quia t[ame]n co[n]sult[ur] s[un]t m[on]ast[er]io no[n] e[st] t[ame]n s[un]t
e[st] h[ab]ere p[ro]p[ri]etate m[on]ast[er]io p[ro]p[ri]etate. **V**eritasque s[un]t s[un]t
t[ame]n co[n]sult[ur] m[on]ast[er]io co[n]sult[ur] m[on]ast[er]io s[un]t p[ro]p[ri]etate
t[ame]n co[n]sult[ur] m[on]ast[er]io co[n]sult[ur] m[on]ast[er]io s[un]t p[ro]p[ri]etate
t[ame]n s[un]t p[ro]p[ri]etate. **V**eritasque no[n] m[on]ast[er]io s[un]t co[n]sult[ur] m[on]ast[er]io

Idem dicitur sic voluit dicitur
m[on]ast[er]io s[un]t no[n] t[ame]n
et d[omi]no

3

3

et institutionibus ad nrm ordinem pernoctasse. pulsasse intus
se. qui h' agentes suis scandala relinquunt. et nobis
nichilominus attulerunt. dum quantum illos temeraria sua dis
cessione tantum nos conturbat sua infamia conuulsione
et quam superbe spreuerit qd tenebat et temere presuisse
runt. q' no' ualebant. digno ds exitu reperfecit ignauas
quia impudent' deseruerunt. q' impudenter arripuerunt et
turpiter redierunt. ad id qd leuiter deseruerunt. **E**t no
tandum qd multum timendum e' hoi in monastium disso
lutum intrare ul' si iam intrauit ibi remane. Sic modic
um boni si multo uino corrupto admisceatur tam cito
corripitur. Sic ille qui bonus est. si intret monastium
dissolutum ibi malus efficit. Sapiens. sinceru uas ubi
quocumq' i fudis accessit. qui h't dolu uino corrupto se
impleno. no' curat uino bono illd' implere. S; prius in
tendit ad hec ut uino corrupto euacuetur. q' ut bono u
ino impleatur. Sic nitetur ee intendendi euacuatozem
monastioz dissolutoz ul' multos de monachis illis. in
diuisis monastis bene ordinatis collocado. ul' ingressu
illorum monastioz ac tempore claudendo. ut postea
multitudo bonoz simil' possit introduci. Sic modic' fer
men. totam massam corrumpit ita in uiciu alit' alter
tradimo. quom' ad salutem reuocari possunt. quos neo
retinere p'ls impellit. i. cor. v. Corruptio moris bonos collo
quia mala. et semp opera praua. Sen. s uictor delicato
paulati enervat. et emoluit maligno comes quamuis
cadendo et sumptu rubigine suau astringit. ecc. viii. **A**
tetigerit piscem inquinabit ab ea. et qui communicauit
sup'bo induet sup'bium. ecotario. di. ecc. viii. Discede
ab iniquo. et deficient mala abste. eiusde. xxxiii. Cu
uino sco asidus esto quicunq' cognouit habere timore di.
S. Cum illis uisare qui te meliore facturi st. illos et
admitte. quos tu meliores potes face. qui p'ctm mundi

mala seruare ee fugenda.

92

nult fugere nō debz cum malis participare ne contingat
eum peunita perire. gen. xviii. Dixerūt angeli ad loth.
Surge ne et tu per eas pariter in scele re ciuitatis. Num
xvi. Recedite a tabernaculis pccoz. et nolite tangere que
ad eos ptinet. ne inuoluamini in pccis eoz. i. xx. xv. Dis
cede ab amalech ne inuoluam te cum eo. Amalech si
gnat inimicos dei. terram lingentes. qui ipi forti dul
cedini pponit. gutas modicas delectationis quas inue
niūt in creaturis. Interpretat̄ enī amalech. ppls in
gens. a talibz recedere debet qui desiderii salutis habet
ne fiat socius eoz pnis in culpa. et postea in pena.
Qui sibi inatum uult placare. nō debz se conuigere. hi
is qui ei displicent. s; illis qui ei placent. ita ut placā
dum eum inuenit. **V**nus qui ē in congregatōe cui dñs
natus est. aliquñ ē occasio ut deus congregatōi nascatur.
et puniat eam. **J**osue. vi. nō ero ultra uobcū donec cō
tatis eum qui huius in di scelis reus ē multomaḡ q̄
dñs natus ē congregatōi. occasio poterit ēē qđ occasio of
fendatur aliqui eis morat̄ amator pprie salutis. locum
debet sibi eligere ut saluator maneat. non ubi satana
sedeat. hitaz saluator in societate bonoz. sed illd. **S.**
xviii. **V**bi duo ul' tres congregati fiunt in nomine meo sibi
sum in medio eoz. **S**edes satane ē in societate maloz.
qui nō sūt salutis adiutores. s; aduersarij et impeditores.
Apx. ij. **S**cio ū habitas ubi sedes ē sathane. **S**ic mil
tum ualet adhuc quod aliqs preualeat inimico adiu
torum societatis illud. pñ. xviii. frat̄ qui inuat̄ a frē
quasi ciuitas firma. abnucio necumētū societatis i fir
mis. **Q**ui uult ad salutem puenire. nō debet locum
pestilencie eligere. multū enim impedit sanationē loci
corruptio. **S**en. indubitant̄ ualet aliquid ad corripen
dum in gorē regio. ecc. xii. **Q**uis meditabit̄. qui conu
tatur uro inico et obuolutus est in pccis eius. **Q**ui

fm illd. luc. Quē qritat
uquēre cū mortuis.

Quult uere ad scim iacobum non ponit se in societate eoz
qui uentum uadit nulla eni societas aliquē ducit quo n
uadit. sic qui uult uere ad paradysum nō debet ponē se i
societate que uadit ad inferni. pū. i. **F**ili mi neambu
les cum eis. pedes eni eoz ad malū currūt. noluit iacob
habere esau socum icūis sui. gener. xxviii. **N**on ē secu
rum agnum eē cum lupo. eccl. xiii. **S**ic comunicab luy
cum agno aliqñ. **S**ic peccor multo. non est inuētis hūare
cum mortuis. **S**ic ille qui uiuit ul uiuere cupit uitā gie
non debet manē cum illis qui mortui sūt morte culpe sed
ad uiuētēs transire. **C**arbo mortuus si ponatur cum uiuū
accenditur. sic ille qui malus ē occasione bone societatis
aliquādo bonus efficiatur. pū. xiii. **Q**ui cum sapientibz gra
uatur sapiens erit.

Qui adeo displicet ut ei modicum displicere faciat.
vñ. de monacho uago et curiose discurrente potest
dici illud. se. xiiii. **D**ilexit mouere pedes suos et non
quiescit. et dño non placuit. **M**onachos gronagos.
dicit bñs benedictus. p cap. **R**egule per omnia dteriores sa
rabans ipi sūt diaboli imitatores in cuius psona dñs iob. i.
Circumiam tiam et perambulauit eam. ipi etiam sūt parua
pōt in uedictōnis. cum gen. iii. hñtes capd. i. cor tiam
uñ. pñs. trepidauerūt timore ubi nō erat timor. presētia
māle que non sūt uera mala sūt quasi umbra futuror ma
lorum. asperrant claustrū formidites et fugientes. ipi sūt
uagi et profugy. et abis qui eis occurrūt. dum discurret
dūm dñs dñs honoribz occiditur. dum iordinate ab eis
ulla concupiscunt. sūt dñs capm dño. eis uagus et pro
fugus super eam. omnis igitur qui inuenit me occidet me.
ipī in omni sūt sicut errantia quibz caligo tenebrarū obserua
ta est in cūm. de quibz legitur. cano. uide. fidem uo ista
errantia aliquādo sūt sicut errantia. postq̄ eni discurre
nt per multum dñs mōris afflicuerūt. et aspitas uñ

gionis eis in disuetudine uenit. redeuntes ad claustru. claus-
 tralis uite asperitatem sustinere no possunt. et apostate fiunt.
 de casu stellaru leguntur. **S**at. xxiii. et cadunt stelle d' celo.
 et apc. vii. stelle ceciderunt super terram. sic ficiis emittit gr
 ossos suos. cum auento magno mouetur stella de celo ca-
 dit. cum monachus celestem conuolatione deserens ad secl
 redit. Abel. Abel egresso in agrum cecidit e. gen. iii. sic cl
 australis incens cum a claustro in mundu egreditur. mor-
 te culpe occiditur. **C**oruus ab archa egresso. de archa no
 est reuersus. gen. vii. eadem ibi em e illis. Sic aliquando
 monachus de monastio exiens per mundu discursus amo-
 re carnalium delictor capitur et retinetur. **E**gretta
 diua filia iacob curiose ut uideret mulieres regionis illia
 npta est et corrupta. gener. xxxiii. **A**na ratione sero
 infirmi significat claustrale mentis infirmit. qui d' clau-
 stro egrediens. dum mundi concupisibilia curiose consi-
 denit amore eorum rapitur et corripit. **S**eni dum
 mansit in ihlm uixit postq ad ministrato ne quam ab-
 iecit obtinuit occasione eius per mundu discursus mor-
 tem culpe incurrit. **P**iscis extra aqua ^{police} **P**iscis extra aqua
 .1. **C**onpurescent pisces sine aqua. mouetur in ter-
 ra. sic monach' extra claustru moram faciens facile corru-
 pitur. in egressu a claustro aquam in sanguine uicinat un
 no miru si pisces occidantur. **D**um monachus e in claustru
 bene ordinato he uerba sacre scriptur. que ad modu aq-
 uam mudat s illud. 1o. xv. **V**os mundi estis pp fmonem
 quem locuto sum uob. et in hys aliquis conuersat' cum
 uero discursu per mundu he uerba scilicet que ad modu
 sanguinis inquinat corripit mores bonos colloquia
 praua. i. cor. xv. **C**laustrales mundo familiares. sunt
 sic aues ciuitatis que de facili capiuntur. **C**laustrale
 redit dñs exempli no immiscendo se mudo. illis. xl. diebus
 in quibus aplis se ipm unum prebuit post passionem sua

aphis aliquando apparens. mudo tū se immiscere uolens. statim
enī saluatoris. illoꝝ dierum in quibꝫ nec miscuit se mudo
nec scdm̄ humanitate fuit in celo signatam statim claus
traliū qui quasi mūdū s̄ inter mūdum et celum. nec enī re
liquerit scdm̄ adhuc tū p̄gnatur nec pueniūt ad celum.
Non sufficit monacho mūdum reliquisse. ymo oportet ut
eius obliuiscatur. s̄ illd̄. phi. iij. que retro s̄ obliat ea q̄
p̄nom s̄ extendens me ipm̄. Jos. Expediit ei ut mūdū
fugiat ne ei ad memoriam redeat. dd̄. Ecce elongamū fu
giens et. c. Jos. Quid tibi uidere ea necesse ē. quorū
contēptu monachus ēē cepisti. S̄ nō licet intueri qd̄
nō licet concupiscere. Sen. in eplis. Ut animū possis cō
tinere. primo corpus tuū fugam siste. deinde continuata
remedia. plurimū possūt interūpendi nō ē que et uite
p̄nas obliuio siue dei discere oculos siue aures assuescere
se moribꝫ iūbis quocūqꝫ processerit in ip̄o transitu que
remouēt cupiditates tuas sibi occurrēt. qui deponē mult
desideriū omnium rex quarū cupiditate flagrant. ⁊ oculos
et aures ab eis que reliquid aūtāt. et fugiendū ē mo
nacho mūdo. **P**rimo quia ē immūdo. nū qui eum
amplectūtur inquinātur. Aug. sup. 10. Si delectat te
mūdo sp̄nis ēē mūdo. Itē. Aug. O mūde immūde. quid
strepis quid aūtate conaris. ecc. viij. Qui tetigerit picē
inquinabit̄ ab ea. **S**cdo quia est q̄i uiscerū unde illa
queat hominē. Sen. Quisquis n̄m̄ agere ualet ista
uiscerata beneficia deuter capi uelle uidetur. qui bonis
uisceratis ascendit. Item in rete diaboli sciens et uolēs
ponit. Job. xvij. immisit in rete pedem suū et in macu
lis illius ambulat. Sap. viij. Creature in odū homi
nū fecē s̄ et in tēptationē anime hominū et miscerū
lam pedibꝫ insipientiū. mudo uallīs sibiris ē h̄atēs
multos p̄u. teos bituminis. gen. iij. **T**ertio q̄
crusis naufragandi plenus amas. scdm̄. absorbit te

amatores suos necare nouit nō portare. **Q**uarto
 quia latibulum latronū ē. spoliari uelle uidetur. qui sci
 ens et uolens uadit in uia in qua frequēter spoliatus ē.
 homo discedens ab iherlm in ierico. per q̄ figurat̄ mūdū
 spoliatus. lu. x. **M**onachus transitum per desertū mū
 di ad terram uiuētū que p̄missa ē contēpnētibz terram.
 morientū ad impū dñi. p̄fisci debet et ad impū eius
 figere tabernaculū sic legitur fecisse filiū isrl. nu. ix.
Quietē debz habere in desiderio. discursum si necesse
 est p̄ obediā in paciā. p̄ eo. **M**onachum se eē nō loq̄ndo
 et discurrendo s; tacendo et sedendo quisq; nouit. **C**um
 artem discere uellz quom̄ monachus fieret. facta ē uox
 dicens. artem. fuge tace quiesce. h̄ enī s̄ indices nō pec
 candi. **S**se quiētū signū ordinatōnis. **S**ena p̄mū ar
 gumētū mētis cōposite existimo posse consistē et secum
 morari. **A**ḡ in. li. cōfes. **M**inus ordinata aut̄ quiescunt.
Hoc est unū de mirabilibz in uita religionis qd̄ quiescē
 do in celum uelocissime tendit. **V**ita religionis ē meta
 iherlm celestē salū habens iter. ad uitam quietam mon
 nos apls uerbo et exemplo. i. thes. iii. **R**ogamus uos
 fratres ut operam detis ut quieti sitis. 2 thes. iii. **N**esci
 tis quemadmodū oportet imitari nos qm̄ nō inquieti
 fuīmo inter uos. maxime oportet nouicios eē quietos
 et nō cito egredi de monastio. **S**en. **S**ubducenda ē p̄
 tenarimo et pat̄ tenar recti. **E**ro. ii. **L**egitur de p̄ mo
 ysi quod uidit elegantem eum abscondit. **S**apiens n̄
 tendi hāc legem fecit ut maiora aialia uisceribz parē
 tum diuisi continētur. **S**ic multū ualet ad hoc qd̄ mo
 nachus multum proficiat ut in claustrō multū morato
 fuit ante q̄ euagetur.

quid debet monacho agere

Dicto de stabilitate. **D**icendum ē. de mox professiōe
 que scdō lato ponit̄ in professiōe monachoz qui
 ad partem professiōis monachus preuaricator existit.

qui in claustris sciant non regulariter uiuunt. Non sufficit
monacho mutare locum. contemptibilem assidue habitum
deferre consuevit altam. coronam latam nisi hec mox conuer-
sio comitetur. umbra enim religionis sine ista non intas.
¶ **B.** Corporis conuersio sola fuit: erit mala. Forma siquidem
conuersionis est ista. non intas uacillam uirtute generis
speciem pietatis. Ingressi monasterium necesse est spiritum
sanctum ad eum cuius operante ipse mutetur in uirum altum ut possit
dicere illud gal. ii. uiuo ego iam non ego uiuit uero
in me christus qui prius inuebat scilicet: iam debet uiuere deo.
¶ **San. vii.** Ego dilecto meo et ad me conuersio eius. Libet
debe quis conuerti ad deum ut conuertatur ad ipsum. ut et ipse
sit dei. et deus ipse. ¶ **San. ii.** Dilectus meus in. et ego ipse
meum in. pars mea dominus et. c. ps. Deus cordis mei et pars
mea deus in eternum. ¶ **E.** Et notandum quod ad perfectam mo-
ri conuersionem requiritur ut fiat conuersio intus et extus.
Intus dupliciter quantum ad intellectum. et quantum ad effectum.
Quantum ad intellectum: ut cogitationes male a corde
repellantur. si illud ysa. i. auferte malum cogitationum uirum
ab oculis meis. Sap. i. peruerse cogitationes separant a deo.
item ut sic prius cogitabat quomodo placeret mundo. nunc
cogitet quomodo placeat deo hec est bonum studium quod deus
a monacho requirit. se. xxxv. Conuersionem uniusquisque
a malis suis pessima. bona facite studia uirum. quantum ad effectum.
oportet conuersionem fieri ut monachus malis que in mundo ha-
buerat operariatur. bonis uero huius mundi per amorem non in-
quinetur. iaco. i. Religo mundi et immaculata apud deum
et patrem hoc est uisitare pupillos et uiduas in tribulatio-
ne eorum. saltem merere eis operariendo. hec est se immaculatum
custodire ab hoc seculo. Item ad conuersionem effectum pertinet ut
monachus secundum deum diligat metuat tristetur. gaudeat. ¶ **Bn.**
scilicet sciant quid diligant quid metuant gaudeant an-
ticipari. et sub habitu religionis. animi scilicet sub

p̄amis comissionis inuenies corperisum. et subdit comi
 tatur amor tuus ut omnino nichil diligas n̄ deū. **Am̄** cre p̄
 deum comitatur ⁊ tuus timor. ad ip̄m. quia p̄uersus est
 om̄is timor q̄ metuis aliquis preter eum et nō p̄pter eū.
Sic et gaudium et tuū tristitia eque comitāt ad ip̄m. h̄
 aut̄ ita fiat: ut nō nisi sc̄m eum doleas. aut letis exē
 mo. oportet super comissionē maxime quantū ad locuti
 onem. **Ja. 1.** Siquis putat se religiosum eē nō refrenās
 linguam suam. s; seducens cor suū. h̄mo uana est reli
 gio. ualens plurimū ancedit multū inuēti m̄tis om̄iū.
 s; detrahendo mordent. loquela ostendit. quod sunt lupi
 impates intrinsecy. **Ec̄. xxvi.** Loquela tua manifestū re
 facit. **Comissionē** quantū ad loquelā multū noluit si
 bis b̄ndct̄. **vn.** **Caplo** regule dicens. **Se** ueritates n̄ ca
 oia uerba et risum mouētia et̄na clausura dāpnans i oib̄
 locis. et ad tale eloq̄m discipulū ap̄re os non p̄mittit.
eph. iii. om̄is sermo malus ex ore ūro nō procedat. s; si q̄s
 bonus est ad h̄dificatōnē fidei qui det gr̄am audientib̄.
Oportet comissionē monacho fieri exteris. quantū ad sen
 sum coibitionē et motuum corporis moderatōnē ut in in
 cessu et in cetis motib̄ eius nichil fiat quod cuiusq̄
 offendat aspectum. s; qd̄ ip̄o deceat honestatem. **Ec̄. xxx.**
Amictus corporis et riso dencū et gressu hōis ^{am̄} **am̄**
xxviii. **Sepi** aures tuas sp̄ms et noli audire linguā ne
 quam et os tuo facito hostia et aurib̄ tuis. **Pla. xxxiii.**
Qui ambulat in iusticiis et loquitur iustitē qui proicit
 iustitē auariciā ex calūpnia et excutit manus suas ab
 om̄i mune. qui obturat aures suas ne audiat sangui
 nem. et claudit oculos suos ne uideat malū. **Iste** in op̄a
 sit habitabit. **Item** oportet fieri comissatōnē quantū ad bono
 rum operatōem. ut sic exhibuit mēbra sua fuisse in iudi
 cie et iniquitati ad iniquitatē ita exhibeat ea fuisse iustici
 in sanctificatione. **Ro. vi.** **Oportet** ⁊ fieri comissionē q̄ntū

ad consuetudinē. ii. s. fiat consuetudo contra consuetu-
dinē unde dī de nouicijs in epl'a ad fratres de monte dei
ut ad eruenđā fidem seuitis necessitatē et carnis sue
domare consuetudinē si atingat necessitatē sibi faciens
contra necessitatē. et consuetudinē q̄ consuetudinē.
affectum contra effectum. **S**ibi formans donec plenā
inatur accipe delectationē. q̄ delectationis sc̄i et carnis
sc̄m consilii apli saltem tantum eum delectet eum
carere: quantum delectabat prius eum h̄re. tantū delec-
tet eum de membris corporis sui seuitie iusticie in sc̄ifi-
cationē quantum delectabat eum prius fuisse inuidicie et
iniquitatis ad iniquitatē. **H** enim micu nouici incipientis
in statu suo. monachus debz face illd q̄ dixit dñs moy-
si. exo. iii. **S**olue inquit calciamenta de pedibus tuis. lo-
cus in quo eni stas terra sc̄a ē pedes quibus itur in infer-
nū ul' paradysum: actō s̄ interiorēs ul' exteriorēs. p cal-
ciamenta que de pellibus animalium mortuorū fiunt: intel-
liguntur exempla hominū sc̄larū quorū uita ē morte de-
torū. **C**alciamenta ergo soluntur de pedibus. cum mona-
chi seculares nō imitātur. s̄ uiros sp̄iales ut sancte ui-
uāt. sic terra sc̄a ē in q̄ ipi stant ne aliquando cū confusio-
ne sua audiāt reprobationē illam dñi. **ye. ii.** Ingressu
contaminastis terram m̄am. **S**ic monachi a ceteris hoibz se-
parātur loco: sic separato debet eē ab eis uiuēdi modus.
leui. ix. Separauit uos a ceteris pplis separate et uos mū-
dum de immūdo. eiusdē. **xvi.** **I**ustas consuetudinē t̄e in q̄
hibitas ut nō facietis. **N**on multū placet deo in mona-
cho h̄ito corporis. si desit h̄ito mētis. **so.** magna abusi-
cum māx cura ē ut corpus regularit̄ induatur. et q̄ re-
gulam anima nudam suis uestibz deficitur. **C**um tanto
studio tunica et cuculla corpori prouidetur ut cum deest
monach' nō putetur. **C**ui similit' pietas et humilitas
que s̄ sp̄ialia induimēta nō prouidetur. **J**acob uoluit

26

inconsolabiliter uidens tunicam filii sui quem estimabat
mortuum et ait. **T**unica filii mei est. fenum pessimum come
dit eum. bestia deuorauit ioseph sic si in diu cadere pos
set magnum dolorem habere. **V**idens hitum religionis i
eo qui morte culpe mortuus est. **I**n quibusdam monasteriis
hodie non inueniuntur in monachi sed monachorum simulacrum
inuentum simulacrum. et pelles caprarum loco dauid. i.
.x. xix. **S**imulacrum est corpus sine spiritu. **S**imulacrum est
monachus corpus habens in claustris et cor in mundo.
pelles caprarum sunt obseruatio corporalis uel superficialis.
Vidit petrus sola linteamina posita in sepulchro. **Luc.**
.xxiii. **S**epulchrum in quo corpus diu mortuum quiescit
est religio. corpus enim mysticum mundo mortuum debet. i.
quiescere. **S**ed in multis claustris inueniuntur linteami
na hita. scilicet regularis absque corpore diuino. parum prodest
monacho tonsura alta qui in se permittit carnalia uicia per
uulgare. quorum exparatio in capillorum abscissione signifi
catur. **io. ii.** **C**ircumcisio quidem prodest si legem obser
ues. parum tamen prodest monacho summitas capitis capillis
nudata. si ipse mente iniquitatis. uel uelamini temporalium diu
sibi abscondit. **ysa. lxix.** Iniquitates nostre diuiserunt inter
nos et deum nostram et peccata nostra absconderunt faciem eius
a nobis ne exaudiret. **tie. iii.** **O**b posuisti nihil tamen tamen
siret oratio. **M**onachi qui deferunt tonsuram et abitu absque
conuisione moris: uidetur incessanter in eorum deo non solo ore
uero totali corpore ipsi uel possunt dicere illud. **ysa. xxviii.**
Posuimus mandatum spiritum nostrum de confidit religione que
figuralis est et in eis significat falsitatem.

Posuimus mendacium spiritum nostrum. et mendacio protegemur.

[Faint, mirrored text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Incipiunt consuetudines cisterciensium sup exordium cistic

Nos cisterciensium prima huius ecclesie fuit **sis cenobii.**
 Antiquos successores huius stilo presentis monasterii.
 et ceteris quibus auctoritate. A quibus etiam perso
 nis quibusque temporibus cenobii. et terra in ea exor
 dium super scribitur: ut huius rei parata sinceram hinc una
 eius et locum et observantiam sic regule in eo a nob
 per dei gratiam meliorem amet. pro nob qui pondus die
 et electus in defesse sustinuerunt. In ara et ang
 ta ma q regula demonstrat usq ad exaltatione in desu
 dent: quatinus deposita carnis fatina in requie tempi
 terna feliciter pausent. **cap. i.** Exordium cistic
 cenobii **ii.** **Epistola ugonis legati. iii.** De reg al
 terciensium monachorum de molisino. et de aduentu eor.
 ad cisticum. et de monastio que incepunt. **iiii.** **De**
 modo locus ille in abbatiam fuerit. **v.** **De** motu
 menses aures d'p'm p'p' pro reditu rober' ab'is i'p'at'ia
 iunt. **vi.** **Epistola d'ni p'p' pro reditu ab'is. vii.** **De**
 curam legati de toto negocio molisincium. etq' cistic
 tum. **viii.** **De** condatione rober' ab'is. **ix.** **De**
 electione ab'is p'p'm ab'is cisticensis eccle. **x.** **De**
 privilegio romano. **xi.** **Epistola ab'is et benedicti car**
 dinalium. **xii.** **Epistola ugonis lug'dunensis. xiii.** **A**
 pistola epi cabilonensis. **xiiii.** **De** privilegio rom' curam.
xv. **De** iusticia monachorum cisterciensium. de molisino
 uenientia. **xvi.** **De** iusticia illor. **xvii.** **De** morte
 p'p'm ab'is. et promotione sedi. et de iusticia exleticia
 eor. **xviii.** **De** abbatibus. **Cplm primu. Exordium cistic**

Huius ab in incarnatione d'ni. **et. xv. v. sis cenobii.**
 Hic memorie robertus molisincis eccle. p'p'm
 magoneli fundate p'p'm. ab'is. et quibus cisterciensium
 nob' f'is. ad uenientia ugonis tunc ab'is. tunc
 gratiam ad lug'dunensis eccle. archiep'm uenientia.

suam sub custodia scē regule patris benedī se ordinatos
pollicentes. Et idēto ad hoc liberis exequendū ut eis et sui
iuniaminis apliceq; auctoritatis robur porrigeret. cōsta
te flagitantes. Quorum uotis legatus leme letanter
fauens: et tali eplā exordij fundamētū iec. **Eplā ugo**

Ugo lugdunensis archieps. 7 aplice **nis legati. n.:**
sedis legatus. Roberto molisimū albi. et frīb; cū
eo scdm regulam scī benedī deo fūne cupientib;. Notū
sit omīb; de scē matris ecclie profectu gaudētib;. nos et
quosdam filios uros molisimū cenobij fratres lugdunū
in nra presentia assistisse ac regule bñssimū bñdī q̄ il
luc usq; tepide ac negligent in eodem monastio teme
rariis arcio demceps atq; perfectio uelle in hēre profes
sus fuisse. Quod quia in lecto predicto plurib; impedi
entib; causis. cōstat adimpleri nō posse nos utriusq;
salutē uidelicet inde recedentium. atq; illuc remanētū
prouidentes. in locum alium quem nob; dnuna largi
tas designauit nos declinare ibiq; salubrio atq; salu
sa quiesca dño finalari uale diuina. fore. **Uob; ergo tē**
presentib; roberto albi. fratrib; quoq; alberico odoni
iobi. stephō. Metaldo et petro. s; et omīb; quos regu
larib;. et cōmuni consilio ub; scire decreuistis hęc scim
positum suare. et tūc consulumus. et ut in hoc perse
ueretis precipimus: et auctoritate aplice. p̄sigilli nri in
pressionem impetui confirmamus. De egressu cistie
cium monachorum demolitio et de aduētū eoz ad cist
tertium: et de monastio qd̄ incepunt. m.

Post hęc tali tanta ac ante dicto abbas et sui auct
toritate frīb; molisimū redierūt: et de illo religio
so frī collegio. scios uotum in regula hñtes elege
rūt: ita ut nri eos qui legato lugdunū fuerāt lecti.
et illos qui de cenobio uocati. v̄. 7 unus monachi ef
sent: talib; stipari comitari. ad hēra que cistimū di

cebatur alacritate tetenderit. **Q**ui locus in ep̄atu cabilonē
 si situs et p̄nemons spinarūq; tūc t̄p̄ns opacitate. accessū
 hominū insolitus: a solis feris inhabitabatur. ad quē uiri
 dei uementes. locumq; illum tanto religioni quā aīa
 iamūq; conceperit. et p̄t̄ q̄ illuc aduenēit abihorē.
 quādo secularib; despiciabiliorē. et inaccessibilem intel
 ligentes: nemoris et spinarū densitate precisa et remo
 ta. monastium ibidem uolūtate cabilonensis ep̄i. 7 cō
 sensu illius cuius ip̄e locus erat. cōstruere cepit. **N**am
 uiri isti apud molismū positi. sepius inter se dei gratia
 aspirati. de trasgressionē regule tenēd; patris monachor
 loquebātur. contristabātur. uidētes se cetosq; monachos
 hanc regulam sollempni professione suaturos p̄misisse
 eamq; minime custodisse. et ob hoc p̄uiri crimē scien
 ter incurrisse: et p̄t̄ hoc aplice legati sedis auctonta
 te uti prelibauim; ad hanc solitudinē ut professionē
 suam obseruantia s̄ regule adimpleret ueniebāt. **S**c̄
 dñs odo dux burgūdie sc̄o feruore eorū delectatus. sc̄q;
 romane ecclie prescripti legati lītis rogato monastium
 ligneum quod incēpuit de suis consumauit: illosq;
 mibi in om̄ib; necessariis dñi procurauit. et fr̄is ac p̄
 corib; abunde subleuauit.

Quom̄ locus ille i abacia

Eodem t̄p̄ abbas qui aduenēit. ab ep̄o **surrex. m.**
 diocesis illius uirgam pastorale cum cura mon
 chorum illū predicti legati suscep̄: fratresq; qui secū
 aduenēit in eodem loco stabilitatē regulariter firma
 re fecit. sicq; ecclia illa in abacia canonicē aplicam; a
 auctontate crescēdo surrex̄. **Quod molism̄ses autē**
compni p̄ prednū roberti abbis inq̄etauit. v.

Igitur hāc multo elapso temporis spacio molism̄
 ses monachi uolūtate dñi godefridi abbis qui ro
 berto successerat dom̄i. **Urbanum** papam romāam a
 dentes postulare cepit. ut sipe dicitur robertus i locū

pullum restitueretur. Quorum in portunitate motus. pp.
mandavit legato suo uenabili. Hugoni. ut si fieri possit
in alijs reueretur: et monachi heremum diligentes. in pa
ce consistant. **Epistola domini pp pro reditu roberti abbatis.**

Urbanius eps suus suorum dei uenabili frat et **pp. vi.**
in eps hugoni aplice sedis in caris salutem et aplice
benedictionem. **S**chismum frat magni in consilio cla
more accepimus: abbas sui reditum uehementer postulan
tium. dicebant enim religionem in suo loco euersam: sequi p
abbas illis absentia odio apud principes et cetos inuicem
habet. **A**postata tandem a fratre uis dilectioni tue per p
sentia scripta mandamus: significantes grati nobis existere.
ut si fieri possit abbas ille ab heremo ad monasterium re
ducatur. **Q**uod si implere nequimus: cure tunc sit ut
qui heremum diligunt conuersent. et qui in cenobio sunt:
regularem disciplinam insinuant. **H**is aplice littere lega
tus uis uis autem ex religiosos conuocant. et de
presentibus negotiis que sub s exarata definiunt. **Decretum**
legati de toto negotio molismis atq; cistinesium. vii.

Ugo in gdmis ecclesie suus hinc facti roberto ligo
nuncium eps salutem. **Q**uid de negotio molism
is ecclesie in colloquio apud pontum anelle nup hinc dif
ferentibus. **S**chismum uis notificare necessarium diximus.
hinc ante nos illuc cum litteris uis monachi molis
menses loci sui desolatione atq; destructione. q per remo
tione roberti abbatis inuenerat ostendentes. ipm q; sibi reddi
in partem magnopere postulantes. **N**ullom tam aliter sperab
ant pacem et quietem molismis ecclesie posse restari. nec
monastica ordinis uigorem in psum statu illis reuocari.
Allud etiam ibi in presentia nri frat gaudredo que eide
ecclesie in aliam ordinis: dicens se libent ipi roberto illic
partem suo locum datum sine placet ut eum molismis
ecclesie reuocant. **A**udita etiam molismis petitione re

lectis / domi pp hanc super hoc negatio nob duratis. non
 dispositioni et arbitrio suo quantenas tandem malorum uno
 cum religiosorum. cum eorum qd aliorum qui non in aliena vil
 ho preteritis uis r eorum ad quiescentes. molisimil ecclesie ipse
 restituere decernimus: ut iudicis ut priusq illis redenti.
 cabilone nomen in manu his est. cabilonensis cum scilicet
 consuetudine eorum ab omni professione fiat. unquam et curam
 abbacie reddat. atq monachos noui monastii qui ei sic
 ab omni s professione fecerint et obedientiam promiserint ab ipse p
 fessione et obedientia liberos et absolutos dimittant. et sic
 ab ipse epse p fessionis quam et ex cabilonensib ecclesie fuerit.
 absolutione accipiat. **Redimus** etiam a libentiam reddendi
 molisimil cum omnibus illis monastii sicuti quous qui cu
 scum fuerint. qd a monastio uel ab alio tunc ad hunc uel ad
 alio nouum uel uel sollicitate ab ipse p fessionis in talis
 qd reatus benedicti monachos non monastii p fessionis uel
 p fessionis. **Postq** hec supradicta fuerint remissa in dilectione
die ut molisimil ecclesie illam in aliam uel in aliam uel in
 ut si demceps eandem ecclesiam uel in aliam uel in aliam
 ei substituatur uiuere p fessionis p fessionis ab ipse p fessionis
 uel in aliam uel in aliam p fessionis. **Quis** etiam a p fessionis
 ternate nra ee p fessionis. **De** capella eorum uel in aliam
 roberti. et de ceteris rebus quas amoluit in ecclesia uel in aliam
 et cum eis cabilonensib epse. atq noui monastio uel in aliam
 id statuimus. ut omnia facta in monastio uel in aliam uel in aliam
 neant p fessionis uel in aliam qd dant. qd uel in aliam uel in aliam
 uel in aliam uel in aliam. ut transeant ab ipse p fessionis
Quis aut distinctioni interfuerit. qd. uel in aliam uel in aliam
 lensis. galcius cabilonensis. henricus uel in aliam. **San**
 telicensis. et alios. **Petrus** uel in aliam. **Patricius** uel in aliam
 sis. **Gasparino**. **ad** araccensis. **Petrus** uel in aliam. **et**
 amaranis. multiq alii cum bonis et cum ceteris
hec omnia ab ipse ille laudat ut et fecit ab ipse p fessionis

enses ab obedientia q̄ et in illo. V. in molisim si loco permiserunt. et dominus galus cabilonensis ep̄. abtem a cura illius ecclie lib̄m dimisit sicq; reuſo ē. et quidam monichum eo qui heremū nō diligebat. **Hac ḡ ratione aplica dispensatione iste due abacie in pace et libertate summa remanserūt. Rediens uo abas. secum proscuto defensionis has litas ep̄o suo detulit.**

Comendatio abatis robt̄. viii.
Dilectissimo fr̄i et coep̄o robt̄o hugonēsi ep̄o: galus cabilonēsis ecclie suus salutem. Notum sit uob̄ frat̄e robertum. cui abatiā illam in nro ep̄atu sitam. que nouum monastium dī comiseranno a professione quam cabilonēsi ecclie fecit. et ab obedientia quam nō p̄misit. sedm̄ dñi archiepi diffinitōne. **Ugonis a nobis ēē absolutam. Ip̄e autem monachos illos qui in prefato nouo monastio remane deuenerūt. ab obedientia qm̄ sibi p̄miserat et professione absoluit et liberos dimisit. Illum ḡ am̄ suscipere. et honorifice tractare ne ueamini.**

De electione albici p̄mi abis castiensis ecclie. viii.

Bidnata ḡ suo pastore castiensis ecclia conuenit ac regulam electione quēdam frat̄e albici noie i altem s̄ promouit. uirū. s. uittatū. in diuinis humanis satis gnar. amatorem regule. et fr̄m quq; p̄oris officii. et in molisim si 7 in illa diuitis gerebat ecclia. multumq; dñi intendo laborauit. ut ad illū de molisimo trāsmigraret frat̄es locum et pro hoc negocio multa obprobria. carcerē et ūbera perpessus fuerat. **De priuilegio romano. x.**

Prefatus albicus. cum pastoralis h̄c multū ren̄ itens suscepta. cogitare cepit ulm̄i uir mirabilis promidētie. que tribulationū p̄elle domū s̄ creditam. aliquādo p̄tere uerare concutientes. et p̄caues in futurū cum cōsilio frat̄ū transmisit monachos duos iohem et illo dum romā dōpniū paschalē per eos exorans ut ecclia sua sub aplice protectionis alis. quieta et tuta ab om̄i

800
ecclesiarum secularium uel p[er]sonarum p[er]petuo sedet.
Qui fratres p[re]d[ic]ti ugonis archiepi. ioh[ann]isq[ue] et b[e]n[e]d[ic]ti ro-
mane ecclesie cardinalium. gal[le] quoz[que] cabilonensis epi-
scopi sigillatis litteris. romam prof[er]re ierunt. redier[unt] anteq[ua]m
paschal[is] ip[s]e in captione positus imperitoris peccaret. re-
portantes eiusde[m] ap[osto]lica privilegii. iuxta uota abb[ati]s sca-
lorum eius per omnia exantia. **H**as epl[ist]as privilegium
romanu[m] congruu[m] dux[er]unt in hoc op[er]e relinq[ue]re ut pos-
ter[um] uir[um] intelligant quam magno concilio et auctonta-
te ecclesia eor[um] sit fundata. **Epl[ist]a b[e]n[e]d[ic]ti et ioh[ann]is cardinaliu[m].**

Dno patri p[ro] paschali et u[er]q[ue] laud[em] eximia p[re]d[ic]ti **xi.**
cario. ioh[ann]es et b[e]n[e]d[ic]tus se ip[s]os per omnia. **Q**uia uir[um]
moderaminus e[st] omib[us] ecclesijs p[ro]uidere. et iustis p[ro]sc[er]-
tium uotis manum porrigere u[er]q[ue] iusticie adiumento. reli-
gio xp[ist]iana fulta deb[et] incrementu[m] sume u[er]am scitater[um]
obnixus de p[re]sentiu[m] catina har[um] litterar[um] baulo. n[ost]ro consilio
a quib[us]da[m] religiosis fr[atr]ib[us] p[ro]uincie n[ost]re iusto aures pie-
tatis n[ost]re flecte dignemur. **P**etunt eni[m] u[er]o ceptu[m] q[uo]d de
quiete et sue religionis stabilitate a p[re]decessore n[ost]ro be-
memorie p[ro]p[ter] urbano accepert. et q[uo]d sc[on]d[um] eiusde[m] p[re]cepti
tenorem archiepi[sc]o lugdunensis tunc legatus et alii cepti
et abb[ati]s int[er] eos et molismensem abb[ati]am. aqua reli-
gionis causa discesserunt. diffinier[unt] n[ost]re auctoritatis p[ri]-
uilegio in p[er]petuu[m] maneat inuicollu[m]. **I**pi eni[m] iudicio.
eor[um]q[ue] uere religioni testimoniu[m] p[ro]hibemo. **Epl[ist]a ugonis**

Reuerentissimo patri et dno suo paschali **lugdunensis. xii.**
li p[ro] ugo lugdunensis ecclesie suus per omnia se ip[s]m fr[atr]e
isti p[re]sentium geruli. ad p[ro]uincie n[ost]re celsitudinē tunc
tes. per nos transitu[m] fecerunt. **E**t quia infra p[ro]uinciam
n[ost]ram uidelicet in ep[iscop]atu cabilonensi mansionē habent. hu-
militatis n[ost]re litteris apud celsitudinē n[ost]ram se comendari
petierunt. **S**atis aut[em] eos de quoda[m] loco qui noui mo[un]i-
tium uocat. ad quem demohismensi ecclesia cum abb[ate] suo

crevites p̄t̄ artiozem et secretiozem vitam s̄ b̄ti b̄iādi
regulam quam p̄posuerūt tenendā habitandū uenerūt
depositis quorūdam monastior̄ consuetudinibz in becilli
tatem suam ad tantū pondus sustinendū imparē iudicā
tes. Vnde molismēsis ecclie fr̄es et q̄d̄ alij adiacentes
monachi eos infestare et inquietare nō desinūt: estim
antes se uiliores et despectiores haberi ap̄d̄ sc̄dm̄. si isti
q̄i singulares et noui monachi int̄ eos habitare uideā
tur. Quā p̄t̄ desiderantissimā nob̄ pat̄nitatē nr̄am hu
milit̄ cum fiducia deprecamur ut fratres istos totā
spem suam in uob̄ post d̄nm̄ ponentes. et idcirco ad a
plato nr̄i auctoritatem confugientes benignē p̄ amo
re nr̄o respiciatis: et eos ad locum ip̄oz ab hac infesti
natione et inquietudine liberando auctoritatis nr̄e p̄u
legio muniat̄: ut pote paupes x̄pi. nullā causa suos
cunilos de uicis p̄potencia defensionē p̄parates. si in
sola dei et nr̄i clementia spem habentes. **Eplā ep̄i ca**

Uenerabili paschali galcius cablonē **bilonēsis. xij.**
his ep̄s. sal. et debitam subiectionē. Sic sc̄dm̄
nr̄a ut fideles in uera religione p̄ficiant ardent̄ desid̄
rat: sic eisdem nr̄e protectionis uiribz nr̄e consola
tōnis fom̄tū decē non expedit. **S**uplicit̄ ḡ petimo. q̄m̄
q̄d̄ factum ē de fr̄ibz illis qui actionis nr̄e desiderio a
molismēsi ecclia sc̄oz nr̄oz consilio recesserūt. quos in
nr̄o ep̄atu diuina pietas collocauit. super quibz trans
missis presentū litterar̄ uariabus. nob̄ presens adē p̄dece
sore nr̄i p̄ceptum. Lugdunēsis archiep̄i ap̄lice sedis t̄
legati. et ep̄oz et abbatum diffinitionē et scriptam. cui
rei nos p̄deces et eius auctores cum alijs certaminis
uos approbare. et ut locus ill. abbatia libera in impetu
uiri permaneat salua t̄i persone nr̄e successorūq̄ nr̄oz
canonica reuerentia auctoritatis nr̄e p̄uilegio conuolua
re dignerim̄. **S** et abbas ē. in eodē loco ordinauim̄

portis

et ceteri fratres totis viribus hanc confirmationem in sue hereditatis tutelam a vobis flagitant pietate. **Privilegium romanum.**

Pascalus episcopus servus servorum dei. venerabili alberico **xiii.** noni monasterii abbatum. quod in cabilonensi parochia situm est eiusdem successorum regulariter substituendis in perpetuum. Desiderium quod ad religiosum propositum et amaram salutem pertinere monstratur. auctore deo sine aliquo dilatione complendum. Unde nos osili in domino dilectissimi. et difficultatem omnem vestram precum petitionem admittimus. quia religioni vestre patrio congratulamur affectu. Locum ergo illum qui in habitandis pro quiete monastica elegistis ab omnium mortalium molestis tutum ac liberum esse sancimus et abbatiam illic perpetuo haberi. ac sub apostolice sedis tutela specialiter protegi. salua cabilonensis ecclesie canonica reuerentia. Presentis decreti itaque pagina interdicitur. ne cuiquam omnino persone liceat statum vestre conuersionis immutare. neque vestri quod nouum dei cenobii monachos sine regulari commendatione suscipere neque congregationem vestram astutis quibuslibet aut violentis perturbare. Eam sane controuersam de cationem quam inter uos et molisinesis claustra monachos. fuit in lugdunensis episcopi tunc apostolice sedis vicarii cum participatione sue episcopi aliusque religiosi uiris. ex precepto predecessoris nostri apostolice memorie urbanus sedis petrauit nos tam rationabilem ac laudabilem confirmationem. Vos ergo filii christi dilectissimi et desiderantissimi meminisse debetis. quia pars vestra secularis latitudines pars uestra in monasterio latius minus austeras angustias reliquistis. Unde ergo hanc sempiternam digniores senteamini. dei semper misericordiam. et amorem in uiris cordibus. habere satagite ut quanto a secularibus tumultibus et deliciis libiores estis. tanto amplius placeatis deo totis mentis anime uirtutibus anhelans. Sane si in crastinum archiepiscopus aut episcopus imperator aut rex aut ecclesiastica quelibet secularis persone hanc uestram constitutionem.

paginam sciens cō eam uenire tēptauit. n̄. m̄. ne anno
nita. sinō satisfactione congrua emēdauit. potestatis ho
nonsq; sui dignitate careat reuq; diuino iudicio exite.
de peccata iniquitate cognoscat. et sacratissimo corpore
et sanguine dei ⁊ dñi nr̄i ihu xpi aliena fiat: atq; i extre
mo examine districtē ultioni subiaceat. **¶** Uictis aut ei
dem loco iusta suatib; sit par dñi nr̄i ihu xpi. quatin⁹ et
hic fructum bone actionis p̄cipiat. et apud districtū iu
dicem p̄mia etne pacis inueniant. **Instituta monachoz
cisterciensium de molisimo uementium. xv.:**—

De hinc abbas ille et fratres eius non inmemores
sponsionis sue. regulam bñi benedicti in loco illo ordi
nare ⁊ unanimiter statuerūt tene reiciētes a se quicquid
regule refragabatur frotos uidelicet ⁊ pelliceas ac stam
nia capucia quoq; ac femoralia. pectina. et cooptoria
stramina lector. ac diuisa ciboz in refectorio fercula sagi
n̄ ⁊ et cetā omnia que puritati regule aduisebatur. Sicq;
rectitudinē regule supra cūctū uite sue tenorē ducētes tā
in ecclias quam in cetis obseruationib; regule uestigiu
st ad equatū seu confirmatū. **¶** Exuti ḡ uetem hominē: no
uum se induisse gaudebant. **¶** Et quia n̄ in regula. n̄ in
uita sc̄i benedicti eundem dōtore legebant possēdisse ec
clesias ul' altaria seu oblationes. aut sepulturas. ⁊ decimas
alioz hominū. seu furnos. ⁊ molendinos aut uillas. ⁊
rusticos n̄ ⁊ finas monastium eis intrasse. n̄ mortuos
ibidem excepta sorore sua sepelisse ideo hec omnia ab dita
uerūt dicentes. ubi bñs pater bñd̄s docet ut monachus
a sc̄larib; actib; se faciat alienū: ibi liquido testat̄ h̄ nō
debere usari in actib; ul' in cordib; monachoz qui nois
sui ethimologiam sectando hec fugere debent. **¶** Decimas
quoq; agebant a sc̄is patrib; qui organa erant sc̄i sp̄s.
quozq; statuta transgredi sacrilegium ē omite. in q̄tuor
particiones distributas. unā. s. ep̄o. altam p̄bio. t̄ciam

102

ospitibus. ad illam ecclesiam uenientibus seu uiduis et orpha-
nis siue pauperibus aliunde uictum non habentibus. quartam
restauracioni ecclesie. et quia in hoc opoto personam monachi
qui terras suas possidet nudus et per se et per pecora sua labo-
rando uiuat non reprobatur: idcirco ueluti huiusmodi aliorum iuste
sibi usurpare detestabantur. **F**ate huiusmodi diuicis spiritibus
cepunt noui milites christi. et pauperes et pauperes. in se trac-
tare quo ingenio. Quodue artificio. seu quo exercicio in hac
uita se hospites diuitesque et pauperes superuenientes. quos
ut ut christum suscipere precipit regula sustentaret. **S**icque
diffinierunt se conuersos laycos barbatos licentia episcopi sui sa-
cepturos. eosque in uita et in morte excepto monachatu.
ut semetipsos tracturos. et homines et mercenarios. qui
sine admittendo istorum non intelligebant se plenarie die siue
nocte precepta regule posse seruare. suscepturos que terras
ab habitacione hominum remotas. et uincas. et portus et siluas
aquisque ad faciendos molendinos ad proprios tantum usum. et
ad piscationem. et equos pecoraque diuisa: necessitati homi-
num utilia. **E**t cum alicubi curtes ad agriculturas insti-
tissent decreuerunt. ut predicti conuersi domos illas regerent
non monachi. quia habitus monachorum secundum regulam debet
esse in claustris ipsorum. **Q**uia et beatus benedictus. non in ciuitatibus
non in castellis. aut in uillis sed in locis a frequentia homi-
num prope semotis. cenobia construxisse se uiri illi sciebant:
idem se emulari permittebant. **E**t sic ille monasteria cons-
tructa per duodenos monachos adiuucto patre dispone-
bat: sic se acturos confirmabant. **De tristitia eorum. xvij.**

Illud uirum dei predictum abbatem et suos aliquantulum
mestitiae subdidit: quod raro quis illis diebus illis
eos imitandos uenit. **U**bi enim sancti thesaurum uirtutum celitus
inuentum successoribus ad multorum salutem profuturum committe-
gestiebant: sed fere omnes uidentes et audientes uite aspi-
tatem insolitam. et que in auditam. plus corde et corpore

elongare. q̄ ad proximare se eis festinabat. et perseveranti
tia eorū curbare nō cessabat. **¶** dei mīa qui hanc miliciā
spiritalem suis inspiravit ad multorū profectū: egregie
eam amplificare et consummare nō cessavit. sicuti sequē
tia declarabit. **De morte p̄m̄i albis et de p̄m̄otione sedi**

Uir autē dñi albis. **¶ et de institutis et leticia eorū. xvii.**
in scola x̄. per septem annos et dimidium regulari
disciplina felicit̄ exatato migravit ad dñm. fide et v̄ta
tibus glorio. et ideo in vita et̄na a deo m̄ito b̄nificando. hu
ic successit quidā fr̄s ap̄st̄is noie anglico n̄ac̄ne. qui et ip̄e
cum aliis de molisino illuc advenient: quiq; amator re
gule et loci erat. **H**uius t̄p̄ib; interdixerūt fr̄atres una cū
eodem albe. ne dñe illiq; fr̄e seu aliis aliquis p̄nceps cu
riam suā aliq; t̄p̄e in illa eccl̄ia tenent: sic antea in sollemp
nitatibus agē solebant. **D**einde nequid in domo dei ubi
die ac nocte des fr̄are devote cupiebant remaneret. q̄d si
biam aut superfluitatē redoleret aut paupertatē custodē
virtutū sponte q̄ elegerat aliq̄no corripet. confirmanc
rūt ne retinerēt cruces aureas. seu argenteas n̄ t̄m̄
lignas. colonibus depictas. neq; candelabra nisi unū fer
reum neq; turbula nisi cuprea ul' ferrea neq; casulas
nisi de sustaneo et lino. sine pallio auroq; et argento. ne
q; albas ul' amictos nisi de lino simili sine pallio. auro et
argento. **P**allia nō omnia et capas atq; dalmatica. tuni
casq; extoto dimiserūt. si calices argenteos nō aureos.
si si fieri possit deauratos et fistulā argenteā. et si fieri
possit deauratam. stolas quoq; ac manipulos. de pallio
t̄m̄ sine auro et argento remiserūt. **P**alle aut altari
um ut de lino fieret et sine pictura plane p̄iebāt. et ut
antipulle unanē sine auro et argento essent. **I**llis diebus
in terris et vineis ac pratis curtibus que eadem eccl̄ia
creavit: n̄ religione detinent. **E**rgo istis tēporibus iustitū
d̄s locum illum in sc̄ra modie sue effundens sup se pe

103
100

nitentes ad se clamantes . comm se lacrimantes die ac nocte . lingua profundaq; suspiria trahentes . et fere ostio desperationis appropinquantes . pro eo q; successoris pene timeret . Nam tot clericos licentios et nobiles . laicos etiam in seculo potentes . et eque nobiles imo tempore ad illam dei gratiam transiit etiam . ut . xxx . simul in cella novitior alacriter intraret ac ubi cum propria uicia . et incitamina malignorum spirituum fortiter decantando . cursum suum consummaret . Quorum exemplo senes et iuvenes . diuiseq; etatis hoies . diuisis mundi partibus adiuti . uidentes . s; in istis possibile fore quod anima impossibile in custodienda regula formidabant . illuc concurrere superba colla iugo christi suauiter subdere . dum ex aspera regule precepta ardentem amantem etiam illam mirabiliter letificante et consolante experit .

Ab hac abbatias in diuisis episcopatibus **De abbatibus . xviii .** ordinauerunt que tam larga potentiaq; benedictione domini dies crescebant ut infra . viii . annos inter illos quidem cisterciensis cenobio specialiter fuerit egressi . et cetos qui ex eisdem fuerit exortu . vii . cenobia constructa sunt in

Ante quam abbatie **Super carta caritatis . xviii .** cistercienses florere inciperent domini stephens abbas et fratres sui ordinauerunt . ut nullo modo abbatie in aliquo archiepiscopatus diocesi fundaretur . ante quam ipse decretum necessitatis se cenobium . et cetera ex eo nata ex aratum et confirmatum tantum haberet et confirmaret . propter scandalum inter pontificem et monachos deuitandum . In hoc ergo decreto predicti fratres mutue pacis futuri precauentes naufragium eludauerunt et statuerunt . suisque postis reliquerunt quo pacto quo ne modo imo karitate . monachi eorum per abbatias in diuisis mundi partibus corporibus diuisis animis inuicibiliter conglutinetur hoc etiam decretum cartam caritatis uicarij fensebat : quia eius statutum omnis exactio nis grauamē pulsans . solam karitatem . et aiam uirtutem in diuinis hu-

manis exequim. **ep̄la. j.** Quod nulli' comodi corporal' ex
actione mat' ecclia a filia requirat. **ii.** Vt uno m̄ ab oibz
regula intelligatur et teneatur. **iii.** Vt idem libz ecclias
tica et consuetudines sint omibz. **iiii.** De genali statu
to int' abbas. **v.** Vt semel per annu mat' uisitet filia.
vi. Qual' reuenciam exhibeatur filie cu ad matre eccliam
uenit. **vii.** De genali cap. abm apd castu. **viii.** De sta
tuto int' egresos de castro et suos quos genuerit et qui
om̄s ad genale conueniat et de pena no uementiu. **viiii.**
De abibz qui regule l' ordinis contēptores fiunt. **x.** Que
lex sit inter abbas q se altutis no genuerit. **xi.** De
morte et electione abm. : —

Ep̄l. j. Qd nullus comodi corporalis exactione mater

Quia unū uerū regis et dñi m̄gri **ecclia a filia requirit.**
nos om̄s seruos licet n̄tiles eē cognoscimus. id
circo abibz et ofribz n̄ris monachis quos per diuersa
lora dei pietas per nos miserimos hominū sub regula
n̄ disciplina ordinauit nullā t̄ne comoditatis. seu
terum tēporaliū exactione imponim̄. Prodeē illis oibz
que s̄ ecclie filius cupientes. nil qd eos grauet. nil q
eorz subam minuat erga eos agere disponim̄. ne diu
nos habitantes de eoz paup̄tate eē cupimus auaricie
malum qd scdm aplm̄ ydoloz fuito cōprobatur. euata
re nō possumus. Curam t̄n̄ aiaz illoz ḡm caritatis reti
nere uolumus: ut si qñ a sc̄o p̄posito et obseruancia s̄
regule paululu qd absit declinare tēptauit per nr̄m
solicitudinē ad rectitudinē uite redire possint. **ii.** **Vno
modo ab omibz regula intelligatur et teneatur.**

Nunc uo uolumus. illisqz precipimus: ut regula
b̄ti b̄ndi per om̄ia obseruent sic in nouo m̄oaf.
tio obseruatur. Non alii inducāt sensum in lectioz
sc̄e regule s̄ sic antecessores nr̄i sc̄i patres monachi. s̄
nouū monastū intellexit. et uenerit. et nos hodie

intelligimus. et tenemus ita isti intelligant et teneant.

.iii. Vt idem libri ecclesiastici et consuetudinis sint omnibus.

Et quia omnes monachos ipsorum ad nos uenientes in claustrum nostrum recipimus. et ipsi similiter nos in claustrum suum: ideo opportunum nobis uidetur et hoc etiam uolumus. ut mores et cantum. et omnes libros ad horas diurnas et nocturnas. et ad missas necessarios. et formam et usum librorum noui monasterii possideant. quatenus in actibus nostris nulla sit discordia: sed una caritate. una regula simulibusque uiuamus moribus. *.iiii. De generali statuto inter abbatias.*

Qum uero abbas noui monasterii ad aliquod horum cenobiorum uisitandum gratia aduenit illius loci abbas ut ecclesiam noui monasterii sue esse ecclesie matrem recognoscat. cedat in omnibus locis monasterii. et ipse abbas adueniens locum illius loci abbatis quoad ibi manserit teneat excepto quod non in ospicio sed in refectorio cum fratribus pro disciplina seruanda comedat nisi abbas loci illius defuerit. Similiter et omnes supuenientes nostri ordinis abbates faciat. Quod si plures supueniunt et abbas loci defuerit prior illorum in ospicio comedat. Et hoc excipitur quod abbas loci illius etiam in presentia maioris abbatis nuncios suos post regularem probationem benedicat. Abbas quoque noui monasterii caueat nequicquam presumat tractare. aut ordinare. aut contingere de rebus loci illius. ad quod uenit esse abbas uel frater uoluntatem. Si autem precepta regule uel nostri ordinis intulerit in eodem loco preuaricari: cum consilio presentis abbatis. caritative studeat fratres corrigere. Si uero abbas loci illius non affuerit: nichilominus. quod sinistrum inuenit corrigat. *.v. Vt semel per annum mater uisitet filiam.*

Semel per annum uisitet abbas maioris ecclesie sancte genobie. que ipse fundauit. Et si amplius fratres uisitant. in magis gaudeant. *.vi. Qualis reuerentia exhibetur filie et ad matrem ecclesiam uenit.*

Qum aut aliqui harum ecclesiarum abbas ad monasterium
euenit. reuerentia abbi congrua ei exhibeatur stallum
abbatis illius teneat. Hospites recipiat. et cum eis come
dat si tamen abbas defuit. Si uero presens fuit. nil hominum
agat. si in refectorio comedat. Quos aut negotia monas
teriū disponat. **De generali capitulo abbatum apud cistercium.**

Harum ecclesiarum abbes omnes per annum semel in .viii.
la die quae inter se constituerit ad nouum monasterium
ueniant. ibique de salute animarum suarum tractent in observa
tione sanctae regule uel ordinis. Siquid est emendandum uel au
gendum ordinent. bonum pacis et caritatis inter se ref
orment. Siquis uero abbas nimis in regula studiosus. et
secularibus rebus nimis intentus uel in aliquo uicio re
tus fuit. ibi caritative clametur. clamatum ueniam petat.
penitentiam pro culpa se inditam adimpleat. Hanc uero
clamatorem non nisi abbes faciant. Et si aliqua ecclesia pau
perem intolerabilem incurrit. abbas illius cenobii coram
omni capitulo hanc causam intimare studeat. Tunc sin
guli abbes in auro caritatis igne succensit. illius ecclesie pe
nuriam rebus a deo se collatis. pariter habuit sustentare fest
inet. **viii. De statuto inter egressos de cistercio et suos
quos genuerit et quos omnes generale capitulum ueniat et de**

Qum uero aliqua ecclesiarum nostrae dei gratia non uenientium.
gratia ad conueniunt. ut alium cenobium construere possint
ita illam diffinitionem quam nos inter officios nostros tenemus.
et ipsi inter se tenant. Illud tamen uolumus uobisque retinere.
ut omnes abbates cisterciarum partium. illa die quae ipsi constitui
erint ad nouum monasterium ueniant. ibique abbi eiusdem
loci et capitulo in sinistris corrigendis. et in obseruatione sanctae
regule uel ordinis per omnia obediant. Ipsi uero annum cum
his quos genuerit non habebunt. Si autem infirmitas cor
poris aut nouitiorum consecratio aliqui prohibuerit ne aliqui
de abbato nostris in constituta die ad predictum locum conue

nomis nre occurrere valeat: priorem sui illuc dirigat
 sue remunerationis causam capitulo inuicem precibus qd
 etiam si aliquid cōstitutum. aut p̄uicatum. abbas sua
 tibi domi remittat. **¶** si quis alia quā occasione quā
 a nro remane generali capitulo presumpserit. sequenti capitulo
 pro culpa ueniam petat. et in leuiori culpa quamdiu nigr
 capituli iudicauit satisfaciat. **vm. De abbas qui regle**

Quod si aliquis abbas cō ul' ordinis contēptores fiunt.
 tēptor scē regule ul' ordinis nri. aut siatru s̄ con
 missor uicis consensiens reperi fuerit: abbas noui monas
 terij. per se ul' priorem sui cenobij aut per iudicē eandē
 personam ad emendationē admonere quat̄ uiderit qd si
 contēpserit. tūc abbas maioris ecclie errorem eius ep̄o
 eius diocesi degit. et canonicis illius ecclie errore ei ep̄o
 in eius diocesi palare curat. **¶** uenit ip̄i uicarietate causa
 q̄ eius. cum alie p̄cedo diligenti d̄scurientes. aut illuz
 emendat. aut incorrigibile existentē apostolice curie
 remoueat. **¶** si uero ep̄o et aliq̄ preuacuationē s̄ regule
 aut deponere uoluerit. tūc noui monasterij abbas. et aliq̄
 nre congregatiōis abbas quos fecerit h̄m̄ ad duxit ad
 cenobium illū uementes transgressorem s̄ regule ab offi
 cio suo remoueat aliūq̄ qui dignus sit illius locū
 rachim in presencia et consilio abbas eligant s̄ iudicant.
¶ Quod si abbas et monachi illius ecclie ad se ueniens ab
 bates contēpserint. nec ip̄i illos se emendare uoluerit
 tūc a presentibz personis excommunicationi subdatur. **¶** Et
 ab hinc si quis ip̄z priores ad se uulso morte aie sue si
 gere uoluit utiq̄ suam in melis inuitate desiderans. ad
 matre suam noui uidelicet monasterium ad habitandū ue
 nit. sic sibi illa ecclie monach' suscipiatur. **¶** Quia causa
 multis consilio nris deuitanda nō existente. nullum mo
 nachum harum nriy eccliaz recipimus ad habitandū s̄m̄
 consensu abbas sui ip̄i nros suscipiunt ad habitandū q̄

nachos nros illis inuitis non introducimus ad habitadum
in ecclia illoz: nec ipsi suos in nram. **S**i aut nra eccliaz
altes uiderit matre suam nouu uidelicet monastiu i suo
posito languescere et a rectissima uia se regule. et ordinis
nri exorbitare: eiusde loci altem per tres coabbates suos
s. de firmitate. de clarissuallib. de pontinnaco sub eorum
abbatu nominib. qter ut corrigantur admoneant. et cetera
q de alijs abbas si a regula ab errant fieri ad iudicium
eius cum studiose adimpleat. Nam si eoz consilio non
adquieuit: epo et canonicis abilonensis ecclie eius con
firmacionem notificare no differat postulantes q tunc euz
ad medium reducat. et clamoris facta discussione. aut
ipm per omnia correctum reddant: aut in corrigibile a cu
ra pastoralis deiciant. **Q**uo delecto: tres eiusde loci. tres
aut qrtos uolunt nros ad abacias a nouo monasti
speant fundatas dirigant: et quoscunq per. xv. dies
potint altes conuocet. eozq consilio et auxilio sic ds p
ordinauit altem s eligant. **D**onus abbas de firmitate
intra nram nri ecclie presideat donec aut eide pasto
rali ab errore suo conuiso deo misericordie restituat. aut aln
in loco eius subrogato regularit subiciatur. **S**i aut p
fate ciuitatis epe et alia preuaricantem psona eo in quo
diximus examinare neglexerit. tunc omis altes a nouo
monastio pue exort. ad locum transgressionis uenien
tes. ipm transgressor s regule ab officio suo deponat.
moyq ipis. ecclie monachi. in presena et consilio eoz.
altem s preficiant. **Q**uod si abbas ille eiusq monchi
altes nros recipere eiusq obedire nolunt: gladio eos
excommunicatōis ferre. atq acatholice ecclie corpore
no metuant precipere. **P**ostea uero si quis hor preua
ricator. eandem respiciat. et animam suam saluare cupies
ad quilibet nram eccliaru. siue ad firmitate. siue
ad pontinnac. aut ad clarissuallib. confugit. sic domes

Y06
ticus et coeres ecclesie recipiatur. quoadusq; pprie ecclesie
sic iustum fuit reconciliate quodq; reddatur. Intim an
nuu altem eplm no apd nouu monastiu. s; u acribus
supra noiatis alibito pmissum fuit celebrabit. **x. Que
lex sit inter abacias que se altittas no genuerit.**

Inter abacias illas que se altittas no genuerit
ista erit lex. Omis abas in omib; locis sui moas
terii. coabati suo cedat aduenienti. ut adimpleat mu
tem pnemetes. Si duo aut eo amplio conueniunt. qui
prior erit de aduenientib; locum superiore. tenebit. Om
tu pret altem presentis loci in refectorio comedet u sup
dirimus. Alias aut ubiq; conuenit ordine sui sed
tempus abaciarii tenebit. u eius ecclesia fuit antiqor.
ille sit prior excepto qd si aliquis eor alba indutus
fuit. stans ante omis prioris officiu per omia comple
bit. hic sit unior oium. Vbiq; uo confederit. humi
lient s; mutuo. **De morte et electione abatii. xi.**

Attres noui monastii defuncto patre suo. tres sic
suprascpsum. aut plures si uolunt. nuncios ad
abbates pprios mismittat. et quotquot infra xv. dies
aduocare potunt congregat et illoz consensu q; ds p
uiderit s; pastorem. constituant. Intim uo dopnus abas
de firmitate ut sub alio negocio prefati sumus locum def
uncti abis per omia teneat. usqueq; alius abas electus.
et locum et curam eiusde loci deo adiuuante suscipiat.
In cetis quoq; cenobis defuncto quolib; albe fratres il
lius loci conuocet illa ecclesie altem que eos genuit.
et in eius presentia eiusq; consilio. de suis p noua mo
nastii fratre ul' de aliis nris ecclyis eligant s; altem.
Nam de extraneis monastis altem s; sume. aut suos
alios ad hoc ipm monachos dare: cisteriis non hoc.
**Quamcuq; aut personam de quo us cenobioz nroz
nri ordinis monachi elegerint sine reflagante recipiat
fuit.**

Hanc cartam caritatis prescriptam post multorum curanda
annorum et constructione per dei gratiam pliar abbatum assen-
su et consilio omnium abbatum qui tunc temporis per diversas
regiones ecclesiarum preerant calixtus .pp. talibus litteris sigilli
que sui impressione apostolica auctoritate auctorizavit.

Calixtus servus servorum dei humilis in christo filius stephanus
venerabilis cisterciensis monasterii abbas et eius filii
salutem et apostolicam benedictionem. Idcirco in apostolice sedis
regimine prioris obsequium ut ipsi piante religionem augeant
et que rebus atque ad salutem aliarum statuta sunt debent
auctoritate officii observari. Idcirco filii in christo humiliter per
omnem meam caritatem debita iustitiam assensu et religioni meae
vobis gratulamur affectu et vobis operi quod ceptis manibus
meae confirmationis apponimus. Siquidem concensu et delib-
eratione communi abbatum et fratrum monasteriorum vestrorum
episcopi in quibus parochiis eadem monasteria continentur. Quod
de observatione regule beati benedicti et de aliis nonnullis
que ad idem vobis et loca necessaria videbantur capitula statu-
tis que nimirum ad maiorem monasterii quietem et religi-
onis observantiam auctoritate sedis apostolice petitis confir-
mari. Nos ergo vobis in domino profectum gratulantes. epla-
m illam et constitutionem auctoritate apostolica confirmamus et omnia
in premissis rata permanere decernimus: illi vobis omnimodis
prohibentes ne abbas aliquis monachos vestros sine regu-
lari commendatione suscipiat. Quia igitur ecclesiastica secularisve per-
sona vobis confirmatori huius et constitutioni vobis temeritate ali-
qua obviare presumpserit tanquam religionis et quietis mo-
nasticae perturbator auctoritate beatorum petri et pauli et nostra
donec satisfactorum excommunicationis gladio feriatur. Qui
conservator erit: operis dei apostolorumque eius benedictionem
et gratiam consequatur. Interdicimus autem nequis comites
laicos vel profanos vestros ad habitandum suscipiat.

107
Incipiunt consuetudines monasterii albertienensis f.

Deus in adiutorium meum intende. ualde morose dicimus
dum presens est conuicta. **C** Item oratio et sequente
collam et paululum paulamus. **S**imiliter ubi dicimus. **Q**ui
uis et regnas deus. **C** Exorcismum sal' terminamus i. fa. re.
Oratem sequente i. fa. ut. **A**d asperitionem aq. transeutes
per coram incedimus bini et bini. si sigillatim uno post alte
rum. abbas uero asperso in lacum suum reuertit. simili si plu
res fuerint. sacerdos uero imitatur asperitionem p. gliam
primum psalmi si no. p. gliam ymni. **C** Incomemoratio
nibus scorum. **V**sa medicere dicatur. collectas uo aliorum no
te dicimus. **C** **R**emaneant auigilis primatis diebus
quoniam laudes mox prima sequuntur. non ingreditur coram. q
uisq. deum sic deum precemur supplices. q. satis confidem
re constat institutum. ne excurrentes tunc intrantes et inclina
tes sibi obuiant et fiat tumultuatio. **C** Ex quo inci
pitur gloria primum psalmi cuiuslibet hore nullus egreditur de co
ro nec ab inferioribus stallis ascendit ad superiora donec fi
niatur. sic erit. et sequens psalmus incipiat. **C** **S**tal
la que sunt ante abbatem et priorum nullo nouerunt occupant.
monachi uero uelut qui pre multitudine oportet eos ex ire
de coro. nec ab his inclinat abbas uel prior uel excurrentes cor
si ab illis qui stant iuxta illos faciem habentes ad inuicem.
C **C**um uno coro pleno in alto stalla superiora licet unum
cubo monachis transire de coro in coram et cum unoq.
coro pleno nocte fuerit aliquos egredi illi remaneant qui ex
quo supererit monachum hunc nodum experientiam an
num. **A**d uigilias ex utraque parte stalla repleta inferiora
usq. ad diuisionem medii coram. sicut super habitaculo in su
prioribus ipsam diuisionem inferiorem. nos extendendo trisi
mo. cum autem periculis sumus quod euenire solet inimicatio
nibus dum usq. ad diuisionem predictam stalla superiora reple
mus residui ad inferiora descendit. **A**d uigilias quando de

sunt in coro priors qui ex more solent fratres excitare li-
cet illi qui hoc facit in coro abbas ob hoc transire in coram
priors. **¶** Per stalla que s̄ ante altem et priore accep-
turi benedictione soli abbas transeunt. nullo monachor s̄
nec prior nisi itum ad caplin. et post completorium aqm̄
benedicta q̄ tunc infecuntur quidam seniores. **¶** Quā-
do abbas obsequium agit pro defuncto: adsit ei succentor
cum libro. cantore in loco suo stante et responsorium in-
cipiente. **¶** Cantor ul' eo absente succentor aut eorū in
cario in utroq̄ coro exaltat psalmos. **¶** Cantor agē-
officiū pro aliquo moriente incipit. Subuenite. et
liberi me domine. et alia queq̄ in ecclia. et in refectori-
um suū exequit̄ officium. etiam si contingat q̄ vice po-
nis agat. p̄uideret nomm̄ qui remanēt de fratribus circa
defunctum dum conuēta reficitur. et dum dormit post
refectionē qui si cantando ul' legendo cuiuspiam cor-
rerit negligentiam nō ob hoc omittit quin cantet
responsorium abbas si iurauerit ei. **¶** Quicūq̄ cōtat
responsorium. nō recitet. fationē. et econuēto. **¶** Fun-
tiam ad librum et redemptiū nullus incedat cantor n̄
cantores et illi qui excitant fr̄es. **¶** Quando lecti-
onis et messiomis ip̄e festiuitas. xii. le. euenit. lec-
tiones auscultant post nonam. **¶** Quando uigilia
s̄i mathei apli in dieb̄. iiii. repor euenit: missa de ie-
nimis agatur et colla tū de uigilia. **¶** Quando an-
missam de conuētu ul' post missa aliq̄ supuenit. can-
tor incipit. kyrie. **¶** In natiuitate dñi ad missam de
nec̄te. incipitur. kyrie. in illo coro in quo ē iuratōriū
et a. xl. simul usq̄ ad pascha in festis in quib̄ labo-
ramis ad utrumq̄ missam. **¶** Qui uenite exultem
domino. dñt xpc natus ē nob̄. xps apparuit nobis.
et in pascha. et in penthe. ascensio. t. alla. et i omib̄
sollemnitatibus b̄e marie. que maria gracia plen̄. **¶**

108

uice reuertamur ad dominum. et quedam alia iuratoriū i
hūc modum incipiunt ante q̄ cantor recipiat. **I**n
diebus rogationum pulsata ter campana sic solet ad
missam et dimissa incipit letania. qua finita sequit̄
introito. **O**bservamus etiam ut nō sint ambo de eodē
coro. qui cantant letaniam. popule meus. agros. set
alter a dextro coro alt̄ a sinistro. **Q**ui per resurrec
tionē cantat de spū sc̄o. ul' de sc̄a maria. siue quamlibet
missam. etiam festiuis diebus. nō dicunt i unū. Alla.
nisi de presenti festo cantent. **P**er oct̄ ascensionis
queriens de ascensione missa in conuētū celebrat̄ nō di
cas alla. Ascendens x̄ps. si ascendit in iubilatōe nisi
dñica infra oct̄. et in oct̄. sic in pentec. fr̄a. ij. et iii. non
di. **P**anclitus sp̄s sc̄s. R. Veni sc̄e sp̄e. **S**imilit̄ in
assumptōe b̄e marie. nō di. **H**odie maria. s̄. assumpta
es. n̄ dominica infra oct̄ et in oct̄. **F**eria. vi. post
oct̄ ascensionis. dicimus in conuētū ad missam. **C**red̄
q̄s. o. d. **Q**ui unigeni. In. ij. loco cum missa dñical̄ si
erit matutinal̄ et maior de aliqua sollempnitate si p̄ sep
timanā repetitur missa dñical̄ di. sc̄dm̄ alla. nō pu
mū qd̄ iam dñm̄ ē in dñica. **D**ñicis diebus ad mis
sam matutinalē. unū solū alla. dicimus etiam si fa
erit de festo. xij. sc̄. in quo saluimus qd̄ euenire potit̄
in festo sc̄i petri epi. **Q**uando due misse celebrantur
in conuētū. et una eaz casu supuenit. ministri alteri
septimane debet ministrare sine significatōe cantoris.
Quando uigilia epiphie. ij. fr̄a ul' demceps usq; ad do
minica euenit ad missam de conuētū cotidie dicitur
colla. **D**eus qui salu. in fo loco. hanc aut̄ et illaz de
b̄o steph̄o sic terminamus. **V**ite suscipe. pro persecuto
ribz exorare. et famulos. per dñm̄ n̄m̄ ih̄m̄ x̄pm̄
filii tui. **I**n commemoratōribz. sic. **V**ite suscipe
do. n̄. ih̄m̄ x̄pm̄ filii tui. am̄. h̄ alie sequatur colle.

in p̄s̄

In sollempni mœnario qđ fit. post generale caplin du-
as tm collas dicimus. **D**eus uenite laigitur. et **pr**a
domine qđ. nisi defuncto superuenit et tñc obmittim
illam que dicitur de instituce capuli. In alijs tñc mœ-
narius dicimus tm unã. **Q**uando defuncto e i ecclia
monachus ul' conuicta et hospes defuncto superuenit. nō
ponitur in coro monachoz seu conuictorum. et post
euangliū sepelietur. in colla dicimus. famuloz tuoz.
Pro familiari. singuli sacerdotes dicimus unã missã.
laici uo et dia dicunt. i. psalmos. **Q**ui pro hos-
piti defuncto collas non dixerit ut uenias petant in ca-
pitulo. **Q**ui reponit calicem de pinnat. altari dñi
sacerdos benedicit aquam post ipm transit. Similr dia-
conus dum affert corporale super altare et refert post
sacerdotem transit. **A**d psallendū. vii. psalmos. frã
vi. in. xl. recitatur cortina sic dñcis dieb. **A**d pro-
phias que leguntur in sabis. in. tempor hãc tenem⁹
consuetudinem. ut qui ppter debilitatē necesse hñt sedē
ad pinnam stet ad sciam et sic uicissim ad cetis itō.
In uigilia aut pasce et pent. p. x. prohibitatē et debili-
um fatigatōem. cōceditur continuo sedere ad lctiones.
In coro. in clauitro. in capitulo. et ubiqz decenti man-
tas cuculle ad aptatus et cancellatis manibz sedem.
Incedentes aut ul' stantes deorsum in dūctum pendēte⁹
uicētes tenem⁹. **E**bdomariano misse acceptur is
benedictōne ad laudes et. vs. dicit collas et dñs ubi. **E**-
bdomarianus imitatorū si ppe gradum steterit: dicit be-
nedictōne. Si uero remotior fuit a gradu ille cui compe-
tit. **Q**uibus concessum e eē in retro coro. intrat co-
rum dum accipiūt bndictōne si qñ nō occurrerit ad gli-
am pinnē psalmi per supiorē corum intrant. et per stalla
abati et prioris exeunt. **Q**ui accipiūt bndictō-
nem tam abbas quam monachi dum defuncto fuerit

in ecclia inter altare et feretru prostruuntur ul' incuruat.

Dominicus diebus et festis. xv. le qui ad quatu responso
rum ad librum no processerunt ueniam petat in caplo
sponte ul' proclamato. **S**i ad sacerdotem qui cantat us
officiu mutatoru casu eueint tam primu q' ultimu:
benedicamo dicit. **A**d horas quib' pater nr dicitur
tantum qui in coro litz in sede no fuit no inde ueniam
petat.

Seruitor ecclie q'ndo necesse fuit lecto eplam l'
eu'geliu puidet. **A**ll'em et ep'm defunctu sup pb'm po
nimo ubi diachona et subdiachonis stare solent ad mi
sam dum **C**ona dicitur et duo candelabra unu ad ca
pud aliud ad pedes cum singlis candelis. **A**d. vii.
psalmos att'es qui st in infirmitono extra cor prostruunt
excepto illo obsequiu agit. monachi qui st extra cor no
dum ad infirmitoni uocati cum conuetu prostruuntur.

In cena dni magnam facimo interuallu int' primam
et missa in quo confiteatur fratres accipiunt discipli
nas qui uolunt. **E**t post offerenda misse de conuetu ca
tatur. missa de sca maria. et defictor. et ante q' con
uento comunicet linteum q' erat in p'ide extutatur
et comburitur ipa die sequenti factis no dicimo colla
de instituce capituli.

Tribo diebus ante pascha p'ma
et sextam festiuanter cantamus. ipis diebus no pulsa
tur orologium int' nocturnos et laudes. **I**n parate
ue sic ante t'iam sic ante sextam et ante nonam pulsa
tur.

In die sco pasche et tribo sequentib' diebus laudes
festiuant' cantamo. simulit' in ascen'te. in pentec. z. iii.
sequen diebus et in omib' sollempnitatib' quib' fmo ha
betur in capitulo.

Tempore aut' messiomis priuatis
diebus duos primos psalmos primi nocturni mo'ose ca
tamus. cetera festiuant'. **D**nicis diebus z festis a sco
nocturno incipimo festiuanter. his etiam diebus absq'
nitu sacriste cantor p'ma et t'iam accelerat. **I**n se oib'

fastuunt

diebus quibus conuili laborant. et interst nulle laudes festi-
natio exceptis tribus diebus ante pascha et diebus roga-
tionu et in uigiliis quibus una missa tantu cantatur
post tertiā. **I**n precipuis festis et sollempnitatibus
officiis defictor prior nullu facit signu uenientibus de
uia tam hospitijs q̄ domesticis exundi de uigiliis ne-
q̄ in cena dñi et in duobus sequentibus diebus. **E**ndo
festiuitas aliq̄ habens octauas trāfertur ipe octaue
nō trāferunt si ipso die celebrētur. **P**ost grās om̄s
per superiore eorum egrediunt̄. **A**d caplin et ad pau-
sand̄ p̄. vj. unu et unu incedunt in dormitoriū. Post
completoriū uero sigillat̄ et si aliquis fuit in graui
culpa tūc egrediunt̄ per hostium claustru ad dormitoriū.
Ad faciendum mandatu in cena dñi prius pronūciat̄
sacerdotes. sic dōpnus. nonnus ille et deinde furtores
fiat̄ ille. **A** pascha et tota estate nō uadit ebdomina-
riū ad coquina q̄ post laudes dicitur offm defictoriū
donec ipm offm compleat̄. **Q**ui cantat uis extra
terminos in diebus in quibus ieiunatio in eius arbitrio est
uenire post ul' nō. **M**onachus qui pro infirmita-
te exierit de refectorio postq̄ fuit pulsata campana nul-
lum signu faciens ei qui preest comētui si inclinat̄
exierit ueniā in proximo capitulo petat ul' proclamāt
si fuit. **C**ense lector et ebdominariū coquine ad ut-
amq̄ refectiōne p̄ticiam habere debet. **P**rophie q̄
leguntur in salbis. iiii. tempor̄ q̄ post tertiā missa ce-
lebratur in ipis salbis pronūciat̄. q̄ uo post primā
in precedentibus ferns p̄nūciat̄ sic officiu misse in salbo
frater ille lectōne. **C**oniam quis petitur pro munici-
one ul' pro alia quacumq̄ infirmitate prius extra ca-
pitulu infirmet illi qui tenet comētum et si concedi-
tur ei quid petit. **Q**ui confitetur si nō fuit ad
orionē hore in q̄ nō dī nisi pat̄ nō petat p̄ hoc ne

nam. **C**onachi qui s^t infirmitate ueniunt ad ca
pitulu ad absolutone que fit post discessum abbatii.

Infirmi postq^m conuauerit aliquentulu semel ad m^un^u co
mediu in diuisione illo qd^o usitato uocabulo mensam
uocamo ante quam redeant in conuictu. **Q**uando te
netur infirmus capitulu. assunt futores in scapularib⁹
in quib⁹ etiam ueratur si meruerit. **I**n infirmitate
semper cantatur hora canonica ante horam bte marie.
in canis uo et alijs diuisionis licite p^onit si uolunt ho
ram bte marie. **F**ugitum qui

no
dormit in cella portari sⁱ in hospicio paupum. **H**os
pitalis monach⁹ de sclo reitentes dne in caplin. **C**as
nachus de sclo reusus ubiq³ ultima est omnium illoz qui
post eius reditu. benedicuntur donec in ordine suu^m reu
tatur. **I**n sollempni officio patrum m^oz si supuenit

defuncto duas cantamus missas. **P**rima dⁱca ad
uento dⁿⁱ si presens defuncto supuenit. iii. misse canti
tur in conuentu q^z media cantamo pro defuncto. **Q**
minuit si noⁿ potit occurrere ad orone h^ore noⁿ tenetur
inde ueniam pete.

Nouicu tam cl^o q^u layci nouit
de sclo uenietes ad ordine post p^omas uenias ducit^{ur}
in capitulu. qui uero s^t in probate ante p^omas. et de
istis dicit sic magister eoz quidam nouicius qui iam
semel ul^l bis audiuit regulam annu^m suu^m copleuit.

Nouicio nouit benedicto p^onitur monacho de sclo reu
so ul^l ultimo p^oito donec ille in ordine suu^m reitatur.

In annuuario qd^o fit t^ota die p^o oct^o pasce reg^{is} ricardi si
presens defuncto fuit p^oma colla erit in uigilus et lau
dib⁹ que cantur pro annuuario. p^ora domine. q. **S**ca
pudina domine. ena. fidelu^m d^os. **E**t notand⁹ q^u in m^o
sa conuentuali pro defuncto noⁿ fit mencio de annuua
rio. si tm. **I**ndina d^o. et. **O**mp^o ser^u pitne d^os q^u uiuoz di
cuntur. **D**iacono p^oreite septimane i septimana

sequi debet pulsare campanā ad missam et accendē ca-
delam ad altare ac offerre turibulu sacerdoti. **D**uz
defuncto est in coro nouici nō erunt ad per diū nisi
sint cenaturi et post completoriū. **Q**uando conuen-
tus minuit nullus remanet angulus licet habeat quinq;
licentiam remanēdi. nec in die sabbi. nec in festis. rē-
litoriū. nec in oct. quibz due misse canuntur in conuētiū.

De privilegio ordinis generalis scellis. p^m capitulum

4 33

onū imp^{er}abilē lib^{er}at. Lib^{er}at igitur ī privilegio et
indulgentiis a sede ap^{osto}lica nō scellis. īviolabili ob^{ser}vet^{ur}
Ex q^{uo} lib^{er}at d^{icitur} eisdē et excerptat p^{re}sentī d^{ist}inctōe
p^{er} capitula duxio īserēdas. oīa q^{ue} ī carta caritatis g^{er}met^{ur}
et oīa regl^{ar}es n^{ost}ri ord^{inis} institutiōes f^{er}e usq^{ue} ad alex^{and}riū
t^{er}tiū. ac^{te} ap^{osto}lica nō g^{er}firmat. Et sp^{iritu}ali p^{er} eugenū papā
·iij· adriamū t^{er}tiū. et alex^{and}riū sup^{er}d^{em} t^{er}tiū. anastasiū t^{er}tiū
alexand^{er} s^{ecundu}m ·iij· g^{er}firmat oīa regl^{ar}ana īstituta ord^{inis} et honest^{er}.

Mandat^{ur} p^{re}lat^{is} q^{ui} ip^{si} fuer^{unt} et suam faciāt privilegia in
indulgentiis et lib^{er}atē ord^{inis} ab ap^{osto}lica sedē scellas. nec nō et
g^{er}suetudīes eisdē ord^{inis} v^{er}abiles et antiq^{ue} **Alexander ·iij·**

honorio ·iij·

Revocato privilegio et alior^{um} b^{en}eficior^{um} quā fecit d^{omi}n^{us} p^{er} al^{ex}
·iij· n^{on} n^{on} p^{ro}vidicū g^{er}nat lib^{er}atit^{er} et īmūtatit^{er} nō ab
ap^{osto}lica sedē scellis. **I**dem d^{omi}n^{us} p^{er} g^{er}firmat nō privilegia
indulgentias et g^{er}at nō et ord^{inis} n^{ost}ro s^{ed} d^{iv}is^{is} sp^{iritu}ali a sum^{mo}
p^{ro}ncip^{ali} t^{er}tiū g^{er}nat oīa q^{ue} sp^{iritu}ali q^{ui}sdā scellas. non
obstant^{er} q^{ui}sdā g^{er}stitutiōib^{us} p^{ro}visiōib^{us} d^{ist}inctiōib^{us} et ord^{inis} d^{ist}inctiō
n^{ost}ris ab ip^{so} f^{er}e ul^{ter} p^{ro}mulgatis. ad instāciā p^{re}lat^{is} eccl^{esi}e
gallicane et q^{ui}sdam alior^{um}. et q^{ui}sdā l^{it}er^{is} sup^{er} h^{is} p^{er} eos vel
quoscūq^{ue} aliq^{ui} alios ab ap^{osto}lica sedē obtēnt^{er}. d^{ist}ernēs oīa s^{ed}
t^{er}cial^{iter} exco^{mmu}nicatōis. m^{er}it^{er} et suspēsiōis si q^{ui} ī nos ul^{ter} m^{ost}ro
aliq^{ui}. aut m^{on}ast^{er}ia seu loca n^{ost}ra q^{ui}lib^{et}. p^{er} p^{re}lat^{is} p^{re}lat^{is} aut
q^{ui}lib^{et} alios p^{re}textu p^{re}lat^{is} p^{ro}mulgari g^{er}igit m^{er}it^{er} et t^{er}mes.

**De privilegio sup^{er} s^{an}ctas exco^{mmu}nicatōis et m^{er}it^{er}. Urban^{us}
m^{er}it^{er} Luc^{as} Eugen^{us} Anastasi^{us} Adriam^{us} Alexand^{er}.**

Utraz nullaten^{us} uacēt eccl^{esi}e n^{ost}re
ord^{inis} adiun^{ctis} q^{ui}lib^{et} ep^{iscop}o p^{ro}cipiēte **Cel^{est}in^{us} ·iij· Luc^{as} ·iij·**

Spon^{so} si ep^{iscop}o ul^{ter} alia^{rum} eccl^{esi}ar^{um} v^{er}o^{rum} ī m^{on}ast^{er}ia n^{ost}ra ul^{ter} ī
p^{ro}nat ibidē g^{er}stitutiōis. suspēsiōis. exco^{mmu}nicatōis ul^{ter} m^{er}it^{er} s^{an}ctas
p^{ro}mulgānt. siue ī m^{er}it^{er}arios. n^{ost}ros. p^{er} eo q^{ui} d^{ist}ant nō
solū^{us} siue p^{er} alia^{rum} occasione eor^{um} q^{ui} abem^{er}g^{er}itate ap^{osto}li
ca nō id^{est} ultra s^{ed}. siue b^{en}efactor^{um} n^{ost}ros. p^{er} eo q^{ui} nō aliqua

beneficia ul' obsequia ex caritate p'stinent. ul' ad labora
dū uiuunt ī illis diebus i q'bus nos laboramus ⁊ alij fe
riant eandē suam p'culint. ipam etiā & aplice sedis
indulta placā. decretū ē irritū

Urbanus. lucas. dicit h'modi t'niam n' rene

Ubiq' ī aliq' d' familia nra. q'diu ī famlatu nro hūit.
⁊ veteroz deiay ul' aliq' ad a sede aplice ordini nro cō
cessū. excois ul' infdca s'ctēciā p'mulgauit licz eū nō
absoluē. ⁊ si necē fuit eccliaistica sacmēta ⁊ septimā
ofere. **Innocētiū. iij.** Non licz placis excoicare m
edice siue suspēde familiares suoz ac bñfcozes nros
n̄ illos q' molūt ī molēdinis nris. ul' coquūt ī furnis
nris. ul' nō uēdendo aut emēdo ul' alias cōdicant. Et
siq' siue p'mulgare fūint irrite s̄ penitus ⁊ inanes

**De priuilegijs sup' electōibz ofelectōibz celebratōibz ⁊
ordinatōibz nris. alex. iij. celsing. innocēti. iij. vrbā. hon.**

ieps ī cuius dioceli fūdata ē abbacia ordīs nri. cū
hūilitate ⁊ duoz q' quēit requisit. substitutū ab
batē bñdicē ⁊ alia q' ad officū epale p'tinet nō
ofere renūt. h' abbi si tū sacdos fūit. p'pos nouicio
bñdicē. ⁊ alia q' ad suū officū p'tinet exco. ⁊ oīa ab
alio epō p'p'e q' appo fūit idēbitē d'negata. **honoriū. iij.**

In recipiendis at' p'fessōibz q' ab bñdicis ul' bñdicēdis
abbibz exhibēt. ea debēt epī forma ⁊ exp'ssiōe q'nti.
q' ab origine ordīs nolūt institut. Si at' epī ab abba
tibz aliq' p' obediām d'bitā. s̄ libratē ordīs a sede apli
cā ordini indultā expecierint. licz ipis abbitibz
sic acēte aplice d'negare **Innocētiū. iij. alexād. iij.**

Pro ofecratōibz altariū ⁊ eccliaz seu p' oleo scō. ul'
p' q'libz eccliaico sacmēto nullo anō s' obreū cōsuetu
dis ul' alio m. aliq' d' extorq'it. h' h' oīa nō grā dio
cesano eps d' ipendē. alioq' licz quēcūq' catholicū
adue epm. grām atq' omūionē aplice hntē. qui

aplica fuerit act. ubi qd postulat impedat. Et si sedes dioce
 sani forte uacauerit. item oia ecclesiastica sacenta auctoris
 epis libe & absolute & absq; adiecte aucte aplica h. ubi
 accipe. sic tñ ut ex hoc nullm puidiciu i posteris p'is epis
 gñet **Inno. iii. Urbano** Qz mediu copia epoz p'p
 oru n̄ hemo si que epm ut dixio aplice sedis gram
 atq; edione hntē. d quo plena noticia hemo p notia
 sine origit ab eo bndicōne uasoz & uestiu. osecrōes alta
 riu. ordiātes melior acete sedis aplice recipe ualam?
Gregorio nono Cū iā dudū acete aplica inhibitiū sit
 ut nulls ep̄s ul' qh alia p. reglarē electoz abbis m̄ ordis
 ipediat. aut d' instituēdo ul' remouēdo eū q' p tpe fue
 rit q' institut' auctiē ordis se aliqrens tēmitat **honori**
Inhibet distictis ne aiepi ul' ep̄i ē i nris moastis atkes
 eligūt. d' m̄ electois. inquirere aū examiare p̄s d' uita. d'
 litatā. & moribz. & electoz ofirre p̄dām nullo m̄ p̄sumāt
 nec capitula ipoz eos sibi p̄letari q̄rat electos. nec ardia
 chom ipos electos installādi iō hēant aliqd ul' potatē. q̄
 chul & ab instituēdis ul' ab institutis abbibz. bndicōit ul'
 installacōis p̄textu aq' m̄ aliq' exigat. Et si forte q' p̄dāz
 inhibitoz fuit aq' aliq' p̄suprū irritū sit & iane. et
 sine late nullm robur firmitatis hēbit **Innocētiū. iii.**
Indulget ubi q' ep̄i ul' plati n̄ debēt examiare moachos
 nros ad ordies pmouēdos. exceptis illis i q̄bz fuit no
 toriū crimē ul' enorme corporis uicū **De p̄uilegijs**
sup nouicijs bndicendis. reapiēdis. retinēdis. &
cohcendis psonis ordinis. lucio. ead. urbano. ino
icq; n̄s clericos ul' laicos libos cētiū. iii. Alexād. i
 & absolutos a seclō uenētes ad gūsiōz recipe. & eos
 absq; adiecte aliq' retine. Venētes at ad gūsiōz
 ul' & postea si ofessi fuit q' p apolitōe ignis ul' p mo
 lēta manuū necrōe i clicū ul' aliā religiosā psonā
 uicelō exēdit teneat' aucti. aū alijs modis. p̄ illos q'

adbitio pccie sunt obligati alie p. 7 solue n possit. auct
aplica libam pccie hemo absoluendi. 7 eis qrua pnia
inugedi. **celestino. Alexand. ij. Urban.**

Nulli frum nroz p' scam 7 aliq moaltio p'fessionez
fas e abh sui abbtis licetia d' eode loco discede. Visce
deter u. abh qum hiaz cautoe nlls audeat retine
q' siq' forte retine p'sup'it. liceat nb i ipos mchot ul
quitos sniaz reglarē p'fene. **honorio**

Uniuersis e
cliaz placit p' aplica sepra madamo. q' si i prochijs
suis ul' colligis suis. p'fessi ordis cistien. ab eo ul' ab a
lijs illeri. ul' p' leuitate seducti md' egssi sunt. si
amouit ad domos p'pal redire distulint. eos q'dictoe
7 ap'llone cessate. excoicatos p'blite dnuiaet. 7 sic i
excoicatos faciāt arcuq' euitari doni ad domos p'pal
reutāt. **jr honorio**

Indultū e nb ut e fugitiu
licet ipetrat iq'ta n' g'ner' q' recipiat salua ordinis
disciplina. l' n' reglarē sunt 7 honestū talē lue nllaz
heant f'mitatē. n' eaz obrētū. ad receptoz fugitiuoz
aliq' nos ac'ite aplica p'pelle p'. **De vulgus sup**

**denis. p'catōibz 7 excoicōibz. p'latoz ul' legatoz
honorio. celestino. innocētijs. ij. alexad. ij. lucio. ij.**

e possessionibz an' oculū s' innocētijs scio celebratū
anno d'ni. 8. cc. xv. habitis. qual' p'p'it maikz aut
sup'itibz colimz. 7 d' noualibz siue an' oculū. siue
post ad'itū. siue d' ortis. uigulal. pascuis molēdinis
7 piscatoibz nris. sū nut'mit' aialū nroz. nlls oino
reede d'imal teneam. **honorio** Indultū e nb ū
capellanoz q'dictoe n' obltate. p'sonas libal ad nos d'
selo fugiētes libe recipe ualamo. Nec licet capellanis ab
eisdē p'ctuias ul' aliq' aliq' p' mortuario extorq're. n' le
gari sedis ap'lee sū sp'iali madato d'ni p'. i nos excois
ul' susp'itōis. l' i moaltis nris mēdi sniaz q' ea q' nb s'
ab aplica sede n'cessa possit p'milgare. **jr no possit ipi**

legati p̄cātes pecuniarias a monastis nris exiye ul
 extorq̄re. Et cū ad domos nri ordinis uenit abis re
 glantibz debet eē ḡrenti. **Gregorius. nono** Prohibet
 auctēte aplice ne plati eccl̄z. p̄ncipes ac nobil̄s occa
 sione uisitationis aduocacie seu custodiae quā ī mo
 nasticis grangis cellariis l' domibz nris se here po
 nūt n̄ ī p̄ sua libito uolūtatis. bladiū unū. euectō
 nes aialia r̄ ut alias p̄ hēdificatōe aut mūtōe cast̄z
 r̄ uillaz. n̄nō r̄ turcunus. corneamētis. expeditōibz
 r̄ alijs usibz eoz. a n̄b exiye aut extorq̄re p̄sumat
 nec tallis r̄ exactionibz īdebitis aguarē. It̄ n̄ ip̄s nec
 alijs carnes comedē ī domibz nris. ul' mlieres eoz
 domos nri ord̄is licz s̄ ord̄is instituta. **Innocētiū. iij.**
 Indultū ē n̄b ū ī p̄uochis illis. q̄bz n̄b uetel dēim
 sūt oesse. noualiū q̄z d̄ q̄bz aliq̄s actens n̄ p̄cepit
 portōne quā uetel n̄ otingūt pape ualāno. o o e
It̄ Innocētiū. iij. Nulli eccl̄z rectores. possūt a n̄b
 exiye denariā d̄ nutrimentū aialiu nror. q̄ ī p̄uochis
 eoz pascūt. **Alexander. t̄cius** Inhibet auctēte aplice
 ne q̄sq̄ diocelano aut plati a n̄b p̄cātes alijs exi
 ye aut extorq̄re p̄sumat. r̄ ne aliq̄s nos exhibeamo
 eisdē. qz n̄ debet n̄ possūt nos aliq̄tens uisitare.
 Et siq̄s ī nos sn̄at occasioe h̄ p̄tulint. dēnūt auctēte
 aplice n̄ teni. **Alexand. iij.** Nō tenem̄ ad p̄statōz
 aliq̄z s̄bidioz r̄ aliaz exactionū īponēdaz n̄b r̄ do
 mibz nris ased aplice seu legatis eiōdm. aū ip̄oz
 auctēte r̄ mādato p̄ fiat sedit ip̄is seu leḡtoz eius
 q̄ plenā r̄ exp̄llā d̄ idl̄gēcia h̄m̄i r̄ ordie nro n̄ fecit
 mēcōne. n̄ si otingat ī eisdē lit̄is. qz id qd mādat fiat
 aliq̄ idl̄gēcia n̄ obstare. sn̄e ū exēdit mēdā ul' sus
 p̄sionē. siq̄s ī nos cōit ul' ī alijs n̄m. octōne p̄cōz
 ab aliq̄ otingit p̄m̄lgari. dēnūt auctēte aplice n̄ teni.

In alexand. iii. Item dñs. p. alexand. confirmat nō p̄uili
lucy p̄e. i. q̄ omnes q̄ n̄ tenent solue demas d' aliq̄ly
fns q̄ p̄is maity aut sūptibz excolimō. tā d' noua
libz q̄ d' r̄is antiq̄ty cultus. n̄ d' nutriment alium
mōz. Et siq̄ aub p̄ l̄tas dñi p̄e erige ul' ad q̄
d' p̄uilia ul' idlgēat n̄as. extorq̄re tēptauit. ei
tenem̄ minime responde. Et siq̄ aliq̄ op̄tōes it nos
r̄ aliq̄s fēe sūnt. rate petus sp̄itō r̄ ioculle p̄mane
ant. si tū eas d' ofensu abbas r̄ fr̄m. om̄it p̄cessisse.

**Et q̄c̄p̄ i p̄s ordis manō t̄ecit molētas. cū candē
lis accēlis excoīcari mādat. r̄ tāq̄ excoīcato ab oīly
euitari. q̄s nō satisfecit op̄tēt. Et cū l̄ris dioce
sam. iurātē rei omnētibz ad sedē aplicā t̄nsmittat.**

**De p̄uilijs gen̄ali. sup̄ cas̄ p̄seq̄dis r̄ defenden
dis. r̄ sup̄ iurijs molēcis r̄ mol̄stacōibz. lucio. iii.**

Indulget nō. ut gen̄ali ad os. ul' sp̄iali ad aliq̄s
cās. r̄ ofc̄ia r̄ ap̄latōe sanioris ofiliy iconomū
heamō. q̄ calūpnie iuramētū p̄stet. r̄ agēdi res
pondēdi sup̄ cās mōastioz n̄oz libam heat p̄atem

Celstino. urban. inno. iii. Licet nō i cās p̄p̄t sine cui
lē sine em̄iale om̄neat q̄onē. testimo fr̄m n̄oz ut

Eugeni. celestino. inno. iii. Infra claustral locoz seu
grāgiar n̄az. nll̄y molēciā seu rapmā seu furtū
face. ignē ap̄one. sanḡnē fundē. hoīem cape. spolia
re. uulnare seu iēfice ul' molēciā remē audeat e
x̄cere. s̄z s̄t ip̄a loca s̄t arā eccliaz ab oī p̄uoz iur̄tu
ac molēcia ac̄te aplicā s̄p̄ libā ac q̄eta.

Adriano. celestino Nulla r̄ ep̄oz infra leuicā ab abba
cys n̄is ul' grāgijs aliq̄ religiosoz ul' seclariū h̄ira
tōnē. un̄ nō inq̄etat possit p̄uēre sup̄hedificari
oz p̄mitē. Qd̄ si p̄suptū fuit. p̄ ep̄m diocesamū ex
coīcatoris s̄tēcia col̄ceat. **Innocētijs. iii.** Vniū
lis ec̄oz p̄latis. auctē aplicā mādat. r̄ i iur̄te s̄cē

obediē distēte p̄cipit: ut illos q̄ i aliq̄ d̄ fr̄itō n̄r̄ n̄ng
 uolētāl̄ n̄c̄int. ul' res n̄r̄as siue hōm̄ū n̄r̄oz n̄uēt
 p̄m̄sint. aut ea q̄ n̄b̄ ex testam̄to decedēcū reliqūt
 s̄ iusticiā d̄tinūnt. seu decimas laboz ul' nutr̄mē
 toz n̄r̄oz extors̄int. si laici s̄ūnt. eos z p̄ncipāl̄s fau
 toz eoz p̄blice cādēlis actēlis excois s̄m̄a p̄cellāt
 - Eleucos at. canoicos siue mōachos. ap̄llone remota
 ab officio z b̄nficio suspēdāt. neūtm̄ relaxat̄i sen
 tēciā. d̄n̄ plenarie n̄b̄ satisfaciāt. Et q̄ p̄ uolētā
 manuū n̄ctōe i p̄soāl̄ ordīs n̄r̄ s̄ anathematis
 uicō inodari. cū diocesan̄ h̄is ad sedē ap̄licā ab
 soluedi mitāt. Vile at̄ i q̄to bona n̄r̄a ul' hōm̄ū
 n̄r̄oz p̄ uolētā d̄trā s̄ūnt. aut p̄dones rez n̄r̄az
 p̄m̄sint. n̄ h̄itator̄s ip̄az diligēt̄ amōri. eos ase
 curauit amōie. q̄dū ibi s̄ūnt. m̄dēi s̄m̄e ap̄llōe
 post posita sup̄nāntur.

**De p̄uulgis sup̄ citatois euocatois. quētōi
 ly. uisitatois z correctōis ordīs. Eugenio
 Urbano. Inno. iij. Celestino. Innocēcio. Grego
 rio. ix.**

alia p̄sona ad temos n̄r̄as cū ordies
 piscop̄ ul' celbradi. cār tractadi. ul' quētō aliq̄s
 duocadi uenire p̄hibet. **N**ullus ep̄s ul' q̄z p̄son
 n̄ p̄ fide. ad q̄aha. s̄m̄os. ul' quētō forēssez nos
 ne ul' selari iudicō d̄ p̄a s̄a ul' d̄ possessōis n̄r̄is. s̄i
 cē ul' opelle p̄. **S**z siq̄s adūsū nos aliq̄ sibi credidit
 d̄ iure opere. s̄ ecclia iudicial̄ examie experiēdi h̄e
 at facultatē. **Innocencio. iij.** Nulle lit̄e h̄eant
 finitātē q̄s tacito noie cultiēlis ordīs s̄ tenorem
 ap̄licoz p̄uuloz ostēdit ip̄er̄i. **Lucio. iij. Urbano.**
 Indulget̄ n̄b̄ ut si p̄uulgia n̄r̄a cū op̄s s̄ūt q̄libz
 malignitat̄ nō recipi paciat̄. n̄ audiri. 7̄ō imūta
 tes q̄ i p̄uulgis n̄r̄is ḡtner̄t aliq̄ i unis n̄r̄i p̄udi
 cū p̄ h̄ ḡngit diffiniri. q̄d̄ s̄c̄m̄ s̄ūt sit m̄itū z iane

Nec nos p[er] h[ab]it[os] d[omi]n[os] ulli disp[er]dio s[ub]iac[er]e **Grego[ri]o. ix.**
Concessu[m] e[st] n[on] idulge[n]do. ne ultra duas dietas
a n[ost]ris mo[n]ast[er]iis p[er] l[itte]ras ap[osto]licas e[ss]e h[ab]it[os] i[n] car[ne] n[on] s[er]u[er]e
l[itte]re n[ost]re d[omi]n[us] hac idulge[n]cia fecerit m[er]ito[rum]. **Grego[ri]o
Innocencio. Alexander. lucio. hono[ri]o.**

Si f[un]dat[or]is mo[n]ast[er]io[rum] n[ost]ro[rum] ul' alij fide[les] apud mo[n]ast[er]ia n[ost]ra eleg[er]int sep[ul]tam. du[m] n[on] s[un]t exco[m]m[un]ic[ati] ul' i[n]terd[ic]ti. au[tem] i[n] p[ro]p[ri]a usury. s[ed] n[on] ip[s]os n[on] obstat[ur]e alicui[us] g[er]m[in]is eccl[esi]e i[n]de[re] sep[ul]t[ur]e. sicut t[ame]n i[n] u[er]a n[ost]ra eccl[esi]a aq[ue] mortuor[um] co[r]p[or]a assumu[n]t. Per l[itte]ras at[que] ap[osto]licas n[on] possum[us] que[n]iri q[ui]d est c[on]suetudinis ordi[n]e n[on] fecerit m[er]ito[rum]. **P**reterea d[omi]n[us] bonis mobilib[us] i[n] i[m]mobilib[us] q[ui] duor[um] ob[er]tu i[n] i[n]ta sua mo[n]ast[er]iis n[ost]ris fide[les] obtulim[us] n[on] t[ame]n alic[ui] ali[qua] solue[n]te p[ro]p[ri]e. **Grego[ri]o. nono.**

Abb[ates] p[ro]p[ri]os i[n] sup[er]ior[um] ordi[n]e n[ost]ri n[on] poss[un]t opelli i[n] i[n]ta p[ro]uincias delegatos a summo pontifice ut exco[m]m[un]ic[ati] au[tem] exco[m]m[un]ic[ati]os d[omi]n[us] n[ost]ri i[n] mo[n]ast[er]iis n[ost]ro[rum] f[un]dat[or]is seu ciuitat[um] cast[ro]ru[m] atq[ue] uillar[um] comu[n]ia i[n] q[ui] t[er]ritorio ul' g[er]m[in]is e[st] mo[n]ast[er]ia n[ost]ra sita. n[on] ad uillas e[ss]e mo[n]ast[er]iu[m] p[ro]p[ri]ali. accedentes. eosq[ue] exco[m]m[un]ic[ati]os ab eccl[esi]a p[ro]p[ri]e n[ost]re euitados. Et si ali[us] fecerit ip[s]i iudices delegati. n[on] tenent[ur] eis i[m]p[er]missis aliq[ui]t[er]e obedi[re]. abb[ates] p[ro]p[ri]os i[n] sup[er]iores absq[ue] m[an]dato sedis ap[osto]lice sp[eci]ali. aut legati ab eis late d[omi]n[us]tinati. **H**oc idu[m] i[n] t[er]ra claustralib[us]. i[n] addit[ur] q[ui] n[on] p[ro]p[ri]os nec alios p[ro]p[ri]os i[n] nobilib[us]. citet. exco[m]m[un]ic[ati]os aut exco[m]m[un]ic[ati]os d[omi]n[us] n[ost]ri. i[n] q[ui] nullo m[an]o ad h[ec] opelli possit. **Innocencio. q[ui]nto.** Non possum[us] trahi ad sinodos ul' quentus forese. n[on] p[ro]p[ri]e du[m] rayat nec ad capitola ul' p[ro]p[ri]a seu for[um] p[ro]p[ri]e. et i[n]de delicti. Et si q[ui] s[un]t hac occasio[n]e p[ro]p[ri]e cu[m] p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a ce[n]sit sit i[n] i[n]te[n]te i[n] manes. **Innocencio. iij.**

Ordo p psonas ordis uisitet r no p alias. **Inno. iij.**

Indultu p decretale illa q excepti qcu gaudant
liberate ioe dicit seu hcto aut rei d qo eol agitur
Pit cora locoz ordiarys queni. r illi q ad hoc i ipis
uirtone hnt put ius exegit ecce. nllm libranly
r imutabilz nri ordis pndiciu i postum gnet

Innocentius iij. Non possumus queri ad iudiciu
uocari p litas aplicas q d cisterciensi ordme n fecit
merone spiale. licz i illis gualz gntear. q no obster
aliq pmlgia seu idulgēcie ab aplica sede obtente.
d qly ex psta oporteat si merone. **De pmlgys sup
absolutioibz. r dispensationibz. Alexand. iij.**

Qoncedit abbibz ordis. q ipi possit absolue. ue
nietes ad ordme. aserēcijs suspēhois mēda ul
excois. ul p ingressu r dispētare ē eisdē. Et q abbas
cisterciensis coactes suos d ordie. r uno eoz que ipe
elegit sup p nullis p absolue. r secū mutuo dispē
tare. **Alexander quartus** --- Confirmat nb
idulgēcia inocēci ipe qra i qua dr. q n h psonis
ordmit. alicui alio religionis. ul celari pbro ofici.
su abbas sui licēcia spiali. Nec r illi ofessioes eoz
audire. n eis absolomil bnficiu iptur. **It Alexand. iij.**
Abbas nri ordis n solū pōnly suis. s r alijs discerit
r litans sacdotibz possit comite uicel suas absol
uedi frēs suos ab excoicatioē qua p uolēta ma
nuū uectōe sūdi eoz i seipos incurrent. put ui
dnt expedire. **It Alexander quartus.**

Sanctissimo p̄ sumo pontice alex. iij. p̄decessoz
suoꝝ bnficia ordi nro ocessa aplicar itēdes. d mltā
brigitate singlis abbibz dicit idlgend ut sūdiōs suos
i cābz i qbz excoicōis sniaz. r uirtatis icurrūt. ab
solue r dispētare ualeat cū eisdē. nisi tā gūc

fuit et enormis excessus quod merito sit ad sedem apostolicam
destinandi. **Et** **In** declarat in difficultate. d. vii. c. iii.
De privilegiis monialium et huiusmodi statu eorum. Innocentius. iii.
omnes ordines
vulgis ordinis possunt uti. **Et Innocentius. iii.**
Concedit nobis ut possimus corrigere excessus meliores
sive monialium ordinis nostri. quibus in suo monasterio. l. in filiabus
suis, prout superius dicitur de iure. **Et Innocentius. iii.**
Non licet monialibus ordinibus aliquibus personis sive religiosis
sive secularibus officii. nisi solum patrum abbatis vel cuiuslibet ipsorum conferant
iurisdictiones suas. **Item Innocentius quarto.**
Non tenemur comparare ordinem aliquem monialium et plurimas
apostolicas nisi facientes plenam et expressam mentionem de iure ad iuramentum et de
toto tenere presentium mentionem. **Et Innocentius.**
Licet nobis moniales obedientes et rebelles ab ordine se-
parare. ac vulgus et idigne ordinis excessus omni pro-
cedere. **Licet nobis Alexander. quarto.** **Quartus. Januarii.**
procedere contra quosdam et capitulos monialium si apostatae ve-
rit. sic et contra alios ordines apostatas. secundum statuta ordinis
nostri. et idigne ab apostolica sede excessas.

Sps. Sini. Replem.

88

USUS ET RP
ORDIN. CIST.
TRAC. DE
PROF. MON.

93